

ΝΕΑ ΛΥΣΗ
ΤΟΥ ΤΕΤΡΑ-
ΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 1500

Ο **ΙΑΚΧΟΣ** - ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΚΑΙ Ο ΕΒΡΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ **ΙΑΧΒΕ**

Παράδεισος ανικάνων καὶ λεηλασία
δισεκατομμυρίων στὰ πανεπιστήμια

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Πρωτοποριακής Έρευνας.
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνα: 3223957, 9841655.
Τηλεομοιότητα: 3314997.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ («Internet»):
<http://www.davlos.gr>
Ήλεκτρονική Ήλληλογραφία:
davlos@otenet.gr

Τα Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9.30 - 14.30
καθημερινά (και Σάββατο).

Ίδρυτής-Ίδιοκτήτης-
Εκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Αχιλλέως - Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Παραγωγή:
PRESS LINE
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ.: 5225.479.

- Τιμή αντίτυπου: 1.500 δρχ.
- Δωδεκάμηνη συνδρομή: 14.000 δρχ.
- Οργανισμών κ.λπ.: 20.000 δρχ.
- Φοιτητών: 10.000 δρχ.
- Έξωτერიку: 80 δολλ. ΗΠΑ.
- Η συνδρομή καταβάλλεται
κατά την έγγραφη.
- Η συνδρομή ανανεώνεται
αυτόματως μετά την λήξη του
12μήνου. Διακοπή της συνδρομής
γίνεται μόνον κατόπιν
τηλεφωνήματος του ενδιαφερομένου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά έμβιασμα στη διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, Αθήνα.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

Απαγορεύεται η εν όλω ή εν μέρει
αναδημοσίευση ή αναμετάδοση
καθ' οιονδήποτε τρόπον
δημοσιευμάτων του «Δαυλός»
χωρίς την γραπτή άδεια του εκδότη.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 14512:

Ό θεός της χαράς άρχων του κόσμου

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 14514:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Δ.Θ. («Ευπράκτης»), ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΘΕΣ, ΜΑΝΟΣ ΑΝΑΣΗΣ, Β.
ΜΠΑΝΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΙΑΣΩΝ ΧΡΥΣΟΣΠΑΘΗΣ, ΣΤ. ΒΑΒΟΥΡΑΣ,
Γ. ΚΑΛΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, Θ. ΑΥΡΑΣ, Δ. ΠΕΡΙΚΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΣΕΛΙΣ 14514:

Ίστορικά στοιχεία και γεγονότα

για τον άνθελληνισμό του Χριστιανισμού

ΑΝΤ. ΛΑΓΟΥΔΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14521:

Περί αναβιώσεως του Δωδεκαθέου

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14524:

«Με το μάτι των μεταγενεστέρων ζωγράφων»

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΓΛΑΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14527:

Οι παρεξηγημένοι Κένταυροι

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΡΑΤΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14541:

Η χρονολόγηση της Γέννησης και της Σταύρωσης

ΑΤΤΑΒΥΡΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14543:

Πρώτοι οι Έλληνες λάτρευσαν το Διόνυσο

ΠΑΝ. ΔΕΣΣΕΡΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14543:

Ο Πλούταρχος περί του λαού των Ιουδαίων

και του Διονύσου - Βάκχου - Ίαχχου - Ίαχχέ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΥΤΙΑΗΝΑΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14557:

Ο ξενόφερτος «πληθυντικός της ευγενείας»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΒΕΛΑΣ

ΣΕΛΙΣ 14561:

Ο συμπαντικός «λόγος» και το «μέτρον»

ως αξίες του αρχαίου Έλληνα άθλητή

ΣΑΒΒΑΣ ΚΟΥΜΠΟΥΡΑΣ

ΣΕΛΙΣ 14564:

Οι Aborigines - Indigenous -- Ένδογενείς

ΘΩΜΑΣ Γ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14565:

Η έξαθλίωση της επίσημης Παιδείας

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14565:

Καθηγητής καταγγέλλει λεηλασία δίσ στα ΑΕΙ

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14571:

Μιλά ένας 24ετής απόφοιτος Πανεπιστημίου

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΑΛΑΒΡΑΣ

ΣΕΛΙΣ 14573:

Επίγνωση: Κρισναμούρτι - Κόαντα - Ήράκλειτος

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΜΙΡΑΝΤΖΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14573:

Όταν πλαστογραφοῦν τούς αρχαίους...

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΓΛΑΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14583:

Επίπεδη προσέγγιση στο άλυτο αρχαίο

πρόβλημα τετραγωνισμού του κύκλου

ΜΑΡΚΟΣ Π. ΓΕΩΡΓΑΛΛΙΔΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14589:

Ποιό έθνος και ποιά θρησκεία;

ΤΡΥΦΩΝ ΟΛΥΜΠΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14594:

Ο ρόλος της Εκκλησίας στην Άλωση

ΒΑΣ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ: σελ. 14520 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ: σελ. 14525 • ΟΙ
ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: σελ. 14539 • Ο
ΚΑΛΑΘΟΣ ΤΩΝ ΑΧΡΗΣΤΩΝ: σελ. 14593 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ:
σελ. 14594.

ΤΟΜΟΣ ΙΘ' • ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 228 • ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2000

‘Ο θεός τῆς χαρᾶς ἄρχων τοῦ τρόμου

Πολλές χιλιετίες πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μας, ὅπωςδήποτε πρὶν ἀπὸ τὸ 5.000 π.Χ., ἡ ἀνθρωπότητα ἀπῆλυνε τὰ ἀγαθὰ ἐνὸς παγκόσμιου πολιτισμοῦ, πὺν δὲν μοιάζει ποιοτικά μὲ τὴν σημερινή πολιτιστικὴ κατάσταση τῆς Γῆς. ‘Ο χαμένος μέγας πολιτισμὸς τοῦ Διός, ὁ ὁποῖος στοιχειοθετήθηκε ὡς ἀναμφίδολη ἱστορικὴ πραγματικότητα γιὰ πρώτη φορὰ στὸ Περιοδικὸ αὐτὸ κυρίως ἀπὸ τὸν μέγας ἐρευνητὴ τῆς ‘Ελληνικῆς Γλώσσας καὶ τοῦ ἀπώτατου ἑλληνικοῦ παρελθόντος ἀείμνηστο ἐπιστήθιο φίλο τοῦ ὑπογράφοντος τὸ ἀρθροῖδιο αὐτὸ καὶ συνεργάτη τοῦ «Δαυλοῦ» ἀπὸ τὸ 1982 ἕως τὸν ἀδόκητο θάνατό του τὸ 1991 Ἡλία Τσατσόμοιρο, ἐξαφανίσθηκε ὕστερα ἀπὸ τὴν ὀλοκληρωτικὴ καταστροφὴ (πιθανώτατα λόγῳ μετεωρολογικῶν ἢ ἡφαιστειακῶν φαινομένων τρομακτικῆς ἐντάσεως) τῆς κοιτίδας του, τοῦ ἑλληνικοῦ γεωγραφικοῦ χώρου, ἀφήνοντας ὡς μόνον ἀκέραιο διασωθέν μνημεῖο του τὴν γλῶσσα του, τὴν μητέρα γλῶσσα τῶν γλωσσῶν, τὴν ‘Ελληνικὴ Γλῶσσα. Τὸ μεγαλειῶδες αὐτὸ δημιούργημα, τὸ ὕψιστο καὶ τελειότατο ἐπίτευγμα τοῦ εἴδους ἄνθρωπος, εἶναι μόνον τοῦ ἀρκετοῦ, γιὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὕπαρξιν τοῦ πολιτισμοῦ πὺν τὸ ἐδημιούργησε, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς δώσῃ μία σαφὴ ἰδέα τῆς ἀσύλληπτης ἀκόμῃ καὶ σήμερα ἀνάπτυξης σ’ ὅλους τοὺς τομεῖς, πὺν ἐπετεύχθη στοὺς παμπάλαιους ἐκείνους χρόνους. Γλῶσσα = Πολιτισμὸς καὶ οἱ μυριάδες πανάρχαιες ἑλληνικὲς λέξεις, πὺν ἔφθασαν ἕως τὸν Ὅμηρο ἀπὸ τὰ βάθη τῶν χιλιετιῶν, ἀποτελοῦν, γιὰ ὅσους ἔχουν βρεῖ τὸ κλειδί τῆς ἀποκωδικοποιήσεώς τους, ἕκαστη ἐξ αὐτῶν καὶ μία ἀναμφισβήτητη ἀπόδειξη τοῦ ἐπιπέδου σκέψεως καὶ ζωῆς (ὅπως ἀποκαλύπτεται ἀπὸ τὴν κάθε ἔννοια - λέξη) ἐκείνων πὺν τὴν ὀνοματοθέτησαν. Καὶ ἂν ἀκόμῃ ἡ ἑλληνικὴ γῆ ἔκρυβε διὰ παντὸς ἐρμητικὰ τὰ λείψανα τοῦ Πολιτισμοῦ τοῦ Διός, ὁ ὁποῖος «ἐπῆλθε τὴν οἰκουμένην ἅπασαν», ἐκπολιτίζοντάς τὴν κατὰ Διόδωρο τὸν Σικελιώτη, καὶ πάλι – χάριν στὴ γλῶσσα – δὲν θὰ ὑπῆρχε δάσει τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων θέμα ἀμφισβήτησεως τῆς πανάρχαιας αὐτῆς πολιτισμικῆς ἐποποιίας.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν δημοσίευση πληθώρας ἐρευνῶν καὶ πληροφοριῶν ἀπὸ ἀρχαιολογικὲς ἀνασκαφὲς κατὰ τὰ 4 τελευταῖα χρόνια στὸν «Δ», οἱ ὁποῖες θεμελιώνουν μὲ πλήρη ἐπάρκεια α) τὴν ὕπαρξιν ἑλληνικῆς γραφῆς καὶ γλώσσας τουλάχιστον πρὸ τοῦ 5.000 π.Χ. στὸν ἑλληνικὸν ὥρο καὶ β) ὅτι ὁ παμπάλαιος παγκόσμιος ἑλληνικὸς πολιτισμὸς εἶχε

ἐξαπλωθῇ ὡς γλῶσσα, ὡς τεχνολογία, ὡς μουσική, ὡς θρησκεία κ.λπ. ἀπὸ τὸν εὐρωπαϊκὸν βορρᾶ μέχρι τὴν Ἰαπωνία καὶ ἀπὸ τὶς σιέρρες τῆς Κεντρικῆς καὶ Νότιας Ἀμερικῆς μέχρι τὰ νησιωτικὰ συμπλέγματα τῶν ἀχανῶν θαλασσίων ἐκτάσεων τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἡ ἱστορική θεωρία ἀπέκτησε πιά τὴν ἰσχὺν τοῦ ἐπιστημονικοῦ πορίσματος.

Κατεστράφη λοιπὸν ὁλοσχερῶς ἡ κοιτίδα - γεωγραφικὴ μήτρα τοῦ παγκόσμιου πολιτισμοῦ καὶ ἔμεινε ἡ «περιφέρεια», οἱ πλησιέστεροι καὶ οἱ μακρινοὶ χῶροι καὶ πληθυσμοὶ ποὺ εἶχαν δεχθῇ τὰ δῶρα τοῦ Διός. Καὶ σημειώνεται τὸ φαινόμενο τῆς ἱστορικῆς λήθης ἀλλὰ καὶ τῆς πολιτισμικῆς ἀσυνδοσίας καὶ παρακμῆς τῶν μορφῶν πολιτισμοῦ, ποὺ εἶχαν μεταφυτευθῇ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα στὴν λοιπὴ Ὑδρόγειο. Ἡ γλῶσσα ἐκδραβρίζεται, καταντώντας μέχρι καὶ ἀγνώριστη, ἀνάλογα μὲ τὴν περιοχὴ, ἡ ἐλεύθερη ἀνθρώπινη ομάδα λειτουργεῖ πιά ἐξουσιαστικά καὶ ἡ ἔλλογη γνώση τῆς φυσικῆς καὶ κοινωνικῆς πραγματικότητος μετατρέπεται σὲ ὑπηρετρία τῆς κυριαρχίας καὶ τῆς πνευματικῆς τυραννίας. Οἱ θεομοὶ ἐκφυλίστηκαν, καί, τὸ χειρότερο, ἡ θρησκεία, ποὺ δὲν ἦταν ἄλλο ἀπὸ μιὰ συλλογικὴ μνήμη καὶ μιὰ συλλογικὴ συνείδηση τοῦ φυσικοῦ καὶ ἱστορικοῦ γίνεσθαι, ἔγινε ὑπερκόσμια ἐξουσία, κάτι ποὺ ὑπηρετεῖ δῆθεν δυνάμεις «ἐκτὸς οὐσίας», ἐξωσυμπαντικὲς καὶ προσυμπαντικὲς - κτίστης τοῦ κόσμου! Ὑἱοὶ ἐπανῆλθαν στὴν Ἑλλάδα, μετὰ τὴν ἐπούλωση τῶν καταστρεπτικῶν συνεπειῶν, οἱ πάλαι ποτὲ γεμάτοι ἀλήθεια καὶ ζωὴ Ἕλληνες **θεοὶ** (ἡ λέξη δὲν ἔχει καμμία σχέση ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενό της μὲ τὴν ἐδραιωχριστιανικὴ ἔννοια ποὺ τῆς δίνουμε ἐμεῖς σήμερα) διαστρεβλωμένοι, ἄρχοντες τοῦ τρόμου, μετα-υπερ-φυσικοί. Αὐτὸς εἶναι ὁ θρίαμβος τῆς θεοκρατίας, τῆς **«ἀπὸ βαρβάρων ἡκούσης»** κατὰ τὸν Ἡρόδοτο.

Ὑἱοὶ καὶ ὁ θεὸς τῆς χαρᾶς, τῆς ἐπιθυμίας, τοῦ συναισθήματος, ὁ πρὸ ἀνθρώπινος ἀπ' ὅλους τοὺς θεοὺς, ὁ τεχθεὶς ἀπὸ τὸν μηρὸ τοῦ Μεγάλου Διός, ὁ προσφιλέστατος τῶν Ἑλλήνων, ὁ δωρητὴς καὶ ἐγγυητὴς τοῦ «Διονυσιακοῦ Πνεύματος», τοῦ στυλοβάτη αὐτοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ μαζί μὲ τὸ «Ἀπολλώνιο Πνεῦμα», ὁ γλυκύτατος καὶ ἀγαπημένος Ἰακχος, ἐπανῆλθε κακοποιημένος καὶ πλαστογραφημένος ὡς ἀπαίσια καρικατούρα, ὡς ὑπερκόσμιος κατακτητὴς - τρομοκράτης - ἐξουσιαστής, ἐπανῆλθε ὡς Ἰαχθὲ - καὶ κατέστρεψε τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό. Κατέστρεψε τὴν χαρὰ καὶ στὴ θέση τῆς ἀνήγειρε τὸ μέγα κράτος τοῦ Φόβου...

Δ.Ι.Λ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ἐπίθεση Ρωμαίων ἐναντίον τοῦ ... Ἰσοκράτη

Κύριε διευθυντά,
Τὰ «News in Greek» τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Πρακτορείου Εἰδήσεων ἀνέφεραν τὴν 28 Ὀκτωβρίου τὴν ἀκόλουθη εἶδηση: «*Νέα ἔνταση δημιουργήθηκε στὴ Νέα Μηχανιώνα, ὅταν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μαθητικῆς παρέλασης δύο νεαροὶ σήκωσαν πανῶ μὲ τὴ ρήση τοῦ Ἰσοκράτη, ὅτι "Ἕλληνες εἶναι ὅσοι μετέχουν τῆς ἐλληνικῆς παιδείας". Στὴν ἐμφάνιση τοῦ πανῶ ἀντέδρασαν ἔντονα ὠρισμένοι ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ παρακολουθοῦσαν τὴν παρέλαση, κινήθηκαν ἐναντίον τῶν νεαρῶν, κατέβασαν τὸ πανῶ καὶ τοὺς προπηλάκισαν. Οἱ νεαροὶ τελικὰ διέφυγαν μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἀστυνομίας.*»

Πάρτε, σᾶς παρακαλῶ, θέση, καθότι τὰ Γκρεκιά (Ρωμιοὶ «ἐλληνοχριστιανοί») ποὺ βρίσκονται στὴν ἐξουσία δὲν τολμοῦν. Βρεῖτε καὶ δώστε συγχαρητήρια στὸν Ἕλληνα μαθητὴ, ἀλβανικῆς καταγωγῆς, καθὼς καὶ στοὺς νεαροὺς, ποὺ τολμοῦν καὶ σηκώνουν πανῶ. Ὅσον ἀφορᾷ μερικοὺς, κρῖμα στὰ ἀξιώματα ποὺ κατέχουν (ἐννοῶ ὅλους τοὺς πολιτικούς καὶ θρησκευτικούς ταγούς, ποὺ θέλουν τοὺς Ἕλληνες ὑπὸ τοὺς πόδας). Ἀς διαβάσουν καὶ κανένα τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ», μήπως καὶ ἀνοίξουν τὰ μάτια τους.

Μετὰ τιμῆς
Α.Θ. («Εὐπράκτης»)

Βρυξέλλες

Μία πρόταση γιὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς τοῦ 2004

Κύριε διευθυντά,

Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1984 εἶχα κάνει (μὲ

Ἱστορικὰ στοιχεῖα καὶ γεγονότα γιὰ τὸν ἀνθελληνισμό τοῦ Χριστιανισμοῦ

Κύριε διευθυντά,

Σὰν παλιὸς συνδρομητὴς τοῦ «Δαυλοῦ» σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ δημοσιεύσετε τὴν κατωτέρω ἐπιστολὴ σχετικὰ μὲ τὴ διένεξη Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας.

Δυσκολεύομαι νὰ πιστέψω, ὅτι ἡ ἡγεσία τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ποὺ πολεμáει ἐπὶ 2.000 χρόνια κάθε τι τὸ ἐλληνικό, ποὺ ἰσοπέδωσε σχεδὸν ὅλα τὰ ἐλληνικὰ μνημεῖα, ποὺ καὶ σήμερa ἀκόμα στὴ λειτουργία ἐπαναλαμβάνει ἀφορισμοὺς καὶ ἀναθεματισμοὺς κατὰ τῶν Ἑλλήνων («Δαυλός», τ. 224-225), ποὺ ἀφώρισε τοὺς ἀρματολούς, τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση («Δ», τ. 220 καὶ 209) καὶ πολλοὺς ἀκόμα διανοουμένους (ἀφορισμοὶ ποὺ δὲν ἤρθησαν μέχρι σήμερa), τῶρa ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὸ μέλλον τῆς. Καὶ ἐδῶ θὰ παραθέσω μερικὰ ἀπὸ τὰ πεπραγμένα τῆς:

άνοιχτη ἐπιστολή) μία πρόταση πρὸς τὴ Διεθνή Ὀλυμπιακὴ Ἐπιτροπὴ, τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπιτροπὴ Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων καὶ τὸ Ὑφυπουργεῖο Νέας Γενιάς. Ἡ Διεθνὴς Ὀλυμπιακὴ Ἐπιτροπὴ μοῦ ἀπάντησε μὲ μία εὐγενικὴ ὀλιγόλογη ἐπιστολή. Ἀπὸ ἐλληνικῆς πλευρᾶς οὐδὲμία ἀπάντηση. Πρὶν λίγους μῆνες (24-5-00) ἔστειλα τὴν ἴδια αὐτὴ πρόταση στὸν Ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ, χωρὶς νὰ

ὑπάρξῃ ἀνταπόκριση.

Ἐπειδὴ μιলাνε γιὰ Πολιτιστικὴ Ὀλυμπιάδα κ.λπ., θὰ ἤθελα νὰ φέρω τὴν πρόταση αὐτὴ σὲ γνώση καὶ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Δαυλοῦ». Εὐχαριστῶ προκαταβολικά.

Μὲ ἐκτίμηση
Γιάννης Α. Μαθῆς
Πειραιᾶς

«Πρὸς τὴν

– Διεθνή Ὀλυμπιακὴ Ἐπιτροπὴ

– Ἑλληνικὴ Ἐπιτροπὴ Ὀλ. Ἀγώνων

Κοινοποίηση:

– Ὑφυπ. Νέας Γενιάς καὶ Ἀθλητισμοῦ

Κύριοι ἐπίτροποι, θεματοφύλακες τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων καὶ τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἰδέας,

[...] Γιὰ νὰ γίνῃ κάτι καὶ στὸν τομέα τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἰδέας (ἐκτὸς τῶν ρεκὸρ), ἐπιθυμοῦμε νὰ σᾶς κάνουμε τὴν ἀκόλουθη πρόταση - καινοτομία στὸ θεσμικὸ μέρος τῆς ὀργάνωσης τῶν Ὀλυμπιακῶν:

Ἡ ἱερὴ Ὀλυμπιακὴ φλόγα νὰ μὴν μεταφέρεται καὶ ἀνάβεται μόνο στὴ χώρα ποὺ διοργανῶνει τοὺς Ο.Α., ἀλλὰ νὰ μεταφέρεται καὶ ν' ἀνάβεται ἐξ ἴσου πανηγυρικὰ ταυτόχρονα σὲ ὅλες τὶς χώρες τοῦ κόσμου ἢ ἔστω στὶς χώρες ποὺ μετέχουν στὶς Ὀλυμπιάδες. Ἐπίσης κατὰ τὴ διάρκεια τῶν Ο.Α. νὰ ὀργανώνωνται σ' ὅλες τὶς χώρες τοῦ κόσμου ἐκδηλώσεις μὲ διεθνή συμμετοχὴ νεολαίων σὲ κάθε χώρα, κατὰ τὶς ὁποῖες θὰ ἀναπτύσσωνται καὶ θὰ διαδίδωνται τὰ μηνύματα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Ὀλυμπισμοῦ. Μὲ

– Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀλώσεως τῆς Βασιλεῦσας οἱ πατριάρχες προέτρεψαν τὸν ἄρρενα πληθυσμὸ νὰ γίνουν καλόγεροι καὶ τοὺς ἀπήλλαξαν ἀπὸ τὴ στράτευση, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ πολεμᾶνε τοὺς Τούρκους 3-4.000 Βυζαντινοὶ καὶ 7.000 Ἰταλοὶ μισθοφόροι τοῦ Ἰουστινιάνη, ἐνῶ στὰ μοναστήρια εἶχαν στοιβαχθῇ πάνω ἀπὸ 200.000 ἄνδρες. Κι αὐτό, γιὰ νὰ διατηρήσουν οἱ πατριάρχες τὰ προνόμιά τους μετὰ τὴν ἄλωση.

– Τὸ 394 μ.Χ. ὁ αὐτοκράτωρ ἅγιος καὶ μέγας Θεοδόσιος Α' μὲ προτροπὴ τοῦ πατριάρχου κατήγγησε τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες. Ὁ ἴδιος «ἅγιος» καὶ «μέγας» διέταξε τὴν κατεδάφιση τῶν ἐλληνικῶν μνημείων (τὸ περίφημο διάταγμα «**Ἐς ἔδαφος φέρειν**»), στὴν ὁποία πρωτοστατοῦσαν οἱ καλόγεροι καὶ οἱ κληρικοί.

– Τὸ 390 μ.Χ. ὁ ἄρχηγὸς τῆς Βυζαντινῆς φρουρᾶς κατέσφαξε μέσα στὸ Στάδιο τῆς Θεσσαλονίκης 15.000 Ἕλληνες, γιὰτὶ δὲν δέχθηκαν νὰ βαπτισθοῦν χριστιανοί.

– Τὸ 393 λαμβάνει μέτρα προστασίας τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας καὶ ἀπα-

τὸν τρόπο αὐτὸ πιστεύουμε, ὅτι ἡ κάθε χώρα θὰ ζῇ περισσότερο ἔντονα καὶ ζωντανὰ τοὺς Ο.Α. καὶ κυρίως τὴν Ὀλυμπιακὴ Ἰδέα.

Ἄν καὶ σεῖς πιστεύετε τὸ ἴδιο, ἡ καθιέρωση τῆς θεσμικῆς αὐτῆς καινοτομίας θὰ ἀποτελέσει σίγουρα ἓνα ἀκόμα βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς στοῦ πνεύματος τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων.

Μὲ ἄπειρη ἐκτίμηση Γιάννης Α. Μαθῆς.»

Βιβλικῆς ἐμπνεύσεως σύμβολα στὰ Ὀλυμπιακὰ μετάλλια

Ἀγαπητοὶ συνῆλληνες τοῦ «Δαυλοῦ», Παρακαλῶ, μελετήστε τὰ σύμβολα τῆς Ὀλυμπιάδας τοῦ Σύνδευ, πού χάραξαν στὰ μετάλλια τῶν νικητῶν οἱ «ὑπεύθυνοί» τῆς: Πιστεύω, πὺς πρόκειται γιὰ «σκοπίμα λάθη», τὰ ὁποῖα σκοπὸ ἔχουν νὰ παραποιήσουν τὴν ἱστορία μας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ σύμβολα πού ἀποδεικνύουν περὶτρανα τὸ μεγαλεῖο τῆς φυλῆς μας. Τὶ νὰ πῇ κανεῖς; Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἢ ἀνιστόρητοι ἢ μεθοδεύουν συστηματικὰ τὸν ἀφανισμό τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Σίγουρο εἶναι, πὺς οἱ χθεσινοὶ σπηλαιολογικοὶ μισοῦν καὶ ζηλεύουν τὸν ἑλληνισμό, καὶ αὐτὸ διότι ἀκοῦνε καὶ μαθαίνουν σ' ὅλη τους τὴν ζωὴ πὺς τὰ πάντα τὰ ἐδημιούργησαν οἱ Ἕλληνες.

Ἀπορώ: πὺς δὲν σκέφθηκαν νὰ χαρά-

ξουν καὶ κάποιο σύμβολο λαοῦ γιδοδοσκῶν τῆς Μεσοποταμίας; Ἀλλὰ τί λέω; Εἶχαν καὶ ἄλλοι λαοὶ Παρθενῶνες καὶ ἱερὰ σύμβολα; Θὰ μοῦ πῆτε αὐτοὶ σοφίζονται Ἀλφάβητα, φανταστικὲς Ἰνδοευρωπαϊκὲς φυλὲς καὶ δὲν θ' ἀνακαλύψουν στοὺς «θεόπνευστους προπάτορές τους» σύμβολα; Μέχρι ταξίδια (νοερὰ) πραγματοποιοῦσαν στὴν Αὐστραλία 3.000 χρόνια π.Χ., γιὰ νὰ προμηθεύωνται μεταλλεύματα οἱ Φοίνικες (βλ. Ρέζιτεντ Βάλοσμπορν). Οἱ ἄνθρωποι ἔφτασαν στὸ σημεῖο νὰ δνομάζουν τοὺς Ἀγῶνες «παιχνίδια» (Θ. Γκουλιώνης). Ποιούς ἀγῶνες; Γι' αὐτοὺς πού ὁ Στράβων εἶπε: «τὸν ἀγῶνα τὸν Ὀλυμπιακὸν στεφανίτην τε καὶ ἱερὸν, μέγιστον πάντων...».

Θὰ πρέπει οἱ Ἕλληνες νὰ σηκώσουν

γορεύει τὴν καταστροφὴ τῶν συναγωγῶν, ἐνῶ κατεδαφίζει τὰ ἑλληνικά μνημεῖα καὶ θανατώνει χιλιάδες Ἕλληνες, πού κατηγοροῦντο «ἐπὶ ἑλληνισμῷ».

– Ὁ διάδοχος τοῦ Θεοδοσίου Ἀρκάδιος μετακαλεῖ τὸν Ἀλάρικο, τὸν ὁποῖο ἐπιβάλλει τὸν σφαγιασμό τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ (στὶς κοιτίδες τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ Θῆβα, Ἀττικὴ, Μέγαρα, Κόρινθο, Ἄργος, Σπάρτη, Ὀλυμπία δημιουργεῖται ἀπόλυτο πληθυσμιακὸ κενό, τὸ ὁποῖο ἀργότερα θὰ καλυφθῇ ἀπὸ ἔξωθεν μεταφερομένους) καὶ κατεδαφίζει ὅλα τὰ ἑλληνικά μνημεῖα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν (θὰ εἶχε κατεδαφίσει καὶ τὴν Ἀκρόπολη τῶν Ἀθηνῶν, ἂν δὲν ἀντιστέκονταν οἱ Ἀθηναῖοι).

– Τὸ 463 μ.Χ. ὁ Θεοδόσιος Β' κατήργησε στὴν Ἀθήνα τὸν Ἀρειο Πάγο.

– Τὸ 415 μ.Χ. οἱ ἱερεῖς στὴν Ἀλεξάνδρεια κάψανε τὴ φιλόσοφο Ὑπατία, ἀφοῦ τὴ βασάνισαν καὶ τὴν ἀκρωτηριάσαν καὶ συγκεκριμένα οἱ ἄνθρωποι τοῦ πατριάρχη ἀγίου Κύριλλον, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν «πρωτοσύγκελλο» του Πέτρο.

– Καταστροφὴ τοῦ ναοῦ τῆς Ἐφέσου (μὲ ἀπόφαση τοῦ πατριάρχη ἀγίου Ἰωάννη Χρυσοστόμου) καὶ τῆς διβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας.

κάποτε τὸ ἀνάστημά τους καὶ νὰ ποῦν σ' ὅλους τοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἑλληνισμοῦ, «νὰ πάνε νὰ κουρεῦνται».

Παρακαλῶ καὶ πάλι, μελετήστε προσεκτικὰ τὰ μετάλλια, θὰ σᾶς ἐντυπωσιά-

σουν. Εὐχαριστῶ.

Μὲ ἑλληνικοὺς χαιρετισμοὺς

Μάνος Ἀνάσης

Μελβούρνη Αὐστραλίας

Τὸ «O.T.E. Shop» καὶ τὸ «Gold» τῆς Κελεσίδου

Κύριε διευθυντά,

1. Ἐδῶ καὶ λίγο καιρὸ τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βασ. Γεωργίου καὶ Ναπ. Ζέρβα κατὰ-στημα στὴ Θεσσαλονίκη ἀνακαινίζεται. Στὴν πρόσοψη τοῦ καταστήματος ἔχει ἀναρτηθῆ ἓνα μεγάλο πανώ, ποὺ πληροφορεῖ τοὺς πολίτες γιὰ τὴ μελλοντικὴ χρῆση αὐτοῦ, μὲ τὴν ἑλληνικώτατη ἐπιγραφή

«ΠΡΟΣΕΧΩΣ O.T.E. SHOP»

2. Τὴν 20.10.2000 στὸ μεσημβρινὸ δελτίο εἰδήσεων τοῦ MEGA εἶδαμε τὴν νικητριά στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες σωματιωτισσά μας Τασούλα Κελεσίδου νὰ γιορτάζει μαζὶ μὲ φίλους της. Πάνω

στὴν τούρτα ποὺ τῆς προσέφεραν οἱ φίλοι της εἶχαν γράψει τὶς εὐχές τους γιὰ τὴν κατάκτηση τοῦ μεταλλίου μὲ τὸ ἐπίσης ἑλληνικώτατο

«GO FOR THE GOLD»

Δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ γράψουν στὴν ταφόπλακά μου:

HERE LIES SOMEONE
NAIVE WHO THOUGHT
HE WAS GREEK.

Ἔχετε ἐσεῖς κανένα σχόλιο;

Φιλικὰ

Βασίλης Μπανιωτόπουλος

Θεσσαλονίκη

Οἱ φοῖνικες ἐφύοντο καὶ στὴ Μυκηναϊκὴ Ἑλλάδα

Ἀξιότιμε κ. διευθυντά,

Κατὰ κοινὴν ὁμολογία ὁ «Δαυλὸς»

– Τὸ 529 μ.Χ. κλείσιμο τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν (καὶ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ εἶχε ἰδρύσει ὁ Πλάτων πρὶν 900 χρόνια), σφαγὴ τῶν καθηγητῶν τους ἢ ἐξαναγκασμός τους νὰ ἐκπατρισθοῦν στήν... Περσία, γιὰ νὰ σωθοῦν.

– Μάρτιος 1821. Ἀφορισμός τῆς Ἐπανάστασεως ἀπὸ τὸν πατριάρχη Γρηγόριο κ.λπ., κ.λπ.

Αὐτὲς λοιπὸν οἱ ἰδεολογικὲς δυνάμεις δὲν εἶναι δυνατὸν σήμερα νὰ κινοῦνται ἀπὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἐχθρό τους, τὸν ἑλληνισμό. Κατὰ τὴ γνώμη μου κινοῦνται ἀπὸ ἰδιοτέλεια καὶ φόβο ἀπωλείας τῶν κεκτημένων. Αὐτὰ ὅμως πρέπει νὰ τὰ γνωρίζουν ὅλοι οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες κληρικοί, γιὰ νὰ ἀποφεύγουν τὶς προδοσιεῖς τῶν προκατόχων τους εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Βέβαια ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν φωτεινὲς ἐξαιρέσεις, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐλάχιστες, ποὺ ἡ φωνὴ τους πνίγεται.

Μετὰ τιμῆς

Ἀντώνης Ι. Λαγουδάκης

Ἐφοπλιστής, Γλυφάδα

είναι ένα σοβαρό περιοδικό, πού αγωνίζεται για την επανελληνισι χωρίς ακρότητες και υπερβολές. Και ιδού: Ἐπίθεσι κατὰ τοῦ ὠραιότατου δένδρου, τοῦ φοίνικα, ἀπὸ τὸν τακτικό συνεργάτη σας κ. Π. Γλάρο. Στὸ τεῦχος σας ὑπ' ἀρ. 226, σελ. 14378 μᾶς γνωστοποιεῖ: «... οἱ γεωπόνου μας ἀρκοῦνται στὸν ὑπαλληλικό τους ὕπνο... ἐνῶ οἱ φοίνικες σκοπύμως προωθοῦνται πρὸς φύτευσιν».

Μὰ τὸν Δία, ποτὲ δὲν θὰ πιστεύαμε κάτι τέτοιο, δεδομένου ὅτι τὰ ἐν λόγῳ δέν-

δρα ἀπεικονίζονται σὲ μυκηναϊκὲς τοιχογραφίες (βλ. Ι. Κριτσέλη - Προβίδη, «*Τοιχογραφίες τοῦ θρησκευτικοῦ κέντρου τῶν Μυκηνῶν*»), φύονται συνεπῶς ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων στὴν πατρίδα μας.

Ἄς μὴ ὑπερβάλλουμε λοιπόν, δίδοντες δικαιώματα στοὺς πολεμίους τῆς ιδέας τῆς επανελληνίσεως.

Μετά τιμῆς
Ἰάσων Χρυσοσπάθης
Ἀθήναι

Ἡ μέθοδος «Σὲ ἀγκαλιάζω γιὰ νὰ σὲ πνίξω» στὰ κανάλια

Κύριοι,

Τὴν Κυριακὴ (Ἡλίου ἡμέρα κατὰ τοὺς προγόνους μας), 17/9/2000 καὶ ὥρα 15.00 περίπου, τὸ «Μεγάλο Κανάλι» (MEGA Channel) παρουσίασε μίαν ἐκπομπὴ ἱστορικοῦ περιεχομένου («ντοκυμανταίρ») μὲ θέμα σχετικὸ μὲ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα καὶ τὴν ἀρχαία Ἀθήνα. Σημείωσα καὶ ἐνθυμούμαι μερικὲς ἀλλοιώσεις τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας, τίς ὁποῖες καὶ σᾶς ἀναφέρω. Οἱ ξένοι παρουσιαστὲς τῆς ἐκπομπῆς:

– Τόνισαν, ὅτι ὁ πολιτισμὸς δὲν μποροῦσε νὰ ἀναπτυχθῇ σὲ περιοχὲς πού δὲν εἶχαν μεγάλες πεδιάδες, καὶ ἄρα ἔτσι συνέβη καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Αἴγυπτο, τὴν Ἀσσυρία κ.λπ. (στὴν ὁθόνη προεβάλλοντο τὰ πυκνὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδας...).

– Εἶπαν, ὅτι ἥρωες ἦσαν οἱ ἄνδρες οἱ ὁποῖοι κατέβαλαν προσπάθειες νὰ φονεύσουν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερους ἄνδρες καὶ νὰ γοητεύσουν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερες γυναῖκες! Αὐτὸς εἶναι ὁ ὀρισμὸς τοῦ ἥρωος κατὰ τὸν σοφὸ ἀτοχο διδακτορικοῦ διασήμου πανεπιστημίου τῆς Ἑσπερίας, ἕναν ἐκ τῶν παρουσιαστῶν - συντελεστῶν τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ πονήματος.

– Παρουσίαζαν γιὰ ἀρκετὸ χρόνο ἕναν ἡθοποιό, πού ὑπεδύετο τὸν Κλεισθένη (τὸν ὁποῖο σχεδὸν «έθαψαν», ἐνῶ καὶ τὰ

σχόλιά τους γιὰ τὸν Πεισίστρατο ἦσαν περίπου ἀνάλογα) μὲ τέτοια γαμψή μῦτη, κυριολεκτικῶς «γερακίσια», τὴν ὁποία ἀνθρωπολογικῶς ἀπαντᾷ κανεὶς μόνο στοὺς Σημίτες καὶ ὄχι φυσικὰ στοὺς Ἕλληνες.

– Διαβεβαίωσαν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἀγγειοπλάστες δούλευαν στὰ σκοτεινὰ (!) δρομάκια τῆς Ἀθήνας – σχόλιο ὅτι τὰ ἀγγεῖα πού φιλοτεχνοῦσαν δὲν ἦταν καὶ τίποτα τὸ σπουδαῖο. [Ἀλήθεια στὴν πατρίδα τους τί εἶχαν τὴν ἀντίστοιχη χρονικὴ περίοδο νὰ ἐπιδείξουν στὴν ἀγγειοπλαστικὴ οἱ ἄνθρωποι μὲ τίς γαμψὲς μύτες;]

Ἄνεφέρθησαν καὶ ἄλλα πολλά, ὑποτιμητικὰ γιὰ τοὺς Σπαρτιάτες, τὸν Ἀχιλλέα κ.τ.λ.

Σὲ τηλεφώνημά μου πρὸς τὸν ἐν λόγῳ τηλεοπτικὸ σταθμὸ μία νεαρὰ ἀπὸ τὸ Τμῆμα Δημοσίων Σχέσεων (τηλ. 01-6903.463) μοῦ ἀπάντησε, ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ δεχθῇ τίς διαμαρτυρίες καὶ τίς ἐνστάσεις μου.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ θὰ ἤθελα νὰ συγχαρῶ τὸν κ. Σαράντο Πάνα γιὰ τὸ ἐκπληκτικὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «*Προπαγανδίζονται φωνητικὴ γραφὴ καὶ τὸ Λατινικὸ Ἀλφάβητο στὰ Α.Ε.Ι.*», «*Δαυλός*», τεῦχος Ὀκτωβρίου 1999.

Φιλικά
Στέφανος Ι. Βαδούρας

Ὁ Πλάτων, ὁ Συκουτρῆς καὶ ὁ μισελληνισμὸς τῆς Ρωμοσύνης

Κύριε διευθυντά,

Στὸ ἐνθετο περιοδικὸ τῆς ἐφημερίδας

«Καθημερινή της Κυριακής» (7.11.1999) «Έπτά Ήμέρες» με τίτλο «*Η Ελλάδα τον 20ό αιώνα (1930-1940)*» διαβάζω το έξις: «1937. *Αυτοκτονία του Ίωάννη Συκουτρή (1901-1937) υπό τη φοβερή ψυχολογική πίεση που του ασκείται μετά την έκδοση του Πλατωνικού "Συμποσίου"*».

Η μικρή άπορία που έχω είναι, γιατί και ποιοί έφτασαν στην αυτοκτονία τον Συκουτρή και τί τους ένωχλούσε το να εκδοθῇ ένα έργο των προγόνων μας - τους;

Μετά τιμής
Γεώργιος Καλτσόπουλος
Σέρρες

Που υπάρχει άνθελληνισμός: Μόνο «έξω» ή και «μέσα»;

Κύριε διευθυντά,
Όρθως διαμαρτύρονται έπιστολογράφοι - ανάγνώστες του «Δαυλού» (τ. 223, Ιούλιος 2000) έγκατεστημένοι στην Εύρώπη και στις ΗΠΑ για τον άνθελληνικό άνεμο που πνέει στις χώρες όπου ζούν.

Γιατί όμως άπορούν οι καλοί αυτοί όμογενοί; Δεν γνωρίζουν ότι και σ' αυτή την ίδια την Ελλάδα πνέει ο ίδιος άνθελληνικός άνεμος και μάλιστα σφοδρότερος; "Ας ανοίξουν ένα οιοδήποτε διδύλιο ιστορίας των γυμνασίων, και θα πεισθούν. Τα τελευταία 20 έτη του άπελθό-

ντος αιώνας ή νεολαία της Ελλάδος συστηματικώς άφελληνίζεται. Άπορίας άξιον, πώς δεν άντιδρούν οι πνευματικοί ήγέτες του τόπου. Γιατί σιωπούν οι άκαδημαϊκοί, οι καθηγητές, οι «λόγιοι»; "Ας άφήσωμε τον πολιτικό κόσμο, που καθύδει τον νήδυμον και περι άλλα τυρβάζει.

Άντιστάσεως λοιπόν μη ούσης, όργιάζουν οι άάμπολλοι έχθροι του έθνους μας.

Μετά τιμής
Θεόδωρος Α. Λύρας
Ίατρος, Νέα Ίερσέη, ΗΠΑ

«Άλλα είχαν άκούσει» για τον «Δ» φοιτητές και στρατιώτες

Κύριε διευθυντά,
Κατά τα χρόνια της φοιτήσεώς μου και κατά την διαρκούσα άκόμα θητεία μου στον Έλληνικό Στρατό ως δόκιμου άξιωματικού παρατήρησα, ότι πολλά ήσαν τα νέα παιδιά που είχαν άνησυχίες, αλλά δεν υπήρχε το έναυσμα εκείνο, που θα τα έκανε να άσχοληθούν σοβαρά με αυτές. Σε πολλά από αυτά συνέστησα τον «Δαυλό», και άρκετά έξεπλάγησαν με το περιεχόμενό του, γιατί, όπως μάς είπαν, «άλλα είχαν άκούσει γι' αυτόν».

Θά ήθελα να έκφράσω μία ιδέα σχε-

τικά με την έπικοινωνία των άναγνωστών σας μέσω του Διαδικτύου. Γιατί δεν φτειαχνετε μια «όμάδα συζητήσεως» (chat group) με θέματα που θα άπτονται της θεματολογίας του «Δαυλού»; Έάν δημιουργηθῇ και άνακοινωθῇ ή ύπαρξή της από τις σελίδες του περιοδικού, θα μπορούμε όλοι οι συναναγνώστες σας να βρίσκουμε και κάτι ένδιαφέρον μες στο χάος του Διαδικτύου.

Εύχαριστώ για τον χρόνο σας.
Δημήτρης Περικλόπουλος
Ήλεκτρολόγος Μηχανικός, Αίγιο

Σημ. «Δ»: Μέσα στο Δεκέμβριο θα γίνη πράξη στο Διαδίκτυο ή πρόταση του έπιστολογράφου.

Το εύγενέστερο δώρο στον σκεπτόμενο φίλο σας για τις γιορτές: Μία δωδεκάμηνη συνδρομή του «Δ» για το 2001.

Πόθεν αἶσχος

Τοὺς λυπήθηκε ἡ ψυχὴ μου τοὺς ἐθνοπατέρες μας. Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ μὲ πιάναν τὰ κλάματα. «Κύττα», εἶπα στὸν ἑαυτό μου, «πῶς μποροῦν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ φέρουν δόλτα μὲ τὰ ψίχουλα τῆς βουλευτικῆς τους ἀποζημίωσης· ἄντε καὶ τὸν μισθὸ τοῦ ὑπουργοῦ καὶ τοῦ πρωθυπουργοῦ». Εἶναι πραγματικά νὰ τοὺς κλαῖνε κι οἱ γέγγες. Καὶ νὰ κάνουν τόσες αἱματηρὲς οἰκονομίες οἱ βουλευτὲς μας! "Α! Βέβαια. "Ολη τὴν ὁδομάδα τὴν βγάζουν μὲ ψωμί, ἐλιὲς καὶ κρεμμύδι. Μόνο τὴν Κυριακὴ, ἔ! μέρα γιορτινὴ εἶναι αὐτή, κόβουν καμμιά ντομάτα. Καὶ μὴ κυτᾶτε τίς κυρίες τους στὰ γεύματα, στὰ πάρτυ καὶ στὶς δεξιώσεις, πὺν τάχατες - τάχατες φοροῦν «μοντελλάκια». "Ολα εἶναι ἀγορασμένα ἀπὸ τὸ Μοναστηράκι δεύτερο, τί δεύτερο, τρίτο χέρι. "Ηγουν ἀποφόρια τοῦ κερατᾶ. Γιὰ νὰ μὴ Σᾶς γράψω, ὅτι οἱ περισσότερες ἀπ' αὐτὲς καθαρίζουν σκάλες ἀξημέρωτα, γιὰ νὰ μὴ τίς γνωρίζῃ ὁ κόσμος. Ναί! Ἀλλὰ ἔτσι, μὲ τὴν οἰκονομία καὶ τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου τους, ἀποκτᾶνε ἀκίνητα, Β.Μ.Υ. ἢ Μερσεντές, τραπεζικὲς καταθέσεις, μετοχὲς καὶ ἄλλες κινητὲς ἀξίες (ταχύπλοα, πίνακες κ.λπ.). Εἶμαι πολὺ συγκινημένος, πὺν οἱ πατέρες τοῦ ἔθνους δίνουν πρῶτοι τὸ καλὸ παράδειγμα τῆς ἀφιλοκερδείας καὶ τῆς οἰκονομικῆς περισυλλογῆς, πὺν ἔχει ἐπιβάλει ἐδῶ καὶ κάτι χρόνια ὁ κ. Γιάννος Παπαντωνίου. Τόσο συγκινημένος, πὺν σκέπτομαι νὰ συστήσω ἐρατικὴ ἐπιτροπὴ, ἴσως ὑπὸ τὴν προεδρίᾳ τοῦ πάμπτωχου ἐπίσης ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστόδουλου, γιὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυση τῆς ἀναξιοπαθοῦς τάξης τῶν πολιτικῶν μας.

Ὡστόσο πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε, καὶ αὐτὸ εἶναι πέραν πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι τὸ χρῆμα τῆς ἐξουσίας εἶναι καθαρὸ. Σκέτος τίμιος ἰδρώτας. Οὔτε κομπίνες, οὔτε λαδιούρες, οὔτε ἀρπαχτές, οὔτε μίζες στὰ δημόσια ἔργα, οὔτε διαπλοκές, οὔτε ἐκβιασμοί - καὶ κυρίως διαφάνεια. Προῖον τίμιον μόχθου τὸ χρῆμα τῆς πάσης φύσεως ἐλληνικῆς ἐξουσίας. Τόσου μόχθου, πὺν κάθε φορὰ πὺν ὑπογράφεται μιὰ σύμβαση τοῦ Δημοσίου θυμᾶμαι τὸν αἰώνηστο Γεράσιμο Μαρκορά καὶ τὴν ἀπλοϊκὴ «Ἐργασία» του, ὅπου:

«... Πάντα, ναί, τοῦ τίμιου κόπου

οἱ γλυκύτατοι καρποὶ

νά 'ναι οἱ μόνοι, πὺν τ' ἀνθρώπου

σῶμα θρέφουν καὶ ψυχὴ...».

Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ ἀποκρούω μετὰ δδελυγμίας τίς τόσες κατηγορίες γιὰ διαπλοκὴ καὶ χρηματισμὸ τῶν Ἑλλήνων πολιτικῶν.

Γιῶργος Πετρόπουλος

Περὶ ἀναβιώσεως τοῦ Δωδεκαθέου

Ἡ ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα ἀποτέλεσε μόνιμη καὶ σχεδὸν ἀποκλειστικὴ πηγὴ ἔμπνευσης τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πνεύματος ἀπὸ τὴν Ἀναγέννηση καὶ ἔκτοτε. Ἡ διανόηση τῆς Δύσης κατάλαβε, πὼς ἡ πνευματικὴ πρόοδος εἶναι δυνατὴ, μόνο ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐπανέλθῃ στὶς ἀξίες καὶ ἀρχὲς τῆς Ἑλληνικότητος. Ὁ στοχασμὸς προσέτρεξε στὴν ἑλληνικὴ φιλοσοφία, ἐπιστῆμῃ καὶ πολιτικῇ, ἡ δὲ τέχνη στὴ διαχρονικὴ - κλασικὴ αἴσθησι τοῦ ωραίου καὶ ἀληθινοῦ. Ἰδρύθησαν σχολές, ἔδρες, ἀκαδημίαι μελέτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς «ἐλληνογνώσεως» περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἀντίληψη περὶ θεοῦ. (Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ δύσκολα θὰ μποροῦσε νὰ ὀνομαστῇ «θρησκεία» μὲ τὸ σύγχρονο ἐθραιογενὲς ἐξουσιαστικὸ τῆς νόημα.) Ἡ Ἑλληνικὴ «θρησκεία» μελετήθηκε διεξοδικὰ ἀπὸ πλῆθος κλασσικῶν φιλολόγων, φιλοσόφων καὶ ἱστορικῶν κατὰ τὰ τελευταῖα 500 χρόνια. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ὅμως κατενόησε στὴν ὁλότητά της τὴν θρησκεία τῶν Ἑλλήνων, πολὺ δὲ περισσότερο δὲν ἔφτασε στὸ σημεῖο νὰ προτείνῃ τὴν «ἀναβίωσιν» τῆς μέσα στὸν σύγχρονο κόσμον. (Φιλοσοφικὸ καὶ μόνο ὑπόβαθρον εἶχαν καὶ οἱ ἐκδηλώσεις ποὺ ξεκίνησαν ὁ Πλήθων καὶ οἱ ἀείμνηστοι Κ. Τσάτσος καὶ Ι. Θεοδωρακόπουλος.)

Τὸ ἐνδεχόμενο τῆς ἄμεσης ἀντίδρασης ἀπ' τὴν πανίσχυρη χριστιανοσύνη δὲν ἦταν ἡ κύρια αἰτία ποὺ δὲν ἀναβίωσαν οἱ ἀρχαιοελληνικὲς θρησκευτικὲς δοξασίες στὴν ἐλληνίζουσα Εὐρώπῃ. Φαίνεται νὰ εἶχαν κατανοήσῃ, πὼς οἱ θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις ὡς βιωματικὲς καταστάσεις καὶ συμβολικὲς ἀπεικονίσεις ἀφοροῦν στὴν ἐποχὴ ποὺ τὶς γεννᾷ καὶ τὶς διατηρεῖ ἀπροσκόπτως καὶ πὼς εἶναι ἀδύνατον νὰ «ἀναστηθοῦν» σὲ ἄλλες ἐποχές. Ἐπηρεασμένοι καὶ ἀπὸ τὴν ἐθνογραφία καὶ τὴν ἀνθρωπολογία οἱ Εὐρωπαῖοι διανοητὲς, ἀπὸ τὴν γνώση δηλαδὴ ποὺ ἔφερναν οἱ ἐθνολόγοι ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς γῆς, πίστευαν πὼς ἡ θρησκεία ἐκπηγάζει ἀπὸ τὸ κοσμοεῖδωλον κάθε ἔθνους, ποὺ εἶναι διαφορετικὸ σὲ κάθε ἐποχῇ. Ὁ διάσημος Ἀγγλὸς ἀνθρωπολόγος Ε. Ταίηλορ ἔλεγε, πὼς δὲν ἀρκεῖ νὰ ζήσης κοντὰ σὲ μιὰ φυλὴ, γιὰ νὰ κατανοήσης τὶς δοξασίες της, πρέπει νὰ γεννηθῇς μέσα σ' αὐτή.

Παρὰ ταῦτα τὸν τελευταῖον καιρὸ ὁλοένα καὶ περισσότερο προκαλοῦν δημοσιογραφικὸ ἐνδιαφέρον ἐκδηλώσεις καὶ τελετές, ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, ποὺ ἀποσκοποῦν – ὅπως οἱ διοργανωτὲς τοὺς διακηρύττουν – στὴν ἀναβίωσι τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς θρησκείας, στὴ λατρεία τῶν Ὀλυμπίων θεῶν. Εἶναι αὐτονόητο, πὼς οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἐκφράζουν τὶς δικές τοὺς θρησκευτικὲς δοξασίες καὶ νὰ ἱεραργοῦν ὅπως αὐτοὶ νομίζουν, πράγμα ποὺ πράττουν ἄλλωστε δεκάδες

ἐκφραστὲς ἀλλοτριῶν δογμάτων σ' αὐτὸ τὸν τόπο, συμπεριλαμβανομένης καὶ προεξάρχουσας τῆς ἐπίσημης Ἰουδαιοχριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀνεξαρτήτως ἂν εἶναι ἐφικτὴ μιὰ τέτοια «ἀναδίωξη» ἢ ἂν οἱ φερόμενοι ὡς «ἀναδιωτῆς» ἔχουν κατανοήσει τὰ νοήματα καὶ τίς σημασίες τῆς ἐλληνικῆς ἀντίληψης περὶ θείου, ὀφείλουμε νὰ κάνουμε τίς παρακάτω ἐπισημάνσεις.

Α. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες οὐδέποτε ἀνέχθηκαν 1) κάποια «Ἐκκλησία» (= ὠργάνωση ἐπαγγελματιῶν κληρικῶν), 2) κάποιο δόγμα, 3) κάποιο «ιερὸ βιβλίον» (π.χ. Εὐαγγέλιο, Κοράνιο, Τορά, Βέδδες κ.λπ.), 4) κάποιον ἱεράρχη (πατριάρχη, πάπα, ἀρχιεπίσκοπο, ἀρχιεπίσκοπο κ.λπ.) ἢ ἐκπρόσωπο τῆς θρησκείας. Ἐπομένως ὅσοι προσπαθοῦν σήμερα νὰ δημιουργήσουν ὠργανωμένην «Ἑλληνικὴ Θρησκεία» καὶ ἐμφανίζονται ὡς «ἐκπρόσωποί» τῆς μιμοῦνται ἐν ἀγνοίᾳ τοὺς ἴσως ἀσιατικὰ πρότυπα.

Β. Οἱ θεοὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν εἶναι ἀπλὴ «προσωποποίηση τῶν δυνάμεων τῆς φύσης», ὅπως δηλώνεται συχνά. Ἄν ἴσχυε μόνο αὐτό, τότε ἡ ἐλληνικὴ θρησκεία θὰ βρισκόταν στὸ ἐπίπεδο τῶν δοξασιῶν τῶν πρωτόγονων λαῶν, ποὺ σὲ διάφορες παραλλαγές «θεοποιοῦσαν» τίς δυνάμεις τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσης. Ἡ ἀνωτερότητα τῆς ἐλληνικῆς ἀντίληψης τοῦ θείου (ποὺ εἶναι καὶ ἡ τελειότατη μορφή θρησκευτικῆς συνείδησης) ἔγκειται στὸ γεγονός πὺς «προσωποποιεῖ», «ὄντολογεῖ» πέρα ἀπὸ τίς φυσικὲς δυνάμεις καὶ τὴν ἀνθρώπινη ἀρετὴ σ' ὅλες τίς ἐκφάνσεις της, ὅπως καὶ ἐκείνους ποὺ διαβαίνουν μεγαλειωδῶς τὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς (ἥρωες - ἡμίθεοι).

Γ. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ προεξάρχοντος τοῦ Διὸς ἐμφανίζονται στὴν ἐλληνικὴ παράδοση καὶ ὡς σύμβολα φυσικῶν δυνάμεων ἀλλὰ καὶ ὡς ἱστορικὰ πρόσωπα, ποὺ ἄφησαν πίσω τοὺς μεγάλα ἔργα, μὲ τὰ ὁποῖα εὐεργέτησαν τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ Ζεὺς ὡς σύμβολο τῆς Παγκόσμιας Τάξεως εἶναι ταυτόχρονα καὶ μέγας ἐκπολιτιστὴς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ Ἕλλην παγκόσμιος βασιλέας, «ἐπελθὼν τὴν οἰκουμένην ἅπασαν... τοὺς μὲν ληστὰς καὶ ἀσεβεῖς ἀναιρῶν τὴν δ' ἰσότητά καὶ δημοκρατίαν εἰσηγούμενος» (Διόδωρος Σικελιώτης, Ζ, 71, 2).

Δ. Ἡ ἐλληνικὴ θρησκεία καὶ ὁ κοσμογονικὸς της μῦθος, ὅπως ἀποτυπώνονται στὸν Ἡσίοδο καὶ στὸν Ὅμηρο, μὲ τὴν ἐμφάνισή τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου στὴν ἀρχαϊκὴ Ἰωνία ἐξελίσσονται πρὸς τὸν *Λόγον* τοῦ Ἡρακλείτου, ποὺ ἀντικατοπτρίζει πάλι τὴν συμπαντικὴ λειτουργία μέσα στὸν ἀνθρώπινο νοῦ, χωρὶς ὅμως πλέον τὴν ἀνάγκη τῆς ἐνδιάμεσης χρήσης τοῦ μύθου, τῆς λατρείας καὶ τῶν συμβόλων. Λίγο ἀργότερα ὁ Πλάτων, προχωρώντας ἀκόμα πιὸ πέρα, διδάσκει στὸν ἄνθρωπο πὺς διὰ τοῦ λόγου, τῆς νοήσεως, ὅχι μόνο μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τὴν συμπαντικὴ λειτουργία ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀπόλυτὴ Ἀρχή, ἀπὸ τὴν ὁποία πηγάζει. Ἐτσι ὁ Λόγος ὑπερισχύει τοῦ

Ἄγνωστου καὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ (ἀνθρωπισμός).

Επιστρέφουμε στοῦ σήμερα. Ὑπάρχει μεγάλη ἀνάγκη νὰ κατανοηθῇ, ὅτι θὰ ἦταν λάθος αὐτὴ ἡ «δεύτερη ἐλληνικὴ ἀναγέννηση», ποὺ ἀρχίζει πλέον νὰ ἀνδρώνεται τὰ τελευταῖα χρόνια, νὰ παρεκτραπῇ μέσα ἀπὸ τέτοιες «ἀναβιώσεις» καὶ νὰ καταλήξῃ σὲ κάθε λογῆς τυπολατρία, μυστικισμό, θεοκρατία ἢ καὶ φολκλορικὴ λατρεία. Δὲν πρέπει κανεὶς νὰ ξεχνᾷ (καὶ ὁ «Δαυλὸς» δὲν τὸ ξεχνᾷ), πὼς γιὰ εἴκοσι σχεδὸν αἰῶνες ἔχουμε ἐμποτιστῇ μὲ τὶς θεϊστικὲς ἀσιατικὲς δεισιδαιμονίες, ποὺ ἔφερε καὶ ἐπέβαλε διὰ τῆς σπάθης στὴν Ἑλλάδα ὁ χριστιανὸς Ἰαχβέ, πὼς δυστυχῶς μ' αὐτὲς τὶς ἐννοίες σκεπτόμαστε, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουμε. Ὅπως σ' ὅλα μας, ἔτσι καὶ στὴ θρησκεία, εἴμαστε ἐμεῖς σήμερα ἀνίκανοι ἀκόμη, γιὰ νὰ φτάσουμε, ἢ καὶ νὰ μιμηθοῦμε ἀπλῶς, τοὺς προγόνους μας.

ΥΓ. 1. Οὐδέποτε στὴν ἀρχαιότητα ἐγίνοντο τελετὲς στοῦ ὅρος ποὺ ὀνομάζεται Ὀλυμπος, ἐκεῖ δηλαδὴ ποὺ ἐπιχειρεῖται σήμερα ἡ ἀναβίωση τῆς λατρείας τῶν Ὀλυμπίων θεῶν. Ἀλλὰ οὐτε κἀν γνωρίζουμε τὸ προ-ομηρικὸ νόημα τῆς λέξεως «Ὀλυμπος», ποὺ συναντᾶται ὡς ὀνομασία βουνοκορφῶν σὲ πλεῖστες περιοχὲς τῆς ἡπειρωτικῆς, μικρασιατικῆς καὶ νησιωτικῆς Ἑλλάδος.

ΥΓ. 2. Ἐλάχιστα – ἢ τίποτα σίγουρο – γνωρίζουμε γιὰ τὸ νόημα καὶ τὴ σημασία τῶν Ἑλληνικῶν Μυστηρίων, ποὺ ἀποτελοῦσαν σημαντικώτατη ἔκφραση τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν ἀντιλήψεων γιὰ τὸ θεῖο.

ΥΓ. 3. Οἱ θεοὶ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦταν βέβαια δώδεκα, ἀλλὰ πολὺ περισσότεροι. Κάθε τόπος εἶχε καὶ τοὺς «δικούς» του θεοὺς πέρα ἀπ' τοὺς κοινούς ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ καὶ κάθε ἓνας ἐκ τῶν 12 θεῶν ἐλατρεύετο μὲ διαφορετικὸ περιεχόμενο στὶς διάφορες πόλεις - κράτη. Ὑπῆρχαν θεοὶ μεγάλης «ἐμβελείας» (Πλούτων, Ὠκεανός), ποὺ δὲν ἀνῆκαν στοῦ Δωδεκάθεο καὶ βέβαια ἀπουσιάζει ἀπὸ αὐτὸ ἓνας ἐκ τῶν δύο κυρίων Ἑλλήνων θεῶν - υἱῶν τοῦ Διός, ὁ μέγας Διόνυσος, ὁ ἀντιπροσωπευτικώτερος θεὸς τῶν Ἑλλήνων, ὅπως καὶ τὸ πνευματικὸ του περιεχόμενο, τὸ «Διονυσιακὸ Πνεῦμα», ὁ ἄλλος στυλοβάτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος μαζὶ μὲ τὸ «Ἀπολλώνιο Πνεῦμα» (ὁ Ἀπόλλων ὅμως ἀνῆκε στοῦ Δωδεκάθεο). Πολλὲς φορὲς μικρότεροι θεοὶ ἔπαιζαν σημαντικὸ ρόλο σὲ δεδομένες στιγμὲς ὅπως ποτάμιοι θεοί, νύμφες τῶν ἀλσῶν κ.λπ. Ἔτσι ὁ σημερινὸς ὅρος «Δωδεκαθεϊσμός» δὲν ἀνταποκρίνεται στοῦ εὖρος καὶ στὴν οὐσία τῆς ἀρχαιοελληνικῆς θρησκείας, οἱ δὲ «πιστοί» τοῦ ἄθελά τους «ἀκρωτηριάζουν» τὸ μεγαλειῶδες Ἑλληνικὸ Πάνθεον.

Παν. Α. Κουβαλάκης

«Μὲ τὸ μάτι τῶν μεταγενέστερων...»

Ὀρφικά, Ὀμηρος, Κλασσικὴ Ἀρχαιότης! Ξεκινάει τὸ φῶς ἀπὸ τὸν Προμηθεά, γιὰ νὰ καταλήξῃ στὸ ἀπόγειο τοῦ Ἡνίοχου, τοῦ Ἑρμῆ, τῆς Ἀφροδίτης, τῆς Καρυάτιδας, τοῦ Ἀποξυόμενου κ.λπ. Οἱ γίγαντες αὐτοὶ τῆς μεγάλης ἐκείνης Τέχνης ὠριοθέτησαν τὸ ὑπαρξιακὸ ἀξεπέραστο. Κάλλος καὶ μηδὲν ἄγαν! Ἡ ἀνθρώπινη μορφὴ στὸ εὐγενικώτερό της μεγαλεῖο. Πῶς ἀλλιῶς, ὅταν οἱ πόλεις ἢ ἡ πόλις εἶχαν θέατρα, γυμναστήρια, στάδια, ἀκαδημίες, παλαῖστρες, ἐστία, ναοὺς, ἀγάλματα... Νοῦς ὑγιῆς σὲ σῶμα ὑγιές...

Ἔρχεται μετὰ τὴν καταστροφὴ τους ὁ Γιαχβέ, μὲ τὸ μεταφυσικὸ ἔρεβος, τὴν ἐνοχὴ καὶ τὴν τιμωρίαν, τὴν δίωξιν τῆς σκέψης καὶ τοῦ ἔρωτα, τὸ δόγμα καὶ τὸ τάδε ἔφη Κύριος. Ἀπὸ ἐδῶ μέσα τί γραμμὴ νὰ πάρουν οἱ καλλιτέχνες τους; Βλέπει κανεῖς στὴν ἔκθεσιν τῆς Ἐθνικῆς Πинаκοθήκης «Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης μὲ τὸ Μάτι τῶν Μεταγενεστέρων» τὰ πιὸ μεγάλα ὀνόματα ποὺ διαθέτουν, νὰ προσπαθοῦν νὰ ἀποδώσουν τὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότητα... Ἀδύνατον! Ἐδῶ μπορεῖ νὰ σπουδάσῃ κανεῖς τὴν πτώσιν σὲ ὅλο της τὸ μεγαλεῖο. Πόσο ἀπομονωθήκαμε... Ἡ πληθωρικὴ κυτταρίτις καὶ οἱ ἀνάλογες ἐκφράσεις τῶν προσώπων δείχνουν τὴν ἀφύσικη κατάντια τοῦ ἀνθρώπινου σώματος, ἐνῶ ἀκόλαστα ἡ ἐρωτικὴ ἀπαγόρευση φθάνει τὴν φαντασίωσιν, τὸ ὑπερέραν, ὅπου ἡ ἀριστουργηματικὴ δομὴ τοῦ ὄντος διαμελίζεται. Ἡ ὑποκειμενικότης μιᾶς πυρετικῆς ἐνίοτε ἔντασης, ποὺ προσπαθεῖ νὰ ὑποκαταστήσῃ τὴ μεγαλειώδη ἀνάτασιν καὶ ἐνατένισιν. Ὁ πυρετὸς δὲν μπορεῖ νὰ φθάσῃ τὴν ἔμπνευσιν.

Θὰ πρέπει ὁ σημερινὸς ἀνενημέρωτος ἄνθρωπος, ἀνοίγοντας μιὰ ἐπιτομὴ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἀρχαιότητος, νὰ ἐπισκεφτῇ τὴν ἐν λόγῳ ἔκθεσιν, γιὰ νὰ καταλάβῃ εὐκόλως τὰ πιὸ πάνω. Ἀλλωστε κάτι τέτοιες ἐκθέσεις ἐπιχειροῦν ἐσκεμμένως ἀλλοιώσεις στὸ ἐπίπεδο τῶν μὴ γνωριζόντων... Καημένη Ἀφροδίτη, στὰ σημερινὰ μπόντυ - λαῖν ἀδυνατίσματος!

Παντελῆς Γλάρος

‘Ο Γερμανός και οί ‘Ελληνες συνάδελφοί του...

Τόν περασμένο Αύγουστο ή έγκριτη γερμανική έφημερίδα «Die Zeit» δημοσίευσε άρθρο του σημαντικώτερου σύγχρονου Γερμανού διανοητή Χέρμπερτ Σνέντελμπαχ, καθηγητή τής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Βερολίνου, μέ τόν τίτλο «**Η κατάρα του Χριστιανισμού**» (έφημ. «ΤΟ ΒΗΜΑ», 3-9-2000). ‘Ο έν λόγω καθηγητής, αφού απαριθμεί τις συμφορές πού επέφεραν οί χριστιανοί στην ανθρωπότητα, έπισημαίνει πώς «οί χριστιανοί ό,τι έκαναν, τό έκαναν όχι παρά τις χριστιανικές αρχές, αλλά χάριν των αρχών αυτών». Καί καταλήγει: «**‘Ο μόνος τρόπος για νά προσφέρει κάτι στην ανθρωπότητα ό χριστιανισμός, είναι νά αυτοκαταργηθή**». Βεβαίως καμιά εξουσία δέν αυτοκαταργείται, καί τό γνωρίζει αυτό καλά ό έν λόγω καθηγητής: Καί βεβαίως οί «**συμφορές πού προκάλεσε ό Χριστιανισμός**» αναφέρονται κυρίως στην καταστροφή του ‘Ελληνικού Πολιτισμού καί την γενοκτονία των ‘Ελλήνων από τους χριστιανούς, δεδομένου ότι γερμανικός πολιτισμός την εποχή του έκχριστιανισμού των Γερμανών δέν υπήρχεν ως ιστορική πραγματικότητα. ‘Αλλά οί “Ελληνες καθηγητές τής Φιλοσοφίας δέν έχουν την ευαισθησία ή την τόλμη του Γερμανού συναδέλφου τους.

Π.Α.Κ.

Τò πιάνο

‘Από τις ειδήσεις: Τò πιάνο πού συνέθεσε τò «Ίμάτζιν» ό Τζών Λένον θγαίνει σέ δημοπρασία. Φυσικά υπάρχει καί τò πιάνο του Μπετόβεν ή του Σοπέν καί τόσων άλλων, ώστε νά τηρούμε τις αναλογίες, για νά μήν χάνωμε την ισορροπία μας. ‘Η άγγλοσαξωνική πλανηταρχία την επιχειρούμενη σιωνίζουσα παγκοσμιοποίηση την έπιφυλάσσει για τους άλλους, ένφ αυτή κρατά ψηλά τόν εθνικισμό της. Σέ δικό τους περιοδικό μέ διεθνή κυκλοφορία σέ σφαιρική αναφορά των πολιτισμών, αφού παραιοπώσαν τελείως την ‘Ελληνική ‘Αρχαιότητα, έπρόβαλαν προκλητικά σάν πολιτισμικά στοιχεία τόν “Ελδισ Πρίσλεϋ, την κόκα-κόλα, τους Μπήτλς καί άλλα παρόμοια.

“Ολα αυτά έχουν όμως δυό άκρες: ‘Η μία είναι ό καινούργιος μεσαίωνας τής θεοκρατικής τεχνολογίας, πού διάγομεν ή δέ άλλη: κάποια στιγμή νά πάρη ανάποδες στροφές ή ‘Ιστορία, καί τότε νά ιδής την... κόκα-κόλα! “Ισως, αν διέθεταν κάποιον μουσικό πρώτον μεγέθους, έκτός από αυτούς πού νοίκιαζαν, θά υπήρχε κάποια ιστορική αντικειμενικότητα.

Π.Γ.

Μνημείο τής δουλείας

‘Η τεραστίων διαστάσεων τοιχογραφία, ή όποία έχει τοποθετηθή στόν κεντρικό σταθμό του Μετρό τής πλατείας Συντάγματος, προκαλεί έντύπωσι μέν ως πρòς τò μέγεθος, αλλά καί άγανάκτησι ως πρòς την άπεικόνισι. Εικονίζει τò τείχος του Χα-σεκή. * Ήταν δέ ό Χασεκή ένας πολν σκληρός Τουρκος, πού έ χρημάτισε διοικητής των ‘Αθηνών (1775 -1795) καί από τόν όποιο πολν υπέφεραν οί ‘Αθηναίοι.

Στην τοιχογραφία εικονίζεται μία πύλη μέ ρωμαϊκήν έπιγραφή καί μερικά άτομα, προφανώς Τούρκους, ως συνάγεται εκ τής άμφιέσεώς των. ‘Η πόλι των ‘Αθηνών έχει μεγαλειώδη ιστορία μέ παγκόσμια άκτινοβολία, κι’ όμως οί σήμερα κυβερνώντες, ιστορικώς άδαείς, ως φαίνεται, δέν ηύραν τίποτε από αυτήν την ιστορία καί έτσι έστησαν μία ρωμαϊκο-τουρκική άπεικόνισι, για νά υπενθυμίξη την ύποδοϋ- ►

λωσι τοῦ ἔθνους μας ἀπὸ δύο δάρδαρους κατακτητές. Ἡ προᾶξις αὐτὴ εἶναι τελείως ἀπαράδεκτη, καὶ θὰ πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἀπομακρυνθῇ αὐτὴ ἡ τοιχογραφία.

Θ.Α.Λ.

«Κόκκινος Κόρακας»

Ἡ ἱστορία γράφεται ἀπὸ τὸν νικητὴ, καὶ «οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις». Γιὰ τὸ παρὸν σημείωμα ἔλαβα ἀφορμὴν ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῶν Ἀμερικανῶν ἰθαγενῶν (Ερυθροδέρμων), πὺν μάχονται νὰ ἀντιστρέψουν τὰ ψεύδη καὶ νὰ ξαναγράψουν τὴν πραγματικὴ ἱστορία τῆς φυλῆς τους, μιὰ ἱστορία γενοκτονίας.

Ὁ ἡθοποιὸς Floyd Westerman, πὺν ἔπαιξε στὸ χολlyγουντιανὸ φιλμ «Χορεύοντας με τοὺς Λύκους», ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ τὴ σωστὴ ἐκδοχὴ τῆς ἱστορίας τῶν Ερυθροδέρμων. Τὸ φιλμ, πὺν γυρῶν τὴν ἡμερῶν τοῦ «Red Crow», δάξει τὰ πράγματα στὴ σωστὴ τοὺς θέση καὶ ὅχι ὅπως μᾶς ἔχουν συνηθίσει, δηλαδὴ τῶν «Κακῶν Ἰνδιάνων» καὶ τῶν «Καλῶν Ἀποίκων». Οἱ διαταγὲς τῶν ἀποικιοκρατῶν ἦσαν τότε σαφεῖς: «Ἐξαφανίστε τοὺς». Καὶ οἱ καουμπόνδες τοὺς μακέλλουν με ὅπλα, πείνα καὶ μικρόδια, πὺν τοὺς ἔστελναν. Οἱ περισσότεροί Ἰνδιάνοι πέθαναν ἀπὸ εὐλογία, διότι κοιμήθηκαν σὲ μολυσμένες κονδύρες, πὺν τοὺς ἔστελναν οἱ λευκοί... ἱεραπόστολοι. Ἐμεῖς πότε θὰ ἀπατήσουμε τὴν συγγραφὴ τῆς ἀληθινῆς ἱστορίας, γιὰ νὰ ἀποκαλυφθοῦν οἱ παλιὲς καὶ νέες γενοκτονίες τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους; Τὸ «Ἀθηναϊκὸ κράτος» γιὰτὶ ἀδρανεῖ;

Κ.Χ.Κ.

Ἀριστείδης Κόλλιας

Τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριο ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζωὴ κτυπημένος ἀπ' τὴν ἐπάραιο νόσο ὁ δικηγόρος ἱστορικὸς ἐρευνητὴς καὶ συγγραφέας Ἀριστείδης Κόλλιας. Ὁ ἀποθιώσας ἔγινε ἰδιαίτερος γνωστὸς γιὰ τὶς μελέτες του, πὺν ἀφωροῦσαν στὴν ἱστορία τῶν Ἀρθραίων καὶ γιὰ τὸν ὑπερβάλλοντα ζῆλο, πὺν με αὐτὸν πάντοτε ὑπερασπίζετο τὴν ἑλληνικότητα τῶν Ἀλδανῶν – ζῆλο πὺν προκαλοῦσε ἀντιδράσεις. Τὴν τελευταία μελέτη του ἔμελλε νὰ φιλοξενήσῃ ὁ «Δαυλός» στὸ τεῦχος Ὀκτωβρίου, ἡ ὁποία ἀφωροῦσε στὴν προέλευση τοῦ ἑλληνικοῦ γράμματος «Δ» καὶ μιὰ προσπάθεια ἐτυμολογήσεως τῆς ὀνομασίας «Δελφοί». Στὴν μελέτη αὐτὴ φάνηκε ἡ μεγάλῃ πρόοδος πὺν εἶχε συντελεστῇ στὴ σκέψη τοῦ Α. Κόλλια καὶ ἡ πνευματικὴ του ὥριμαση, πὺν ὄντως ἦταν ἐντυπωσιακὴ.

Στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα του, τὴ Βοιωτία, ἦταν πολὺ ἀγαπητός, γι' αὐτὸ καὶ ἔθλιψε πολλοὺς τὸ γεγονὸς τοῦ θανάτου του. Ἡ τοπικὴ ἐφημερὶς «Βοιωτικὰ Νέα» στὸ φύλλο τῆς 13ης Ὀκτωβρίου ἀγγέλλει τὴν θλιβερὴ εἶδηση καὶ στὸ ἐκτενὲς τῆς ἀφιέρωμα γιὰ τὸν μεταστάντα ἀναφέρει καὶ τὰ ἑξῆς: «... Ὁ Ἀριστείδης Κόλλιας συνεργάστηκε με πολλὰ Μέσα Μαζικῆς Ἐπικοινωνίας, καὶ τὴν τελευταία του συνεργασία μπορῶ νὰ πῶ ὅτι τὴν ἔκανε στὸ κρεβάτι τοῦ πόνου, πὺν τὸν ἔρριξε ἐδῶ καὶ τρεῖς μῆνες ἡ ἐπάραιος νόσος καὶ τὴν ἔκανε με τὸ μηνιαῖο περιοδικὸ πρωτοποριακῆς ἔρευνας «Δαυλός», ὅπου στὸ τεῦχος Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ. ἀναλύει τὸ ἑλληνικὸ γράμμα Δ καὶ τὴν ὀνομασίαν «Δελφοί». Ὁ ἐκδότης καὶ οἱ συνεργάτες τοῦ «Δαυλοῦ» συλλυποῦνται τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀειμνήστου Ἀριστείδη Κόλλια, πὺν ἐν ὥρᾳ πνευματικῆς ὁλοκληρώσεως μετέστη στὶς Νήσους τῶν Μακάρων.

Π.Α.Κ.

ΟΙ ΠΑΡΕΞΗΓΗΜΕΝΟΙ ΚΕΝΤΑΥΡΟΙ

Ἀποκατάσταση τῶν θυμάτων τοῦ κατακλυσμοῦ
ποῦ «ἀνέστησαν» τὸν χαμένο ἀρχαῖο πολιτισμὸ

Ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία δοῖται ἀπὸ συμβολισμούς, ὑπερφυσικά καὶ ἐξωπραγματικά ὄντα, ποῦ σὲ ἄλλους δημιουργοῦν μία αἴσθησις ἱλαρότητος, ἐνῶ ἄλλοι αἰσθάνονται νὰ ἔλκωνται, νὰ σοβαρεύουν καὶ νὰ μαγνητίζονται ἀπὸ τὰ αἰνιγματικά πλάσματα τοῦ μύθου. Τοῦτο τὸ ἄρθρο, κατανοώντας τίς δύο αὐτὲς συναισθηματικὲς «θέσεις», ἀναζητᾷ τὴν κοντινότερη στὴν ἀλήθεια, καθὼς ἐπιχειρεῖ νὰ σκιαγραφήσῃ μία ὁμάδα ἀπὸ τὰ πιὸ γνωστὰ καὶ αἰνιγματικά πλάσματα τῆς Μυθολογίας, τοὺς Κενταύρους.

ΟΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΕΝΤΑΥΡΟΙ

Πρόκειται περὶ ὄντων, ποῦ κατὰ τὴν παράδοσι ἀλλὰ καὶ κατὰ τίς ἀπεικονίσεις τοὺς ἐπὶ ἀγγείων εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ ἄνθρωποι (ἀπὸ τὴν μέση καὶ πάνω) καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἵπποι (ἀπὸ τὴν μέση καὶ κάτω).

Κατὰ τὸν Ὅμηρον οἱ Κένταυροι εἶναι μία ἄγρια, δασύτριχος, ὀρεινὴ φυλὴ τῆς ἱπποτρόφου Θεσσαλίας («*φῆρες λαχνηέντες*», Ἰλ. Α 268· καὶ «*φῆρες ὄρεσκάων*», Ἰλ. Β 743)^{1,2}. Ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον ἀναφέρεται, ὅτι κατοικοῦσαν τὴν μετὰ Πηλίου καὶ Ὀσσης χώρα¹. Ὑπάρχει μυθολογικὴ ἀναφορὰ γιὰ μετακίνησι τμημάτων ἢ ὁλόκληρου τοῦ πληθυσμοῦ σὲ ὀρεινὲς καὶ πάλι ζῶνες, ὅπως ἡ Πίνδος (χώρα Αἰθίων), ὁ Φενεὸς τῆς Ἀρκαδίας, ἡ Φολοὴ (ὄρεσιρὰ μετὰ Ἀρκαδίας καὶ Ἡλείας) καὶ ἡ ὀρεινὴ ζώνη τοῦ Μαλέα². Περιγράφονται ὡς ὄντα μὲ ἄγρια ἔνστικτα καὶ ἀγροίκους τρόπους¹. Τὸ κρέας τὸ ἐτρώγαν ὡμό². Ἦσαν ἄγριοι ληστές, ἄρπαγες γυναικῶν, ἐρωτομανεῖς, ἀσελγεῖς, ἀκραῖοι οἰνοπότες καὶ γενικῶς ἄνθρωποι ἐπιδιδόμενοι σὲ κάθε εἶδους ἀνομήματα^{1,2}. Στὴν Ἑλληνιστικὴ μάλιστα ἐποχὴ ἡ ἔννοια *κένταυρος* ταυτίσθηκε μὲ τὸν ὕδριστη, τὸν ἀγροῖκο, τὸν ληστή². Ἡ φήμη τῶν Κενταύρων ἐξάπλυνεται καὶ σὲ ἄλλες περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος. Σὲ ἀρχαῖα νομίσματα τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης ἀπεικονίζονται νὰ ἀρπάζουν Νύμφες².

Σχετικῶς μὲ τὴν γέννησίν τοὺς ἀναφέρονται οἱ ἀκόλουθοι ἀπόψεις - παραδόσεις:

Α. Ὁ Κένταυρος ἐγεννήθη ἐκ τοῦ ἀσεβοῦς Ἰξίονος καὶ μιᾶς Νεφέλης, στὴν ὁποία εἶχε προσδώσει ὁ Δίας τὴν μορφή τῆς Ἥρας. Ἐκ τῆς μίξεώς του πρὸς τίς βοσκοῦσες στοὺς πρόποδες τοῦ Πηλίου φορβάδες τῶν Μαγνήτων ἐδημιουργήθη ἡ ἀγέλη τῶν Κενταύρων ἢ Ἱπποκενταύρων¹. Ὁ Ἰξίων εἶναι υἱὸς τοῦ ἐπίσης ἀσεβοῦς Φλεγύα³. Συζυγὸς του εἶναι ἡ Δία³.

Πενθερός του είναι ὁ Δηιονεύς³.

Β. Ὁ Κένταυρος εἶναι υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Στίλβης (θυγατρὸς τοῦ Πηνέως καὶ τῆς Κρεοῦσης). Εἶναι ἀδελφὸς τοῦ Λαπίθου καὶ πατέρα τῶν ὑπολοίπων Κενταύρων².

Γ. Ὁ Νόννος («Διονυσιακά» 14) διαφοροποιεῖται σχετικῶς ἀπὸ τὶς δύο προαναφερθεῖσες ἀπόψεις - παραδόσεις, ἀναφέροντας τὴν καθ' ὁμάδες γενεαλογία τῶν Κενταύρων². Ἔτσι:

Α' ὁμάς: Χείρων καὶ Φόλος.

Β' ὁμάς: Κερασφόροι Κένταυροι, υἱοὶ τῶν Ὑάδων. Οἱ Ὑάδες εἶναι Νύμφες, ποὺ μεταμορφώθηκαν σὲ ἀστερισμὸ ἀπὸ τὴν θλίψη τους γιὰ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα τους ἢ ἀδελφοῦ τους Ὑαντος. Ἡ ἐμφάνισή τους στὸ στερέωμα ὑποδήλωνε τὴν ἔναρξη τῆς περιόδου τῶν βροχῶν⁴.

Γ' ὁμάς: Κένταυροι υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Γαίας.

Ἀπὸ τοὺς Ἀπολλόδωρο, Διόδωρο Σικελιώτη, Ὀβίδιο ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐπιγραφὰς εὐρεθέντων ἀγγείων διεσώθησαν πολλὰ ὀνόματα, μὲ τὰ ὁποῖα ἀπεκαλοῦντο οἱ διάφοροι Κένταυροι. Ἔτσι ἀναφέρονται οἱ: Ἀγριος, Μελανεύς, Μέρμερος, Δημολέων, Ἀρκτος, Λύκος, Βιάνωρ, Εὐρύνομος, Τηλεδόας, Ἐρίγδουπος, Ὑλλαῖος, Δρύαλος, Πευκίδας, Φελεγραῖος, Πύρετος, Κρηναῖος κ.ἄ. Τὰ ὀνόματα αὐτὰ ἐκτιμᾶται, ὅτι ἐκφράζουν τὰ διάφορα στοιχεῖα τῆς φύσεως (πῦρ, βροντή, κεραυνὸς) ἢ ἄγρια ζῷα¹.

Οἱ Κένταυροι ἐξεδιώχθησαν ἀπὸ τὴν Θεσσαλική γῆ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Λαπιθῶν Πειρίθου πρὸς τὴν χώρα τῶν Αἰθίων, κατὰ τὶς ὑπώρειες τῆς Πίνδου. Ἡ ἐκδιώξή τους ὀφείλεται στὴν ἐξῆς αἰτία: Κατὰ τοὺς γάμους τοῦ Πειρίθου μὲ τὴν Ἴπποδάμεια παρευρέθη καὶ ὁ συγγενὴς τοῦ Πειρίθου Κένταυρος Εὐρυτίων, ὁ ὁποῖος μεθώντας κατὰ τὸ γαμήλιο συμπόσιο ἀπεπειράθη νὰ ἀπαγάγῃ τὴν Ἴπποδάμεια, γεγονὸς τὸ ὁποῖο ἐξώργισε τοὺς προσκεκλημένους, οἱ ὁποῖοι τὸν συνέλαβαν καὶ τὸν ἀπέπεμψαν, ἀφοῦ προηγουμένως τοῦ ἀπέκοψαν γιὰ τιμωρία τὴν μύτη καὶ τὰ ὦτα. Ἐξοργισθέντες λόγῳ τῆς τιμωρίας τοῦ Εὐρυτίωνος οἱ ὑπόλοιποι Κένταυροι εἰσέβαλαν στὸν χώρῳ τῆς τελετῆς «ὥπλισμένοι» μὲ δράχους καὶ κορμούς κομμένων καὶ ξερριζωμένων πεύκων. Ἀκολούθησε μία πείσμων μάχη σῶμα μὲ σῶμα. Οἱ παρευρισκόμενοι ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ ἥρωος Θησέως κατῳρῶσαν νὰ ἀποκρούσουν τοὺς Κενταύρους καὶ νὰ τοὺς ἐκδιώξουν γενικώτερα ἀπὸ τὴν περιοχὴ¹.

Διασφύζεται ὁμως καὶ ἄλλη παράδοση, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποία ὁ Κένταυρος καὶ ὁ ἀδελφὸς του Λαπίθης καὶ οἱ ἀπόγονοί τους κατοικοῦσαν στὴν Θεσσαλία. Διχογνώμησαν ὁμως γιὰ τὴν νομὴ τῆς γῆς, μέρος τῆς ὁποίας ἤρνετο νὰ παραχωρήσῃ ὁ Λαπίθης Πειρίθους στὸν Κένταυρο². Ἀποτέλεσμα ἦταν, νὰ ξεσπάσῃ μάχη μεταξὺ τους, κατὰ τὴν ὁποία διελύθησαν οἱ Κένταυροι. Ἀργότερα ἐπέρχεται συμφιλίωση. Γι' αὐτὸ κατὰ τοὺς γάμους τοῦ Πειρίθου καλοῦνται καὶ οἱ Κένταυροι, οἱ ὁποῖοι ὁμως μέθυσαν καὶ ὄντες σὲ κατάσταση ἐλαφρότητος καὶ εὐθυμίας ἐπετέθησαν, γιὰ νὰ διᾶσουν τὴν νύμφη καὶ τὶς ἄλλες γυναῖκες. Ξέσπασε μάχη μεταξὺ τῶν παρευρισκομένων (στοὺς ὁποίους συμπεριελαμβάνετο καὶ ὁ Θησεὺς) καὶ τῶν Κενταύρων, μὲ ἀποτέλεσμα οἱ τελευταῖοι νὰ ἡττηθοῦν καὶ νὰ ἐκδιωχθοῦν. Οἱ διασωθέντες

κατέφυγαν στὸν Φενεὸ τῆς Ἀρκαδίας, τὴν Φολὴν (ὄροσειρὰ μεταξὺ Ἀρκαδίας καὶ Ἡλείας) καὶ στὸν Μαλέα, ὅπου ἐπεδίδοντο σὲ ληστείες καὶ φόνους τῶν περιόικων².

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΑΙ ΚΑΛΟΙ ΚΕΝΤΑΥΡΟΙ

Εἶναι σαφὲς λοιπὸν ἡ καταγραφὴ μιᾶς πληθώρας ἀρνητικῶν χαρακτηρισμῶν περὶ τῶν Κενταύρων. Ἔτσι θὰ ἔπρεπε νὰ στοιχειοθετηθῇ καὶ νὰ σκιαγραφηθῇ μετὰ αὐτοὺς τὸ ἀπολύτως ἀρνητικὸ ὄν, τὸ ἀπόλυτο κακὸ. Παρὰ ταῦτα καὶ ἐν μέσῳ καθολικῆς ἀρνήσεως ἀναδύονται «περίεργες» περιγραφὰς ἀπολύτως θετικῶν καὶ εὐεργετικῶν στοιχείων καὶ πτυχῶν τῶν ὄντων αὐτῶν. Ἔτσι ἀναφέρεται, ὅτι οἱ Κένταυροι ἦσαν ἐκείνοι ποὺ ἀνελάμβδαν νὰ μεταβάλλουν τοὺς νέους σὲ ὠριμοὺς ἄνδρες κατὰ τὴν λεγόμενη μύση³. Παρεδίδοντο δηλαδὴ ὑπὸ τῶν γονέων τοὺς στοὺς Κενταύρους οἱ νέοι, προκειμένου νὰ ἐκπαιδευθοῦν, νὰ ἀνδρωθοῦν, νὰ μυηθοῦν, ὅπως χαρακτηριστικὰ ἀναφέρεται. Ἐπίσης περιγράφεται συμφώνως μετὰ ἄλλες περὶ Κενταύρων παραδόσεις, ὅτι οἱ ὁμάδες ἐκείνες οἱ ὁποῖες κατοικοῦσαν τὶς πλαγιὰς τοῦ Πηλίου, ἦσαν γινώστες τῶν ὑγιεινῶν ιδιοτήτων τῶν ἀπειροπληθῶν φυτῶν τοῦ ὄρους καὶ ὅτι ἐθεράπευαν διὰ τῶν φυτῶν αὐτῶν διαφόρους νόσους⁴. Ἡ κοινὴ αὐτὴ ιδιότητα πολλῶν Κενταύρων κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ μοναδικὴ ιδιότης ἐνὸς μόνον ἐξ αὐτῶν, τοῦ Χείρωνος (ἢ καὶ Χίρωνος)⁵. Ἔτσι παρουσιάζεται ἕνας ἐξαιρετικὸς Κένταυρος, τὸν ὁποῖον ὁ Ὅμηρος χαρακτηρίζει ὅτι εἶναι «δικαιότατος» καὶ «βαθυμήτας», ὁ δὲ Πίνδαρος ὅτι εἶναι «σώφρων» καὶ «φῆρ θεῖος» (Πίνδ., Νεμ. 3, Πυθ. 3, 63 καὶ 4, 119). Κατ' οὐσίαν δέβαια ἡ ἐξύμνηση αὐτῇ δὲν ἀφορᾷ κατ' ἀποκλειστικότητα στὸν Χείρωνα, ἀλλὰ μετὰ τὸ πρόσωπό του σὲ ὅλους τοὺς ὑπολοίπους Κενταύρους.

Περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Χείρωνος ἀναφέρεται ἡ γνωστὴ γενεαλογία, ὅτι εἶναι δηλαδὴ υἱὸς τοῦ Ἰξίονος καὶ τῆς Νεφέλης, ἀλλὰ ἀναφέρεται καὶ ὡς υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Φιλύρας². Κατ' ἄλλους ἡ Φιλύρα εἶναι Ὠκεανίδα². Ἄλλοι ὅμως τὴν ἀναφέρουν ὡς Νύμφη⁶. Κατὰ τὴν παράδοση ὁ Κρόνος πλησίασε ἐρωτικὰ τὴν Φιλύρα ὑπὸ μορφὴν ἀλόγου (Ἀπολλόδ. 1, 2, 4)². Σύζυγος τοῦ Χείρωνος εἶναι ἡ Νύμφη Ναῖς ἢ Χαρικλώ⁶. Ἐλέγετο ἐπίσης, ὅτι τὸ ὄνομα «Χείρων» τὸ εἶχε λάβει γιὰ τὴν δεξιότητα τῶν χειρῶν του νὰ ἐπιδένουν τραύματα καὶ νὰ καταπραΰνουν τὸν πόνο⁶. Λόγῳ τῶν ἱατρικῶν του γνώσεων ἀναφέρεται ὡς διδάσκαλος τοῦ Διονύσου, τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τῶν Διοσκούρων, τοῦ Πηλέως, τοῦ Ἀχιλλέως (υἱοῦ τοῦ Πηλέως). Κατὰ παράδοση τὸν Πηλέα εἶχε σώσει ἀπὸ βέβαιο θάνατο καὶ τὸν εἶχε βοηθήσει νὰ κατακτήσῃ τὴν Θέτιδα, ἡ ὁποία ἀνθίστατο στὸ ἐρωτικὸ του κάλεσμα^{2, 6}. Κατὰ τοὺς ποιητὰς ἡ ἀγωγή τοῦ Ἀχιλλέως ἦταν φυσικὴ⁶. Ἐτρέφετο μετὰ μυελὸ ἄρκτων καὶ ἀγριοχοίρων καὶ σπλάγχχνα λεόντων. Πάντως ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν ὑπῆρξε ὁ μόνος κενταυροτραφὴς ἥρωας. Ἀναφέρεται ἐπίσης, ὅτι καὶ ὁ Ἰάσων ἀνετράφη παρὰ τὸν Χείρωνα². Ἀκόμη τὰ βότανα *χειρώνειον* καὶ *κενταύριον* ἐλάβαν τὴν ὀνομασίαν τους ἀπ' αὐτόν⁷. Μάλιστα ἐπιστεύτο, ὅτι ἡ ρίζα τοῦ χειρωνείου βοτάνου εἶχε τὴν δύναμη νὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς ὄφεις ἢ νὰ τοὺς καθιστᾷ

ἀδλαβεῖς ἢ ἀκόμη καὶ νὰ τοὺς φονεύῃ μὲ τὸ ἄρωμά της⁷. Στὸν Χείρωνα ἀποδόθηκε ἐπίσης καὶ ἱατρικὸ σύγγραμμα, ἢ «*Χειρωνίς Βίβλος*»⁷. Ἐκτὸς ἀπὸ σοφὸς καὶ θεραπευτὴς ἀναφέρεται καὶ ὡς ἐπιδέξιος κυνηγός, ἔμπειρος στήν τέχνη τοῦ πολέμου, ἐξαίρετος μουσικός, ἐφευρέτης τῆς λύρας, ἐφευρέτης τέλους τῆς μαντικῆς τέχνης⁷. Ὁ ἴδιος δ' Ἀπόλλων λέγεται, ὅτι τοῦ ἐζήτησε νὰ τὸν διδάξῃ μουσικὴ καὶ ἀργότερα δέδαια τοῦ ἐνεπιστεύθη τὴν ἀνατροφή τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ὁ Ἀσκληπιὸς ἀποτελεῖ ἕναν ἀκόμη γνωστὸ κενταυροτραφῆ. Τὶς σοφὲς συμβουλὲς τοῦ Χείρωνος περιεῖχε ἐπικὸ ποίημα, οἱ «*Χείρωνος ὑποθήκαι*», πού ἡ παράδοση ἀπέδιδε στὸν Ἡσίοδο⁷. Ὁ Χείρων ἦταν ἀπὸ γεννήσεως ἀθάνατος ὡς Τιτάνας (Κρονίδης). Παρητήθη ὅμως τῆς ἀθανασίας του ὑπὲρ τοῦ Προμηθέως. Ὁ Χείρων κατέφυγε στὸν Μαλέα μετὰ τῶν ὑπολοίπων Κενταύρων, διωγμένος ἀπὸ τοὺς Λαπίθες. Τραυματίσθηκε κατὰ λάθος ἀπὸ βέλος τοῦ Ἡρακλέους κατὰ τὴν μάχη τοῦ ἥρωος ἐναντίον τῶν Κενταύρων². Τί εἶχε συμβῆ; Ὁ Ἡρακλῆς πορευόμενος ἐναντίον τοῦ Ἐρυμανθίου κάπρου πέρασε ἀπὸ τὴν Φολόη, ὁροσειρὰ μετὰ τὴν Ἀρκαδίαν καὶ Ἡλείαν. Ἐκεῖ κατοικοῦσε ἕνας ἄλλος φιλήσυχος Κένταυρος, ὁ Φόλος, ὁ ὁποῖος φιλοξένησε τὸν πεινασμένο ἥρωα, στὸν ὁποῖο ἔδωσε νὰ φάῃ ψημένο κρέας, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἔφαγε ὠμό. Δίσταζε ὅμως νὰ τοῦ δώσῃ νὰ πῇ κρασί ἀπὸ τὸ κοινὸ πιθάρι τῶν Κενταύρων – τὸ ὁποῖο εἶχε δώσει ὁ Διόνυσος, μὲ τὴν παραγγελίαν νὰ ἀνοιχθῇ, ὅταν τοὺς τὸ ζητοῦσε ὁ Ἡρακλῆς –, φοβούμενος ὅτι τὸ ἄρωμα τοῦ κρασιοῦ θὰ προσείλκυε τοὺς ὑπολοίπους. Ὁ Ἡρακλῆς κατῴρθη νὰ τὸν πείσῃ καθησυχάζοντάς τον. Τὰ πράγματα παρὰ ταῦτα ἐξελίχθηκαν ὅπως τὸ φοδόταν ὁ Φόλος. Οἱ Κένταυροι, ὀσμισθέντες τὸ κρασί, ὥρμησαν ὥπλισμένοι μὲ βράχους, πελέκεις καὶ κλαδιὰ δένδρων. Ἡ μητέρα τους Νεφέλη ἐπέρριπτε κερανοῦς καὶ κατεδίωξε τοὺς ὑπολοίπους, οἱ ὁποῖοι ἀνεζήτησαν καταφύγιο στὸν Χείρωνα, πού εὕρισκόταν στὸν Μαλέα. Ὁ Ἡρακλῆς τοὺς κυνήγησε καὶ ἐκεῖ. Ἀκολούθησε μάχη, κατὰ τὴν ὁποία τραυματίσθηκε ἐκ λάθους ὁ Χείρων². Τὸ τραῦμα του ἦταν φοβερό, ἐπώδυνο καὶ ἀνίατο, ὀφειλόμενο σὲ βέλος μολυσμένο ἀπὸ τὸ αἷμα τῆς Λερναίας Ὑδρας. Οἱ πόνοι ἦσαν φρικτοί, πλὴν ὅμως ὁ θάνατος δὲν μποροῦσε νὰ βρῇ τὸν Χείρωνα, καθὼς ἦταν ἀθάνατος (Κρονίδης). Ὁ Δίας ἐδέχθη τὴν ἀνταλλαγὴ τῆς θνητῆς φύσεως τοῦ Προμηθέως μὲ τὴν ἀθανασία τοῦ Κενταύρου, ὁ ὁποῖος μάλιστα δὲν κατέβηκε στὸν Ἄδη, ἀλλὰ ἐγίνε ἀστερισμὸς τοῦ Τοξότη ἢ τοῦ Κενταύρου (ὁ α-Κενταύρου, εἶναι τρίτος κατὰ σειρὰ λαμπρότητας ἀστὴρ τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τὸν Σείριο καὶ τὸν Κάνωπο)². Οἱ Μάγνητες κατέταξαν τὸν Χείρωνα στοὺς ἀγαθοποιούς δαίμονες, τὸν ἐλάτρευαν καὶ προσέφεραν σ' αὐτὸν τὰ πρωτόλεια τῆς Ἀνοίξεως (Πλούτ., *Συμπ.*, Γ', 1.3).

ΟΙ ΚΕΝΤΑΥΡΟΙ ΓΕΝΝΟΥΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Ἄν κάποιος δὲν προσπεράσῃ ἐπιδεσμικὰ τὶς ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσες μυθολογικὲς ἀναφορὰς περὶ τῶν Κενταύρων, ἀλλὰ προσπαθῇ νὰ σκιαγραφήσῃ τὰ ὄντα πού περιγράφονται, ἴσως αἰσθανθῇ νὰ τοῦ δημιουργοῦνται κενὰ καὶ ἐρωτηματικά. Κατ' ἀρχὰς θὰ τοῦ προκαλέσῃ πιθανὸν ἐντύπωση τὸ γεγονὸς τῆς ἐντάσεως, μὲ τὴν ὁποία κατεγράφησαν καὶ διεσώθησαν οἱ ἀρνητικὲς ἀλλὰ

Σκηνή πάλης μεταξύ Κενταύρου και ανδρικής μορφής, πού θεωρείται ότι παριστά τον Ήρακλή ή τον Θησέα. Βρέθηκε στην Όλυμπία και χρονολογήθηκε στο 750 π.Χ. (Μητροπολιτικό Μουσείο Νέας Υόρκης.)

και οι θετικές ιδιότητες των Κενταύρων. "Ετσι υπάρχουν Κένταυροι, πού, όπως θα λέγαμε, είναι να κρύβεται κανείς για να μην τους συναντήσει, για να μην τον ληστέψουν, να μην άσελγήσουν, να μην τον προσβάλουν, να μην τον κακομεταχειρισθουν. "Αντιθέτως υπάρχουν και Κένταυροι, που ψάχνει κανείς να τους συναντήσει, προκειμένου να τον θεραπεύσουν, να του συμπαρ-σταθοουν, να του διδάξουν μουσική ή ιατρική και να τον γαληνεύσουν, να τον συμβουλευσουν και να τον καθοδηγήσουν για την στάση που πρέπει να τηρήσει στο μέλλον για θέματα που τον άφορουν.

Προφανώς υπάρχουν δύο τελείως διαφορετικές ομάδες Κενταύρων, δύο ομάδες που τις χωρίζει άβυσσος, όσον άφορα στον χαρακτήρα και τον τρόπο ζωής τους. Αναμένεται επομένως, άτομα που είναι μεν συγγενή, αλλά που ανήκουν σε άλλους κόσμους, να αντιμετωπίζονται διαφορετικά από τους ανθρώπους και βέβαια να μην έχουν μεταξύ τους ιδιαίτερες επαφές. Κάτι τέτοιο όμως στην περίπτωση των Κενταύρων δεν συμβαίνει! "Όταν οι Λαπίθες εκκαθαρίζουν την Θεσσαλική γη από τους Κενταύρους, δεν διακρίνουν τους καλούς και τον Χείρωνα που μπορούν να πα-ραμείνουν, από τους κακούς που πρέπει να εκδιωχθούν. "Αντιθέτως εκδιώ-κονται όλοι! "Ο Χείρων επανασυναντάται στην μυθολογική αφήγηση να βρίσκεται εκδιωγμένος στον Μαλέα.

Οι καλοί Κένταυροι συναναστρέφονται απολύτως ισότιμα με τους κακούς και μάλιστα συγκατοικούν! "Ετσι πληροφορούμεθα, ότι ο καλός Φόλος διαμένει από κοινού με τους υπολοίπους κακούς Κενταύρους, οι όποιοι έπετέθησαν έναντίον του "Ηρακλέους. "Επίσης οι καταδιωκόμενοι από τον ήρωα κακοί Κένταυροι καταφεύγουν όχι σε κάποιον επίσης κακό, κάποιον με τον όποιο θα υπήρχε ταύτιση του τρόπου ζωής και σκέψης, αλλά στον καλό Χείρωνα, που ό "Όμηρος αποκαλεί «δικαιότατον». Συνεπώς οι Κένταυροι δεν αισθάνονται, δεν διώνουν μεταξύ τους τον διαχωρισμό των καλών και των κακών.

"Επομένως πώς ήταν δυνατόν οι άνθρωποι να έστελναν τα παιδιά τους, για να εκπαιδευθούν και να «μυηθούν» στους Κενταύρους, όταν οι καλοί ήσαν αναμειγμένοι με τους κακούς, δηλαδή με τους έρωτομανείς, τους άσελ-γούντες, τους ληστές, τους οϊνοκόπους και γενικά τους ανόμους; "Όταν ό Φό-λος δεν είναι σε θέση να αποκρύψει τό άνοιγμα ενός βαρελιού κρασιού από τους υπολοίπους, τότε πώς είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται μαθητείες νέων παρά τοις Κενταύροις;

Είναι πλέον καταφανές, ότι, αν προσπαθήσει κανείς να αντιληφθή την ταυ-τότητα των Κενταύρων δια μέσου των μυθολογικών παραδόσεων, θα απο-τύχει. Σιγά - σιγά τα αϊνιγματικά όντα του μυθικού παρελθόντος γίνονται αϊνιγματικώτερα. "Η προσπάθεια να πιάσει κάτι που γλιστρά στην άχλυ του μύθου, ίσως τό κάνει να γλιστρά περισσότερο. Θα μπορούσε βέβαια να κατα-λήξει κανείς στο συμπέρασμα, πώς όλα αυτά είναι απλώς παραμύθια του πα-ρελθόντος, γραφικές λαϊκές παραστάσεις πλούσιες σε φαντασία αλλά χωρίς περιεχόμενο αλήθειας, και συνεπώς κάθε ένασχόληση μαζί τους είναι άχρη-στη. "Ο Πλάτων πάντως σίγουρα δεν θα συμφωνούσε με ένα τέτοιο συμπέρα-σμα, αφού έλεγε ότι ή "Ιστορία του χθές είναι ή Μυθολογία του σήμερα. Συ-

νεπῶς πίσω ἀπὸ τὰ αἰνιγματικά αὐτὰ ὄντα κρύβεται ἱστορική ἀλήθεια. Μία ἀλήθεια ὅμως, ποὺ μόλις παραπάνω διαπιστώθηκε πόσο «γλιστερή» εἶναι.

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΑΥΡΩΝ

Στὴν ἐπίλυση τοῦ αἰνίγματος τῆς ταυτότητος τῶν Κενταύρων ἔρχονται νὰ βοηθήσουν ὁ Παλαίφατος καὶ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης².

Κατὰ τὸν πρῶτο δὲν ἐπῆρξαν ποτὲ Κένταυροι κατὰ τὸ ἥμισυ ἄνθρωποι καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἵπποι². Ὁ μῦθος γι' αὐτοὺς προῆλθε ἀπὸ ἓνα συγκεκριμένο γεγονός. Ὁ βασιλεὺς τῆς Θεσσαλίας Ἰξίων, προκειμένου νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν χώρα του ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία ποὺ λυμαίνονταν τὶς βοσκές καὶ τὰ ποιμνία, ἀνέθεσε τὴν ἐξόντωσή τους σὲ ἐφίππους τοξότες, ποὺ κατοικοῦσαν στὴν περιοχὴ Νεφέλη. Ἡ χώρα ἀπηλλάγη. Ἀργότερα δημιουργήθηκε ὁ μῦθος, ὅτι οἱ ἐφίπποι αὐτοὶ ἄνδρες ἦσαν υἱοὶ τοῦ Ἰξίονος καὶ τῆς Νεφέλης².

Κατὰ τὸν Διόδωρο τὸν Σικελιώτη οἱ Κένταυροι εἶναι οἱ πρῶτοι ποὺ ἐπεχείρησαν νὰ ἱππεύσουν, γι' αὐτὸ ὀνομάζονται καὶ Ἴπποκένταυροι. Προφανῶς στὴν φαντασία τῶν ὑπολοίπων ἀνθρώπων ἡ θέα αὐτῶν τῶν ἱππέων ἀπὸ μακριὰ γέννησε τὴν ἐντύπωση τοῦ φανταστικοῦ προτύπου τοῦ ἱππανθρώπου². Ἐν συνεχείᾳ ἡ ἴδια ἡ φαντασία ὠδήγησε στὸ νὰ πλαστοῦν μῦθοι σχετικὰ μὲ τὴν γέννηση, τὴν ζωὴ, τὶς συνήθειες, τὴν ἀγριότητα καὶ τὰ ἀχαλίνωτα ἔνστικτα, ποὺ χαρακτηρίζαν τὴν πρωτόγονη ζωὴ τῶν ἐφίππων αὐτῶν ἀνδρῶν².

Οἱ προσεγγίσεις αὐτὲς προέρχονται βεβαίως ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, παρὰ ταῦτα ἂς ἐπιτραπῇ ἡ παρατήρηση, ὅτι μιλώντας κανεὶς γιὰ τοὺς Κενταύρους ἀναφέρεται σὲ μία τόσο πανάρχαια ἐποχὴ, ὥστε εἴτε ἡ ἐποχὴ τοῦ Διοδώρου καὶ τοῦ Παλαίφατου εἴτε ἡ δική μας νὰ φαντάζονται περίπου σύγχρονες. Ἀλλωστε αὐτὸ τὸ ἐπισημαίνει κατ' οὐσίαν καὶ ὁ ἴδιος ὁ Διόδωρος, ὅταν ἀναφέρῃ ὅτι οἱ Κένταυροι εἶναι οἱ πρῶτοι ποὺ ἀπετόλμησαν καὶ ἐπέτυχαν νὰ ἱππεύσουν. Θὰ συμπλήρωνε κανεὶς, ὅτι ἦσαν οἱ πρῶτοι ποὺ κατῴρθωσαν νὰ τιθασεύσουν τοὺς ἵππους, ὥστε ἐν συνεχείᾳ νὰ τοὺς ἱππεύουν. Τὸ γεγονός αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἡ «δράση» τους ἀνάγεται στὴν αὐγὴ τοῦ πολιτισμοῦ.

Πρὸς ἐπίρρωση τούτου μὴν διαφεύγουν τῆς προσοχῆς τὰ ἑξῆς σημεία.

- Ἦδη στὰ Ὀμηρικά ἔπη γίνεται λόγος περὶ τῶν Κενταύρων. Συνεπῶς εἶναι πολὺ ἀρχαῖοι.

- Ἡ «δράση» τους μάλιστα ἀνάγεται καὶ παλαιότερα, στὴν ἀρχαιότατη ἥρωική ἐποχὴ. Ἐτσι παρουσιάζεται ὁ Ἡρακλῆς νὰ συνεσιάζεται καὶ νὰ παλαίῃ μετ' αὐτῶν.

- Τέλος, ἂν προσέξῃ κανεὶς περισσότερο, θὰ πιστοποιήσῃ ὅτι ἡ «δράση» τους χάνεται στὸ ἀκόμη ἀπώτερο παρελθόν, στὴν ἐποχὴ τῶν θεῶν, ἀφοῦ παρουσιάζεται ὁ Ἀπόλλων νὰ διδάσκεται ἀπ' αὐτοὺς τὴν χρῆση μουσικῶν ὀργάνων καὶ ὁ υἱός του Ἀσκληπιὸς τὴν Ἱατρική.

Πραγματικά λοιπὸν ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, ὁ Παλαίφατος ἀλλὰ καὶ ἐμεῖς εἴμαστε περίπου... σύγχρονοι καὶ βεβαίως πολὺ νέοι, συγκρινόμενοι καὶ αντιπαραβαλλόμενοι μὲ τὴν ἐποχὴ τῶν Κενταύρων. Ἀνεξαρτήτως πάντως χρονικῶν προσεγγίσεων τόσο ἀπὸ πλευρᾶς Διοδώρου καὶ Παλαίφατου ὅσο

καὶ ἐν προκειμένῳ γίνεται προσπάθεια μὲ δάση πρωτίστως τῇ λογικῇ νὰ ἀνα-
συρθῇ ὁ πέπλος τοῦ μύθου καὶ νὰ ἀναδυθῇ ἡ ἱστορικὴ πτυχή τῶν γεγονότων,
τὰ ὁποῖα περιγράφονται.

Ἡ θεώρηση τοῦ Διοδώρου, ὅτι πρόκειται δηλαδὴ περὶ ἀνθρώπων πού
πρῶτοι κατάρθωσαν νὰ ἱππεύσουν, θεωρεῖται ὅτι ἔχει στέρεη λογικὴ δάση.
Διότι, γιὰ νὰ προκαλέσῃ ἐντύπωση ὁ ἔφιππος ἄνδρας στοὺς ὑπολοίπους
ἀνθρώπους, θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν κάτι τὸ πρωτόγνωρο. Οἱ πρῶτοι αὐτοὶ ἀνα-
βάτες θὰ ἔπρεπε πραγματικὰ νὰ ἦσαν ἐξαιρετικὰ δίκαιοι, ρωμαλέοι, ἀγροῖκοι,
γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ δαμάσουν καὶ νὰ τιθαστεύσουν τοὺς ἐπίσης ἀγροῖους
ἱπποὺς τῆς ἐποχῆς. Συνεπῶς κατὰ τὴν προσέγγιση τοῦ Διοδώρου ἀναδύεται
ἡ ἀρχαιότητα καὶ τὰ ἀρνητικὰ στοιχεῖα τοῦ χαρακτήρος τῶν Κενταύρων,
πὺν περιγράφει καὶ διασφύζει ὁ μῦθος.

Ἡ προσέγγιση τοῦ Παλαιφάτου, ὅτι δηλαδὴ ἐκλήθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως
ἱππεῖς, γιὰ νὰ ἐκδιώξουν τὰ ἀγρία θηρία τῆς περιοχῆς, χωλαίνει. Τοῦτο, διό-
τι ἀναφέρεται κατ' αὐτὴν ὅτι ἤδη ὑπάρχουν ἱππεῖς, ὑπάρχει ἤδη δομημένη
ἐξουσία, πὺν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν εὐταξία στὰ ὄρια τῆς, ὑπάρχουν ἐπομέ-
ως στοιχεῖα πολιτισμοῦ. Ἡ ἐποχὴ ἀναφορᾶς εἶναι προφανῶς μεταγενέστε-
ρη, συγκρινόμενη μὲ ἐκείνη τοῦ Διοδώρου, καὶ συνεπῶς δύσκολα γίνεται κα-
ταννητὸ τὸ γιὰτὶ θεωρεῖται ὅτι αἰσθάνθηκαν δέος οἱ ἄνθρωποι βλέποντας
ἱππεῖς, ἀφοῦ ἱππεῖς ἤδη ὑπῆρχαν.

Τὸ σημεῖο πάντως πὺν ἀμφότερες οἱ προσεγγίσεις χωλαίνουν ἀπολύτως ἔγκει-
ται στὸ ὅτι καμμία δὲν ἀσχολεῖται ἢ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἐξηγήσῃ τὰ διασω-
ζόμενα - περιγραφόμενα θετικὰ στοιχεῖα τοῦ χαρακτήρος τῶν Κενταύρων.

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΕΝΤΑΥΡΩΝ

Οἱ Κένταυροι φαίνεται ὅτι κρατοῦν καλὰ κλεισμένο τὸ μυστικὸ τους τόσο
κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ὅσο καὶ σήμερα. Ὅπως φάνηκε, κάθε προ-
σπάθεια ἐπίδερμικῆς προσεγγίσεως καὶ ἐπιπολῆς ψηλαφήσεως τοῦ θέματος
μᾶλλον συσκοτίζει παρὰ φωτίζει τὰ πράγματα. Βοήθεια ἴσως θὰ μπορούσε
νὰ ἀναζητηθῇ ἀπὸ τὴν ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ
Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἔχει κατορθώσει νὰ διατηρήσῃ ὡς κιθωτὸς πανάρχαιες
ἐννοιες καὶ προἱστορικὲς ἀλήθειες. Ὁ ἴδιος ὁ Ἐπίκτητος ἄλλωστε ἔλεγε «ἀρχὴ
παιδείας ἢ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις». Κατὰ προσωπικὴ ἄποψη ἡ λέξη κέ-
νταυρος εἶναι σύνθετη ἐκ τοῦ κεντέω-ω, πὺν μεταξὺ ἄλλων σημαίνει τρυπῶ
(ἐξ οὗ κέντημα, παρακέντηση κ.λπ.)⁸ καὶ ἐκ τοῦ οὔρεα, πὺν στίς ἡμέρες μας
ἀποδίδεται ὡς «ὄρη» (ἐξ οὗ καὶ οὔρανός - ἄνω τῶν οὔρεων). Συμφώνως μὲ
τὴν ἀνωτέρω ἐτυμολογικὴ προσέγγιση οἱ Κένταυροι εἶναι κατ' ἀρχὴν κά-
τοικοι τῶν ὀρέων. Πραγματικὰ ὁ Ὅμηρος τοὺς περιγράφει ὡς «φῆρας ὄρε-
σκῶους». Οἱ μυθολογικοὶ τόποι διαμονῆς τους, εἴτε πρωτογενῶς εἴτε λόγῳ
ἐκδιώξεώς των, εἶναι πάντοτε ὄρεινοὶ καὶ πετρώδεις (Πήλιο, Ὀσσα, Πίνδος
- χώρα Αἰθίων, Φολόη, Φενεός, Μαλέας). Τί κάνει αὐτὸς ὁ πληθυσμός; Κε-
ντᾶ, τρυπᾶ τὰ ὄρη. Γιατὶ τὰ τρυπᾶ; Προφανῶς, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ τρύπες,
μικρὲς ὄρεινὲς σπηλιές, πὺν θὰ χρησιμεύσουν ὡς ὑποτυπώδεις «κατοικίες».
Ὑπενθυμίζεται, ὅτι ὁ Φόλος, πὺν ὑποδέχεται τὸν Ἡρακλῆ, διαμένει σὲ ὄρεινὴ

σπηλιά. Ὁ Χείρων ἐπίσης διαμένει σὲ σπηλιά στὸ Πήλιο³. Γιατί ὁ πληθυσμὸς αὐτὸς διαμένει συνεχῶς πάνω στὰ ὄρη; Γιατί διαμένει σὲ τρύπες καὶ σπηλιές; Ἴσως ὁ Δευκαλίων καὶ οἱ λοιποὶ διασωθέντες ἀπὸ τὸν τρομακτικὸ κατακλυσμὸ ἔχουν τὴν ἀπάντηση. Ὁ κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνος ἀναφέρεται στὶς ἀναμνήσεις ὅλων τῶν λαῶν, καὶ σίγουρα δὲν μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ σὰν παραμῦθι. Πῶς ἐσώθησαν ὠρισμένοι ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ; Καταφεύγοντας στὰ ὄρη. Ἡ αὐγὴ τῆς ἱστορίας (ξανα)χαράζει στὰ «οὐρεα». Πῶς διέμεναν οἱ διασωθέντες στὰ ὄρη; «Κεντώντας» τα. Ἀνοίγοντας τρύπες, ἐκμεταλλευόμενοι ἢ διευρύνοντας ὑπάρχουσες ὀρείνες σπηλιές. Αὐτοὶ οἱ πρῶτοι πληθυσμοὶ θὰ μείνουν στὴν ἀνάμνηση τῶν ἐπομένων γενεῶν ὡς *Κένταυροι* (κεντῶ + οὐρεα > κεντεύρεοι > κένταυροι).

Ἡ προσπάθεια ἐτυμολογικῆς προσεγγίσεως καὶ τῶν ὑπολοίπων ὀνομάτων ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τοὺς Κενταύρους ὀδηγεῖ στὴν δημιουργία ἐνὸς ψηφιδωτοῦ, ποὺ ἔρχεται νὰ ὑποστηρίξῃ τὶς προσωπικὲς σκέψεις καὶ ὑποψίες. Πατέρας τῶν Κενταύρων εἶναι, ὅπως ἀναφέρθη, ὁ Ἰξίων. Τί σημαίνει *Ἰξίων*; Τὸ ὄνομα προέρχεται ἀπὸ τὸν ὄρο «ἰξίς», ποὺ σημαίνει ἐρχομὸς (ἐξ οὗ καὶ ἄφιξις), πέρασμα, κατακόρυφη διεύθυνση. Τί κάνει ἐπομένως ὁ γενάρχης τῶν Κενταύρων; Φθάνει (κάπου), ἔρχεται (κάπου), κινεῖται κατακορύφως. Ποιὸς κινεῖται κατακορύφως; Αὐτὸς ποὺ ἀνεβαίνει στὰ ψηλὰ βουνά! Ἐὰν πάλι δεχθῇ κανεὶς τὴν ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος ἐκ τοῦ ρήματος «ἰξεύω», ποὺ σημαίνει συλλαμβάνω μικρὰ πουλιὰ μὲ κλαδάκια ἀλειμμένα μὲ ἰξὸ (κολλώδη οὐσία ἐκ τοῦ ὁμωνύμου φυτοῦ)⁴, τότε παραπέμπεται καὶ πάλι σὲ πανάρχαιες ἐποχές, ἀφοῦ σκιαγραφεῖται ἓνας πρωτόγονος κυνηγὸς ποὺ ἰξεύει.

Τί ἀναφέρει ἡ μυθολογία γιὰ τὸν Ἰξίωνα; Ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Φλεγύα. Τί σημαίνει *Φλεγύας*; Ἡ ὀνομασία προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα *φλέγω* καὶ σημαίνει τὸν φλεγόμενο. Γιατί εἶναι φλεγόμενος ὁ πατέρας τοῦ Ἰξίονος; Διότι ἔζησε τὶς μεγάλες πυρκαϊές, ποὺ θὰ προηγήθησαν τῆς κοσμικῆς καταστροφῆς, ποὺ ὠδήγησε στὸν κατακλυσμὸ. Ποιὸν ἔχει πενθερὸ ὁ Ἰξίων; Τὸν *Διηονέα*, δηλαδὴ τὸν καταστροφέα⁵. Ὁμολογουμένως ὁ γεννήτωρ τῶν Κενταύρων ἀναδύεται ἐν μέσῳ πυρκαϊῶν καὶ καταστροφῶν!

Τί ἀναφέρει ἐπίσης ἡ μυθολογία γιὰ τὸν Ἰξίωνα; Ὅτι ποθεῖ τὴν *Ἥρα*⁶. Ἡ *Ἥρα* ὅμως εἶναι θεά, εἶναι ἡ θεὰ τοῦ γάμου καὶ μάλιστα τῆς μονογαμίας⁷. Συνεπῶς ἡ *Ἥρα* ἀντιπροσωπεύει ὑπέρτερες ἀρχές ὀργανωμένης κοινωνίας. Ὅμως ὀργανωμένη κοινωνία δὲν ὑπῆρχε, ἴσως μάλιστα νὰ μὴν ὑπῆρχε κὰν κοινωνία ὑπὸ τὶς τότε δεδομένες συνθήκες. Τί ἐπιθυμεῖ ἐπομένως ὁ Ἰξίων; Ὁ Ἰξίων ἐπιθυμεῖ καὶ ἀναπολεῖ αὐτὰ ποὺ χάθηκαν, τὴν ὀργάνωση ποὺ χάθηκε, τὶς ἀξίες ποὺ χάθηκαν, τὸν πολιτισμὸ ποὺ χάθηκε. Ἄν φαντασθῇ κανεὶς τοὺς διασωθέντες ἐγκλωδισμένους κατ' οὐσίαν πάνω στὶς κορυφές τῶν ὄρεων, ὁ οὐρανὸς θὰ ἦταν τότε ὁ μόνος, μὲ τὸν ὁποῖο ἔρχονταν σὲ ἐπαφή. Ποιὰν ἀναφέρει ἡ μυθολογία ὡς σύζυγο τοῦ Ἰξίονος; Τὴν *Δία*. Τί σημαίνει *Δία*; Ἐκείνη ποὺ ἀνήκει στὸν Δία, δηλαδὴ τὴν οὐρανία⁸. Τί ὑπάρχει συχνὰ ἐπίσης στὶς κορυφές τῶν ὄρεων; Νέφωση. Ποιὰ εἶναι ἡ μητέρα τῶν Κενταύρων, ἡ ὁποία προσλαμβάνει τὴν μορφὴ τῆς *Ἥρας*; Ἡ *Νεφέλη*!

Ὑπενθυμίζεται, ὅτι ὁ Ἰξίων εἶναι πατέρας καὶ τῶν Λαπιθῶν. Ἀπὸ ποῦ προ-

έρχεται ἡ ὀνομασία *Λαπίθης*; Πιθανὸν ἐκ τῆς ὀροσειρᾶς τῆς Θεσσαλίας Λάπιθος³. Λαπίθες ὠνομάσθησαν οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς ὀροσειρᾶς. Ἐπομένως καὶ οἱ ἄλλοι υἱοὶ τοῦ Ἰξίονος εἶναι καὶ αὐτοὶ ὀρεσίδιοι. Ἡ ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος ἀποκαλύπτει ἴσως πολὺ περισσότερα. Ἡ λέξις «Λαπίθης» εἶναι σύνθετη ἐκ τῶν *λάς*, πού σημαίνει πέτρα (ἐξ οὗ λατομεῖο) καὶ *πίθος*, πού σημαίνει πιθάρι. Συνεπῶς οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰξίονος, οἱ Λαπίθες, εἶναι ἕνας λαὸς πού χρησιμοποιεῖ «πέτρινα πιθάρια». Ἄν σκεφθῇ κανεὶς, ὅτι ἀκόμη καὶ κατὰ τοὺς Μυκηναϊκοὺς καὶ Μινωικοὺς χρόνους οἱ ἀνασκαφὲς φέρνουν στὸ φῶς πέτρινα οἰκιακὰ σκεύη, αὐτομάτως γίνεται ἀντιληπτὸ ὅτι πρόκειται γιὰ πανάρχαιο λαόν, ἕνα λαὸ πού ζῇ στὴν Λίθινη ἐποχὴ, σὲ μιὰ ἐποχὴ πού δὲν γίνεται ἡ κατεργασία τοῦ πηλοῦ.

Εἶναι προφανές, ὅτι οἱ Κένταυροι εἶναι πανάρχαιοι. Εἶναι βέβαιο, ὅτι ἡ ἀπόγνωση πού ἐπικράτησε μετὰ τὴν τρομακτικὴ καταστροφή, οἱ ἄγριες συνθῆκες ἐπιβίωσης πού διαμορφώθηκαν, ὠδήγησαν τοὺς διασωθέντες καὶ τοὺς πρῶτους ἀπογόνους τοὺς σὲ κατάστασις ἡμιᾶγρια. Ἡ φωτιά ἦταν μερικὲς φορὲς εἶδος πολυτελείας. Καὶ ἐπειδὴ ἡ τάσις γιὰ ἐπιβίωσις εἶναι πάντα πολὺ ἰσχυρή, τὸ κρέας μπορεῖ νὰ τρώγεται στὴν ἀνάγκη ἀκόμη καὶ ὦμό. Τὰ ἔνστικτα ξεπερνοῦν τὸ κάθε τι καὶ κυριαρχοῦν ὑπ' αὐτὲς τὲς συνθῆκες. Ἡ ἀνθρώπινη φύσις ἀναδύει τὸ ἀγροῖκο στοιχεῖο τῆς. Δὲν ὑπάρχει θέση γιὰ καλοὺς τρόπους, ὅταν δὲν εἶναι ἐξασφαλισμένη ἡ ἐπιβίωσις. Τὰ μαλλιά καὶ οἱ τρίχες τῶν ὀρεινῶν αὐτῶν ὁμάδων θὰ ἦταν φυσικὰ ἀπεριποίητα καὶ μακριὰ. Προφανῶς τὸ τελευταῖο πού θὰ ἐνδιέφερε τότε, θὰ ἦταν ἡ ἐμφάνισις. Ἡ τρομακτικότητά τοὺς θὰ καταγραφῇ ὡς ἀνάμνησις καὶ θὰ ἐκφρασθῇ στοὺς μύθους τῶν ἐπομένων γενεῶν. Εἶναι οἱ «*φῆρες λαχνήεντες*» τοῦ Ὀμήρου. Ὁ θεσμὸς τῆς μονογαμίας καὶ τῆς οἰκογένειας, ὅπως γίνεται ἀντιληπτὸς σὲ μιὰ ὀργανωμένη κοινωνία, ἐλλεῖπει. Ἰσως μάλιστα καὶ νὰ ὑποδουλίσθηκε ἡ πολυγαμικότης γιὰ λόγους πληθυσμιακῆς αὐξήσεως. Τοῦτο ἀργότερα θὰ διασωθῇ ὡς ἀχαλίνωτη ἐρωτικὴ ἐπιθυμία καὶ ὡς διάθεσις ἀσέλγειας. Αὐτὸ πού σὲ μιὰ ὀργανωμένη κοινωνία θεωρεῖται ἀνήθικο, ὑπὸ τὲς συνθῆκες ἐκεῖνες θὰ μπορούσε ἐνδεχομένως νὰ ἀποτελῇ καὶ ἀναγκαιότητα. Ἄς μὴν διαφεύγῃ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀκόμη καὶ σὲ ἐποχὲς πού ἔχουν γίνει δῆματα πολιτισμοῦ, ὥστε νὰ μπορῇ νὰ γίνετι λόγος γιὰ διοίκησις καὶ γιὰ ὑπαρξὴ θεσμῶν ὅπως αὐτὸς τῆς βασιλείας, ἡ μονογαμικότητα δὲν εἶναι δεδομένη. Ἡ μυθολογία ἀναφέρει τὸν Κέκροπα ὡς τὸν πρῶτο βασιλέα τῆς Ἀττικῆς, ὁ ὁποῖος ἐφήρμοσε τὴν μονογαμικότητα στὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν³. Καὶ μιὰ καὶ γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἀρχαιοτάτου ἐπίσης Κέκροπος, ἃς μὴν διαφεύγῃ τῆς προσοχῆς ὅτι ἦταν ἐκεῖνος πού ὠδήγησε τὸν λαὸ ἀπὸ τὴν ἀγριότητα στὴν ἐννομὴ ζωὴ³. Δὲν ἦταν λοιπὸν μόνον οἱ ὀρεσίδιοι Κένταυροι ἄγριοι, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ οἱ μεταγενέστεροι πεδινοὶ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς, πού ἐξακολουθοῦσαν νὰ διατελοῦν σὲ κατάστασις ἀγριότητος. Τὸ πιὸ ἐνδιαφέρον ὅμως στοιχεῖο πού σχετίζεται μὲ τὸν μυθικὸ Κέκροπα, εἶναι τὸ ἑξῆς: Ἐθεωρεῖτο ὡς κατὰ τὸ ἡμισυ ἄνθρωπος καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ ὄφις, οἱ δὲ ἀπόγονοί του Ἀθηναῖοι τὸν ἐλάτρευαν στὴν Ἀκρόπολιν μὲ τὴν μορφὴ φιδιοῦ³. Τὸ πού κατοικοῦν βέβαια τὰ φίδια εἶναι γνωστό. Σὲ τρύπες τῆς γῆς!

Οἱ Κένταυροι ἐπομένως τῆς δύσκολης ἐκείνης περιόδου, οἱ Κένταυροι τῶν ἀγρίων καθημερινῶν καταστάσεων αἱματηρῆς ἐπιδιώσεως θὰ ἀποτυπωθοῦν ἔντονα στίς μνῆμες τῶν ἐπομένων γενεῶν καὶ θὰ γίνουν ὁ μῦθος τῶν τρομακτικῶν στὴν ὄψη Κενταύρων, τῶν ἀγροίκων, τῶν ὄντων ποὺ τρώγουν ὠμὸ κρέας, τῶν ἀσελγούντων κ.λπ.

Ὅμως ἡ ζωὴ θὰ συνεχίζεται πάντα. Οἱ τρομακτικοὶ ἀγροῖκοι θὰ ἐξελιχθοῦν. Τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα θὰ ἀναδειχθῇ ἰσχυρότερο ἀπὸ τὰ ἰσχυρὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως. Θὰ ξεπεράσῃ τὶς ἀντιξοότητες τῆς πρώτης περιόδου. Οἱ ὄρεσίβιοι θὰ μάθουν νὰ προνοοῦν καὶ νὰ προγραμματίζουν τὸ μέλλον. Θὰ μάθουν νὰ τοξεύουν, θὰ γίνουν καλοὶ κυνηγοί. Θὰ μάθουν μέσα ἀπὸ ἀπλᾶ δεδομένα τῆς φύσεως, ὅπως τὰ φυτά, νὰ θεραπεύονται καὶ νὰ θεραπεύουν. Θὰ μάθουν ἐπίσης νὰ παίζουν μὲ τοὺς ἤχους καὶ νὰ κατασκευάζουν μουσικὰ ὄργανα. Θὰ μάθουν νὰ καλλιεργοῦν στίς πλαγιὰς τῶν ὀρέων φυτά, καὶ αὐτὴν τὴν ἀμπελο, παράγοντας οἶνο. Οἱ θεοὶ προσέρχονται νὰ διδαχθοῦν. Παρὼν ὁ Διόνυσος, παρὼν ὁ Ἀπόλλων, παρὼν ὁ Ἀσκληπιός. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν προσπάθεια δὲν θὰ λείψῃ ἡ στιγμή τῆς ἐξημερώσεως τοῦ ἀγρίου ἵππου, γεγονός ποὺ προσέδωσε στοὺς ἵππους ταχύτητα μετακινήσεως καὶ ἰσχύ. Σπουδαία ἡ τέχνη τῆς ἵππασίας, φοβερὸ τὸ θέαμα τοῦ ἵππεα γιὰ τοὺς ὑπολοίπους. Ὅλα αὐτὰ ἀνέλαβαν τέλος νὰ τὰ διηγοῦνται καὶ νὰ μυοῦν τοὺς νέους τῶν ἐπομένων γενεῶν στὸ δάσανο ἀλλὰ καὶ στὸ θαῦμα τῆς ἐπιδιώσεως, ἐκπαιδεύοντάς τους στὸ νὰ μποροῦν αὐτοδύναμοι νὰ ἀντεπεξέρχονται στίς δυσκολίες ὡς ὄριμοι καὶ συνετοὶ ἄνδρες.

Εἶναι σαφές, ὅτι αὐτὸ τὸ ἐξελικτικὸ στάδιο ποὺ ἀκολούθησε θὰ ἀποτυπωθῇ στίς ἀναμνήσεις τῶν ἐπομένων γενεῶν, δίνοντας γένεση στὸν μῦθο τῶν ἵππανθρώπων, ποὺ ἔχουν θετικὰ στοιχεῖα, ποὺ εἶναι καλοὶ, ποὺ εἶναι οἱ ἐμπεδωτές τῆς μαντικῆς τέχνης, τῆς ἱατρικῆς, τῆς μουσικῆς. Αὐτοὶ οἱ Κένταυροι διδάσκουν μέχρι καὶ θεοὺς, ἐκπαιδεύουν τοὺς νέους καὶ καλλιεργοῦν τὶς τέχνες. Ἡ ἐξέλιξη εἶναι πανταχοῦ παρούσα. Ἡ γεωργία ὀδηγεῖ σὲ ἀνάγκες ἀποθηκεύσεως. Τὰ πρῶτα πέτρινα ὑποτυπώδη καὶ χονδροειδῆ οἰκιακὰ σκεύη ἐμφανίζονται. Τὰ πρῶτα μικρὰ πέτρινα πιθάρια εἶναι παρόντα. Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰξίονος εἶναι πλέον *λαπίθες*.

Ὅμως οἱ ἀλλαγές δὲν γίνονται ὁμόθυμα. Πάντα ἀναπτύσσεται ἀδράνεια, ποὺ προσπαθεῖ νὰ κρατήσῃ κάποιους πίσω. Πάντα κάποιος εἶτε ἀπὸ φόβο εἶτε ἀπὸ ἄγνοια εἶτε γιὰ ἰδιοτελεῖς λόγους ἀντιστρατεύονται στὴν ἐξέλιξη. Ἐτσι ἡ ἐξέλιξη ἔρχεται μονίμως ἀπὸ κάποιους πρωτοπόρους, ἀπὸ κάποιους μεταρρυθμιστές, ἀπὸ κάποιους ἥρωες, ποὺ θὰ συγκρουσθοῦν μὲ τὸ παλαιό, ποὺ θὰ παλέψουν μὲ τὸ κατεστημένο. Ἡ μεγάλη αὐτὴ κοινωνικὴ ἀλήθεια προσπαθεῖ νὰ σκιαγραφηθῇ μέσα ἀπὸ τὶς συγκρούσεις τῶν κενταυρικῶν στοιχείων τῆς ὁπισθοδρομήσεως μὲ τοὺς ἥρωες Πειρίθουν (Θεσσαλὸς ἥρωας), Ἡρακλῆ καὶ Θησέα. Τί σημαίνει *Πειρίθους*; Τὸ ὄνομα παράγεται ἐκ τοῦ ρήματος *πειράω-ω*, ποὺ σημαίνει ἐπιχειρῶ⁴ (θέμα *πειρ-*)⁵ καὶ ἐκ τοῦ ὀρου *ἰθύς*, ποὺ σημαίνει αὐτὸς ποὺ προχωρεῖ ἴσια πορεία σὲ εὐθεία γραμμῇ⁴. Συνεπῶς ὁ Πειρίθους (*πειρ-* + *ἰθύς*) εἶναι αὐτὸς ποὺ ἐπιχειρεῖ νὰ πορευθῇ ἴσια, νὰ πο-

ρευθῇ σὲ εὐθεία γραμμῇ. Ποιὸς ἐπιχειρεῖ νὰ πορευθῇ σὲ εὐθεία; Αὐτὸς ποὺ δὲν εἶναι πλέον πάνω στὶς βουνοκορφές, αὐτὸς ποὺ ἐπιχειρεῖ νὰ ζήσῃ στὴν πεδιάδα. Οἱ καιροὶ ἄλλαξαν καὶ ἡ «ἱξις» (κατακόρυφη διεύθυνση) τοῦ Ἰξίου γίνεται «ἰθύς» (σὲ εὐθεία γραμμῇ) τοῦ Πειρίθου. Θὰ τὸ δεχθοῦν ὅμως ὅλοι αὐτό; Μᾶλλον ὄχι.

Ἡ σύζυγος τοῦ Πειρίθου ὀνομάζεται Ἰποδάμεια, ὄνομα ποὺ σημαίνει «ἐκείνη ποὺ δαμάζει τοὺς ἵππους»³. Ἡ τελικὴ σύγκρουση ἀναφέρεται κατὰ τὴν διάρκεια ἑνὸς γάμου, τοῦ γάμου ἀκριβῶς τοῦ Πειρίθου (Λαπίθη - ἐξελιγμένου) καὶ τῆς Ἰποδαμείας (ἐπίσης ἐξελιγμένης ὡς ἵπποδαμαστρίας). Τὰ «πρόσωπα» τοῦ γάμου σαφῶς δὲν εἶναι τυχαῖα. Τί κωδικοποιεῖ ἐπὶ πλεον ὁ γάμος; Τὴν ἀνάδυση κοινωνικῶν θεσμῶν. Τὴν πλήρη ἀλλαγὴ. Τὴν σύγκρουση ἀνάμεσα στὸ νέο καὶ τὸ παλαιό. Ἡ ἐκδίωξη τῶν Κενταύρων κατὰ τὸν μυθικὸ γάμο τῶν Λαπιθῶν κωδικοποιεῖ τὴν κατίσχυση τῶν ἐξελικτικῶν τάσεων ἐπὶ τῶν παλαιῶν ἀπόψεων καὶ τρόπων ζωῆς. Οἱ ἥρωες (Θησεὺς) εἶναι παρόντες, μάχονται καὶ βοηθοῦν νὰ ἀνατεῖλῃ τὸ νέο, ὁδηγοῦν τὴν ἐξέλιξη τοῦ πολιτισμοῦ.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἡ Μυθολογία δὲν λέει ψέματα. Μπορεῖ νὰ μεγαλοποιῇ καὶ νὰ ὑπερβάλλῃ, νὰ συγχέῃ χρονικὲς περιόδους, νὰ προσπαθῇ νὰ «παραθέσῃ ἐξηγήσεις» ἐμπλεκοντας ὑπερκόσμιες καὶ θεϊκὲς δυνάμεις, ἀλλὰ δὲν λέει ψέματα. Ἐχει βέβαια πληθώρα στοιχείων καὶ σημείων, ποὺ τὴν καθιστοῦν γλαφυρὴ καὶ ὥσως χαριτωμένη, ἀλλὰ πάντως ὄχι ψευδόμενη. Ἄν καταστῇ δυνατὸ νὰ παραμερισθῇ ἡ μεγαλοποίησις καὶ ἡ ὑπερβολή, ἂν ξεδιαλυθῇ τὸ συγχυτικὸ καὶ τὸ ὑπερκόσμιον στοιχείον, τότε θὰ φανῇ ἀναδύομενη ἡ ἀλήθεια. Μία ἀλήθεια ἱστορικῶν διαστάσεων καὶ χαρακτηριστῶν, μία ἀλήθεια ποὺ «κρύφθηκε», γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἐπιζήσῃ στὶς ἀναμνήσεις καὶ τὴν φαντασίαν τῶν γενεῶν ποὺ θὰ ἔρχονταν.

Ἐν ὀνόματι αὐτῆς τῆς ἀλήθειας θὰ ἤθελε καὶ ὁ γράφων νὰ καταθέσῃ νοερά στοὺς μακρινοὺς καὶ ταλαιπωρημένους ἐκείνους προγόνους, μιμούμενος τοὺς Μάγνητες, τὰ πρωτόλεια τῆς Ἀνοιξέως στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ».

Βιβλιογραφία

1. Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια, ἐκδ. Ὁργανισμὸς «Ὁ Φοῖνιξ», τ. 14ος, 206.
2. «Πάπυρος - Λαρούς - Μπριτάννικα», ἐκδοτικὸς Ὁργανισμὸς Πάπυρος 1985, τ. 33ος, 120.
3. Κερένυϊ, Κ. «Ἡ μυθολογία τῶν Ἑλλήνων», Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας», Ἀθῆνα 1995.
4. Λεξικὸ «Θησαυρὸς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας», ἐκδ. Παγκόσμιος Ἐκδοτικὸς Ὁργανισμὸς Χρήστος Γιωβάννης.
5. Ἐγκυκλοπαίδεια «Δομή», ἐκδόσεις «Δομή», τ. 13ος, 287.
6. Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια, ἐκδ. Ὁργανισμὸς «Ὁ Φοῖνιξ», τ. 24ος, 557.
7. Ἐγκυκλοπαίδεια «Πάπυρος - Λαρούς - Μπριτάννικα», ἐκδοτικὸς Ὁργανισμὸς Πάπυρος 1985, τ. 61ος, 120.
8. Θ. Κοντέος, «Λεξικὸ Ρημάτων», ἐκδοτικὸς Ὁργανισμὸς Θ. Κοντέου, Θεσσαλονίκη, 1971.

Κωνσταντῖνος Στρατῆς
Ἱατρός

μγ. Πολύγνωτος

Παρακάμπτοντας τις ζωγραφίες των σπηλαιόδων (Ισπανίας, Γαλλίας ή Βαθυλωνίας, Περσίας) ανακαλύπτεις, ότι η ζωγραφική ως τέχνη εμφανίζεται στην Ελλάδα το πρώτον, και μάλιστα στην εποχή των Μινωιτών και Μυκηναίων, των οποίων οι τοπιογραφίες και όωπογραφίες παραμένουν ανυπέροχτες και των μὲν πρώτων τὰ ἔργα ἐμφανίζουν ἐλαφρότητα, χάρη και γραφικότητα, των δὲ Μυκηναίων σχηματοποίηση και κανονικότητα - γεωμετρικότητα. Τὰ ἔργα τοῦ Πολυγνώτου – κι αὐτὸ εἶναι ἀξιοσημείωτο – ἐνθυμίζουν ἔργα τῆς μακρυνῆς ἐκείνης ἐποχῆς, πρᾶγμα πὺν σημαίνει ὅτι ὁ Καλλιτέχνης ἀποτελεῖ ἀναγεννητὴ και ἀναδημιουργὸ τῆς τέχνης ἐκείνων, των οποίων ὁ πολιτισμὸς γιὰ ἀγνώστους λόγους ἐνταφιάσθηκε στὴ λάσπη τοῦ κατακλυσμοῦ, ὅπου παρέμενε καθ' ὅλους τοὺς «σκοτεινοὺς χρόνους», ὅπως εἶθισται νὰ λέγονται.

Ὁ Πολύγνωτος – ὁ μέγιστος ζωγράφος τοῦ ἀρχαίου κόσμου και κατὰ τοὺς παλιούς τεχνοκρίτες ὁ ἀγαθὸς ἡθογράφος, πὺν ἀνέδειξε τὸ ἀξιωματικὸν και μεγαλύτεχνο των θεῶν και ἡρώων – ὑπῆρξεν υἱὸς τοῦ πολυφήμου ζωγράφου Ἀγλαοφώντος τοῦ Θασιίου, πὺν ὑπῆρξε και δάσκαλός του. Ὁρμος πια ζωγράφος μετοίκησε στὴν Ἀθήνα, ὅπου ἀνέλαβεν ἀφιλοκερδῶς τὴν διακόσμηση τοῦ Θησείου, τοῦ Ἀνακείου (= ἱερὸν των Διοσκούρων) και τῆς Πεισιανακτείου Στοᾶς, τῆς μετονομασθείσης κατόπιν Ποικίλης Στοᾶς ἐξαιτίας των ποικίλων ζωγραφιῶν – μιὰ προσφορά γιὰ τὴν ὁποία ἀνταμειφθηκε μὲ τὴν ἀπόκτηση τῆς ιδιότητος τοῦ Ἀθηναίου πολίτου. Πέραν αὐτῶν ὁ Πολύγνωτος διεκόσμησε και πολλὰ ἄλλα δημόσια καταστήματα των Ἀθηνῶν, τὸν ναὸ τῆς Ἀρείας Ἀθηνᾶς των Πλαταιῶν και τὴν Λέσχη των Κνιδίων στὸ Μαντεῖο τὸ ἐν Δελφοῖς.

Εἰς τὸ Θησεῖο ὁ Πολύγνωτος ζωγράφιζε τὴν μάχη των Ἀθηναίων κατὰ των Ἀμαζόνων ὅπως και τὴν μάχη των Λαπιθῶν κατὰ των Κενταύρων, ἐνῶ στὸ Ἀνάκειον τοὺς γάμους των Διοσκούρων (Κάστορος και Πολυδεύκους) μὲ τὶς θυγατέρες τοῦ Λευκίππου. Εἰς τὴν Ποικίλην Στοᾶ φιλοτέχνησε τρία ἔργα, τὰ ὁποία ἀργότερα μεταφέρθηκαν στὴν πινακοθήκη των Προπυλαίων πρὸς φύλαξη. Τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν παρίστανε τὸν Ἀχιλλέα κρυπτόμενον μεταξὺ των θυγατέρων τοῦ Λυκομήδους στὴν Σκύρο, τὸ δεύτερο τὴν συνάντηση τοῦ ναυαγοῦ Ὀδυσσεῶς μὲ τὴν Ναυσικᾶ στὴν χώρα των Φαιάκων και τὸ τρίτο τὴν Ἰλίον Πέρσιν ἥτοι τὴν ἄλωση τῆς Τροίας, ἓνα ἔργο πὺν ξαναζωγράφιζε στὴ Λέσχη των Κνιδίων.

Περὶ τοῦ διακόσμου τῆς Λέσχης ὁ Πανσανίας ἀφιερώνει ἐπτὰ ὁλοκλήρους παραγράφους στὰ «Φωκικά», πρᾶγμα πὺν μαρτυρεῖ τὸν θαυμασμὸ πὺν προκαλοῦσαν στοὺς ἐπισκέπτες τὰ πολυγνώτια ἔργα. Σύμφωνα μὲ τὸν Περιηγητὴ τὸ τετράπλευρο οἰκοδόμημα των 180 τ.μ. κοσμοῦσαν δύο εἰκόνες: ἡ Ἰλίου Πέρσις και ἡ Νέκνια τῆς Ὀδυσσεΐας. Οἱ εἰκόνες ἀρχίζαν ἡ μία ἐκ δεξιῶν και ἡ ἄλλη ἐξ ἀριστερῶν τῆς εἰσόδου, πὺν δρισκόταν στὴν νότια πλευρὰ και τελείωναν στὴν δόρεια πλευρὰ, καλύπτοντας ὅλον τὸν ἐνδιάμεσον χώρο. Στὴν πρώτη εἰκο-

νίζοντο ἡ καταστροφή τῶν τειχῶν τοῦ Ἰλίου, ἡ σφαγὴ τοῦ Πριάμου καὶ ἄλλων Τρώων, τὸ ἀνοσιούργημα τοῦ Αἴαντος κατὰ τῆς Κασσάνδρας – τὴν ὁποίαν ἀπέσπασε διαίως ἀπὸ τὸν ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς –, ἡ ἀποχώρηση τοῦ Ἀντήνορος ἀπ' τὸ Ἰλίον καὶ οἱ προετοιμασίαι τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴν ἐπιστροφή στὴν πατρίδα. Πέρα, μακριὰ εἰκονίζονταν καὶ ἡ Ἑλένη, καθήμενη στὶς ἀκτὲς τοῦ Ἑλλησπόντου μὲ βασιλικὴ μεγαλοπρέπεια καὶ περιστοιχισμένη ἀπὸ Τρωάδες αἰχμάλωτες, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλες ὠδύροντο καὶ ἄλλες, ξεχνώντας τὴν δυστυχία τους, ἐθαύμαζαν τὸ δαιμόνιον κάλλος τῆς ὑπαιτίου τῆς καταστροφῆς τους... Ἡ δευτέρη εἰκόνα ἄρχιζε μὲ τὸν Ἀχέροντα ποταμὸ – τὴν εἴσοδο τοῦ Ἰλίου – καὶ τὸ πλοιάριον τοῦ Χάρωνος, ποὺ μετέφερε δύο νεκρούς. Στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ παριστάνετο ἡ τιμωρία ἐνὸς κακοῦ υἱοῦ, τὸν ὁποῖον ἔπνιγε ὁ πατέρας του, καθ' ἣν στιγμὴν ἔπινε τὸ δηλητήριο, ποὺ τοῦ ἔδωσε ὁ γιὸς του. Ὑψηλότερα εἰκονίζονταν ὁ δαίμων τῆς σήψεως Εὐρύνομος καὶ ὁ ἀκατάπαντος κολαζόμενος Τιτνός, ποὺ δὲν δίστασε νὰ διᾶσῃ τὴν Λητώ. Ἀκολουθοῦσαν γνωστοὶ ἥρωες καὶ ἡρώιδες ὅπως ἡ Ἀριάδνη, ἡ Φαίδρα, ἡ Μεγάρη καὶ ἡ Ἐριφύλη. Ἀνωθι τῆς τελευταίας ὁ Ὀδυσσεύς, ἡ Ἀντίκλεια καὶ ὁ Τειρεσίας καὶ παραπέρα ὁ Θησεύς, ὁ Πειρίθους, ὁ Μελέαγρος, ὁ Πελίας, ὁ Ὀρφεύς, ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ἀγαμέμνων. Κάπου πλάγια, κοντὰ στὸν Ὀδυσσεά, διεκρίνοντο οἱ τρεῖς ἐχθροὶ του κυβίζοντες: ὁ Αἴας, ὁ Θερεσίτης καὶ ὁ Παλαμήδης· καὶ στὴν συνέχεια οἱ Τρώες ἥρωες: ὁ Ἔκτωρ, ὁ Σαρπηδών, ὁ Μέμνων καὶ ὁ Πάρις, ποὺ ἀμετανόητος προσπαθοῦσε νὰ ἀποσπᾷ τὴν προσοχὴ τῆς Ἀμαζόνος Πενθεσίλειας. Τὴν εἰκόνα ἔκλειναν οἱ μεγάλοι «ἀμαρτωλοὶ» Σίσυφος, Τάνταλος καὶ Δαναΐδες, κολαζόμενοι μὲ τὰ γνωστὰ μαρτύριά τους.

Ὁ Πολύγνωτος πρῶτος ἐπέτυχε τὴν διαφάνεια τῶν ἐνδυνάτων, ὥστε νὰ διακρίνονται ὅλες οἱ λεπτομέρειες τοῦ σώματος ἔσωθεν αὐτῶν, διήνοιξε τὸ στόμα καὶ ἀπῆλλαξε τὴν ἔκφραση τοῦ προσώπου ἀπὸ τὴν ψυχρότητα καὶ αὐστηρότητα. Ἔθεσε τὶς δάσεις τῆς προοπτικῆς στὴν τέχνη, ζωγραφίζοντας σὲ διάφορα ἐπίπεδα καὶ προσδιορίζοντας τὸ δάθος τῶν εἰκόνων («φόντο»). Ἔθεσε δὲ καὶ τὶς δάσεις τοῦ σκιασμοῦ. Οἱ αὐτόπτες τεχνοκρίτες ἔργων του ἐθαύμαζαν τὸ «εὐσκιον» τῶν εἰκόνων του ὡς καὶ τὸ «εἰσέχον τε καὶ ἐξέχον αὐτῶν». Ἐξωγράφιζε ἐπὶ κονιάματος, καὶ οἱ εἰκόνες του εἶχαν μέγεθος ἀνάλογο πρὸς τὸ φυσικὸ, ὅπως τῶν Μυκηναίων. Τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων του ἦσαν τοιχογραφίες ἢ ξυλογραφίες, κάποια μάλιστα «ἔγκανστα» ἐπὶ μαρμάρου ἢ ἀπενθείας ἐπὶ ξυλίνων πινάκων διὰ τῆς ἐγκανστικῆς μεθόδου ποιημένα.

Ὁ ζωγράφος διέθετε δημιουργικὴ φαντασία καὶ χαρακτηριζόταν μέγας πλάστης γιὰ τὴν τελειότητα τῶν σχεδίων του καὶ τὶς ἀπαράμιλλες συνθέσεις του. Μὲ τὰ σχήματα καὶ τὴν κατάλληλη ἔκφραση τῶν προσώπων, μὲ τὶς στάσεις, τὶς κινήσεις καὶ τὶς χειρονομίες τῶν μορφῶν του κατάρθωνε νὰ δίδῃ ὄχι μόνον κάλλος καὶ ζωὴ στὶς εἰκόνες του, ἀλλὰ καὶ ν' ἀποκαλύπτῃ τὸ ἦθος καὶ τὶς θαυτοστόχαστες ἠθικὰς ἐννοίες. Γιὰ ὅλες αὐτὲς τὶς ἀρετὲς του θεωρεῖται ὡς ὁ μέγιστος ζωγράφος ὅλων τῶν ἐποχῶν.

Σαράντος Πάν

Ἡ χρονολόγησις τῆς Γέννησις καὶ τῆς Σταύρωσις

Κύριε διευθυντά,

Στὴ 14077 σελίδα τοῦ 221ου τεύχους τοῦ «Δαυλοῦ» διάβασα καλοπροαίρετα τὶς ἀπαντήσεις τοῦ καθ' ὅλα ἐξαίρετου κ. Κ. Κουτρουδέλη στὶς ἀπόψεις ποὺ διατύπωσα σὲ ἐπιστολὴ μου στὸ 218ο τ. τοῦ «Δαυλοῦ». Ἐπ' αὐτῶν θέλω νὰ ξαναδηλώσω, ὅτι θαυμάζω τὶς ἀστρονομικὰς γνώσεις τοῦ κ. Κ. Ὅμως σκοπὸς τῆς τότε ἐπιστολῆς μου δὲν ἦταν ἡ ἀκριβὴς χρονολόγησις τῆς κτίσεως τῆς Ρώμης, ἀλλὰ ἂν οἱ ἱστορικὰς πληροφορίαι τῶν Εὐαγγελίων ἀντέχουν τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, ἀφοῦ τὸ ἓνα ἀναιρεῖ τὸ ἄλλο, καὶ ἰδιαίτερα ὅσον ἀφορᾷ στὴ γέννησι τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴ σταύρωσή του.

Ὁ κ. Κουτρουδέλης λαμβάνει ἐκ προοιμίου ὡς ἀληθινὴν τὴν εὐαγγελικὴν πληροφορίαν καὶ μετὰ καταγίνεται νὰ τὴν ἀποδείξῃ καὶ ἀστρονομικὰ. Ὅπως ἀναφέρω στὴν ἐπιστολὴ μου («Δαυλός», τ. 218), ὁ «Λουκᾶς» ἀναιρεῖ τὸν «Λουκᾶ», δηλαδὴ τὸν ἑαυτὸν καὶ τὸν «Ματθαῖον» συγχρόνως, γιατί μετὰ τὰ δεδομένα τοῦ «Λουκᾶ» ἦταν πεθαμένος ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας ὅταν γεννήθηκε ὁ Χριστὸς καὶ μετὰ τὰ δεδομένα τοῦ εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη ὁ Χριστὸς στὶς δώδεκα τὸ μεσημέρι τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ἦταν στὸ δικαστήριον, ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου καὶ ὄχι ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ ἄρα δὲν ὑπάρχει ἔκλειψις Ἡλίου, ὅπως, ἀποθανόντος τοῦ Ἡρώδη τοῦ Μεγάλου, δὲν ὑπάρχει «σφαγὴ νηπίων». Ἔτσι, γιὰ νὰ στηρίξω τὴν ἄποψιν ὅτι τὰ Εὐαγγέλια αὐτοαναιροῦνται, χρησιμοποίησα τὴν ἱστορικὴν κατάθεσιν τοῦ ἱστορικοῦ Ἰώσηπου, ποὺ ἔχει ὡς μηδενικὴ ἀφετηρία χρονόμετρησις τῶν γεγονότων τῇ χρονολογίᾳ κτίσεως τῆς Ρώμης. Ὁ Ἰώσηπος γνωρίζει, πότε κτίσθηκε ἡ Ρώμη καί, προσθέτοντας στὴν τότε χρονολογίαν χρόνια, λαμβάνοντάς τιν' ὡς μηδενικὴ προσδιορίζει τὸ χρόνον τοῦ κάθε προσώπου ποὺ ἔπαιξε μεγάλο ρόλον στὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῆς Παλαιστίνης καὶ εἰδικὰ τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ. Ἔτσι μᾶς ἐνδιαφέρει, ὡς μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι πέρασαν 768 χρόνια ἀπὸ κτίσεώς της καὶ ἐγένετο αὐτοκράτορας ὁ Τιβέριος, γιατί μᾶς λέει ὁ «Λουκᾶς» πὺς στὸ 15ο ἔτος τῆς βασιλείας του ὁ Ἰησοῦς ἦταν 30 ἐτῶν· μετὰ ἀπλὸ ὑπολογισμόν βρῖσκουμε, πὺς ὁ Χριστὸς γεννήθηκε τὸ 753 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης· καὶ συνεπῶς δὲν ζῆ ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας, ἀφοῦ κατὰ τὸν Ἰώσηπον πέθανε τὸ 750 (περισσότερα στὴν ἐπιστολὴ μου στὸ 218 τ. τοῦ «Δαυλοῦ»).

Ὁ κ. Κουτρουδέλης, ἀναφερόμενος στὴ χρονολογίαν κτίσεως τῆς Ρώμης, ἐπικαλεῖται τὸν Πολύβιον: «Πιστεύω, ὅτι ἡ Ρώμη ἐκτίσθη τὸ δεύτερον ἔτος τῆς ἐδδόμης Ὀλυμπιάδος.» Βέβαια, ὅταν λέῃ «πι-

στεύω», δὲν εἶναι ἱστορικὴ κατάθεση ἀλλὰ ἄποψη δική του, δίπλα στίς ἄλλες ἄλλων μὲ ἀντίθετες ἀπόψεις. Ὅμως, ὅταν λέη «τὸ δεῦτερον ἔτος τῆς ἐβδόμης Ὀλυμπιάδος», νομίζω πὼς ὁ πιὸ λογικὸς ὑπολογισμὸς εἶναι, ὅτι, ἀφοῦ πραγματοποιήθηκε ἡ ἐβδομη Ὀλυμπιάδα κι ἀφοῦ πέρασαν καὶ δύο χρόνια, τότε κτίστηκε ἡ Ρώμη, ὁπότε ἔχουμε $7 \times 4 = 28$ σὺν $2 = 30 - 776 = 746$. Γιατί ὁ κ. Κουτρουδέλης ὑπολογίζει $6 \times 4 = 24$ σὺν $2 = 26 = 750$; Γιὰ νὰ τοῦ βγῇ ἴσως τὸ 750, ὡς τὸ ἀναφέρει στὸ 216 τ. τοῦ «Δαυλοῦ», τονίζοντας μάλιστα ἐπὶ λέξει: «*Ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας κατὰ τὸν Ἰώσηπο, ὅπως ἀναφέρει ὁ κ. Ἀτταδύριος στὴν ἐπιστολή του ("Δαυλός", τ. 218), πέθανε τὸ 750 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, τῇ χρονίᾳ πὺν γεννήθηκε ὁ Χριστός.*» Τοῦτο ὅμως εἶναι αὐθαίρετο, γιατί μὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς μὲ βάση τὸν Ἰώσηπο ὁ Χριστὸς γεννήθηκε μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἡρώδη.

Κι ἂς πᾶμε τώρα στὴν ἐκλειψη τοῦ Ἡλίου τὴν ὥρα τῆς σταύρωσης τοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τὴ μαρτυρία τῶν Εὐαγγελίων ὁ Ἰωάννης ἦταν παρὼν ἀπὸ τὴ σύλληψή του ἕως τὴ δίκη του καὶ τὴ σταύρωσή του καὶ γράφει δικό του Εὐαγγέλιο. Ἀντιγράφω λοιπὸν τὴν κατάθεση τοῦ Ἰωάννη: «*Ὁ οὖν Πιλάτος... ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θήματος... ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ Πάσχα, ὥρα ἣν ὡς ἔκτη... τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ*» (Ἰωάν. 19, 13-16). Συνεπῶς στίς δώδεκα τὸ μεσημέρι ὁ Χριστὸς δικαζόταν καὶ δὲν ἦταν στὸ σταυρό, γιὰ νὰ δικαιολογῇ τὴν ἐκλειψη, ὅπως τὴ δικαιολογοῦν οἱ ἄλλοι εὐαγγελιστές. Ξέρουμε ὅμως, ὅτι τὸ Πάσχα τῶν Ἑβραίων γιορταζόταν τὴν 14ῃ τοῦ μηνὸς Νισσάν, δηλαδὴ στίς 15 Μαρτίου μὲ τὰ δικά μας. Ἐκείνη τὴ χρονιὰ ἡ 14ῃ Νισσάν (15 Μαρτίου) ἔπεσε Σάββατο. Ἀρα ὁ Χριστὸς σταυρώθηκε τὴν 14ῃ Μαρτίου, πὺν κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους εὐαγγελιστὲς στίς 12 τὸ μεσημέρι ἦταν σταυρωμένος, κι ὁ Ἥλιος σκοτίστηκε ἐπὶ τρεῖς ὥρες, ἐνῶ κατὰ τὸν Ἰωάννη δικαζόταν στοῦ Πιλάτου, καὶ δὲν ὑπάρχει σταύρωση κι οὔτε ἐκλειψη Ἡλίου. Ἄν γιὰ μιὰ στιγμή παραθεωρήσουμε τὸν Ἰωάννη καὶ πάρουμε στὰ σοδαρὰ τοὺς τρεῖς πρώτους εὐαγγελιστὲς, τότε ἡ ἐκλειψη ἔγινε στίς 14 Μαρτίου (13 τοῦ Νισσάν). Ὅμως ὁ κ. Κουτρουδέλης λέγει, πὼς ἔγινε «*περὶ τὴν 18ῃ Ἀπριλίου (καὶ ὄχι τὴν 18ῃ Μαρτίου, ὅπως διωρθώθηκε στὸ τεῦχος 218 τοῦ "Δαυλοῦ")*», κοντὰ περίπου στὴν ἑαρινὴ ἰσημερία τῆς 21ῃς Μαρτίου». Συγγνώμη, ἀλλὰ θέλω δοῆθαι γιὰ νὰ τὰ καταλάβω.

Μὲ κάθε εἰλικρίνεια
Ἄτταδύριος

Πρῶτοι στὸν κόσμον οἱ Ἕλληνες ἀνέπτυξαν τὸ ἐμπόριον κρασιοῦ

ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΜΑΣ ΟΜΩΣ ΕΠΙΜΕΝΟΥΝ:
«ΕΞ ΑΝΑΤΟΛΩΝ ΤΟ ΦΩΣ» ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΙΝΟ!

Στις 5-12-1999 ἡ ἐφημερίδα «Καθημερινή» δημοσίευσε ἓνα ἄρθρον τῆς κ. Κουράκου, χημικοῦ - οἰνολόγου, ἡ ὁποία, μπορῶ νὰ πῶ, εἶναι ἄριστη στὸ ἀντικείμενό της. Ἀλλὰ στὴ συνέχεια δημοσιεύθηκε καὶ μία ἐπιστολὴ τοῦ Συλλόγου Φοιτητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Κομοτηνῆς γύρω ἀπὸ τὴν καλλιέργεια, ἐμπορία καὶ μεταφορὰ τοῦ κρασιοῦ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους. Ἐπειδὴ ἐρευνῶ τὶς πηγὰς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας καὶ τὴν ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς μεταναστεύσεως, διαπίστωσα ὅτι ἡ ἐπιστολὴ εἶναι λανθασμένη, ἀποδίδει ἑλληνικὰς ἐπιτεύξεις σὲ ἄλλους λαοὺς. Τὰ στοιχεῖα ποὺ ἐπικαλοῦνται ἀποδεικνύουν τοὺς ἰσχυρισμοὺς μου, ὅπως θὰ διαπιστωθῇ στὴν ἐρευνα ποὺ ἀκολουθεῖ. ►

Ὁ Πλούταρχος περὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῦ Βάκχου - Ἰάκχου - Ἰαχθῆ

Η ΕΒΡΑΪΚΗ ΜΕΤΑΛΛΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ

Στὰ «Μεγάλα Ἡθικά» του ὁ ἱερέας τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἀρχιερέας τῶν Δελφῶν Πλούταρχος διασφύζει πολὺ τιμὰ στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὸν λαὸ τῶν Ἰουδαίων. Ὁ λαὸς αὐτὸς ἀποτέλεσε ἀντικείμενον μελέτης γιὰ τὸν ἀρχαῖον αὐτὸν συγγραφέα, ὅσον ἀφορᾷ τόσο στὴν ταύτισιν τῆς λατρείας τοῦ Ἰαχθῆ μὲ τὴν λαϊκὴν πλευρὰ τῆς Διονυσιακῆς λατρείας ὅσο καὶ στὰ θρησκευτικὰ ἤθη τῶν Ἑβραίων ὡς κλασικὰ παραδείγματα δεισιδαιμονίας – πρὸς ἀποφυγὴν φνυσικά.

Ὁ Πλούταρχος στὴν ἐπιστολὴν του μὲ τίτλον «Περὶ Ἰσίδος καὶ Ὀσί- ►

A) Τα εύρηματα του ναυαγίου του Ulu Burun

Τὰ στοιχεῖα πὺν ἐπικαλοῦνται οἱ φοιτητὲς τοῦ Συλλόγου Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Κομοτηνῆς ἀναφέρονται στὰ εὐρήματα τοῦ ναυαγίου τοῦ Ulu Burun. Ὑποστηρίζουν, ὅτι ἀπὸ τὰ συριακὰ παράλια γινόταν εἰσαγωγὲς κρασιοῦ καὶ λαδιοῦ στὴν Ἑλλάδα, κυρίως στὴν Κρήτη, στὴν Κύπρο, στὴν Ἀργολίδα, στὴ Μεσσηνία καὶ ἄλλοι. Τὰ ἀρχαιολογικὰ αὐτὰ εὐρήματα μελέτησα μὲ κάθε προσοχή. Θὰ ἀναφερθῶ στοὺς συγγραφεῖς πὺν ἀσχολήθηκαν μὲ τὰ εὐρήματα αὐτά:

❶ - Luis Godart ⁽¹⁾

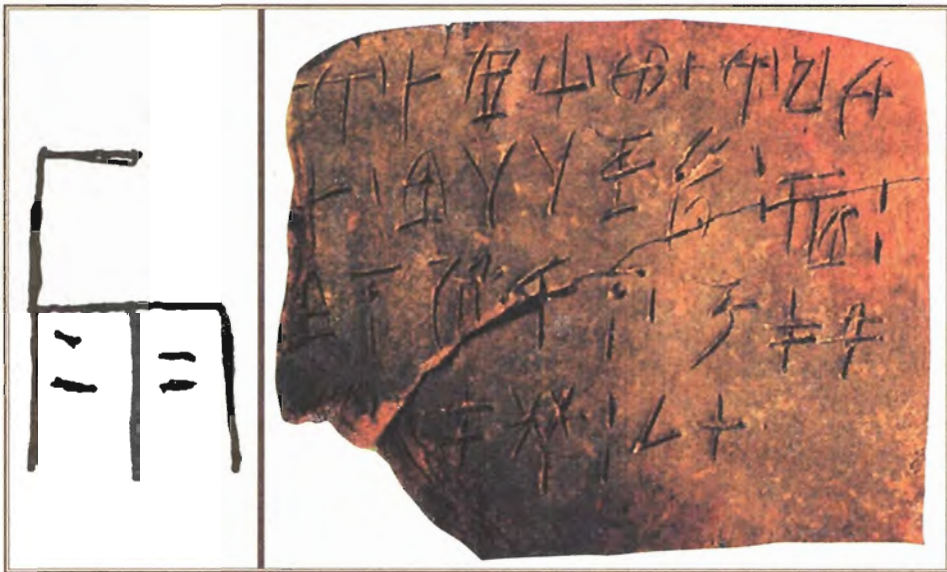
«Στὸ φορτίο τοῦ ναυαγίου τοῦ Ulu Burun ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κυπριακὸ χαλκὸ δρέθηκαν πολλὰ (ἀγγεῖα) πιθάρια συριακὰ - κυπριακὰ καὶ μυκηναϊκὰ. Ἐπίσης δρέθηκαν πινακίδες μὲ κερὶ καὶ γραφίδες. Διαπιστώθηκε, ὅτι κρατοῦσαν λογαριασμοὺς στὸ πλοῖο σχετικὸς μὲ τὸ φορτίο. Τὰ σημεῖα γραφῆς εἶναι πολὺπλοκα, ὅπως τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀλφαβήτου. Οἱ καταγραφὲς γινόταν μὲ Γραμμικὴ Γραφή Β (Κρητομυκηναϊκή).»

❷ - Enrico Mattievich ⁽²⁾

«Στὸ ναυάγιο τοῦ Ulu Burun ἐκτὸς ἀπὸ τὸ χαλκὸ πὺν δρέθηκε ὑπῆρχαν πολλοὶ ἀμφορεῖς πὺν περιεῖχαν μία ρητινώδη οὐσία κίτρινη. Διαπιστώθηκε, ὅτι προερχόταν ἀπὸ τὸ δέντρο *Pistacia Terebinthus*, ἀτλαντικὴ ποικιλία. Στὰ ἀνάκτορα τῆς Κνωσοῦ δρέθηκαν κατάλογοι (πινακίδες ἀπὸ πηλὸ) πὺν γράφουν, ὅτι ἔγινε ἀγορὰ πάνω ἀπὸ 1.000 λίτρα τῆς ἴδιας ρητίνης καὶ ἄλλος κατάλογος πὺν ἀναφέρει παραλαβὴ 10.000 λίτρων ρητίνης τεριδίνθου.»

ριδος» ἀναφέρει μία περίεργη παράδοση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία οἱ Ἰουδαῖοι θεωροῦνται ἀπευθείας ἀπόγονοι τοῦ Τυφῶνος – μία ἀναφορὰ πὺν δὲν εἶναι καθόλου κολακευτικὴ γι' αὐτοὺς, ἐφόσον ὁ Τυφὼν ἀποτελοῦσε μία ἐντελὴς ἀρνητικὴ ἔννοια γιὰ τοὺς μυημένους τῆς ἀρχαιότητος. Σύμφωνα μὲ τὴν Μυθολογία καὶ τοὺς Ἡσίοδο, Ἀπολλόδωρο, Νόννο κ.ἄ. ὁ Τυφὼν ἦταν ὁ τελευταῖος τῶν γήινων Τιτάνων, πὺν ἀντιστάθηκε στὴν ἀνοδο τοῦ Διὸς στὸν θρόνο τοῦ Ὀλύμπου. Σύμφωνα πρὸς τὸν Πλούταρχο μὲ τὸν Τυφῶνα συμβολιζόταν «...τὸ παθιασμένο, τιτανικό, ἄλογο καὶ ἀποσυντονισμένο μέρος τῆς ψυχῆς, ἐνῶ στὸ σῶμα ἢ φθορὰ, οἱ ἀρρώστιες, οἱ διαταραχὲς, πὺν ὀφείλονται σὲ ἀστάθεια τῶν ἐποχῶν...» («Περὶ Ἰσίδος καὶ Ὀσίριδος» 371B).

Τὸ νὰ κατάγεσαι λοιπὸν ἀπὸ τὸ σπέρμα τοῦ Τυφῶνος ἦταν αἰτία, γιὰ νὰ σὲ ἀποφεύγουν οἱ γύρω σου, νὰ σὲ κυττοῦν μὲ ὑποψία καὶ νὰ προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπο νὰ μὴν ἔχουν σχέσεις μαζί σου. Ὁ Τυφὼν καὶ ὅ,τι ἄλλο συμβόλιζε θεωροῦνταν ἀσθένεια ψυχροσωματικῆ. Στὴν προ-

Ἀριστερά: τὸ ιδεόγραμμα τοῦ κρασιοῦ: «μοιάζει σὰν ἀμπέλι μὲ ἀπλωμένους κλώνους πάνω σὲ μία ξύλινη κληματαριά» (Louis Godart, «Δίσκος τῆς Φαιστοῦ», ἐκδ. Ἰτανός 1995). Δίπλα: ἡ πινακίδα Γραμμικῆς Α (1800-1500 π.Χ.) ὑπ' ἀρ. KH5, πού βρέθηκε στὰ Χανιά, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐλήφθη τὸ ἐν μεγεθύνσει ιδεόγραμμα. Καταγράφει κρασιά. Στὴν ἐποχὴ πού ἐχρησιμοποιεῖτο στὴν Ἑλλάδα ἡ Γραμμικὴ Α δὲν ὑπῆρχαν Φοῖνικες στὸ ἱστορικὸ προσκήνιο.

κειμένη περίπτωση ὁ Πλούταρχος – πὺν μόνον «ἀντισημίτης» δὲν ἦταν – καταλογίζει στοὺς Ἑβραίους μία τέτοια καταγωγή, τὴν ὁποία μάλιστα τὴν ἀποδίδει σὲ δικές τους παραδόσεις: «Ὁρισμένοι πάλι, πού λένε ὅτι ἑπτὰ μέρες κράτησε ἡ φυγὴ τοῦ Τυφῶνος πάνω σὲ γάιδαρο μετὰ τὴ μάχη καί, ὅταν αὐτὸς σῶθηκε, γέννησε τὸν Ἱεροσόλυμο καὶ τὸν Ἰουδαῖο, εἶναι ὀλοφάνερο μὲ βάση αὐτὸ ὅτι ἀνάμειξαν στὸν μῦθο ἰουδαϊκὰ στοιχεῖα» («Περὶ Ἰσίδος καὶ Ὀσίριδος» 363D).

Σὲ ἓνα ἄλλο σημαντικὸ ἔργο τοῦ Πλουτάρχου, στὸ «Περὶ Δεισிடαιμονίας», οἱ Ἰουδαῖοι ἀναφέρονται ὡς κλασικὰ παραδείγματα δεισιδαιμονίας. Στὴν Ἑλληνικὴ Σκέψη ἡ ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας εἶναι τὸ ἱερώτερο καθῆκον. Ὁ Πλούταρχος σκεπτόμενος ἑλληνικὰ ἀδυνατεῖ νὰ κατανοήσῃ τὴν ἰουδαϊκὴ ἀντίληψη, ἡ ὁποία προτιμᾷ νὰ τηρηθῇ ἡ ἀργία τοῦ Σαββάτου, παρὰ νὰ ἀντιμετωπιστοῦν οἱ κατακτητές. Ὁ Πλούταρχος ἀποδίδει αὐτὴ τὴν δογματικὴ θρησκευτικὴ λατρεία, πὺν ὁδηγεῖ στὴν ὑποδούλωση, στὴν δεισιδαιμονία: «Οἱ Ἰου-

πληροφορίες για τις υποβρύχιες ανακαλύψεις βρίσκει κανείς: Bass, George F., «*Oldest Known Shipwreck Reveals, Splendors of the Bronze Age*», έκδ. «National Geographic» V172, No 6, 1987. Κατά την άποψη του Mattievich ή ρητίνη αυτή έχει σχέση με το «μῶλυ», που αναφέρεται στην Ὀδύσσεια (κ 303-306), όπου ο Ἑρμῆς τὸ ἔδωσε στὸν Ὀδυσσεά, για νὰ μὴν ὑποκύψη στὰ θέλγητρα (μάγια) τῆς Κίρκης. Οἱ Ἴνκας χρησιμοποιοῦσαν τὴν ἴδια ρητίνη (τὴν ὠνόμαζαν «μό-λε») σὲ ταφικὲς τελετές. Ὅπως καὶ στὴν Παραγουάη, γιὰ πολλὲς ἀσθένειες.

③ - Hanns Wolf Rack⁽³⁾

«Στὸ ναυάγιο τοῦ *Ulu Burun* δρέθηκαν διπλοῖ πελέκει, μπρούτζινες μπάρες, γεωργικὰ ἐργαλεῖα μὲ χαραγμένα γράμματα Κυπρομινωικά, τσεκούρια γιὰ μονομαχίες, μύτες ἀπὸ δόρατα, πολλὰ κομμάτια ἀπὸ ἀμφορεῖς μυκηναϊκούς. Ὅμοιες μπρούτζινες μπάρες δρέθηκαν στὴ Σαρδηνία καὶ τὶς Μυκῆνες καὶ διαπιστώθηκε ὅτι ἦταν μυκηναϊκές» (4). Στὸ καρδίι δρέθηκαν βαρύδια, ἀμφορεῖς συροπαλαιστινιακοί, αἰγυπτιακοί καὶ μυκηναϊκοί. Οἱ πρῶτοι ἦταν ἀντίγραφα μυκηναϊκῶν καὶ ὄχι πρωτότυπα. Ὁμόφωνα οἱ ἀρχαιολόγοι διαπίστωσαν, ὅτι ὅλα τὰ ἀντικείμενα τοῦ καρδιου ἦταν ὅμοια μὲ τὰ κυπριακὰ ποὺ δρέθηκαν στὶς ἀνασκαφές. Ἡ γραφὴ ἐπίσης Κυπριακὴ, ὅμοια μὲ ἐκείνη ποὺ γράφανε στὴν Κύπρο κατὰ τὸ 1.200 π.Χ. Τὸ πανεπιστήμιο τῆς Πενσυλβάνιας (Η.Π.Α.), ποὺ ἔκανε τὴν μέτρηση, ἀποφάνθηκε ὅτι τὸ ναυάγιο χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ 1350 - 1150 π.Χ. Ὅμοια ἀντικείμενα δρέθηκαν καὶ στὸ ναυάγιο τῆς ἴδιας χρονολογίας στὰ «Χελιδόνια».

Ἔως ἐδῶ δὲν ἀποδεικνύεται, ὅτι οἱ Συροπαλαιστίνιοι ἔφερναν κρασί καὶ λάδι στὴν Ἑλλάδα. Ἡ ρητίνη εἶναι πιθανὸν κρητικὴ, διότι δρέθηκαν μεγάλες ποσότητες ποὺ προωρίζονταν γιὰ τὴν Τροία. Ὅλα τὰ ἄλλα ἀντικείμενα

δαῖοι ὅμως, ἐπειδὴ ἦταν ἡ ἡμέρα τοῦ Σαββάτου, μένοντας στὶς θέσεις τους ἀκίνητοι, τὴν ὥρα ποὺ οἱ ἐχθροὶ τοποθετοῦσαν κλίμακες καὶ καταλάμβαναν τὰ τείχη, δὲν σηκώθηκαν, ἀλλὰ παρέμειναν ἐκεῖ καὶ πιάστηκαν σὰν σὲ μεγάλο δίχτυ ἀπὸ τὴ δεισιδαιμονία» («Περὶ Δεισιδαιμονίας» 169D).

Στὰ «Συμποσιακὰ» τοῦ Πλουτάρχου, καὶ στὸ Ζήτημα Ε τοῦ Δ' διβλίου, ὅπου οἱ συμμετέχοντες συζητοῦν τὰ αἷτια γιὰ τὰ ὁποῖα οἱ Ἑβραῖοι ἀπέχουν ἀπὸ τὸ χοιρινὸ κρέας, κυριαρχοῦν δύο ἀπόψεις. Ἡ πρώτη ὑποστηρίζει, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέχουν ἀπὸ τὸ χοιρινὸ, ἐπειδὴ τὸ ζῷο αὐτὸ ἦταν ἀντικείμενο καὶ μέρος τῆς θρησκευτικῆς λατρείας τους· καὶ ἡ δεύτερη, ὅτι τὸ σιχαίνονται. Τὸν λόγο τελικὰ παίρνει ὁ Λαμπρίας, ποὺ μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀπέχουν ἀπὸ τὸ χοιρινὸ ἐξ αἰτίας τοῦ φόβου ποὺ ἔχουν γιὰ ἐπιδημίες λέπρας, στὶς ὁποῖες – ὅπως γνωρίζουμε καὶ ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη – ἦταν ἐπιρρεπεῖς: «Ὅσο γιὰ τὸ χοιρινὸ κρέας φαίνεται, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ

Λίθινος φαλλός, θραυσμένος, σφωζόμενου μήκους 31 εκατ., κύριο σύμβολο της λατρείας του Διονύσου Φαλλήνος και του Διονύσου Μεθυμναίου. Βρέθηκε το 1959 στα Χύδρα της Λέσβου, στον παλαιολιθικό οικισμό «Πάνω Άρπέλια», που αποτελεί τμήμα της παλαιολιθικής ακρόπολης που φέρει ακόμη και σήμερα την ονομασία «Κοιράνια» («κοίρανος» στον Όμηρο σημαίνει τον τυραννό, με τη σημασία όμως του «δασίλευς»). Είναι κατασκευασμένος από τοπικό ερυθρώπο γρανιτάλιθο, ή τεχνική της γλυφής του είναι σχεδόν γραμμική και χρονολογείται στο 5.000 π.Χ. περίπου. Το καταπληκτικό αυτό ευρήμα αποδεικνύει, ότι στη Λέσβο λατρευόταν ο θεός της αμπέλου και του κρασιού Διόνυσος - Βαχχός - Ίακχος τουλάχιστον εδώ και 7.000 χρόνια.

είναι κυπριακά ή μυκηναϊκά και ή γραφή είναι ή «Κυπρομινωική».

Β) Παραγωγή και έμπορία του κρασιού στην 'Αρχαία 'Ελλάδα

«Οί "Ελληνες παράγουν κρασί και λάδι. Τò θαλασσινò έμποριο ήταν σέ έλληνικά χέρια». (5) 'Ως πρώτος καλλιεργητής του άμπελιού φέρεται ó Οίνεας, ó μυθικός βασιλιάς της Καλυδώνος της Αίτωλίας. Τò κλήμα ανακάλυψε ó δοσκός Στάφυλος: όταν μία αίγα (γίδα) έφαγε σταφύλια και άρχισε νά συμπεριφέρεται κάπως άσυνήθιστα, διαπίστωσε ότι είχε μεθύσει. Τά δοκίμασαν τότε και πολλοί άνθρωποι και είχαν τά ίδια άποτελέσματα, όποτε κατέληξαν στό συμπέρασμα ότι ή άμπελος είναι χρήσιμη και την καλλιέργησαν. Τά άρχαιότερα γίγαρτα (σπόροι ήμερων σταφυλιών) βρέθηκαν σέ τάφους στον 'Ορχομενό και χρονολογούνται άπό τò 1700-1500 π.Χ. 'Επομένως τò άμπέλι στην 'Ελλάδα καλλιεργούνταν τουλάχιστον πριν άπό αύτήν την χρονολογία.

'Ο "Ομηρος στην *'Ασπίδα του 'Αχιλλέως* μεταξυ των άλλων περιγράφει: «'Ο γεωργός κατά τò όργωμα πίνει κρασί». 'Αλλη σκηνή: «Κατά τόν τρύγο οί κοπέλλες κονθαλούν στους ώμους σέ πλεχτά κοφίνια σταφύλια και τά πάνε στον οίνοποιό» (6). Στην 'Οδύσσεια αναφέρεται, ότι, όταν ó Τηλέμαχος έφτασε στην Πύλο, λούστηκε και ó Νέστωρας του προσέφερε κρασί που έγραφε τή χρονολογία της έσοδείας. Στο κελλάρι βρέθηκαν πινακίδες, που έγραφαν όχι μόνο τή χρονολογία έσοδείας του κρασιού αλλά και τόν τόπο άπό όπου προερχόταν, όπως και σήμερα σέ ώρισμένες ποιότητες αναγράφεται ó τόπος προέλευσης. (7)

Τò έμποριο των μετάλλων και του κρασιού έκανε τους "Ελληνες πλούσιους για χιλιάδες χρόνια σ' όλη τή Μεσόγειο (τò κρασί άποτελούσε τò σύμβολο της Μεσογείου). Οί "Ελληνες είχαν τò μονοπώλιο του κρασιού, μέχρι που έγκα-

τò άποφεύγουν, επειδή κατ' έξοχήν... οί δάρδαροι σιχαίνονται τή λεύκη και τή λέπρα πάνω στό δέρμα και πιστεύουν πώς οί παθήσεις αυτές, όταν προσβάλλουν τους ανθρώπους, τους κατατρώνε. "Ολοι οί χοίροι όμως, βλέπουμε, κάτω άπό τήν κοιλιά νά έχουν ένα είδος λέπρας...»
(«Συμποσιακά» 671).

Ποιός ό θεός των 'Ιουδαίων 'Ιαχβέ

'Η 'Ελληνική Σκέψη προσπάθησε νά έξιχνιάση αύτòν τόν περίεργο θεό των 'Εβραίων και νά τόν αντιληφθῇ σέ φιλοσοφικό επίπεδο μέσα άπό τò δικό της σύστημα αξιών – πράγμα πρακτικά άδύνατο, έφ' όσον ή μεταφυσική της ιουδαϊκής θρησκείας ήταν άκατανόητη στην φυσική αντίληψη της έλληνικής λατρείας.

Οί "Ελληνες λοιπόν και συγκεκριμένα ó Πλούταρχος, δίχως νά θίξουν τò θεολογικό μέρος – που τους ήταν άδιάφορο ως δεισιδαιμονία-, έκαναν άπλως μία συγκριτική θρησκευολογική προσέγγιση, κυρίως σέ

Τὸ κρασί, Μυκηναϊκή ὀνομασία *Foinos* [Wo-no] προέρχεται ἀπὸ τὴν ζύμωση τοῦ γλένκου (μούστου) ἢ, ὅπως ἀπαντᾶται στὴν πινακίδα KN U 160, *De-re-u-kol/dleukos/gleukos* = γλένκος). Ὅπως ἀναφέρουν οἱ *Martin S. Ruipérez* καὶ *José L. Melena*, «Οἱ Μυκηναῖοι "Ἕλληνες", ἐκδ. Καρδαμίτσα 1996, «τὸ κρασί... ἀδειάζονταν στοὺς πύθους τὸν ἀποθήκων, γιὰ νὰ υποστῇ ζύμωση καὶ νὰ ἀποθηκευτῇ». Τὸ σταφυλὶ εἶναι καρπὸς τῆς ἀμπέλου, αὐτοφρούς εἶδους στὴν Ἑλλάδα (*John Chadwick*, «Ὁ Μυκηναϊκὸς Κόσμος», ἐκδ. *Guttenberg* 1999). Στὶς πινακίδες ἀπαντᾶται ἅμεσα ἡ λέξη *We-je-we*: *viñes* (ὄν. ἐνικοῦ νέινς) γιὰ τὸ ἀμπέλι. Ἐμμέσως μαρτυρεῖται ὁ Μυκηναϊκὸς τύπος *a-re-ri-ta-wo*, Ἀμπελιτάφιων, γιὰ τὴν ἀμπέλου. Στὸ λεξικὸ Ἰνστιτούτου σημειώνεται: «αἴν» τὴν ἀμπέλου», Σὲ ἀγγεῖα οἶνα-ποθήκης στὸν Ἄνω Ἑγγλιανὸ ὑπάρχει ὁ χαρακτηρισμὸς «μελίπτος» [*me-ri-i-jo*], δηλ. κρασί μὲ μέλι. Ἀνωτέρω ὁλόκληρη ἐγκατάσταση πατητηριοῦ σταφυλῶν τῆς Μινωικῆς περιόδου, ποὺ δρέθηκε στὴν ἀρχαιολογία Βαθυπέτρου τῆς κεντρικῆς Κρήτης.

τέστησαν ἀμπελῶνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι. Κυρίως τὸ κρασί τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδας καὶ τοῦ νησιοῦ τῆς Δήλου ἦταν σπάνιο, διαλεχτὸ καὶ περιζήτητο στὸ ἐξωτερικό. (7α). Γιὰ τὴν τεράστια ἐκτίμηση ποὺ ἔτρεφαν οἱ ἀρχαῖοι γιὰ τὸν «*Λέσβιον οἶνον*», τὸν ὁποῖο ὁ Ἀρχέστρατος ὁ Δειπνολόγος ἐξύμνησε μὲ τὰ λόγια «οἶδα δὲ καὶ ἄλλων πόλεων δοτρυσταγῇ ἔρρη εἰπεῖν αἰνῆσαι τε καὶ οὐ με λέληθ' ὀνομῆναι· ἀλλ' οὐθὲν τᾶλλ' ἐστὶν ἀπλῶς πρὸς Λέσβιον οἶνον» [= Ξέρω νὰ πῶ καὶ νὰ ἐπαινέσω καὶ τὸ κρασί ποὺ βγάζουν ἀμπέλια σ' ἄλλες πόλεις· καὶ τ' ὄνομά τους δὲν ξεχνῶ· μὰ μὲ τῆς Λέσβου τὸ κρασί κανένα δὲν συγκρίνεται], βλέπε ἐπίσης Ἀθηναῖον, *Δειπνοσοφισταί*, 51e, 51f καὶ 52b.

Οἱ Ἕλληνες ἀρωμάτιζαν τὸ κρασί μὲ μέλι, ἀλόη, θυμάρι καὶ μυρτιά. Ἔβριζαν καὶ ρετσίνοι, γιὰ νὰ διατηρῆται γιὰ περισσότερο χρόνο. Οἱ Κρήτες εἶχαν ἔσοδα ἀπὸ διομηχανίες ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὸ ἐμπόριο, ποὺ διεξήγαν στὴ Μ. Ἀσία, Συρία, Αἴγυπτο καὶ Ἰταλία. (8) Τὸ κρητικὸ λάδι καὶ κρασί στέλνονται στὴ Φοινίκη, Αἴγυπτο, Ἰταλία καὶ ἡπειρωτικὴ Ἑλλάδα. Ἀποδεδειγμένα τὸ ἐμπόριο τῆς Κρήτης διεξάγεται στὴ Συρία, Κιλικία, Αἴγυπτο ἀπὸ τὸν 15ο π.Χ. αἰῶνα. (9) Ἡ Κρήτη καὶ σήμερα εἶναι τὸ νησί τοῦ κρασιοῦ καὶ τοῦ λαδιοῦ. Ἔτσι ἦταν καὶ στὴν ἀρχαιότητα. (10)

Ἡ ἐμπορικὴ μυκηναϊκὴ αὐτοκρατορία ἔφτασε στὸ ζενίθ κατὰ τὸν 13ο π.Χ. αἰῶνα. (10α) Στὸ Βαθὺ τῆς Κρήτης βρέθηκαν πιθάρια σὲ ἀποθήκες, ὅπου συγκεντρώνονταν προϊόντα γιὰ ἐξαγωγή. Εἶχαν ὑπολείμματα κρασιοῦ καὶ λαδιοῦ. Ἦταν τόσο μεγάλες οἱ ποσότητες, ποὺ προωρίζονταν γιὰ τὶς ὑπερόπτιες ἐξαγωγές (11), ἀπὸ τότε ποὺ οἱ Κρήτες κατασκεύασαν ἐπὶ Μίνωα τὰ πρῶτα ποντοπόρα πλοῖα. (12) Ἀποδείχτηκε ὅτι οἱ Μινῶιτες ἔστειλαν στοὺς συμπατριῶτες τους Φιλισταίους τὴν ἐλιά καὶ τὸ ἀμπέλι καὶ ἔμαθαν στοὺς ἐκεῖ λαοὺς νὰ τὰ καλλιεργοῦν. (13) Στὴν Αἴγυπτο βρέθηκε πλάκα μὲ ἐπι-

ὅ,τι ἀφωροῦσε στὸ τελετουργικὸ καὶ λατρευτικὸ κομμάτι. Ὁ Πλούταρχος διασφρίζει ταύτιση τοῦ Ἰαχδὲ μὲ τὸν Διόνυσον - Ἰακχο. Βεβαίως, γιὰ νὰ μὴν ὑπάρξουν παρανοήσεις, ὁ ἑβραϊκὸς Ἰαχδὲ εἶναι ἓνας μισὸς Διόνυσος. Τὸ στοιχεῖο τοῦ Ζαγρέως (Κόσμος) ἀπουσιάζει ἐντελῶς ἀπὸ τὴν ἰουδαϊκὴ ἀντίληψη, ὅπως καὶ ἡ πνευματικὴ πλευρὰ τοῦ Διονύσου, ἡ ὁποία ἐξελίχθηκε στὸ περίφημο «Διονυσιακὸ Πνεῦμα», τὸ μέγαν αὐτὸν στυλοβάτη τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ μαζί μὲ τὸ «Ἀπολλώνιο Πνεῦμα». Ὁ Ἰαχδὲ εἶναι τὸ καθαρὰ Κρόνιο μέρος κάθε ἀνθρώπινης συμπαντικῆς ἀντίληψης. Αὐτὸ ποὺ ὁ Πλούταρχος βλέπει ὡς Διόνυσον μέσα ἀπὸ τὶς λατρεῖες τοῦ Ἰαχδέ, εἶναι ἓνας παρανοημένος καὶ μεταλλαγμένος θεός, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἀπουσιάζει ἡ πνευματικὴ καὶ τὸ νοητό. Στὴν Ἑλληνικὴ Σκέψη (Πλατωνισμός) εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἁρμονία μεταξὺ Νοητοῦ καὶ Ὑλης, ἀλλιῶς ἔχουμε τὴν ὕδρη σὲ ἐξέλιξη, ὅταν τὸ ἓνα κυριαρχῇ ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἢ ὑπάρχῃ μονοδιάστατα.

Ὁ θεὸς τῆς ἀμπέλου καὶ τοῦ κρασιοῦ Διόνυσος - Βάκχος - Ἰακχος ὡς ἐφηβός, ὅπως ἀπεικονίζεται σὲ ὀρειχάλκινο κρατῆρα τοῦ 4ου αἰ. π.Χ., πού βρέθηκε στὸ Δερβένι Θεσσαλονίκης. Ἡ τεράστια ἑκταση πού εἶχε λάβει στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἢ πανάρχαιη λατρεία τοῦ Διονύσου, ὠδήγησε στὴν ἀνάπτυξη τοῦ «Διονυσιακοῦ Πνεύματος», τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν δύο στυλοβατῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ μαζί με τὸ «Ἀπολλώνιο Πνεῦμα». Ἀπὸ τὸ «Διονυσιακὸ Πνεῦμα» προῆλθε ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἡ Τραγωδία καὶ ἡ Κωμῳδία. Διονυσιακὸ πνεῦμα στοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς, οἱ ὁποῖοι ἐμιμοῦντο τοὺς Ἕλληνες στὴ λατρεία τοῦ Διονύσου - Ἰακχου, εἶναι ἔννοια ἀδιανόητη.

γραφή, όπου είδοποιεί ο Φαραώ τὸν φίλο του Μίνωα: «*Εγὼ σοῦ ἔστειλα ὅ,τι μοῦ ζήτησες. Στείλε μου ἐσὺ ἀπὸ τὸ ὠραῖο λάδι σου, πὺν τόσο εὐχαρίστησε τὴν καρδιά μου.*» Τὴν πλάκα αὐτὴ σκόλισε ὁ «*ὑπουργὸς*» τοῦ Φαραώ Σου-νεσερῆ, ὁ ἀρμόδιος ἐπὶ τῶν ἀνταλλαγῶν («*Ὑπουργὸς Ἐμπορίου*»). (14) Ἡ ἐλληνικὴ ἀποικία Ναύκρατις τῆς Αἰγύπτου ἔκανε εἰσαγωγὲς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ κυρίως τὴ Λέσβο κρασιοῦ καὶ λαδιοῦ. Πάντοτε οἱ Ἕλληνες ἔκαναν ἐξαγωγὲς σύκων, σταφυλιῶν, λαδιοῦ καὶ κρασιοῦ. (15) Στὴν Κρήτη διαπιστώθηκε, ὅτι καλλιεργοῦσαν ἀμπέλια σὲ ὕψος 1.200 μ. Στὰ Χανιά σὲ πῆλινες πινακίδες βρέθηκαν καταγραφὲς κρασιοῦ: εἶναι οἱ ΚΗ5, τὴν ὁποία παραθέτω, καὶ ἡ ΚΗ11. Ἐπίσης πιθάρι ὅμοιο μ' αὐτὰ τῆς Κνωσοῦ βρέθηκε στὸ Μπενίνι, στὰ νησιὰ Μπαχάμες. Τὸ χρυσὸ ἐνεπίγραφο δαχτυλίδι ποὺ βρέθηκε στὴν Κρήτη μεταφράστηκε ὡς ἑξῆς: «*Μεγάλος γάμος μὲ τὸ ταῖρι μου Πάνδουρον καὶ τὸ κρασοδάρελο γεμάτο κρασί πὺν ἔρρεε*». (16) Ἀπὸ τὸν 8ο π.Χ. αἰῶνα στὴν Ἑλλάδα γίνεται ἐμπορευματοποίηση τοῦ λαδιοῦ καὶ τοῦ κρασιοῦ. (17)

Στὰ συροπαλαιστινιακὰ παράλια καὶ στὴν Αἴγυπτο γίνονται οἱ ἀρχαιότερες ἐξαγωγὲς κρητικῶν προϊόντων κατὰ τὴ διάρκεια τῆς 3ης χιλιετίας. Στὴν Οὐγκαριτ πινακίδα, ποὺ μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ θεὸς τῶν τεχνιτῶν, γιὸς τῆς θάλασσας, ἔχει ἰδιαίτερη πατρίδα τὴν Κρήτη, εἶναι ἀπὸ τὸ 1400 π.Χ. Ἐπίσης στὴ Σικελία βρέθηκαν κρητικὰ ἐμπορικὰ ἀντικείμενα τῆς 3ης χιλιετίας. (18) Οἱ Κρητὲς ἔφτασαν στὴν Ταρτησσὸ τῆς Ἰσπανίας τὸ 2200 π.Χ. Οἱ Κρητὲς ἦταν λαὸς ἐμπορικός, πρῶτος στὴ ναυτιλία. Τὸ πρῶτο ναυτιλιακὸ καὶ ἐμπορικὸ κέντρο δημιουργήθηκε στὴν Κρήτη. Ὁ στόλος τοῦ Μίνωα ἦταν θαλασσοκρατορικός, ἦταν ἡ πρώτη ναυτοκρατία στὸν κόσμος. Πολλὰ αἰγυπτιακὰ μνημεῖα δείχνουν τὶς πανάρχαιες μεταφορὲς μὲ κρητικὰ καράβια. (19)

Τὸν 13ο π.Χ. αἰῶνα τὸ βουνὸ Τρόοδος τῆς Κύπρου εἶναι κατάφυτο ἀπὸ

Στὴν συνέχεια παραθέτουμε τὸ πλήρες κείμενο τοῦ Πλουτάρχου σὲ ἀπόδοση στὰ Νέα Ἑλληνικὰ ἀπὸ τὴν φιλολογικὴ ὁμάδα τοῦ «*Κάκτου*»:

«*Ἀπορώντας μὲ αὐτὸ ποὺ λέχθηκε στὸ τέλος, ὁ Σύμμαχος εἶπε: “Ἐπομένως, Λαμπρία, τὸν συμπατριώτη σου θεό, τὸν Διόνυσο τοῦ εὐνοῖ, “ποὺ ξεσηκώνει τὶς γυναῖκες καὶ δέχεται τὶς τιμὲς ποὺ τοῦ ἀποδίδουν μέσα στὴν τρέλλα του, τὸν πολιτογραφεῖς καὶ τὸν εἰσάγεις κρυφὰ στὰ ἀπόρρητα δόγματα τῶν Ἑβραίων;” Ἡ μὴπως ὑπάρχει ὄντως κάποια παράδοση, ποὺ τὸν ταυτίζει μὲ ἐκεῖνον;” Ὁ Μοιραγένης ὅμως πῆρε τὸν λόγο καὶ εἶπε: “Ἀφῆσε τὸν Λαμπρία, διότι ἐγώ, ποὺ εἶμαι Ἀθηναῖος, σοῦ ἀπαντῶ καὶ σοῦ λέω, πὼς δὲν εἶναι διαφοροετικός. Τὰ περισσότερα τεκμήρια γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἀποκαλύπτονται καὶ διδάσκονται μόνο σὲ ὅσους μυοῦνται στὰ μέρη μας στὴν τριετηρικὴ παντέλεια, ἐνῶ ὅσα δὲν ἀπαγορεύεται νὰ ἐκθέσῃ κανεὶς σὲ φίλους, τὴ στιγμὴ ποὺ μάλιστα θρυσκόμαστε μπροστὰ στὸ κρασί καὶ τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ <Διονύσου>, ἂν τοῦτοι μοῦ τὸ ζητήσουν, εἶμαι ἐτοιμὸς νὰ σοῦ τὰ πῶ”.*

ἀμπελῶνες καὶ μάλιστα πάνω σὲ «σκαλιὰ» (ἀναβαθμίδες). Γιὰ τὴν Κύπρο ὁ Στράβων λέει: «*Εὐοινός ἐστι καὶ εὐέλαιος σίτω τε αὐτάρκει χρῆται*» («Γεωγραφικά» XIV 6,5). Στὴν Κύπρο τὸ κρασί ἦταν τὸ δεύτερο προϊόν μετὰ ἀπὸ τὸν χαλκό. Τὰ νομίσματα τῆς Πάφου φέρουν ἀπεικονίσεις τσαμπιῶν ἀπὸ σταφύλια. Ὁ Πλίνιος ὁ Πρεσβύτερος θεωροῦσε τὰ κρασιὰ τῆς Κύπρου ἀπὸ τὰ πλέον ἐκλεκτά. Περιεῖχαν ἀρώματα καὶ ρετσίνοι. «Ὅταν ἔφτασαν οἱ Ἕλληνες στὴν Ἰδηρικὴ Χερσόνησο, δίδαξαν ἐκεῖ τὴν καλλιέργεια τῆς ἐλιάς καὶ τῆς ἀμπέλου. Οἱ Ρόδιοι καὶ οἱ Σάμιοι ἔμαθαν στοὺς κατοίκους τῆς Ταρτησσοῦ νὰ κατασκευάζουν ἀναβαθμίδες καὶ νὰ καλλιερگوῦν τὸ ἀμπέλι πρὶν ἀπὸ τὸν 7ο π.Χ. αἰῶνα. Οἱ Ἰῶνες τὸν 8ο π.Χ. αἰῶνα στὴ Μασσαλία εἶχαν σὰν κύριο νόμισμα τὸ κρασί, καὶ μ' αὐτὸ ἔκαναν τίς ἀγορές. Στὴν Ὀδύσσεια ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Λαέρτης χώρισε τὸν κλῆρο (κλᾶρον) ἀποδίδοντας ἓνα μέρος του γιὰ τὴν καλλιέργεια ἀμπελῶνος. Τὸ κρασί ἀναφέρεται καὶ στὴν Ἰλιάδα (Ζ261). Παντοῦ οἱ Ἕλληνες ἀποικοὶ διέδωσαν τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, τὴν ἐλαιοκομία καὶ τὴν ἀμπελουργία. Ἐδωσαν ἀξία στὰ ἔλη, στὰ ἀπρόσιτα θουνὰ καὶ στίς χωρὶς χαμόγελο θάλασσες ἀπὸ τὴ Γαλλία, Ἰσπανία, Ἰταλία, Ἀφρική μέχρι τὴ Μ. Ἀσία καὶ τὸν Εὐξεινο Πόντο Παντοῦ ἔφερναν μαζί τους μολιτισμένα φυτὰ. (20). Οἱ Κέλτες τῆς Γαλατίας ἔμαθαν νὰ καλλιερگوῦν τὸ ἀμπέλι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, ὅπως καὶ στὴ Μασσαλία τῆς Γαλλίας οἱ κάτοικοι διδάχτηκαν ἀπὸ τοὺς Φωκαεῖς τὴν καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς ἐλιάς. (21)

Ἡ Θάσος εἶχε πάντοτε μεγάλη παραγωγή κρασιοῦ. Ἀνακαλύφθηκαν πολυάριθμα πιθάρια στὸν ἀρχαῖο κόσμος (Α.Μ. Boy, «*Les timbres amphoriques de Thasos, Etudes Thassiennes*» IV, Paris 1957, σελ. 10-Β). Στὴν Ἀμφίπολη δρέθηκαν ἀμφορεῖς θασιανῆς προέλευσης «*ὀξυπύθμενοι καὶ ἄδαφοι*». Τὸ μαρτυροῦν 116 λαβὲς ποὺ φέρουν σφραγίσματα: «*ΘΑΣΙΩΝ*», ὅπου ἀναφέ-

» Καθὼς ὅλοι τὸν καλοῦσαν καὶ τὸν παρακαλοῦσαν νὰ μιλήσῃ, εἶπε: «*Πρῶτα ἀπὸ ὅλα ἡ ἐποχὴ καὶ ὁ χαρακτήρας τῆς πιὸ μεγάλης καὶ ἱερῆς τῆς γιορτῆς ταιριάζει στὸν Διόνυσο. Πράγματι, ὅταν τηροῦν τὴ λεγόμενη νηστεία πάνω στὴν κορυφή τοῦ τρύγου, στρώνουν τραπέζια μὲ κάθε εἶδους φρούτα κάτω ἀπὸ σκηνές καὶ καλύβες πλεγμένες κυρίως ἀπὸ κλήματα καὶ κισσό. Ἐξ ἄλλου τὴν πρώτη μέρα τῆς γιορτῆς ὀνομάζουν σκηνή. Αἴγες μέρες ἀργότερα γιορτάζουν ἄλλη γιορτή, ποὺ δὲν τὴν ὀνομάζουν... μὲ αἰνίγματα, ἀλλὰ τὴν ἀποκαλοῦν ξεκάθαρα Τοῦ Βάκχου. Ὑπάρχει ἐπίσης σὲ αὐτοὺς καὶ γιορτή, ὅπου γίνεται λιτανεία μὲ κλαδιὰ καὶ θύρσους, κατὰ τὴν ὁποία, κρατώντας θύρσους, μπαίνουν στὸ ἱερό. Ἀφοῦ μοῦν, δὲν ξέρουμε τί κάνουν, κατὰ πᾶσα πιθανότητα ὅμως τὰ ὅσα γίνονται εἶναι βακχικὴ τελετὴ: καὶ σάλπιγγες μικρὲς χρησιμοποιοῦν, γιὰ νὰ καλέσουν τὸν θεό, ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ Ἀργεῖοι στὰ Διονύσια, καὶ ἄλλοι προχωροῦν μπροστὰ παίζοντας κιθάρα, τοὺς ὁποίους ἀποκαλοῦν Λευίτες, καὶ τὸ ὄνομα προέρχεται ἀπὸ τὸ Λύσιος ἢ, πιὸ πιθανό, ἀπὸ τὸ Εὐχίος. Ἀλλὰ καὶ ἡ γιορτὴ τῶν σαββάτων δὲν εἶναι, θαρρῶ, τελείως ἄσχετη μὲ τὸν Διόνυσο,*

ρονται ονόματα παραγωγών κρασιού και εμπορών κρασιών («*Αρχαιολογικὲς Ἑργασίες στὴ Μακεδονία 1988*», σελ. 376). Στὴν Ἑλλάδα βρέθηκαν πολλοὶ ἀμφορεῖς κρασιού ἀπὸ τὴ Θάσο καὶ τὴ Ρόδο (J. Horrer, «*Οἱ πρῶτοι Ἕλληνες*», σελ. 139). Κύρια πηγὴ τοῦ πλούτου τῆς Μαρώνειας ἦταν ἡ ἀμπελοκαλλιέργεια. Τὸ κρασί της ἦταν περίφημο στὴν ἀρχαιότητα (Ὀδύσσεια θ 196-197, 204-211). «*Ἐν δόρι μὲν μοι μάζα μεμαγμένη, ἐν δόρι δ' οἶνος ἱμαρικὸς, πίνω δὲ ἐν δόρι κεκλιμένος*» (E. Oberhammer, RE, XV 1912-1913).

Οἱ Ἕλληνες ἔμποροι μετέφεραν κρασί καὶ λάδι καὶ ἔργα τέχνης τὸν 14ο-13ο π.Χ. αἰῶνα στὴ Μ. Ἀνατολή, Συρία, Ras Samra, Minet el Beida, Βύβλο, Αἴγυπτο, Ἰσπανία, Ἰταλία καὶ Σικελία. (23) Στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου οἱ Ἕλληνες συνέβαλαν ἀποφασιστικά. Τὸ ἐκτεταμένο ἐμπόριο τοὺς ἔκανε νὰ ἀνακαλύψουν σὲ πρῶμο στάδιο τὴ γραφή. (24) Τὸ ἔδαφος κυρίως τῆς Ἀττικῆς ἦταν τὸ πιὸ κατάλληλο γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς ἐλιάς. (25) Ὁ Σοφοκλῆς στὸν «*Οἰδίποδα ἐπὶ Κολωνῶν*» μᾶς λέει: ὁ ἱερός χώρος τοῦ Κολωνοῦ «*γέμει δαφνῶν, ἐλαιῶν καὶ ἀμπέλων*». Τὰ σταφύλια καὶ τὸ κρασί ἀποτελοῦσαν ἐγχώριο προϊόν τῆς Ἀττικῆς. Οἱ καλύτεροι οἶνοπαραγωγοὶ ἦταν τῆς Ἀθμονῆς τῆς Ἀττικῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑλληνικὰ νησιά παρήγαν ἐξαιρετικά κρασιά. (26)

Τὸ συμπέρασμα εἶναι, ὅτι οἱ Ἕλληνες μέχρι τὸν 8ο π.Χ. αἰῶνα εἶχαν στὰ χέρια τους τόσο τὸ ἐμπόριο ὅσο καὶ τὶς μεταφορὲς τοῦ κρασιού. Στὴν Ἑλλάδα βρέθηκαν πάρα πολὺ λίγα πιθάρια ἀπὸ τὴ Χαναάν. Ὅλοι οἱ ἀρχαιολόγοι σήμερὰ ἔχουν πεισθῇ, ὅτι ὄντως τὸ ἐμπόριο ἦταν στὰ χέρια τῶν Μυκηναίων. (27) Ἀντίθετα οἱ Φοίνικες παρουσιάστηκαν στὴ Μεσόγειο μετὰ τὸν 9ο π.Χ. αἰῶνα. Ἄλλοτε ἔμποροι καὶ ἄλλοτε πειρατὲς εἶχαν τὸ μονοπώλιο δουλεμπορίας. Οἱ μεταφορὲς γινόνταν μόνο με κρητικά καράδια. (28) Οὐδέποτε οἱ ἀνα-

διότι ἀκόμα καὶ σήμερὰ πολλοὶ ἀποκαλοῦν τοὺς μύστες τοῦ Βάχχου Σάββους, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ κραυγὴ τους, ὅταν τελοῦν τὶς ὀργιαστικὲς τελετὲς πρὸς τιμὴ τοῦ θεοῦ, κάτι γιὰ τὸ ὁποῖο μπορεῖ κανεὶς νὰ βρῇ ἐπιβεβαίωση στὸν Δημοσθένη καὶ στὸν Μένανδρο· καὶ δὲν θὰ ἦταν ἄστοχο νὰ πῇ κανεὶς, ὅτι τὸ ὄνομα εἶναι πεποιημένο ἀπὸ ἐνὸς εἶδους παράκρουση (σόδησιν), πού κατέχει τοὺς βακχεύοντες. Οἱ ἴδιοι ἐξ ἄλλου μαρτυροῦν ὑπὲρ τῆς παράδοσης αὐτῆς, ὅταν γιορτάζουν τὰ σάββατα, ὅπου κυρίως καλεῖ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο νὰ πίνη καὶ νὰ μεθάη καὶ ἔχουν ἔθιμο, ὅταν τοὺς ἐμποδίσῃ κάποια ἀνώτερη βία, νὰ γεύωνται τουλάχιστον σὲ κάθε περίπτωση οἶνο ἄκρατο. Τοῦτα βέβαια θὰ μπορούσε νὰ πῇ κανεὶς πὼς δὲν εἶναι παρὰ πιθανοφανῆ. Ἰσχυρότατη διάψευση ὅμως γιὰ ὅσους ἔχουν ἀντίθετη γνώμη εἶναι ὁ ἀρχιερεὺς, ὁ ὁποῖος πηγαίνει μπροστὰ στίς γιορτὲς φορώντας μίτρα, τυλιγμένος μέσα σὲ χρυσοποιίκιλτο δέσμη ἐλαφιοῦ, φορώντας ποδήρη χιτῶνα καὶ κοθόρνους, ἐνῶ πολλὰ κουδουνάκια κρέμονται ἀπὸ τὰ ροῦχα του, πού ἤχουν, ὅταν βαδίζει, ὅπως ἀκριβῶς καὶ σὲ ἐμᾶς παράγονται ἐπίσης θόρυβοι κατὰ τὰ νυκτέλια, καὶ ὀνομάζονται χαλκόκροτες οἱ παραμάνες τρο-

τολικοί λαοί ἔφεραν πολιτισμό στήν Ἑλλάδα, οὔτε κυριάρχησαν στο ἐμπόριο καί ἰδίως στο κρασί καί στο λάδι.

Βιβλιογραφία

- 1) Luis Godart, «*Ὁ δίσκος τῆς Φαιστοῦ*», σελ. 52-55 καί ἐπόμενα.
- 2) Enrico Mattievich, «*Ταξίδι στή μυθολογική Κόλαση*», σελ. 160-161.
- 3) Hanns Wolf Rackl, «*Υποδύχια Ἀρχαιολογία*», σελ. 138-189.
- 4) Ε. Λίδας, «*Ἡ Αἰγῆς κοιτίς τῶν Ἀρίων καί τοῦ Ἑλληνισμοῦ*», σελ. 119· καί Γ. Γεωργαλάς, «*Ἐρευνες γύρω ἀπό τόν Ὀμηρο*», σελ. 152.
- 5) Fr. Engels, «*Ἡ καταγωγή τῆς οἰκογένειας*», σελ. 118.
- 6) J.B. Bury and R. Meigg, «*Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας*», σελ. 91.
- 7) Γ. Γεωργαλάς, «*Ἐρευνες γύρω ἀπό τόν Ὀμηρο*», σελ. 53.
- 7α) Hanns Wolf Rackl, ὁ.π., σελ. 139.
- 8) G. De Burgh, «*Ἡ κληρονομιά τοῦ ἀρχαίου κόσμου*», σελ. 54· J. Tulard, «*Ἱστορία τῆς Κρήτης*», σελ. 50-56· V. G. Child, «*Ὁ ἄνθρωπος πλάθει τόν ἑαυτό του*», σελ. 255· Χρ. Ζαλοκώστας, «*Ἑλλάς, ἡ κυρά τῆς θάλασσας*», σελ. 25.
- 9) Β. Κρεμμυδάς καί Σοφ. Μαρκιανός, «*Ὁ Ἀρχαῖος Κόσμος*», σελ. 60-76.
- 10) Σ.Β. Σεράμ, «*Τάφοι, θεοί, σοφοί*», σελ. 70-71.
- 10α) D. Ridgway, «*Οἱ πρῶτοι Ἕλληνες στή Δύση*», σελ. 28.
- 11) R.J. Hopper, «*Οἱ πρῶτοι Ἕλληνες*», σελ. 53· καί Μ. Παναγιωτάκης, «*Κρήτη, Ἱστορία - Πολιτισμός*», σελ. 89.
- 12) Χρ. Ζαλοκώστας, «*Ἑλλάς, ἡ κυρά τῆς θάλασσας*», σελ. 20.
- 13) Χρ. Ζαλοκώστας, «*Ἑλλάς, ἡ κυρά τῆς θάλασσας*», σελ. 68.
- 14) Χρ. Ζαλοκώστας, «*Ἑλλάς, ἡ κυρά τῆς θάλασσας*», σελ. 35.
- 15) W. Durant, «*Ἱστορία τοῦ Παγκοσμίου Πολιτισμοῦ*», σελ. 182, 202-265.
- 16) Περιοδικό «*Δαυλός*», τεῦχος 200-201.
- 17) Claude Mossé, «*Que sais-je?*», «*Ἱστορία πολιτικῶν θεωριῶν στήν ἀρχαία Ἑλλάδα*», σελ. 9.
- 18) Πῶλ Φῶρ, «*Ἡ καθημερινή ζωή στήν Κρήτη τῆ Μινωική ἐποχή*», σελ. 42, 96, 176 καί 276.
- 19) Ulrich Wilcken, «*Ἀρχαία Ἑλληνική Ἱστορία*», σελ. 103· August Köster, «*Das antike see wesen*», Berlin 1923· Margori and Covenell, «*Ἡ καθημερινή ζωή στοὺς προϊστορικοὺς χρόνους*», σελ. 252-253 καί

φοὶ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καί ὁ σκαλισμένος θύρσος πού βλέπουμε στὰ... πλάγια τοῦ Ναοῦ καί τὰ τύμπανα, τὰ ὁποῖα βέβαια δέν ταιριάζουν σέ κανέναν ἄλλον ἀπὸ τοὺς θεοὺς περισσότερο παρὰ τὸν Διόνυσο. Ἐπίσης δέν κάνουν βέβαια προσφορὲς μὲ μέλι στὶς ἱερουργίες, ἐπειδὴ θεωρεῖται ὅτι καταστρέφει τὸ κρασί τὸ ἀνακατεμένο μαζί του, ἀλλὰ αὐτὸ χρησιμοποιοῦνταν στὶς σπονδὲς καί ὡς ποτὸ, προτοῦ φανῇ τὸ ἀμπέλι. Ἐπίσης μέχρι σήμερα ὅσοι ἀπὸ τοὺς βαρβάρους δέν φτειάχνουν κρασί πίνουν ὑδρομέλι, μειώνοντας τὴν γλυκύτητά του μὲ ρίζες, πού ἔχουν τὴ στυφή γεύση τοῦ κρασιοῦ, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες τὸ ἴδιο αὐτὸ μείγμα προσφέρουν ὡς νηφάλιες σπονδὲς καί μελίσπονδα, ἐπειδὴ θεωροῦν ὅτι ἡ φύση τοῦ μελιοῦ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἀντίθετη πρὸς τοῦ κρασιοῦ. Γιὰ τὸ ὅτι αὐτὲς εἶναι οἱ πίστεις τῶν Ἰουδαίων ἐνδεικτικὸ σημεῖο ὅχι ἀσήμαντο εἶναι καί τὸ ὅτι ἀνάμεσα στὶς πολλὲς τιμωρίες πού ἐφαρμόζουν μία εἶναι κυρίως ἡ πιὸ ἀτιμωτική, ἡ ὁποία ἀπαγορεύει στοὺς τιμωρούμενους νὰ πίνουν κρασί γιὰ ὅσο χρόνο ὀρίση αὐτὸς πού ἐπιβάλλει τὴν τιμωρία. Ἐκεῖνοι πού μὲ τὸν τρόπον αὐτὸ τιμῶν...» («*Συμποσιακά*», βιβλίον Τέταρτο, Πρόδλημα ζ', 671E-672C).

Στέφανος Μυτιληναῖος

- J. Tulard, «*Ιστορία της Κρήτης*», σελ. 28-38 & 142· και
 H.F.D. Kitto, «*Οί Έλληνες*», σελ. 20· και
 G. Thomson, «*Η αρχαία ελληνική κοινωνία*», σελ. 264· και
 Έφη Πολυγιαννάκη, «*Ο δίσκος της Φαιστοῦ Μιλάει Έλληνικά*», σελ. 27 και επόμενα· και
 Έφημερίδα «*Καθημερινή*» - «*Επτά Ημέρες*» 9-1-2000, σελ. 9.
 20) Πώλ Φώρ, «*Η καθημερινή ζωή στις ελληνικές αποικίες*», σελ. 121, 126, 168, 181, 242, 303, 308, 344 και 382-390.
 21) W. Durant, «*Ιστορία του Παγκοσμίου Πολιτισμοῦ*», σελ. 198· και Μ. Καραγάτσης, «*Ιστορία τῶν Ἑλλήνων*», σελ. 70.
 22) Margori and Covenell, «*Η καθημερινή ζωή στους προϊστορικούς χρόνους*», σελ. 252.
 23) Herman Bengston, «*Ιστορία της αρχαίας Ελλάδας*», σελ. 50· και J.B. Bury and Russell Meiggs, «*Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας*», σελ. 15, 17, 34, 41, 46, 56 και 77.
 24) Antony Andreues, «*Η αρχαία ελληνική κοινωνία*», σελ. 18 και 85.
 25) H.F.D. Kitto, «*Οί Έλληνες*», σελ. 123.
 26) Wiskemann - Δ. Πάνου, «*Η Γεωργία τῶν Ἀρχαίων Ἀθηνῶν*», σελ. 16-17 ὡς 43.
 27) J.B. Bury and Russell Meiggs, «*Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδος*», σελ. 100.
 28) D. Ridgway, «*Οί πρώτοι Έλληνες στη Δύση*», σελ. 51· και
 Ulrich Wilcken, «*Αρχαία Ἑλληνική Ἱστορία*», σελ. 51· και
 H.W.V Loun, «*Ιστορία της ναυτιλίας*», σελ. 47-48.

Παναγιώτης Δεσερῆς

Ἀπὸ τὴν Κρήτη στὴν Ἰουδαία Ο ΔΙΟΔΩΡΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΙΑΧΧΟΥ

Στὸ «*Λεξικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης*» τοῦ Ἰω. Σταματάκου καὶ στὴ σελ. 447 στὴ λέξη «**θεός**» διαβάζουμε μεταξὺ ἄλλων: «...**Λαχ. σιός, σιοφόρος = θεοφόρος, Σίων = Θεῶν...**»). Ἐπομένως στὴ Δωρικὴ διάλεκτο (Λακωνικὴ καὶ Κρητικὴ) ἡ λέξη **Θεῶν** προφέρετο **Σίων**. Ὅπως ἔχουμε σημειώσει καὶ στὸ 223ο τεῦχος τοῦ «*Δαυλοῦ*» («**Ἡ ἰδρυση τῶν Ἱεροσολύμων καὶ οἱ τελετουργικὲς ἀνθρωποθυσίαις**»), ὁ Σαρπηδὼν καὶ οἱ ὁπαδοὶ του ἐκδιώχθηκαν ἀπὸ τὴν Κρήτη ἀπὸ τὸν Μίνωα, ἐπειδὴ λάτρευαν τὸν Κρόνο. Ὅπως ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος στὴν Ἰλιάδα, στὴν Κρήτη τὴν ἐποχὴ τῶν Τρωικῶν κατοικοῦσαν οἱ «**Δωριεὲς τριχάικες**».

Ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης μας πληροφορεῖ (βιβλίον Ε', 80), ὅτι ὁ Μίνως ἦταν ἐγγονὸς τοῦ Δώρου, γενάρχη τῶν Δωριέων καὶ γιοῦ τοῦ Δευκαλίωνος, γι' αὐτὸ ἐξ ἄλλου καὶ ὁ Μίνως ὠνόμασε τὸν ἕνα ἐκ τῶν δύο γιῶν του Δευκαλίωνα. Ὁ ἴδιος ἱστορικὸς λέγει, ὅτι οἱ Διονυσιακὲς τελετὲς τελοῦνταν ἀρχικὰ στὴν Κνωσό, καὶ ἐκεῖθεν ὁ Ὀρφεὺς τὶς διέδωσε στὴν λοιπὴ Ἑλλάδα. Καὶ συνεχίζει: «**Βεβαιώνουν ἐπίσης <οἱ Κρητες> ὅτι οἱ τιμὲς ποὺ ἀπονέμονται στοὺς θεοὺς καὶ οἱ θυσίαι καὶ τελετουργίαι τῶν μυστηρίων, ἀπὸ τὴν Κρήτη παραδόθηκαν στοὺς ἀνθρώπους**». («*Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη*», βιβλίον Ε', 77, 3). Εἶναι προφανές, ὅτι ὁ Διόνυσος - Βάχχος - Ἰαχχος ἀπὸ τὴν Κρήτη μέσῳ ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπευθεὶας μέσῳ τῶν Κρητῶν ἀποίκων στὴ Μέση Ἀνατολή (Φιλισταίων) πέρασε ὡς Ἰαχβὲ στοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἀλλοίωσαν τὸ περιεχόμενον του ὡς θεότηας εἰσάγοντας στὴν λατρεῖα του «**ἰουδαϊκὰ δόγματα**», ὅπως λέγει ὁ Πλούταρχος.

Σ.Μ.

«Πληθυντικός της εὐγενείας»

ΠΩΣ Η ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΑΠΩΘΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗ ΞΕΝΙΚΗ ΔΟΥΛΟΠΡΕΠΕΙΑ

Ένα θέμα, πού είτε αγνοείται είτε αποσιωπάται, είναι ο λεγόμενος «πληθυντικός της εὐγενείας». Λίγοι γνωρίζουν, ότι το γλωσσικό τούτο φαινόμενο είναι ξενικής προέλευσης. Ἀκόμη λιγότεροι υποψιάζονται, πώς ἡ χρήση του τὰ τελευταῖα 180 περίπου χρόνια ἔχει προκαλέσει σύγχυση στὴ γλώσσα μας κι ἔχει ἀφαιρέσει ἓνα σημαντικό ποσοστὸ ἀπὸ τὴ δημοκρατικότητά της. Στὶς ἀκόλουθες παραγράφους θὰ ἐπιχειρήσω νὰ δείξω στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ», πὼς ὁ πληθυντικός εὐγενείας δὲν συνεισφέρει τίποτα στὴν ὁμορφιά καὶ στὶς ἀρετὲς τῆς γλώσσας μας. Τοῦναντίον τὴν καθιστᾷ ἀνελεύθερη καὶ κοινωνικὰ περιπλοκή.

Μποροῦμε ν' ἀρχίσουμε μὲ μερικές παρατηρήσεις πάνω στὴ χρήση τοῦ πληθυντικοῦ στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Ἡ ἀρχαία γλώσσα χρησιμοποιεῖ τὸν πληθυντικὸ μόνον μὲ τὴν ἀριθμητικὴν τοῦ ἔννοια. Βλέπουμε, ὅτι ὁ ἐνικός δηλώνει ἓνα πρόσωπο ἢ πρᾶγμα, ὁ δυνικός δηλώνει δύο καὶ ὁ πληθυντικός περισσότερα ἀπὸ δύο πράγματα ἢ πρόσωπα. Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ πληθυντικὸς εὐγενείας, σεβασμοῦ, μὴ οἰκειότητος ἢ ἀκόμη καὶ εἰρωνείας. Ὑπάρχει ἓνας πληθυντικός, πού, ὅπως λέει καὶ τὸ ὄνομά του, ἀποτείνεται στὸ πλῆθος. Μιὰ ματιὰ στὰ ἀρχαῖα κείμενα εἶναι ἀρκετὴ, γιὰ νὰ ἐπαληθεύσῃ αὐτὸν τὸν ἰσχυρισμὸ μου.

Τὰ δύο ἐπικά ποιήματα, ἡ Ἰλιάδα καὶ ἡ Ὀδύσεια, ἀρχίζουν μὲ τὴν ἐπὶκληση τοῦ Ὀμήρου στὴ Μοῦσα. Αὐτὸ γίνεται ὄχι σὲ πληθυντικὸ εὐγενείας ἀλλὰ σὲ ἐνικὸ ἀριθμὸ: Ἰλιάδα: «Μῆνιν αἶειδε, θεά, Πηληϊάδεω Ἀχιλλῆος...». Ὀδύσεια: «Ἀνδρὰ μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον ὃς μάλα πολλά...». Τὰ ρήματα αἶειδε καὶ ἔννεπε εἶναι στὸν ἐνικὸ ἀριθμὸ, ἀφοῦ ἀναφέρονται σ' ἓνα πρόσωπο. Ταυτόχρονα ἐκφράζουν τὸν ἀπεριόριστο σεβασμὸ τοῦ ποιητῆ γιὰ τὴν προστάτισά του, τὴ Μοῦσα τῆς ἐπικῆς ποίησης.

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μέχρι τὸ τέλος τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων ὅλοι οἱ χαρακτήρες, οἱ ἀρχηγοί, οἱ στρατιῶτες, οἱ θεοί, οἱ κήρυκες, οἱ θεράποντες, οἱ θῆτες, οἱ γονεῖς, τὰ παιδιά, οἱ αἰοδοί, οἱ οἰκοδόμοι καὶ οἱ ξένοι ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τους φυσιολογικά καὶ ἀποτελεσματικά στὸν ἐνικὸ ἀριθμὸ. Μπορεῖ ἡ δουλοπρέπεια ἢ ἡ ἐξάρτηση νὰ ἐκφράζεται μ' ἄλλους τρόπους, ποτὲ ὅμως μὲ λέξεις καὶ προσφωνήσεις σὲ πληθυντικὸ.

Στὴ λυρική ποίηση μποροῦμε ἐπίσης νὰ ἐπισημάνουμε τὴν ἴδια ἀμφίδρομη χρήση τοῦ ἐνικοῦ, εἴτε πρόκειται γιὰ ἐνδειξη σεβασμοῦ καὶ ἐκτίμησης εἴτε ὄχι. Ὅταν ἡ Σαπφὼ ζητῇ τὴ βοήθεια τῆς Ἀφροδίτης, δὲν καταφεύγει σὲ πληθυντικὸ εὐγενείας ἀλλὰ σ' ἓναν ἀπεριτο καὶ εἰλικρινῆ ἐνικό: «Χρυσόθρονη ἀθάνατη Ἀφροδίτη, κόρη τοῦ Δία, δολοπλῆχτρα, σὲ ἱκετεύω, μὴ βαραίνεις τὴ ψυχὴ μου μὲ λύπες καὶ μὲ δάσανα.»

Ἐξ ἴσου εὐθύβολη καὶ ἀπροσποίητη εἶναι καὶ ἡ ἐρώτηση τῆς θεᾶς:

«...ποιόν θές
νὰ πείσω, γιὰ νὰ 'ρθῇ ξανὰ
στήν ἀγκαλιά σου; Πές μου, Σαπφώ,
ποιός σ' ἀδικεῖ;»

Κι ἓνα ἄλλο Σαπφικό ἀπόσπασμα φανερώνει καθαρά τὴ λεκτικὴ συγγένεια ἀνάμεσα στὴ δασκάλα καὶ τὴ μαθήτριά της:

Ἡ μαθήτρια: «Σαπφώ, τί κακὸ εἶναι αὐτὸ
ποὺ μᾶς θρῆκε, σ' ἀφήνω
ἄθελά μου.»

Ἡ δασκάλα: «Πήγαινε στὸ καλὸ,
καὶ νὰ μὲ θυμᾶσαι.»

Ἐπιπρόσθετα ὁ πληθυντικὸς εὐγενείας εἶναι ὁ μέγας ἀπὸν ἀπ' ὅλη τὴν ἑλληνικὴ τραγωδία καὶ κωμῳδία, ἀπὸ τὶς ἀφηγήσεις τοῦ Ἡρόδοτου καὶ τὶς δημηγορίες τοῦ Θουκυδίδη, ἀπὸ τὰ εἰδύλλια τοῦ Θεόκριτου καὶ τὰ ἐπιγράμματα τοῦ Καλλίμαχου. Ὁ κατάλογός μας μπορεῖ νὰ ἐπεκταθῇ καὶ νὰ συμπεριλάβῃ ὅλα τὰ κείμενα τῆς Ἑλληνορωμαϊκῆς ἐποχῆς, τῆς Βυζαντινῆς περιόδου καὶ τῆς Τουρκοκρατίας.

Στὸν ὑπ' ἀριθμὸν 22 νεκρικὸ διάλογο τοῦ Λουκιανοῦ συναντοῦμε τὴν περιφρημὴ ἀπάντηση τοῦ κυνικοῦ φιλόσοφου Μένιππου πρὸς τὸν πορθμέα Χάροντα: «Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος». Ὁ Μένιππος δὲν διανοεῖται νὰ χρησιμοποιήσῃ κάποιον πληθυντικὸ εὐγενείας («λάβοιτε»), γιὰ νὰ μὴ θίξῃ τὸν ἐγωισμό τοῦ Χάροντα. Ἡ ἀπόκρισή του αὐτὴ δείχνει, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι μιλοῦσαν στὸν ἐνικό, ἀκόμα κι ὅταν δρίσκονταν στὰ πρόθυρα τοῦ Ἕλλη. Μ' ἓνα λόγο οἱ ἀρχαῖοι ἦταν «ἀφωσιωμένοι στὸν ἐνικό μέχρι θανάτου».

Ὁ πληθυντικὸς εὐγενείας εἶναι λοιπὸν γλωσσικὸ φαινόμενο τῆς νεώτερης Ἑλλάδας. Εἶναι ἓνα ξενόφερτο προϊόν, ποὺ μπῆκε στὸ θησαυροφυλάκιο τῆς γλώσσας μας ἴσως στὶς ἀρχές τοῦ προηγούμενου αἰώνα. Εἶναι ἓνας μετανάστης, ποὺ πολιτογραφήθηκε γιὰ καλὰ στὴν ἐπικοινωνιακὴ μας συμπεριφορά. Χώρα καταγωγῆς του εἶναι ἀναμφισβήτητα ἡ Γαλλία. Οἱ Γάλλοι εὐγενεῖς κι ἀριστοκράτες ἤθελαν πάντα ἓνα ἰδιαίτερο γλωσσικὸ ἰδίωμα, ποὺ θὰ τοὺς ξεχώριζε ἀπὸ τὸν «ἀπλοϊκὸ» λαό. Ἔτσι ἔπλασαν τὸν πληθυντικὸ εὐγενείας (*pluriel de politesse*) καὶ τὸν ἐπέβαλαν στὶς ἄλλες κοινωνικὲς τάξεις.

Ὁ πληθυντικὸς εὐγενείας πέρασε στὴ γλώσσα μας ἀπὸ μερικές ἐξέχουσες οἰκογένειες τῆς Ἀθήνας τὸν δέκατο ἑνατο αἰώνα καὶ στὶς ἀρχές τοῦ τρέχοντος αἰῶνος. Οἱ οἰκογένειες αὐτὲς «τὸ ἔπαιζαν», ὅπως λέει ὁ λαός, ἀριστοκράτες. Μιλοῦσαν μισὰ Ἑλληνικά καὶ μισὰ Γαλλικά καὶ γενικὰ πιθῆκιζαν τοὺς γαλλικοὺς τρόπους καλῆς συμπεριφορᾶς. Ὡστόσο πρέπει νὰ ὑπενθυμίσουμε καὶ νὰ τονίσουμε, ὅτι στὴ νεώτερη Ἑλλάδα δὲν ὑπῆρξαν ποτὲ οὔτε εὐγενεῖς οὔτε ἀριστοκράτες εὐρωπαϊκοῦ τύπου, ὑπῆρξαν μόνον ἀριστοκρατικὲς νοσταλγίες καὶ ἀριστοκρατικὰ καμῶματα.

Μία ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀποκαλούμενες ἀριστοκρατικὲς οἰκογένειες τῆς Ἀθήνας εἶχε τὴν τύχη νὰ γνωρίσῃ ὁ λόρδος Βύρων. Μάλιστα ὁ ρωμαντικὸς Ἀγγλος ποιητὴς ἐρωτεύθηκε τὴ μικρὴ κόρη τῆς οἰκογένειας αὐτῆς, τὴν Τερέζα Μακρη. Στὸ ποίημα, ποὺ τῆς ἀφιέρωσε τὸ 1810, ὁ Βύρων ἐκφράζει τὴν ἀγάπη του γιὰ τὴν Τερέζα σὲ τέσσερα ἐξάστιχα. Οἱ πέντε στίχοι κάθε ἐξάστιχου εἶναι στὰ Ἀγγλικά καὶ ὁ ἕκτος στὰ Ἑλληνικά:

Παραθέτω τὴν πρώτη ἐξάστιχη στροφὴ τοῦ ποιήματος:

«Maid of Athens, ere we part,
Give, oh give me back my heart!

«Ζωή μου, σ'αγαπώ»: Έτσι εξωμολογιόταν ο λόρδος Βύρων τόν έρωτά του στην «Κόρη τών Ἀθηνών» (=Τερέζα Μακρή) χρησιμοποιώντας τόν εὐρωπαϊκό πληθυντικό τῆς εὐγενείας ἀκόμη καί στόν έρωτα σέ μία Ἀθήνα τοῦ 1810, ὅπου δέν ὑπῆρχαν εὐγενεῖς. Ἄν καί ὁ ξενόφερτος αὐτός πληθυντικός χρησιμοποιῆται ἀπό τοὺς Ρωμιούς ὡς σήμερα, τουλάχιστον στην έρωτική γλῶσσα ἔχει ἐξοβελισθῇ πρό πολλοῦ.

*Or, since that has left my breast,
Keep it now, and take the rest!
Hear my vow before I go,
Ζωή μου, σᾶς ἀγαπῶ.»*

Χαρακτηριστικά ὁ Βύρων προσφωνεῖ τῇ Ζωῇ (Τερέζα) σὲ πληθυντικὸ εὐγενείας («σᾶς ἀγαπῶ»). Φαίνεται, ὅτι ἀκόμη καὶ οἱ ἐρωτικές ἐξομολογήσεις γίνονταν στὸν πληθυντικὸ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ἀλλὰ καὶ τὰ παιδιὰ μιλοῦσαν συχνὰ στοὺς γονεῖς τους στὸν πληθυντικὸ – κάτι ποὺ ἐπεκράτησε μέχρι τὰ τελευταῖα χρόνια στὴν Ἀθήνα καὶ τὰ ἄλλα ἀστικά κέντρα. Ὅσο γιὰ τὸ *σεῖς* καὶ τὸ *σᾶς* τῶν ἐρωτευμένων, αὐτὸ δὲν ἀντέξε στὴ φθορὰ τοῦ χρόνου.

Σήμερα ὁ πληθυντικὸς εὐγενείας δεσπόζει σ' ὅλο τὸν ἑλληνόφωνο κόσμο. Τὸ ἀπαιτοῦν οἱ κανόνες καλῆς καὶ πολιτισμένης συμπεριφορᾶς. Ἀνήκει στοὺς δημόσιους ὑπαλλήλους, τοὺς δικηγόρους, τοὺς γιατροὺς, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἱεράρχες, τοὺς πολιτικούς, τοὺς ἀνθρώπους τῶν τεχνῶν καὶ τῶν γραμμάτων καὶ τ' ἄλλα ἐπίσημα καὶ σοβαροφάνη πρόσωπα, ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ μακαρίτης ὁ Καθάφης. Κι ἐδῶ δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε ν' ἀναφέρουμε τὶς νύφες καὶ τοὺς γαμπροὺς, ποὺ ἐπιμένουν νὰ συνομιλοῦν μὲ τὰ πεθερικά τους στὸν πληθυντικὸ. Ἴσως τὸ γεγονός αὐτὸ νὰ ἐξηγητᾶται ἀπὸ τὴ φόβια ποὺ προξενεῖ σὲ μερικοὺς ἢ στερεότυπη ἰδέα τῆς «κακιᾶς πεθερᾶς».

Στὰ δημοτικὰ σχολεῖα, τὰ γυμνάσια, τὰ λύκεια καὶ τὰ πανεπιστήμια οἱ δάσκαλοι μιλοῦν στοὺς μαθητὲς στὸν ἐνικό. Ἀντίθετα οἱ μαθητὲς ἀναμένεται νὰ προσφωνοῦν καὶ νὰ χαιρετοῦν τοὺς δασκάλους τους στὸν πληθυντικὸ. Ὑποτίθεται, ὅτι οἱ μαθητὲς ἐκδηλώνουν τὸ σεβασμὸ τους κατὰ αὐτὸν τὸν γλωσσικὸ τρόπο. Δεδομένου ὅτι ὁ σεβασμὸς κερδίζεται, δὲν ἐπιβάλλεται, ἢ γλώσσα δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθῇ τόσο αὐταρχικά. Μονόδρομος λοιπὸν εἶναι ὁ σεβασμὸς κι ὄχι ἀμοιβαῖος μέσα στὰ ἐκπαιδευτικὰ μας ἰδρύματα.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στοὺς ἐκκλησιαστικούς κύκλους. Ἐμεῖς, ὁ λαὸς, διαθέτουμε πληθυντικὸ γιὰ τοὺς ἱερωμένους, ἐνῶ αὐτοὶ ἐπιφύλασσουν συνήθως τὸν ἐνικό γιὰ μᾶς. Τὸ περὶ ἐργὸ ἐδῶ εἶναι, ὅτι στὸ Χριστὸ λέμε «σοί, Κύριε», ἐνῶ στὸν παπᾶ καὶ τὸν δεσπότη λέμε «σεῖς, πάτερ» καὶ «σεῖς, σεβασμιώτατε» ἀντίστοιχα. Προφανῶς στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία ὁ Χριστὸς τοποθετεῖται πρὸς κάτω στὴν γλωσσικὴ μας ἐκτίμηση ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς ἱερεῖς του. Ἔτσι παρατηροῦμε, ὅτι τὰ γλωσσικὰ κριτήρια στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κάπως συγχυσμένα.

Παρόμοια καὶ πρὸς κωμικοτραγικὰ πράγματα βλέπουμε νὰ συμβαίνουν στὸν πολιτικὸ στίβο. Μέσα στὴ Βουλὴ ἐπικρατεῖ ὁ πληθυντικὸς τυποποιημένης εὐγενείας, ἀσχέτως ἂν οἱ βουλευτὲς καὶ οἱ ὑπουργοὶ γνωρίζουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον γιὰ δεκαετίες. Μία συζήτηση στὴν αἴθουσα τῆς Βουλῆς μπορεῖ ν' ἀρχίσῃ εὐγενικά μὲ τὸ *σεῖς* καὶ τὸ *σᾶς* καὶ νὰ τελειώσῃ μὲ ἐκφράσεις τοῦ τύπου: «Κάθισε κάτω ρέ, μὴ μιλάς!» Ἀσε ποὺ ἔξω ἀπὸ τὴ Βουλὴ, στίς δεξιώσεις, στίς ψησταριὲς καὶ τὰ ξενοδοχεῖα οἱ ἴδιοι οἱ πολιτικοὶ πετοῦν τὸν πληθυντικὸ στὸν ἀέρα καὶ τὰ λένε μεταξὺ τους σὲ ἐλευθεριάζοντα ἐνικό. Τὸ ἐπιμύθιο τῆς ὅλης ὑπόθεσης εἶναι, ὅτι μέσα στὴ Βουλὴ οἱ τριακόσιοι ἐκπρόσωποι μας συνδιαλέγονται στὸν πληθυντικὸ γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου, κρατώντας ἔτσι τὰ προσχήματα καὶ διαιωνίζοντας τὴν ὑποκρισία.

Τὰ παραπάνω παραδείγματα καὶ οἱ μαρτυρίες ποὺ παρέθεσα ὁδηγοῦν πρὸς μία κατεύθυνση: τὴν κατάργηση τοῦ πληθυντικοῦ εὐγενείας ἀπὸ τὴ γλώσσα μας. Καιρὸς εἶναι νὰ τὸν ρίξουμε γιὰ πάντα στὸν καιάδα τῆς λησμονιάς ἢ στὸ βάρβαρο τῆς εὐθανασίας.

Γιάννης Καρδέλας

Καθηγητῆς Ἀγγλικῆς Φιλολογίας

Καθηγητῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας

‘Ο συμπαντικός «λόγος» και τὸ «μέτρον» ὡς ἀξίες τοῦ ἀρχαίου Ἑλλήνα ἀθλητῆ

ΔΕΚΑΜΗΝΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ - ΚΑΘΑΡΣΗ - ΟΡΚΟΣ

Γιὰ νὰ δώσῃ ὁ ἀρχαῖος ἀθλητὴς ὄρκο, ἔπρεπε νὰ καθαρθῇ προηγουμένως. Ἡ κάθαρσις ἐπέρχεται μέσα ἀπὸ τὴν αὐτογνωσία τοῦ ἀτομικοῦ καὶ ὁμαδικοῦ Ἑγώ. Αὐτὸ τὸ Ἑγὼ ἀντιστοιχεῖ στὸ Συμπαντικὸ σύνολο, τὸ ὁποῖο, ἐνῶ εἶναι κατατμημένο σὲ ἅπειρα μέρη, ἀποτελεῖ τὸ Ἕνα καὶ ὡς Ἕνα ὑπάρχει. Μετὰ τὴν κάθαρσις καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνύψωσις τοῦ ἀνθρώπου κατακτᾶται ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀρετὴ, δηλὰ δη ὁ Λόγος. Ἐὰν ὁ Λόγος εἶναι ἡ ὑπερτάτη ἀρχή, ἡ ὁποία ἐνώνει καὶ συντηρεῖ τὸν κόσμον, Μέτρον εἶναι ἡ ἐναρμόνισις, ὁ «συγχρονισμός» μὲ τὸν παγκόσμιον ρυθμὸ. Λόγος καὶ Μέτρον εἶναι νόμοι παγκόσμιοι, εἶναι ἰδέες, θεότητες.

Αὐτὲς οἱ ἰδέες ἦταν γνωστὲς στοὺς μυημένους ἀρχαίους Ἑλληνες, τίς ὁποῖες ἐφήρμοζαν κατὰ τὴν δεκάμηνη παραμονὴ καὶ προετοιμασίᾳ τῶν ἀθλητῶν στὴν Ὀλυμπία πρὸ τῶν ἀγώνων. Ἡ ἐννοιολογικὴ ἀνάλυσις τῆς λέξεως *Μέτρον*, συμφώνως μὲ τὴν ριζοσπαστικὴν ἔρευνα τοῦ Ἡλ. Τσατσόμοιρου (*«Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας»* - *Ἀπὸ τὸν ἔλλοπα θηρευτὴ μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Διὸς* - *Ἡ ἀποκωδικοποίηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου*», ἐκδόσεις «Δαυλὸς» 1991) μᾶς ἀποκαλύπτει: *«Ἡ μάθησις - Λόγος ὁδηγεῖ μὲ ρυθμὸ - συγχρονισμένα εἰς πάντα χώρον, ὅπου καὶ κατοικεῖ.»* Ὁ Ἡλ. Τσατσόμοιρος τὰ εἶπε μὲ μίαν ἀνάλυσις, ποὺ χώρεσε μέσα σὲ μία φράσις.

Ἀποκαθαρμένοι καὶ ἐξαγνισμένοι οἱ ἀθλητὲς μὲ ὁδηγὸ τὴν ἀρετὴν ἐφθάναν στὴν τελειοποίησις. Τρία εἶναι τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα, γιὰ νὰ φθάσουμε στὴν ἀρετὴ: Φύσις, φυσικὴ ἱκανότητα, θεωρία - μάθησις - ἄσκησις. (Οἱ ἀρετὲς κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη διακρίνονται σὲ σωματικές, διανοητικές καὶ ἠθικές.) Τελετὲς καθαρμοῦ γίνονταν παντοῦ, σὲ κάθε ἐπαφὴ μὲ τὸ θεῖον καὶ σὲ ὅλες τίς μορφές τῆς μνήσεως, σὲ κρίσιμες ψυχικὲς καταστάσεις ἀσθενείας καὶ αἰσθημάτων ἐνοχῆς. Τὸ πιὸ διαδεδομένο φυσικὸ ὕλικὸ καθαρμοῦ εἶναι τὸ νερό. Κατὰ τὴν τελετὴ ὀρκωμοσίας τῶν μετεχόντων στοὺς ἱεροὺς πανελληνίους ἀγῶνες τῶν Ἰσθμίων οἱ ἀθλητὲς ὠρκίζονταν μπαίνοντας μέσα στὸ νερό.

Τυφλός, ἄκαμπτος, ἀκαταμάχητος ὁ θεὸς Ὁρκὸς ἀνεδύθη ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ χρόνου. *«Υἱὸς τῆς Ἐριδος»*, *«μεγάλῃ συμφορὰ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους»*, (*«Θεογονία»*). Τὸ κείμενον τοῦ ὄρκου εἶναι ὕμνος, ὕμνος ἀναγνωρίσεως τοῦ νικητῆ (ὕμνος στὸ Σῶμα). Ἀγωνίζονται οἱ ἀθλητὲς γυμνοί, γιὰτὶ ἦταν ἐνδεδυμένοι μὲ τὴν ἀρετὴ (ὕμνος στὴν Ψυχὴ). Καταξιώνονταν οἱ σωφρονέστεροι (ὕμνος στὸ Πνεῦμα).

Ὁρκὸ ἐδίδαν καὶ οἱ θεοί. Ὁ πιὸ μεγάλος ἐκείνος τῆς Στυγός. Σ’ αὐτὴν ὠρκίζονταν οἱ θεοὶ ὄρκον ἀπαράβατον, ποὺ κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ καταπατήσῃ. Κοντὰ στὰ Τύανα ὑπάρχει κάποια πηγὴ ἀφιερωμένη στὸν Ὁρκίον Δία, τὸν ὁποῖον ὠνόμαζαν Ἀδασμαῖον. Ἡ πηγὴ δγάζει κρύον νερό, ποὺ παφλάζει, ὅπως ἀκριβῶς ἓνα καζάνι τὸ ὁποῖο θερμαίνεται. Τὸ νερὸ αὐτὸ εἶναι «φιλικὸ» καὶ «γλυκὸ» γιὰ

Όλυμπία: Τὰ ερείπια τοῦ Βουλευτηρίου, ὅπου οἱ ἀθλητὲς μετὰ τὴν δεκάμηνη παραμονή - προετοιμασία τους στὴν Ὀλυμπία καὶ τὴν ἀπαραίτητη καθάρση ἔδιναν ἐξαγνισμένοι πια τὸν δόχο στὸν Ὀλύμπιο - Ὁρχιο Δία.

όσους τηρούν τους όρκους τους. Στους επιόρκους όμως ή τιμωρία έρχεται άμέσως: Τό νερό πέφτει ξαφνικά στά μάτια, τά χέρια και τά πόδια τους. Καταλαμβάνονται από ύδρωπικίαση και φθίση και δέν τους είναι δυνατό νά φύγουν, αλλά καθελώνονται και θρηνούν μπροστά στό νερό και όμολογούν την έπιτορκία τους.

Ύπηρχε ή πεποίθηση, ότι μόνον ό φόβος τών θεών έγγυάται την τήρησι τοῦ όρκου. Έπομένως μόνον εκείνος ό όποιος σέβεται τους θεούς δύναται νά συμμετέχη σέ μία ένορκη συμφωνία. Παράλληλως μέ τόν όρκο γινόταν επίκλησι κάποιων θεών. Έτσι κατά την συναψι συνθηκών μεταξύ τών πόλεων συνεφωνείτο, ότι κάθε πόλις πρέπει νά δώση τόν μέγιστον επιχώριον όρκον. Καί γιά αυτό τόν λόγο παρέμεναν γιά δέκα μήνες οί άθλητές στην Όλυμπία. Έκει δοκιμάζονταν, γιά νά αποδείξουν ότι είχαν την δυνατότητα νά δώσουν όρκο και νά θυσιάσουν σέ πολλούς από τους έξήντα και πλέον βωμούς, που ύπήρχαν στην Όλυμπία.

Κατά τίς μεσημβρινές ώρες οί άθλητές συνοδευόμενοι από τους γονείς τους, τους γυμναστές τους, τά άδελφια τους, τους συγγενείς τους και τους συμπολίτες τους έφθαναν μπροστά στό άγαλμα τοῦ Όρκίου Διός. Μέ σηκωμένο τό χέρι του κρατοῦσε ό Δίας άγέρωχα τόν κεραυνόν, στεφανωμένος μέ άνθη. Στο δάθρο τοῦ άγάλματος ύπήρχαν γραμμένα έλεγεία, άπειλητικά γιά εκείνους οί όποιοι θά παρέβαιναν τόν όρκο τους.

Ό όρκος τών άθλητών δινότανε μέ προτεταμένη την δεξιά, μέ έκτεταμένους τους δακτύλους, σέ ήμανάταση. Αυτό υποδήλωνε την ταυτότητα τοῦ κάθε μετέχοντος και την μοναδικότητά του, ή όποία πιστοποιείται από τά δακτυλικά του άποτυπώματα. Αυτή τή στάσι συναντάμε και στους λεγομένους Όλυμπιακούς άγώνες τών Παρισίων τό 1924 μ.Χ.

Μέ οδηγό την προμνησθείσα έρευνα τοῦ Ήλ. Τσατσόμοιρου άποκωδικοποιούμε την λέξη Όρκωμοσία: «Είς πάντα χώρον τό κάλλος τής κινήσεως, μαθαίνουμε τό Σύμπαν, τό όποιο δίδει τό σήμα γιά την κατεύθυνσι τοῦ ανθρώπου». Τμήμα τοῦ Σύμπαντος ό άνθρωπος είναι «ένδον σκάπτων», έλεγαν οί πρόγονοί μας. Επίσης γιά τόν Όρκον: «Είς πάντα χώρον ό ρυθμός δίδει τό σήμα τής αποκαθάρσεως».

Ό Έλλην έκτελώντας τά λατρευτικά του χρέη στους βωμούς τοῦ Πανθέου του μετέχει σ' αυτό μέ την κατά Πλάτωνα σημασία τοῦ ρήματος. Η «μέθεξις» αυτή σημαίνει, ότι ή «θεότης» ή ό μυθικός χαρακτήρας τής ιδέας και τής αξίας αντικατοπτρίζεται, εκφράζεται και υλοποιείται όχι μόνο στον αισθητό κόσμο αλλά και στον ίδιο τόν άνθρωπο. Έτσι ό άνθρωπος ή ή ανθρώπινη ομάδα μετέχει στις θεότητες τής Άλήθειας, τής Δικαιοσύνης, τής Σοφίας, τής Άρμονίας, τοῦ Άγαθοῦ, τοῦ Κάλλους και τής Έλευθερίας.

Σάββας Κουμπούρας

Καθηγητής Φυσικής Άγωγής
Τέως πρωταθλητής Στίβου

Βιβλιογραφία

1. Νικ. Πετρόπουλος, «Όδηγός Άρχαίας Όλυμπίας».
2. Γεωργ. Θ. Σακελλαρίου, «Πυθαγόρας, ό Δάσκαλος τών Αιώνων».
3. Walter Burkert, «Άρχαία Έλληνική Θρησκεία».
4. Δημ. Ι. Λάμπρου, «Άναζήτηση», εκδόσεις «Δαυλός».
5. Περιοδικό «Δαυλός», άρ. 160.
6. Πανσανίας, «Έλλάδος περιήγησις».
7. Φιλόστρατος, «Βίος Απολλωνίου Τυανέως».

Οἱ Aborigines - Indigenous - Ἐνδογενεῖς

Πῶς ἔγινε ἡ λέξη *Aborigine*; Τὸ πρῶτο *ab* εἶναι ἡ ἑλληνικὴ πρόθεση ἀπό. Τὸ δεύτερο συνθετικὸ εἶναι *origine* ἀπὸ τὸ ρῆμα *origo* ἢ *oriri*. Τὰ λεξικά τὸ ἐξηγοῦν: *to rise* καὶ λένε: «*from the Latin...*». Κούνια πού τοὺς κούναγε! Χάθηκαν τὰ λεξικά νὰ ψάξουν λίγο πὺ ἀνάω, γιὰ νὰ φτάσουν στὸ ἑλληνικὸ μάρμαρο, ὅπου θὰ βροῦν τὸ ἑλληνικὸ ρῆμα ὄρω ἢ ὄρνημι, πὺ σημαίνει ἐγείρω, ἐξεγείρω ἐξ ὕπνου (δηλ. *to rise*); Ἡ ἀλήθεια δὲν κρύβεται. Ἡ σημασία τοῦ ἐγείρω = ὄρω, ἀπὸ ὅπου καὶ οἱ λέξεις ὄρος = βουνό, δηλαδὴ σηκωμένο, ὄρνις = πουλὶ πὺ πετάει, κονι-ορτός = σκόνη πὺ σηκώνεται κ.λπ. Ὁ Ὀμηρος στὴν Ὀδύσσεια (ραψωδία ψ 348/9) λέει: «ἐξ οὐρανοῦ Ἥριγένειαν ὥρσεν...». Ὁ Καζαντζάκης καὶ ὁ Κακριδὴς μεταφράζουν τὸ στίχο αὐτό: «κι ἀπ' τ' ἀπαλὸ κλινάρι σηκώθηκε ὁ Ὀδυσσεύς...». Ἄρα δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχη καμμιὰ ἀμφιβολία, ὅτι ἡ λέξη *Aborigine* ἔχει γίνε με αὐτούσια ἑλληνικὰ γλωσσικὰ ὕλικά: Aborigines εἶναι αὐτοὶ πὺ «σηκώθηκαν» (γεννήθηκαν) ἀπὸ τοὺς πρῶτους ἐδῶ, στὴν Αὐστραλία. Εἶναι ἑλληνικώτατοι οἱ «Ἀδορίγινες», ὅπως σημειώνει ἡ κ. Ἐλένη Βαροπούλου στὸ «Βῆμα».

Ὅταν ἔδωσα αὐτὴ τὴν ἐτυμολογία σὲ αὐστραλὸ Aborigine, ἀνοῖξαν τὰ μάτια του, γλύκανε ἡ φωνή του, ἔνωσε ὑπερήφανος καὶ με εὐχαρίστησε με χίλιες λέξεις, πὺ γιὰ πρώτη φορὰ μάθαινε γιὰ τὴν «ἀμποριτζιναλικότητά» του (ἀπαίσια ἀκουστικὰ λέξη - ἀλλὰ τί νὰ περιμένῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀγροίκους λατίνους, πὺ δὲν τὰ καταλάβαιναν, καὶ οἱ νεώτεροι ἀγγλόφωνοι ἀνακάλυψαν ἄλλη ἀρλούμπα καὶ μᾶς κόλλησαν τὸ “*It's Greek to me*”, ὑποδελώνοντας τὸ ἀκαταλαδίστικο!);

Οἱ ἰθαγενεῖς ὅμως τώρα προτιμοῦν τὸ *Indigenous*, τοὺς ἀκούγεται καλύτερα, καὶ ἡ λέξη ἔχει εὐγένεια ἐπάνω της. Πὺ ὅμως νὰ τὸ ξέρουν, ὅτι νιώθουν περὶφημα, γιὰτὶ ἀναπνέουν καθαρὸ ἑλληνικὸ ἀέρα; Δυστυχῶς δὲν εἶχαν κοινὸ ὄνομα ὅλοι τοὺς γιὰ τὴ φυλὴ τους. Μερικοὶ τοὺς λένε Κούρι, ἀλλὰ αὐτοὶ βρίσκονται μόνο στὴ Βικτώρια καὶ στὴ Νέα Βόρεια Οὐαλλία.

Τὶ σημαίνει *indigenous*; Καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἑλληνίδα μάνα βγήκε. Πῶς ὅμως; *Indu* : οἱ λατῖνοι πάλι ἔκαναν τὸ ἑλληνικὸ ἐπίρρημα ἔνδον, πὺ σημαίνει φυσικὰ μέσα, ἐντός; καὶ ἔχουμε δεκάδες σύνθετες λέξεις μ' αὐτὸ ὅπως ἐνδόμυχος, ἐνδοσκοπιο, ἐνδόπλασμα, πὺ ὑπάρχουν αὐτούσιες σήμερα οἱ περισσότερες στὴν ἀγγλικὴ γλώσσα, ὅπως *endocrinology*, *endoderm*, *endocarp*, *endogamy* κ.λπ., κ.λπ. Τὸ δεύτερο συνθετικὸ εἶναι τὸ γένος, καὶ τὰ λεξικά τὸ κοπανᾶνε ἀδιάντροπα καὶ πάλι «*from Latin genus = race*»! Τὶ νὰ τοὺς πῇ κανεὶς καὶ πῶς; Θὰ χρειαστοῦμε πολλοὺς δασκάλους τοῦ πνεύματος, γιὰ νὰ τοὺς ἀφυπνίσουμε! Ἐτοὶ *Indigenous* σημαίνει Ἐνδογενής = αὐτὸς πὺ γεννήθηκε ἐντὸς αὐτῆς τῆς χώρας. Ὅταν καὶ αὐτὸ τὸ ἐξήγησα κάποτε σ' ἓνα συνέδριο σ' ἓναν Ἐνδογενή, με εὐχαρίστησε με μία θερμὴ χειραψία.

Τὶ κάνουμε σήμερα μ' αὐτὲς τὶς λέξεις στὰ Ἑλληνικά; Ἡ γλώσσα μίλησε καὶ ὁ ροῦς τοῦ ποταμοῦ δὲν γυρίζει πίσω. Ὅσο πὺ γρήγορα συνηθίσουμε καὶ μάθουμε νὰ χρησιμοποιοῦμε τὴ νέα ὀρολογία καὶ τὴν ἐντάξουμε στὴν καθημερινή μας ὁμιλία, τόσο τὸ καλύτερο γιὰ τὴν ἑλληνικὴ μας γλώσσα. Καὶ ἑλληνικώτατα νὰ τοὺς ἀποκαλοῦμε Ἐνδογενεῖς, γιὰτὶ γλωσσικὰ ὁ ὄρος ταιριάζει στὰ πάντα ἀπὸ ἑλληνικὴ γλωσσικὴ πλευρά.

Θωμᾶς Γ. Ἡλιόπουλος

Διευθυντὴς Κολλεγίου «Παιδεία» Μεμβούρνης

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ Ε. ΚΟΝΤΑΡΑΤΟΥ ΣΤΟΝ «Δ»

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου
Ἰωαννίνων κ. Ε. Κονταράτος.

Καθηγητὴς
καταγγέλλει
ληηλασία
δὲς στὰ ΑΕΙ
μὲ «ἄλλοθι»
τῇ δῆθεν ἔρευνα

ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΩΝ ΑΝΙΚΑΝΩΝ ΣΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Οἱ συγκεκριμένες ἀποκαλύψεις ἐγκρίτων πανεπιστημιακῶν στὸ «Δαυλὸ» σχετικὰ μὲ τὴν ἀπαράδεκτη κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ στὰ ἑλληνικὰ πανεπιστήμια ἐνεθάρρυναν κι ἄλλους ἀδέσμευτους καθηγητές, ποὺ ἕως τώρα κρατοῦσαν τὸ στόμα

Ἡ ἐξαθλίωση τῆς ἐπίσημης Παιδείας καὶ ἡ ἀνάγκη αὐτοπαιδείας τῶν νέων

Οἱ καταγγελίες γιὰ τὴν κατάσταση γενικῆς σήψης ποὺ ἐπικρατεῖ στὰ ἑλληνικὰ πανεπιστήμια διαδέχονται πλέον ἢ μία τὴν ἄλλη. Θὰ θυμοῦνται οἱ ἀναγνώστες μας, ὅτι τὸ σχετικὸ ζήτημα ξεκίνησε ἀρχικὰ ὁ τέως πρύτανης τοῦ Παντείου Πανεπιστημίου Β. Φίλιας μὲ τὴν ἀποκαλυπτικὴ συνέντευξή του στὸ «Δαυλὸ» (τεῦχος 206, Φεβρουάριος 1999). Ἀκολούθησε ἡ καταγγελία τοῦ Θ. Λιανοῦ, καθηγητῆ τοῦ Οἰκονομικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στὴν ἐφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» (30/5/99), ὁ ὁποῖος μίλησε γιὰ «**ἀγροαμμάτους, κομπιναδόρους καὶ ἀπατεῶνες, ποὺ βεβηλώνουν τὰ πανεπιστήμια**».

Τὸν παρελθόντα Μάιο μία νέα καταγγελία, ποὺ ἀφωροῦσε στὶς ἱστορικὲς σπουδὲς καὶ τὴ διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, προκάλεσε μεγάλο θόρυβο. Ὁ κοσμήτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

τους κλειστό, νά βγούν στη δημοσιότητα και νά καταγγείλουν τὰ γιγνόμενα. Στὸ παρὸν τεύχος μιᾶ στοὶ «Δαυλὸ» ὁ κ. Εὐστάθιος Καμαρᾶτος, καθηγητὴς τοῦ Τμήματος Χημείας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, καταθέτοντας τὴν προσωπικὴ του ἐμπειρία ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸ πανεπιστήμιο, τονίζοντας πὼς τὸ καθεστὼς αὐτό, μειωμένου ἥθους καὶ ἀξιοκρατίας, ἐπενεργεῖ ὄχι μόνο καταστροφικὰ στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐπιστήμης στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ κυρίως καθίσταται κακὸ πρότυπο ἀξιῶν καὶ συμπεριφορᾶς γιὰ τοὺς φοιτητές, διακυβεύοντας ἔτσι τὸ μέλλον τοῦ τόπου.

ΣΥΝΤ.: Κύριε Καμαρᾶτο, διατελέσατε ἐρευνητὴς καὶ καθηγητὴς σὲ πανεπιστήμια καὶ κέντρα ἐρευνῶν τῶν Η.Π.Α. καὶ τοῦ Καναδᾶ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν καὶ ἀποφασίσατε πρὶν δεκαπέντε χρόνια νὰ ἐπιστρέψετε στὴν Ἑλλάδα. Πὼς σᾶς φέθηκαν ἐδῶ;

Ε. ΚΟΝΤΑΡΑΤΟΣ: Γνώρισα τὸ πρωτοφανὲς φαινόμενο τῆς ἄρνησης τῶν ἄρμοδίων νὰ ἐνεργήσουν γιὰ τὴν χρηματοδότηση τῆς στοιχειώδους πειραματικῆς ὑποδομῆς στὴν εἰδικότητα ποὺ διωρίστηκα ὡς καθηγητὴς στοὺς Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων, ὑποδομῆς ποὺ ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ τὴ διεξαγωγή τῶν ἐρευνῶν μου. Τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας μὲ παρέπεμπε στὴ Γενικὴ Γραμματεία Ἐρευνας καὶ Τεχνολογίας καὶ ἀντιστρόφως, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται κανεὶς νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα. Φαῦλος κύκλος δηλαδή. Παρ' ὅλα αὐτὰ κατάφερα μὲ μεγάλες προσπάθειες νὰ ἐπιτύχω τὴ διερεύνηση ἑνὸς φαινομένου, διερεύνηση ποὺ ἐγίνε ἀποδεκτὴ ὡς

κ. Ε. Μικρογιαννάκης ἔκανε λόγο γιὰ «**ἄντρο παραχαράκτων**», ποὺ βασιλεύει στοὺς Τμήματα Ἱστορίας, μὲ καθηγητὲς ποὺ διαστρεβλώνουν συστηματικὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἱστορία καὶ ταυτόχρονα διατηροῦν καθεστὼς τρομοκρατίας ἐναντι τῶν διαφωνούντων. Ἡ ὁμάδα αὐτὴ τῶν καθηγητῶν συκοφαντεῖ ὡς ρατσιστὲς καὶ φασίστες ὅσους συναδέλφους τοὺς ἐπιχειροῦν νὰ μιλήσουν θετικὰ γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ὑποκινοῦν ταραχοποιὰ στοιχεῖα φοιτητῶν, ποὺ «**λοιδοροῦν, ἀπειλοῦν καὶ ἐνίοτε ὑβρίζουν καὶ δέρνουν τοὺς καθηγητὲς, ποὺ τολμοῦν νὰ διδάξουν κάτι διαφορετικὸ ἀπ' τὸ δικό τους**». Μάλιστα ὁ ἐν λόγω καθηγητὴς ἔκανε λόγο γιὰ «**ἀπότομη διόγκωση**» τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταπτυχιακῶν τοῦ Τμήματος, μὲ στόχο νὰ «**παραχθοῦν**» καθηγητὲς τῆς ἴδιας «**ἀπόχρωσης, γιὰ νὰ ἐπανδρώσουν ὡς διδάσκοντες καὶ τὰ υπόλοιπα πανεπιστήμια τῆς χώρας...**».

Τὸν περασμένο Ὀκτώβριο ἡ καθηγήτρια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Μ. Τζάνη στὴν θαρραλέα συνέντευξη ποὺ ἔδωσε στὸν «Δαυλό» (τ. 226) δή-

ἀνακάλυψη, καὶ δημοσιεύθηκε στὸ κορυφαῖο διεθνῶς περιοδικὸ τῆς Φυσικοχημείας. Παρ' ὅτι ἡ ἀνακάλυψη ἐδόθη στὸν Τύπο ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο, ὅσον ἀφορᾷ στὴ χρηματοδότηση, στὴν ὑποστήριξη ποὺ ἔπρεπε νὰ μοῦ παράσχουν, ἡ κατάσταση μᾶλλον χειροτέρευε.

ΣΥΝΤ.: *Τί ἀκριβῶς ἀνακαλύψατε;*

Ε. Κ.: Μία πορτοκαλόχροη «λάμψη», ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴ μεταφορὰ ἐνεργείας σὲ ἐνεργοποιημένο ἄζωτο καὶ ὀξυγόνο. Ἀνάλογη λάμψη εἶχε ἐξετασθῇ σὲ πολὺ γνωστὰ ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα τῶν Η.Π.Α. καὶ ἀλλοῦ, καὶ εἴτε ἀπεδίδετο στὴν παρουσία μετᾶλλου ὑπὸ μικρὴ πίεση, εἴτε εἶχε διαφύγει τῆς προσοχῆς.

ΣΥΝΤ.: *Τί ἐφαρμογές θὰ μπορούσε νὰ ἔχῃ αὐτὴ ἡ ἀνακάλυψη;*

Ε. Κ.: Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ συμβολὴ στὴ διευκρίνιση τοῦ μηχανισμοῦ ἐπανασύνδεσης τῶν ἀτόμων ἁζώτου γιὰ σχηματισμὸ μορίων, εἶναι δυνατὲς ἐφαρμογές στὴν διευκρίνιση τοῦ κατὰ πόσο συμβάλλει τὸ ἐν λόγω φαινόμενο στὰ διάφορα εἶδη σέλαος (δόρειο, νότιο κ.ἄ.), ποὺ παρατηροῦνται στὴν ἀτμόσφαιρα σὲ ὕψη 60 χλμ. περίπου καὶ στὴν ἐνδεχόμενη κατασκευὴ ὁρατοῦ χημικοῦ λαίηζερ, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ χρησιμοποιηθῇ στὴν παραγωγὴ ἐνεργείας μὲ σύντηξη κ.ἄ.

Λεηλασία δισεκατομμυρίων καὶ κυριαρχία τῶν ἀνικάνων

ΣΥΝΤ.: *Τὰ δισεκατομμύρια τῶν ἐνρωπαϊκῶν κονδυλίων, ἃν δὲν ὑποστηρίζουν ἔρευνες καὶ πειράματα σὰν τὰ δικά σας, τότε σὲ ποιούς πηγαίνουν, κ. Καμαράτο;*

Ε. Κ.: Ὅπως δημοσίευσα στὸν Τύπο παλιότερα (π.χ. στὴν «Καθημερινή», 13/2/99), πρέπει νὰ ἔχῃς προστάτη, γιὰ νὰ μπορέσης νὰ χρηματοδοτηθῇς καὶ νὰ δημιουργήσης μέσα στὸ Πανεπιστήμιο. Ὑπάρχουν κλειστὲς ομάδες, ποὺ διαχειρίζονται τὰ κονδύλια. Κι αὐτὰ εἶναι γνωστὰ στοὺς κυβερνῶντες. Τὸ 1994 ὁ τότε

λωσε γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ τὰ ἑξῆς: «Πέρα ἀπὸ τὴν γνώση καὶ τὴν ἐπιστὴμὴ ἐκεῖνο ποὺ ἀπουσιάζει ἀπ' τὰ πανεπιστήμια εἶναι τὸ ἥθος. Καὶ χωρὶς αὐτὸ τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ... Ἐχει δημιουργηθῇ ἓνα ἀόρατο δίχτυ ἀπὸ διαφόρους ἐξουσιαστικούς θύλακες, ποὺ καταδολιεύεται τὴν ἐπιστημονικὴ γνώση καὶ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια καὶ κυρίως τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ καταδεικνύουν τὸ μεγαλεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, τοῦ Ἑλληνικοῦ Συστήματος Ἀξιῶν. Τὰ ὄργανα αὐτῶν τῶν σκοπιμοτήτων προάγονται καὶ ἐκφράζουν τὸν δημοσιο λόγο τῶν πανεπιστημίων.»

Πέραν τῶν συγκεκριμένων καταγγελιῶν (ἄλλωστε τὴν κατάσταση αὐτὴ τὴ διώσαμε ὅσοι βρεθήκαμε τὶς τελευταῖες δεκαετίες στὰ πανεπιστήμια) εἶναι κοινὸ μυστικόν, πῶς τὰ ἑλληνικὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα εἶναι μειωμένον κύρους καὶ ἀμφισβητούμενης ἀναγνώρισης, μιᾶς καὶ δὲν παράγουν οὔτε ἔρευνα οὔτε ἐπιστὴμὴ. Τὸ μόνο στὸ ὁποῖο ἐπιδίδονται εἶναι τὸ ἀναμάσημα – καὶ ἐπιλεκτικὰ μάλιστα – ἐπιστημονικῶν πορισμάτων καὶ ἐρευνῶν ►

ύπουργος Παιδείας Γ. Παπανδρέου, αναφερόμενος στα πανεπιστήμια, μίλησε για «*ήθική κατάπτωση*», για «*δυζαντισμό*» και «*δημοσιούπαλληλισμό*»· χωρίς όμως ο ίδιος να κάμει τίποτα, για να αλλάξει αυτή η κατάσταση. Προσωπικά τα τελευταία έτη έχω αναφερθῇ διὰ τοῦ Τύπου ἢ καὶ ἀπ' εὐθείας δι' ἐγγράφων στοὺς ἀρμοδίους ὑπουργούς, ἀκόμη καὶ στὸν πρωθυπουργό, καὶ μέσω βουλευτῶν στὴ Βουλὴ, στὸ θέμα τῆς πάταξης τῆς ἐκούσιας ἢ ἀκούσιας ἀνεπάρκειας στὶς κρίσεις γιὰ χρηματοδότηση τῆς ἔρευνας καὶ τῆς ἐκλογῆς - ἐξέλιξης τοῦ Δ.Ε.Π., προτείνοντας τὴ σύσταση ἀνεξαρτήτου δευτεροβάθμιου ὀργάνου κρίσεων.

Ἀναξιοκρατία κατωχυρωμένη ἀπὸ τὴ νομοθεσία...

ΣΥΝΤ.: Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, φαντάζομαι, θὰ ἐπιλέγεται καὶ τὸ διδακτικὸ προσωπικό.

Ε. Κ.: Γίνονται ἀναξιοκρατικὲς συναλλαγές καὶ στὴν ἐξέλιξη καὶ στὴν ἐπιλογὴ μελῶν τοῦ Δ.Ε.Π., ἀκόμη καὶ μὲ τὴν ἔννοια τοῦ «Βοήθησέ με ἐδῶ, γιὰ νὰ σέ βοηθήσω ἐγὼ κάπου ἄλλου». Αὐτὸ συμβαίνει, στὸν ἕναν ἢ τὸν ἄλλον βαθμό, σ' ὅλα τὰ πανεπιστήμια. Γι' αὐτὸ καὶ ἔχουν γεμίσει σχεδὸν μὲ χωρὶς ἰδιαίτερα πνευματικὰ προσόντα ἀνθρώπους· καὶ εἶναι αὐτοὶ κυρίως ποὺ προσφεύγουν σὲ συναλλαγές, γιὰ νὰ συγκαλύψουν τὴν ἀκαταλληλότητά τους στὸ λειτούργημα ποὺ ὑπηρετοῦν. Ὅσον ἀφορᾷ στὶς θετικὲς ἐπιστῆμες καὶ τὶς ἐφαρμογές τους, γιὰ νὰ γίνῃ κανεὶς καθηγητὴς ἀ' βαθμίδας, διεθνῶς θὰ πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἱκανότητα νὰ παραγάγῃ πρωτότυπες ιδέες. Καὶ αὐτὸ φαίνεται ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὴ δημοσίευση τῶν ἐργασιῶν του σὲ περιοδικὰ ὑψηλοῦ συντελεστῆ ἀπηχίσεως. Ὁ ἀριθμὸς τῶν καθηγητῶν ΑΕΙ στὴν Ἑλλάδα, ποὺ φτάνει σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο, εἶναι ἐλάχιστος σὲ κάθε Τμῆμα, ἀν ὑπάρχῃ κιόλας σὲ κάποια ἀπ' αὐτά. Μερικοὶ ὑπόσχονται, ὅτι θὰ

ποὺ διεξήγαγαν ἐρευνητὲς καὶ ἐπιστήμονες στὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀμερικὴ κατὰ τὴν τελευταία εἰκοσαετία. Αὐτὴ εἶναι ἡ μία γενικὴ ὄψη τοῦ ζητήματος.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ εἶναι πλέον γνωστὸ, πὼς ὁ χώρος τῆς Ἱστορίας στὸν σύγχρονο κόσμο ἀλώθηκε κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὶς ἐπίβουλες σκοπιμότητες κυριάρχων ἐξουσιαστικῶν κέντρων σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο. Εἰδικώτερα γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴ συμβολή της στὸν Παγκόσμιο Πολιτισμὸ ἔχουν κυρίαρχο λόγο τὰ σιωνιστικὰ κέντρα τῶν ΗΠΑ (πανεπιστήμια - ἰνστιτοῦτα), ποὺ παρουσιάζουν τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ ὡς «ὑποπροϊὸν» τῆς Ἀνατολῆς. Τὰ κέντρα αὐτὰ ἤδη ἐμβολίασαν σημαντικὰ τὴν παραδοσιακὴ διανόηση τῆς Εὐρώπης, πλὴν μιᾶς μειοψηφούσας «ἐλληνίζουσας κοινότητος», ποὺ ἐκφράζεται κυρίως μέσα ἀπὸ τὶς ἑδρες τῶν κλασικῶν σπουδῶν. Τὰ κίνητρα καὶ οἱ προθέσεις τῶν προαναφερθέντων κέντρων ἔχουν ἐκτενῶς ἀναλυθῇ ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Δαυλοῦ».

Ἀνὰ τὸν κόσμον τὰ πανεπιστημιακὰ τμήματα διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας –

τὸ κάνουν μελλοντικῶς... Εἶναι γνωστὸ ὅμως, ὅτι στὶς θετικὲς ἐπιστῆμες, ἂν δὲν ἔχη νὰ ἐπιδείξη κανεὶς κάτι σημαντικὸ στὴν ἔρευνα ὡς τὰ σαράντα του χρόνια, εἶναι υπερβολικὰ ἀπίθανο νὰ τὸ πράξῃ ἀργότερα.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ συμβαίνει καὶ κατάφωρος ἀποκλεισμὸς προσοντούχων ὑποψηφίων ἀπὸ τὶς εἰσηγητικὲς ἐπιτροπὲς μὲ τὴν ἀνοχή καὶ τῶν ἐκλεκτορικῶν σωμάτων. Καὶ δὲν πρόκειται μόνον γιὰ μεμονωμένες περιπτώσεις, ἀλλὰ γιὰ ἓνα γενικὸ φαινόμενο.

ΣΥΝΤ.: Ἡ Δικαιοσύνη, τὰ δικαστήρια, δὲν μποροῦν νὰ ἐπέμβουν σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις;

Ε. Κ.: Ὑπάρχουν εἰδικὲς διατάξεις, ποὺ ἐπιτρέπουν τὴν ἐγκαθίδρυση καὶ διαιώνιση ἑνὸς τέτοιου καθεστῶτος ὑπομετροκρατίας. Καὶ στὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας νὰ προσφύγῃς, δὲν γίνεται τίποτα, ἀφοῦ κρίνει κατὰ τὸν τύπο (ποὺ φροντίζουν ἢ νὰ εἶναι «ἐπαρκής», ἢ νὰ μὴν καταγγεῖλουν π.χ. οἱ κρίνομενοι τυπικὲς παραβάσεις κατὰ τὶς κρίσεις, ὅποτε στεροῦνται τοῦ ἐννόμου συμφέροντος προσφυγῆς στὸ Σ.τ.Ε.) καὶ ὄχι κατ' οὐσίαν. Μερικὲς φορὲς μάλιστα ἀκυρωτικὲς ἀποφάσεις τοῦ Σ.τ.Ε. δὲν ἐφαρμόζονται ἀπὸ τὸ Κράτος. Ὑπάρχει πλήρης ἀσυδοσία.

ΣΥΝΤ.: Ἐπομένως σκόπιμα ἐπιτρέπονται.

Ε. Κ.: Ἄν ἤθελε τὸ Κράτος, οἱ ἐκάστοτε κυδερνήσεις, θὰ μπορούσαν νὰ σταματήσουν αὐτὰ τὰ ἀπαράδεκτα φαινόμενα. Ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ δὲν τὸ πράττουν, σημαίνει ὅτι σκόπιμα τὰ συντηροῦν. Ὁ σημερινὸς πρωθυπουργός, ποὺ εἶναι καὶ καθηγητὴς, δὲν τὰ γνωρίζει αὐτά;

ΣΥΝΤ.: Ἡ κατάσταση αὐτὴ πῶς μπορεῖ νὰ ἀλλάξῃ;

Ε. Κ.: Πρῶτα ἀπ' ὅλα πρέπει νὰ ὑπάρξῃ ἡ πολιτικὴ βούληση νὰ ἀλλάξῃ. Προσωπικὰ ἔχω ἤδη προτείνει μετακίνηση προσωπικοῦ ἀπὸ τὰ Α.Ε.Ι. στὰ Τ.Ε.Ι. ἢ

πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων – ἀποτελοῦν ἀπλᾶ φερέφωνα τῶν κέντρων αὐτῶν. Μέσα στὴν ἐξάρτηση αὐτὴ ἔχουν θυθισθῇ καὶ τὰ ἐλληνικὰ πανεπιστήμια καὶ μάλιστα μὲ περισσότερη ἔνταση, διότι ἐδῶ, στὴν Ἑλλάδα, γεννήθηκε καὶ ἀνδρώθηκε ὁ Πολιτισμὸς, ἐδῶ ὁμιλεῖται ἀκόμη ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, ἄρα ἐδῶ ὑπάρχει ὁ κίνδυνος γενικῆς ἀφύπνισης. Δὲν χωρᾷ καμμία ἀμφιβολία, πὼς στὰ ἐλληνικὰ Τμήματα Ἱστορίας τόσο τὰ προγράμματα σπουδῶν ὅσο καὶ οἱ καθηγητὲς πρέπει νὰ πληροῦν συγκεκριμένες «προδιαγραφές» – καὶ ὄντως τὶς τηροῦν. Ὁ κίνδυνος «ἐξοβελισμοῦ» ὠρισμένων καθηγητῶν, ποὺ «ἀποκλίνουν» ἀπὸ τὴ «γραμμὴ» καὶ γίνονται στόχος συκοφάντησης μὲ τοὺς χαρακτηρισμοὺς «φασίστες» ἢ «ρατσιστές», εἶναι προφανής. Στὴ πιὸ ἀνώδυνη ἐρμηνεία τῆς ἢ συκοφάντησης αὐτὴ ἀποσκοπεῖ στὴν «ἐπαναφορὰ τοὺς στὴν τάξη». Καὶ συνήθως αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται. Ἐχει σημειωθῇ πολλὲς φορὲς ἀπ' τὸ «Δαυλό», πὼς ὁ διεθνὴς μισελληνισμὸς ἐδρεύει ἐδῶ, στὴν Ἑλλάδα...

Τί μέλλει γενέσθαι λοιπόν; Θὰ συνεχίσουν τὰ ἐδῶ φερέφωνα νὰ τυφλώνουν

στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή και σε άλλες δημόσιες υπηρεσίες όλων αυτών που δεν έχουν να επιδείξουν τίποτα ιδιαίτερο στην έρευνα - διδασκαλία. Και τα κενά να αναπληρωθούν με ύψηλου επιπέδου επιστήμονες, που έχουν δοκιμασθή επιτυχώς στην έρευνα. Επίσης να υπάρξει και το ανάλογο θεσμικό πλαίσιο: να θεσπιστή, ένα ανεξάρτητο αντικειμενικά δευτεροβάθμιο όργανο, ώστε να εξελιφθούν, ή τουλάχιστον να μειωθούν, αυτά τα φαινόμενα.

ΣΥΝΤ.: "Υστερα από όσα καταγγέλλετε, για τους ανθρώπους που διαθέτουν ήθος και αρνούνται να ένταχθούν στο νοσηρό αυτό σύστημα ή παραμονή τους στο πανεπιστήμιο θα καταντά τυραννία...

Ε. Κ.: "Όπωςδήποτε είναι πολύ δύσκολο να αλλάξεις, να βελτιώσεις κάτι, όταν βρίσκεσαι στην «άκρη»: να θέλεις να δημιουργήσης, και να βρίσκεις ανυπέροβλητα εμπόδια. Προσωπικά έκτελώ τα καθήκοντά μου - όπως και κάποιοι άλλοι - όσο το δυνατόν καλύτερα υπό τις παρούσες περιστάσεις. Αντιμετωπίζεις και το πρόβλημα των φοιτητών, που μαθαίνουν να μὴν προσπαθούν.

Και ἐδῶ θέλω να τονίσω τὸ ἐξῆς: Ἡ κατάσταση αὐτὴ δὲν στερεῖ μόνο τὴ καλὴ ἐκπαίδευση ἀπ' τοὺς φοιτητές. Προκαλεῖ ἐγκληματικὴ φθορὰ στὸ ἥθος καὶ στὶς ἀξίες, πού διαμορφώνονται μέσα στὸ πανεπιστήμιο. Στὰ πρῶτα τοὺς βήματα πρὸς τὴ γνώση καὶ τὴ ζωὴ διδάσκονται τὴν ἀναξιοκρατία καὶ τὴν ἰδιοτέλεια, τὴν πεποίθηση πὼς μπορεῖς νὰ «πετύχῃς» χωρὶς νὰ κουρασθῇς. Καὶ ὕστερα αὐτὰ διαχέονται σ' ὅλη τὴ κοινωνία.

Εἶναι ἐγκληματικὸ νὰ ἐθελουφλοῦμε μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση, κι εἵπεται νὰ λέμε πὼς θέλουμε τὴν κοινωνικὴ καὶ πνευματικὴ πρόοδο τῆς Ἑλλάδος.

ΣΥΝΤ.: *Σὰς εὐχαριστῶ.*

Παν. Α. Κουβαλάκης

τοὺς φοιτητές τους; Μποροῦν αὐτὰ τὰ ἄτομα νὰ διακνυθεύσουν τὸ μέλλον αὐτοῦ τοῦ τόπου; Σίγουρα ὄχι. Γιατί πέρα ἀπ' τὴν ἐπίσημη παιδεία, πέρα ἀπ' τὴν παγκοσμίως στρατευμένη «γνώση» ὑπάρχει ἓνας ὁλόκληρος κόσμος, πὺν ἀπρόσκοπτα ἀναζητεῖ καὶ ἐρευνᾷ τὸ Χθὲς καὶ τὸ Σήμερα. Καθημερινὰ πλῆθος ἀπὸ μελέτες καὶ ἐρευνες ἀνακοινώνονται καὶ γκρεμίζουν τὰ χάρτινα πανεπιστημιακὰ δόγματα. Αὐτὸ τὸ ἔργο ἐπιτελεῖ ἐδῶ καὶ δύο δεκαετίες ὁ «Δαυλός». Ἀληθινοὶ ἐρευνητές καὶ αὐτόνομοι στοχαστὲς καταθέτουν ἔργο καθημερινὰ στὰ γραφεῖα μας. Ἀρκεῖ κάθε φοιτητὴς νὰ «κνττάξῃ καὶ παραδίπλα» ἀπὸ τὴν πανεπιστημιακὴ ἔδρα, καὶ τότε θὰ δῇ ἓναν ὁλόκληρο κόσμο γνώσεως, πὺν ἀποκρύπτεται στὶς σχολές, νὰ ἀνοίγεται μπροστὰ του. Εὐτυχῶς σὲ χιλιάδες ἀνέρχονται οἱ φοιτητές - ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ. Ἡ αὐτοπαιδεία ἀποτελεῖ χρέος. Καὶ ἐπιτέλους ἄς ἀναλάβῃ ὁ καθένας τὴν εὐθύνη τοῦ ἑαυτοῦ του.

Παν. Α. Κουβαλάκης

«Πανεπιστήμια - άσυλα έγκληματιών»

“Ενας ακόμη πανεπιστημιακός, ό καθηγητής της Καρδιολογίας Δημ. Κρεμαστινός, κατήγγειλε κι εκείνος τó καθεστώς διαφθοράς πού επικρατεί στα έλληνικά πανεπιστήμια. Συγκεκριμένα ό έν λόγω καθηγητής έκανε λόγο για «καθηγητές πού έχουν μέσα στα Πανεπιστήμια εταιρείες και ιδρύματα, στα όποια κατατίθενται τά χρήματα τών προμηθειών τους»(!), και πώς «πρύτανης εκλέγεται αυτός πού θά συγκαλύπτει τις παρανομίες πού γίνονται!» («ΤΑ ΝΕΑ», 25/9/2000). “Αν λάβουμε επίσης ύπ’ όψιν μας, πώς έν άπουσία αστυνομικού έλέγχου (λόγω τού πανεπιστημιακού «άσύλου») ό πανεπιστημιακός χώρος μετεβλήθη σέ άσυλο ναρκομανών και έγκληματιών (βλέπε τά τελευταία γεγονότα στο Άριστοτέλειο), θά καταλάβουμε πώς ή έπίσημη παιδεία τού Ρωμαίκου έφτασε στο τελευταίο σκαλί τού έξεντελισμού.

Π.Λ.Κ.

Μιλάει ένας 24ετής άπόφοιτος

Άξιότιμε κύριε Λάμπρου,

Έδω και πάρα πολύ καιρό ήθελα νά σάς γράψω ένα γράμμα, αλλά πάντοτε τήν τελευταία στιγμή δίσταζα και τελικά δέν τó αποτολμούσα. Διαβάζοντας τις έπιστολές τών άλλων άναγνωστών τού περιοδικού σας, αισθανόμουν πάντοτε ένα δέος, είτε είχε νά κάνει μέ ανθρώπους τού πνεύματος, είτε μέ άπλους συμπολίτες μας, οί όποιοι όστόσο διατηρώντας άέναη τή φλόγα τού έλληνικού πνεύματος μέσα στην ψυχή τους, εκφράζονταν, όσον άφορά στα έλληνικά ιδεώδη, μέ τέτοια ζέση και τέτοια ζωντάνια, πού ένιωθες ότi οί λέξεις επαιρναν μορφή πάνω στο λευκό χαρτί. Ξαφνικά αυτό τó συναίσθημα όλοκληρώσης και έθνικης υπερηφάνιας σέ πλημμύριζε και σέ γέμιζε χαρά. Είλικρινά δέν υπάρχουν λόγια, πού νά μπορούν νά περιγράψουν άκριβώς αυτό πού αισθάνομαι, κάθε φορά πού κρατώ στα χέρια μου ένα τεύχος τού «Δαυλού». Φυσικά έσείς, άν ήσασταν άπέναντί μου, θά μου υπενθυμίζατε άμέσως ότi αυτός ό θησαυρός πού όνομάζεται έλληνική γλώσσα δύναται νά εκφράσει όποιοδήποτε συναισθημα ή ψυχασωματικό έρέθισμα, πού είναι γνωστό ή έχει άπασχολήσει τó ανθρώπινο γένος άπό κτίσεως κόσμου, και θά είχατε δίκαιο άπόλυτα.

“Όμως ή γενιά ή δική μου (είμαι 24

χρονών) συνοδεύεται άπό αυτήν τήν κατάρα, πού λέγεται γλωσσική ένδεια ή εκφραστική πενία, και αυτό τó γνωρίζετε πολύ καλά, κύριε Λάμπρου, άλλωστε τó διώνετε καθημερινά. Δυστυχώς τó γεγονός ότi κατέχω πτυχίο άνωτάτου πανεπιστημιακού ιδρύματος δέν συνεπάγεται και μέ τήν άναμενόμενη άψογη γνώση τής μητρικής μου γλώσσας. Είλικρινά αυτή τή στιγμή αισθάνομαι ντροπή, πού παραδέχομαι αυτή μου τή μορφωτική άνεπάρχεια (άλίμονο, μά μόνο έτσι μπορώ νά τήν χαρακτηρίσω), αλλά άπ’ τή στιγμή πού συνειδητοποιείς τήν ύπαρξη τού προβλήματος, μπορείς πλέον νά τó άντιμετωπίσης θαρραλέα.

Παρ’ όλα αυτά, κύριε Λάμπρου, έμεις, ή νεολαία αυτής τής χώρας, δέν είμαστε οί μοναδικοί υπεύθυνοι για τήν μη συνέχεια τής πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Δέν είμαστε έμεις υπεύθυνοι για τήν κατάργηση τών τόνων και πνευμάτων, άπόφαση πού τόσο τραυμάτισε τήν όμορφότερη γλώσσα τού κόσμου.

Δέν είμαστε έμεις υπεύθυνοι, πού πλέον δέν μαθαίνουμε δημοτικούς χορούς και τραγούδια στα σχολεία μας, ούτε φυσικά είμαστε υπεύθυνοι, πού οί καθηγητές μας στα πανεπιστήμια, άντί νά κάνουν τó χρέος τους και νά διδάσκουν τις άδιαπραγμάτευτες ιστορικές άλή-

θεις, περιορίζονται στο να μās λένε ότι ο χριστιανισμός δεν επιβλήθηκε δια ροπάλου, αλλά οι άμοιροι οί χριστιανοί ήταν αυτοί οί όποιοι υπέφεραν τὰ πάνδεινα εξαιτίας τής αμάθειας, τής χυδαιότητας και τής αλλοφροσύνης τών λεγόμενων «*έθνικών*» (άν δεν με πιστεύετε, τὸ μόνο πού έχετε νά κάνετε είναι νά επισκεφτήτε τή Φιλοσοφική Σχολή Ἀθηνών και νά παρακολουθήσετε μία όποιαδήποτε διάλεξη στὸν τομέα Ἱστορίας - Ἀρχαιολογίας).

Πρὸς τὸ παρὸν άτομα τής δικής μου γενιάς δεν έχουν διατελέσει οὔτε ὑπουργοί παιδείας οὔτε καθηγητές πανεπιστημιακῶν σχολῶν. Βεβαίως πρέπει νά παραδεχτῶ, ότι και ἐμεῖς ἀπ' τή μεριά τή δική μας έχουμε παραδοθῇ ἀμαχητὶ ἀπέναντι στοὺς όποιους ἀνθελληνικούς μηχανισμούς, οί όποιοι σταθερὰ και με ἀξιοζήλευτη συνέπεια έχουν επιδοθῇ τὰ τελευταῖα χρόνια σ' ἓναν ἀνελέητο ἀγῶνα, προκειμένου νά πετύχουν τὸ σκοπό τους, ὁ όποιος δεν είναι ἄλλος ἀπὸ τήν πλήρη ἀποχαύνωση και τελικὴ χειραγώγηση τών νιάτων αὐτῆς τής χώρας. Τηλεόραση, ἐφημερίδες, κινηματογράφος, εκπαιδευτικοί ὀργανισμοί, ὅλοι έχουν συνεισφέρει σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα, και τὰ ἀποτελέσματα τοῦλάχιστον μέχρι τήν παρούσα στιγμή ἐμφανίζονται θεαματικά. Βλέπετε, κύριε Λάμπρου, ὑπάρχουν πράγματι κάποιες σκοτεινές ἀόρατες δυνάμεις, οί όποιες, ἀφοῦ ἀπέτυχαν νά ὑποτάξουν τὸν ἑλληνισμό ἐδαφικά, τώρα πλέον έχουν ἐμπλακῇ ψυχῇ τε και σώματι σέ ἓναν καινούργιο ἀγῶνα, αὐτὸν τής πολιτιστικῆς και πνευματικῆς συρρίκνωσης τοῦ λαοῦ μας.

Παρ' ὅλα αὐτὰ δεν θέλω νά ἀκούγωμαι τόσο πολὺ ἀπαισιόδοξος, γιατί ἡ ἱστορία μās ἔχει διδάξει ἄλλα. Ὁ ἑλληνισμός, κύριε Λάμπρου, ἔχει ἐπιδιώσει μās ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ὁ ἑλληνισμός ἔχει ἐπιδιώσει ἑνὸς ἀναθεματισμένου βυζαντινοῦ μεσαιωνισμοῦ και τέλος ὁ ἑλληνισμός ἐπιδίωσε μās κατοχῆς, ὅπως ήταν αὐτὴ τοῦ Ὁθωμανοῦ δυνάστη, τής όποιας κανένα ἄλλο ἔθνος δεν θά εἶχε ἐπιδιώσει, τοῦλάχιστον ὄχι χωρίς νά ὑποστῇ μία σοβαρώτατη

κρίση ταυτότητας και προσανατολισμοῦ μέσα στο ἱστορικὸ πολιτικοκοινωνικὸ γίγνεσθαι. Δεν θά ἀναφερθῶ στὸν Ἰουδαϊσμό, γιατί με μεγάλη μου λύπη, ὀφείλω νά τὸ παραδεχτῶ, οί φίλοι μας οί Ἑβραῖοι σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο έχουν κερδίσει τὸν πρώτο γύρο, ἐφ' ὅσον έχουν κατορθώσει νά παρασύρουν τήν οἰκουμένη στὴν ἀναγνώριση τοῦ χρήματος ὡς τής ὑπέρτατης ἀξίας, ἡ όποία πρέπει νά διέπῃ τή ζωὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου.

Ὡστόσο, ἀγαπητὲ κύριε Λάμπρου, ἐμεῖς οί Ἕλληνες, οί γεννήτορες τοῦ Παγκόσμιου Πολιτισμοῦ, δεν έχουμε πεῖ τήν τελευταῖα μας λέξη. Ὑπάρχουν ἀκόμα ὑγιῆ στοιχεῖα στὸν ἑλληνικὸ χῶρο, πού ἀντιστέκονται με πείσμα στὴν ὅποια ἀνθελληνικὴ προπαγάνδα. Ὑπάρχουν νέοι ἄνθρωποι, οί όποιοι σιγὰ - σιγὰ συσπειρώνονται και μιὰ μέρα θά ἀφυπνίσουν τὸν νεοέλληνα, θά βγάλουν τήν Ἑλλάδα ἀπ' τή λήθη και θά τῆς δώσουν τή θέση πού τῆς ἀξίζει. Ἐσεῖς, κύριε Λάμπρου, ξέρετε ότι αὐτοί οί ἄνθρωποι ὑπάρχουν και σιγὰ σιγὰ ἀκμάζοντας εἴτε ἐδῶ εἴτε στο ἐξωτερικὸ θά ὀρθώσουν τὸ ἑλληνικὸ ἀνάστημα ψηλὰ και θά πατάξουν ὅλα ἐκεῖνα τὰ βδελυρὰ στοιχεῖα, πού λυμαίνονται τὸν ἑλληνισμό. Φυσικά αὐτὸ τὸ κίνημα δεν θά εἶναι ἀναρχικὸ οὔτε τρομοκρατικὸ, ἡ ἐπανάσταση θά εἶναι πνευματικὴ και γι' αὐτὸ τὸ λόγο θά γίνῃ ἀποδεκτὴ ἀπὸ ὅλους.

Ἡ ζωὴ μου, ἀπὸ τότε πού κράτησα στὰ χέρια μου τὸ πρώτο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ σας, ἔχει ἐπιτέλους ἀποκτήσει νόημα. Μās κάνετε ἔθνικα ὑπερήφανους, κύριε Λάμπρου, γι' αὐτὸ μὴν σταματᾶτε, συνεχίστε με τὸ ἴδιο πάθος και τήν ἴδια ὠμὴ εὐλικρινεία πού σās χαρακτηρίζει τὰ τελευταῖα 19 χρόνια. Καὶ νά εἰστε σίγουρος, ότι θά ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οί όποιοι θά συνεχίσουν τὸ ἔργο σας, ὅταν κάποτε κουρασθῆτε, μέχρι νά ὑπάρξῃ δικαίωση και οἰκουμενικὴ ἀποδοχή. Ζητῶ συγγνώμη, ἂν ὁ γραφικὸς μου χαρακτήρας σās κούρασε.

Μετὰ τιμῆς
Χρυσόστομος Παλάδρας
Περιστερί, Ἀθήνα

Η ΕΠΙΓΝΩΣΗ

Κρισναμούρτι, Κβάντα και "Έλληνες σοφοί

*‘Ο Κρισναμούρτι
και ό μέγας πνευ-
ματικός προπάτο-
ρας και δάσκαλός
τον ‘Ηράκλειτος ό
‘Εφέσιος.*

**‘Η ‘Ηθική και οί νόμοι της επί χιλιετίες (καθ)ώριζαν τόν κά-
θε άνθρωπο μέσα στην κοινωνική ομάδα. Τά «πρέπει» και
«δέν πρέπει» κατηύθυναν τά άτομα και αυτά διαμόρφωναν**

“Όταν πλαστογραφούν τούς αρχαίους...

*Διάφοροι σύγχρονοι μελετητές της ψυχολογίας γενικώς, άγνοοῦντες την Έλληνική Αρχαιότητα αλλά ένημερωμένοι πλήρως τεχνολογικά, έπι-
μένουν ότι μόνον αυτοί μπορούν νά λύσουν τόν θέμα της ψυχικής κάκω-
σης του ανθρώπου στο σημερινό σύστημα. Χωρίς ύπομόχλιο: Ξεχνούν τις
ένωμένες Φιλοσοφία - ‘Επιστήμη - Τέχνη της ‘Αρχαιότητας, όπως ξε-
χνούν ότι οί διάφοροι «έπιστήμονες» πού ανακάλυψαν τά διάφορα δόγ-
ματα της σύγχρονης ψυχολογίας, «βρῆκαν» αυτά πού τούς συνέφερε.*

*‘Η Φύση είναι άπειρη. Δέν μπορούν νά καταλάβουν, ότι ή τεχνολογική
διευθέτηση της ψυχικής άνωμαλίας του σύγχρονου ανθρώπου λόγω του*

τὴν ἐκάστοτε κοινωνία. Οἱ μηχανισμοὶ τοῦ Ἐγώ, οἱ σχέσεις νοῦ - ψυχισμοῦ - σώματος οὐδόλως ἀπασχολοῦσαν τὸν ἄνθρωπο, πολλῶ μᾶλλον ἢ σχέση μετὰ τῆς λειτουργίας τοῦ νοῦ καὶ τῆς δυστυχίας του (φόβος, ἐπιθετικότητα κ.λπ.).

Πρῶτοι οἱ Ἕλληνες διανοητὲς διετύπωσαν τὴν ἰδέα τῆς ἔρευνας τοῦ «ἑαυτοῦ» ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἰδίους. Μὲ τὸ «γνώθι σαυτὸν» ἐργαλεῖο - μέσον ἀλλὰ καὶ σκοπὸ θὰ δώσουν τὴν εὐκαιρία σὲ κάθε ἄνθρωπο νὰ ἀπελευθερωθῇ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς Ἀνάγκης - Νόμου. Τί ἐννοοῦσαν ὅμως μὲ τὸ Δελφικὸ ἀπόφθεγμα; Σὲ κανένα σύγγραμμά τους δὲν διευκρινίζεται, μόνον σκόρπιες νύξεις, ἀποσπασματικὲς ἀναφορές... Ὡσπου τὸν 20ὸ αἰῶνα ἐπαναπροσεγγίζει τὴν ἀρχαιοελληνικὴ σοφία τῆς αὐτογνωσίας ὁ Ἰνδὸς Κριشناμοῦρτι.

ΟΙ ΠΡΟΔΡΟΜΟΙ ΚΑΙ Η ΠΤΩΣΗ.

Μὲ τελευταῖο τὸν Ἐπίκουρο (πέθανε τὸ 270 π.Χ.) καὶ κάποιους νεοπλατωνικοὺς χάνεται καταδικασμένο τὸ ἀρχαῖο πνεῦμα καὶ μαζί του ἡ αὐτογνωσία. Τὰ «μαῦρα χρόνια» (300 μ.Χ. ἕως 1.000 μ.Χ.) καὶ τὸν Μεσαίωνα (1000 - 1450) διαδέχεται ἡ Ἀναγέννηση, ποὺ ἀναδιώνει τὴν ἐλληνικὴ διανόηση, ἀλλ' ἐπιλεκτικὰ μέσῳ τοῦ χριστιανικοῦ φίλτρου (Πλάτων, Ἀριστοτέλης, στωϊκοί, ἀλλ' ὄχι Ἴωνες φι-

σοστήματος δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῇ ἀπὸ μελετητὲς τοῦ συστήματος, ποὺ δὲν τὸ ἔχουν ἀποκηρύξει μὲ βία τὴν Ἀρχαιότητα. Τὸ πνεῦμα τῆς Ἀρχαιότητος εἶναι αὐτὸ ποὺ θὰ καθοδηγήσῃ τίς ἀνακαλύψεις, καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι εὐκόλο, ὅταν τὴν ἔχουν μὲ μανία ἀκρωτηριάσει. Δηλαδή θὰ ἐμπλακοῦμε στὰ Φροῦδικὰ δόγματα τῆς ἀλυσίδας Χριστιανισμός - Καπιταλισμός - Μαρξισμός - Σοσιαλισμός, γιὰ νὰ ξαναγυρίσωμε ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ ξεκινήσαμε, ὅπως ἔγινε τώρα; Ξέρετε τί θὰ γίνη; Ὅτι ἔγινε καὶ μὲ τὴν Ἀρχαία Τραγωδίαν, ὅταν ἔβαλαν τὴν Ἥλέκτρα στὸ σταυρό!.. Ἔχετε «μυρίσεις» τὴν ἀτμόσφαιρα οἰκείων κέντρων διεθνῶς, ὅπου μαζί μὲ τὸ Χόλλυγουντ λένε ὅ,τι θέλουν;

Οἱ διάφοροι κουλτουριάρηδες καὶ οἱ ἄμοιροι Ἑλληνικῆς Παιδείας σὲ κάτι τέτοια μᾶς ὀδηγοῦν. Ἀλλωστε ὁ Μπρετόν (ὑπερρεαλιστής) εἶπε, ὅτι ἡ «Νίκη τῆς Σαμοθράκης» (Λοῦβρο) μοιάζει μὲ πλύστρα... Γιὰ εὐκολία τοὺς ἀποκηρύσσουν ὅλους τοὺς γίγαντες τῆς κλασικῆς Τέχνης, λησμο-

λόσοφοι, σοφιστές κ.λπ.). Οί κοινωνίες ενδιαφέρονται για την επιστήμη όχι ως βαθεία γνώση αλλά μόνον ως έγγυητρια της δελτίωσης των συνθηκών ζωής με βάση την *ratio* (= εκλογίκευση) και ξεχνούν την αυτογνωσία.

Ἀρχὰς τοῦ 20οῦ αἰ. ὁ Ζ. Φρόντ, μελετώντας τὴν ἀρχαιοελληνικὴ γραμματεία, ταράζει τὰ νερὰ μὲ τὸν ἐπαναπροσδιορισμὸ τῆς «*ψυχῆς*» (ψυχισμός, ψυχολογία κ.λπ.) ὡς συναισθηματικῆς λειτουργίας / ἐκδήλωσης τοῦ ἀτόμου. Ἡ ἐπαναστατικὴ του θεωρία ὁμῶς δημιουργεῖ καὶ τώρα σύγχυση θεωρῶντας ὡς πηγὴ τῶν ψυχосωματικῶν φαινομένων τὴν *libido* = σεξουαλικότητα, ἀφοῦ μετέτρεψε τὸ ἀποτέλεσμα εἰς αἶτιο. Οἱ μαθητὲς του Adler καὶ Jung θὰ διευρύνουν τὴ θεωρία τοῦ δασκάλου τους, συνεχίζοντας ὁμῶς νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν «*ψυχοθεραπεία*» (*ψυχανάλυση*) ὡς ἐργαλεῖο ἔνταξης τοῦ «ἀσθενοῦς» στὴν κοινωνία, χωρὶς βασικά νὰ ενδιαφεροῦν γιὰ τὴν αὐτοσυνείδηση τῶν μηχανισμῶν τοῦ Ἑγῶ.

Οἱ Marx, Engels, Lenin, γνῶστες καὶ αὐτοὶ τῶν ἐλληνικῶν κειμένων, χρησιμοποίησαν τὰ ἄτομα ὡς **μέσα** πρὸς ἐπίτευξη μιᾶς «τέλειας» (οὐτοπικῆς) κοινωνίας, ποὺ ἐν συνεχείᾳ θὰ δημιουργοῦσε εὐδαίμονα ἄτομα, μὲ θυσία τοῦ παρόντος στὸ ἀπώτερο μέλλον, ποὺ δὲν ἔφθασε ποτέ!

Μέσα σὲ κυκεῶνα νέων ἰδεολογιῶν, θρησκευτικῶν ρευμάτων, καπιταλισμοῦ, παγκοσμίων πολέμων μὲ συνέπειά τους βαθεῖα ἀτομικὴ καὶ κοινωνικὴ ὁδὴν ἐμφανίζεται ὁ μέγας Ἰνδὸς διανοητής.

Ο ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ.

Ὁ Τζίντου Κρισναμούρτι (ὁ Κ., ὅπως ὠνόμαζε

νοῦντες ὅτι μόνον αὐτοὶ εἶναι τὸ ὑποθηκοφυλάκιο τοῦ μεγίστου, ὅπου ἔφθασε ὁ ἄνθρωπος, ἀνίκανοι νὰ τοὺς νοιώσουν. Δηλαδή οἱ θεραπευτὲς αὐτοὶ πῶς θὰ θεραπεύσουν, μὲ κλωνοποίηση, ναρκωτικὰ ἢ γενετικὲς μεθόδους παραγωγῆς ἀνδρεικέλων; Τί θὰ παράγουν, εὐτυχισμένες ἀγέλεδες σὲ καταπράσινα λιβάδια;

Ἀς σοβαρευτοῦμε. Ἐκδηλῇ εἶναι ἡ κρίση τοῦ συστήματος, ποὺ ἀποφεύγει τὴ θεώρηση τῶν πάντων. Εἶναι γνωστό, ὅτι ὁ ἐξουσιασμός μεθυσμένος ἀπὸ τοὺς πρόσφατους δογματισμούς τον καὶ ἔχοντας γιὰ πολίτευμά του τὸν δόλο, δὲν μπορεῖ νὰ κυβερνήσῃ σὲ καμμιά ἀνθρωπότητα. Ἡ μοντέρνα τέχνη γενικῶς τοὺς ἐκφράζει, μόνο ποὺ κάθε ἔργο της ἔχει ἀνάγκη μιᾶς νευρολογικῆς κλινικῆς καὶ ἐνὸς προωθημένου νοσοκομείου ἀλλαγῆς μελῶν καὶ ὀργάνων...

Παντελῆς Γλάρος

Ταξίαρχος (ίπ.) Πολεμικῆς Ἀεροπορίας

τόν έαυτό του) γεννήθηκε τὸ 1895 ἀπὸ βραχμάνους (ύψηλὴ τάξη) γονεῖς, πέθανε δὲ 91 ἐτῶν. Ἀπὸ μικρὸς, ὀρφανὸς ἀπὸ μητέρα, ἀναθρέφεται μαζί μὲ τὰ πολυάριθμα ἀδελφία του ἀπὸ τὸν πατέρα του.

Ἡ Α. Μπέζαντ, πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς καὶ ὁ Τ. Λεντμπήτερ, τέως κληρικός, «ἀνακαλύπτουν» στὸ πρόσωπο τοῦ ἀτίθασου 15ετοῦς Κ. τὸν... ἀναμενόμενο «Μεσσία» (= Ματρίγια - Ἰησοῦς - Βούδας)! Τὸν υἱοθετοῦν, καὶ αὐτὸς δέχεται νὰ σπουδάσῃ στὴν Ἀγγλία, ὑπὸ τὴν προϋπόθεση νὰ ἔλθῃ γιὰ πάντα μαζί του ὁ ἀγαπημένος του μικρὸς ἀδελφὸς Νίτια. Παρ' ὅλη τὴν ὀξύτατὴ διάνοιά του καὶ τὸν ἐξαίρετο ἐκπαιδευτὴ δὲν κατορθώνει νὰ εἰσαχθῇ σὲ κανένα πανεπιστήμιο. Ἐνῶ μελετᾷ μὲ θέρμη τοὺς ἀρχαίους Ἑλλήνες συγγραφεῖς, δὲν ἀνέχεται τὸ ἰσχύον ἐκπαιδευτικὸ σύστημα καὶ ἰδιαίτερα τὶς ἐξετάσεις (ὄρα Ἡράκλειτον κ.ἄ.). Μετὰ τὸν πρόωγο θάνατο τοῦ δικηγόρου πλέον ἀδελφοῦ του καὶ παρ' ὅλη τὴν συνεχῆ προστασία τῆς Μπέζαντ (θὰ τὴν ἀποκαλῇ πάντα ἅμα = μανούλα, ὅπως καὶ ἄλλες ἡλικιωμένες φίλες του) στὰ 26 του θὰ ἐγκαταλείψῃ κάθε προσπάθεια ἀκαδημαϊκῆς μόρφωσης.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Μπ. ἔχει ἰδρύσει τὸ «Τάγμα τοῦ Ἀστέρος» γιὰ τὴν προώθηση τοῦ... «μεσσιανικοῦ» ἔργου τοῦ Κ. Ἡ ὀργάνωση ἀποκτᾷ ἀπὸ δωρεὰς τεράστια ἀκίνητῃ καὶ κινήτῃ περιουσία. Ὁ Κ. στὰ 27 του ἔχει μία τρομακτικὴ «πνευματικὴ ἐμπειρία» (τὴν ὀνομάζει «διαδικασία»), ποὺ ἐπαναλαμβάνεται συχνὰ ἐπὶ δύο ἔτη μὲ ἰσχυρότατους πόνους. Εἶναι σχιζοφρένεια, βαθεῖα ἐνόραση, βαρὴ ψυχροσωματικὰ περιστατικά; Ὁ Κ. δὲν θὰ μιλήσῃ ποτὲ γι' αὐτὰ στὸ μέλλον. Σαφῶς ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὰ «διώματα» αὐτὰ καὶ ἀντιλαμβανόμενος ὅτι ἡ «θεοποίησή» του ἀπὸ τὴν Θεοσοφία εἶναι ἡλιθιότητα διαλύει τὸ Τάγμα, ἐπιστρέφοντας τὶς περιουσίες καὶ δηλώνοντας ὅτι δὲν εἶναι ὁ «Παγκόσμιος Διδάσκαλος».

Ἔτσι 33 ἐτῶν ἀρχίζει τὰ ταξίδια (ἐκατοντάδες ἀνὰ τὸν κόσμον) ἐκθέτοντας τὴν διδασκαλία-ἐμπειρία του μὲ ὁμιλίες, συζητήσεις καὶ προσωπικοὺς διαλόγους². Σὲ ἓνα ἀπὸ αὐτὰ τὸ 1930, στὴν Ἀθήνα, αὐτὸς ποὺ ἀδιαφοροῦσε πλήρως γιὰ τὴν Τέχνη (ἔνοιωθε εὐδαιμονία μόνον στὴ φύση), ἔμεινε ἐμβρόντητος ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν λέγοντας: «*Τί ἄνθρωποι αὐτοὶ οἱ λίγοι ὑπέροχοι Ἑλλήνες!*» (Μόνον ἄλλα δύο ἔργα τὸν συγκίνησαν στὴ ζωὴ του: ἡ «Νίκη τῆς Σαμοθράκης» καὶ μία ἑλληνιστικὴ κεφαλὴ τοῦ Βούδα).

Παράλληλα καὶ σύμφωνα μὲ τὶς δραστηριότητες αὐτές, θεωρῶντας τὴν ἐκπαίδευση τῶν νέων θεμελιώδη, ἰδρύει 7 σχολεῖα καὶ 4 κέντρα σὲ Ἀμερική, Ἀγγλία, Ἰνδία καὶ Ἑλβετία. Ἡδη ἀπὸ τὸ 1936 ξεκαθαρίζει ὁ πυρῆνας τῆς διδασκαλίας του μὲ τὶς φράσεις «*ἂς ξεκινήσουμε τὴν ἐπίγνωση χωρὶς ἐπιλογὴ*» μέσῳ τῆς πνευματικῆς «*ἐκλαμψης*» (flash - insight), ὥστε νὰ φθάσουμε στὴν «*μέθη*» (ἡ *μέθεξις* τοῦ Πλάτωνος).

Ὁ Κ. ἦταν στὴ ζωὴ πάντα «προστατευμένος» ἰδίως ἀπὸ γηραιὲς γυ-

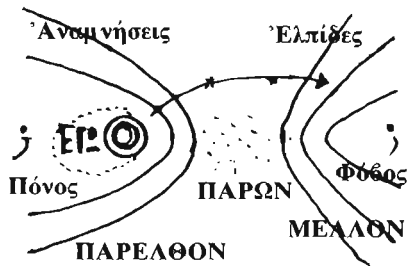
ναϊκες, παρ' όλες όμως τις ιδιομορφίες του ήταν βαθιά στοργικὸς με τοὺς ἀνθρώπους. Πῶς όμως νὰ μιλήσης σύντομα γιὰ τὴν γεμάτη ἀστείρευτη ἐνέργεια ζωὴ αὐτοῦ τοῦ γοητευτικοῦ ἀνθρωπάκου (53 κιλά) μετὰ τὸ ἐπιμελημένο κοστουμί, τὸ φωτεινὸ πρόσωπο, τὴ βελούδινη φωνή;

Η ΑΡΧΗ. Μέσα ἀπὸ τὶς δεκάδες χιλιάδες σελίδες τοῦ ἐκδοθέντος ἔργου τοῦ Κ. (γραπτὰ καὶ προφορικὰ) παρακολουθοῦμε τὴν μετὰ δεκάδες διαφορετικοὺς τρόπους διατύπωση τῶν ἰδίων ἀρχῶν. Γιὰ τὸν Κ. τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς ἔρευνας εἶναι τὸ «*γνώθι σαυτόν*», δηλ. ἡ κατανόηση τοῦ μηχανισμοῦ αὐτοῦ πὺν λέμε «ἐαυτὸν - ἐγώ».

Ξεκινᾷ ἀπὸ τὴ διαπίστωση ὅτι τὸ **Ἐγὼ** εἶναι ὁ **Νοῦς**, δηλ. τὸ σύνολο πνεύματος καὶ ψυχισμοῦ. Ξεκαθαρίζει, ὅτι τὸ μόνο γνωστικὸ ὄργανο εἶναι οἱ αἰσθήσεις μας (ὄρα Ἡράκλειτον, ἀπ. 55· καὶ Ἐπίκουρον, ἀπ. 32), τὶς ὁποῖες ἐπεξεργάζεται ὁ νοῦς πὺν λειτουργεῖ μετὰ τὶς **σκέψεις**. Λόγω τοῦ ὅτι ὁ νοῦς εἶναι διαμορφωμένος ἀπὸ τὸν χρόνον (παρελθὸν ἐγγὺς ἢ ἀπώτατο) μετὰ **ιδέες** πὺν δὲν εἶναι δικές του, ἀδυνατεῖ νὰ ἀντιληφθῇ τὰ αἷτια τῆς κακοδιαμονίας του (πόνος, φόβος, μίσος κ.λπ.). Ἡ μόνη δυνατότητα πὺν μᾶς ἀπομένει εἶναι ἡ **ἐπίγνωση** τῆς λειτουργίας τοῦ νοῦ (*aware-ness* < *ge-wa(h)ro* < + *Φάρκος* < *ἀρκέω* = προσέχω νὰ ...).

Η ΕΠΙΓΝΩΣΗ. Μετὰ τὸν ὅρον αὐτὸν ὁ Κ. προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ μία κατάσταση τοῦ **εἶναι** μας, στὴν ὁποία ἡ διαμορφωμένη σκέψη ἀπουσιάζει, ὑπάρχει ἀπλῶς ἡ ἀντίληψη τοῦ τί συμβαίνει / τί ὑπάρχει ἐντὸς μας. Τὴν ἐπεξηγεῖ δὲ ὁ Κ. μετὰ ποικίλες λέξεις ὅπως *κατανόηση*, *βαθειὰ ἀντίληψη*, *ἐντονη* / *ἄμεση παρατήρηση*, *αὐτογνωσία*, *αὐτοσυνείδηση* κ.ἄ. [κατὰ τὸν Γοργία... «*δεῖται... σοφίας τὸ πλίγμα γνῶναι*» = χρειάζεται σοφία, γιὰ νὰ ἔχουμε ἐπίγνωση τοῦ (πρώτου) θήματος (πρὸς τὴν αὐτογνωσία): Diels - Kranzt, «*Προσωκρατικοὶ Φιλόσοφοι*».] Ἀναφέρει δὲ ὡς χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τὸ παιδί, πὺν βλέπει γιὰ πρώτη φορὰ κάτι: τὸ παρατηρεῖ βαθιά μετὰ ἄμεση ἐπαφή, χωρὶς πείρα / μνήμη τόσο, πὺν **ταυτίζεται** μετὰ αὐτό, ὥσπου ὁ Χρόνος καὶ ὁ Χῶρος νὰ εἶναι ἀνύπαρκτοι. Καὶ τότε μετὰ τὴν ἐξαφάνιση τοῦ παρατηρητῆ καὶ τοῦ παρατηρούμενου ἐπέρχεται βαθειὰ ἐπίγνωση τοῦ **Εἶναι** (τὸ ὄντως ὄν = ἡ ψυχὴ ἀνακύψασα εἰς τὸ ὄν ὄντως: Πλάτων, *Φαῖδρ.* 249c).

Η ΕΡΕΥΝΑ. Ὁ Κ. προτείνει ὡς ξεκίνημα τὴν ἐπίγνωση τῆς ἴδιας τῆς λειτουργίας τοῦ νοῦ, ἀφοῦ ἐπέλθῃ τὸ ξύπνημα σὰν μία ξαφνικὴ λάμψη μέσα στὸ σκοτάδι (*insight*). Ὁ **νοῦς**, ἃς τὸ ἀντιληφθῶμε λέει, ἀποτελεῖται σχεδὸν ὅλος ἀπὸ **μὴ** δημιουργικὲς σκέψεις (ὑπάρχουν καὶ οἱ «*χρηστικές*»), πὺν προκαλοῦν συναισθήματα μετὰ σωματικὴ / πνευματικὴ ἐπίδραση³ (νόσο). Ὡς διαμορφωμένος ἀπὸ τὶς μνήμες, εἶναι συνεχῶς ἀπασχολημένος μετὰ αὐτὲς τὶς σκέψεις σὲ ἀτέρμονα καὶ μὴ παραγωγικὴ κίνηση, μεταφερόμε-

Σχ. 1. 'Η ψευαίσθηση του 'Εγώ και του Χρόνου.

νος από τὸ παρελθὸν στὸ μέλλον κ.ο.κ. (Σχ. 1).

Ἔτσι τὸ παρὸν ἀντιμετωπίζεται ὄχι σὰν κάτι νέο, ὁλοζώντανο, ἀλλὰ μέσα ἀπὸ τὸ φίλτρο τοῦ νεκροῦ παρελθόντος / γνώσεων ψυχολογικῶν καὶ τοῦ φανταστικοῦ ἀνύπαρκτου μέλλοντος. Τὸ Παρὸν, ἡ μόνη πραγματικότητα, τὸ εἶναι, τὸ 'Αεὶ ὄντως ὄν, τὸ Ἀληθές, μᾶς διαφεύγει, ἐφ' ὅσον εἶναι ἄχρονον⁴. Ὅταν ζοῦμε συνεχῶς στὸ πα-

ρόν, δὲν ὑπάρχει παρελθὸν / μέλλον καὶ φυσικὰ ἡ ροὴ τοῦ (ψυχολογικοῦ) χρόνου σταματᾷ ἢ μᾶλλον εἶναι ἀνύπαρκτη. Ὁ χρόνος εἶναι κατασκευὴ τοῦ νοῦ, ποῦ μὲ τίς σκέψεις δημιουργεῖ δίχτυ - τεῖχος, μέσα ἀπὸ τὸ ὁποῖο δὲν μπορεῖ νὰ περάσῃ ἡ πραγματικότητα ἕως τὴν ἀντίληψή μας. Ὁ Καβάφης στὸ πρῶτο του καὶ ἴσως καλύτερο ποίημά του, «Τὰ τεῖχη», λέει: «... πῶς νὰ μὴν προσέξω... ἀνεπαισθήτως μ' ἐκλείσα(ν) ἀπὸ τὸν κόσμον ἔξω».

ΤΟ ΕΓΩ - ΕΑΥΤΟΣ.

Δημιουργεῖται μὲ τὴν ἐμπειρία ἄλλων, ποῦ μετατρέπεται σὲ μνήμη, δόγματα κ.λπ. Ὅσο περισσότερο συσσωρεύει, τόσο θέλει νὰ ἀποκτήσῃ ἐξουσία, ἄμυνα, σκεπάζοντας τὴν κενότητα - ἀνυπαρξία μὲ σκουπίδια. Ἡ ἴδια ἡ ἐπιτυχία ἔχει τὰ σπέρματα τοῦ πόνου, τῆς ἀνίας, ποῦ φέρνει τὴ σύγχυση σὲ ἀέναο φαῦλο κύκλο (κατέχω, φοβᾶμαι μὴ χάσω, θέλω περισσότερα). Ὁ νοῦς ἐξαντλεῖται σὲ συνεχή ροὴ σκέψεων χωρὶς περιθώρια δημιουργικῆς δράσης.

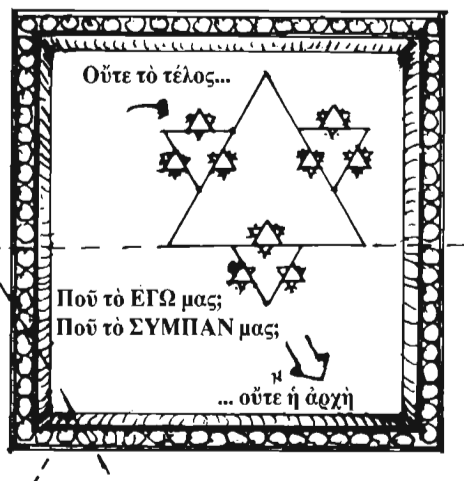
Τὴ σχέση ἀτόμου - κοινωνίας ὁ Κ. τὴν θεωρεῖ ψευδοπροβλημα / ἄλλοθι, ἀφοῦ ἡ κοινωνία διαμορφώνει τὸ ἄτομο καὶ τὸ ἀντίθετο. Καὶ οἱ ἐπαναστάσεις χρησιμοποιῶντας τὰ ἴδια ὑλικά ('Εγὼ) παράγουν ἴδια ἀποτελέσματα (π.χ. κομμουνισμός). Ἐπίσης κάθε προσπάθεια τοῦ νοῦ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸν **πόνον** εἶναι καταδικασμένη, καὶ ἡ «αὐτοδελτίωση», ἡ πειθαρχία, τὰ δόγματα, οἱ ιδεολογίες εἶναι ἀτελέσφορα.

Ὁ Κ. μὴν ἀφήνοντας τὸ Ἐγὼ νὰ ἐφησυχάσῃ ἐγκαταλείποντας τὴν αὐτογνωσία καὶ δεχόμενο τὴν αὐθεντία (οὔτε ὁ ἴδιος εἶναι!) λέγει: «*Ἡ ἀλήθεια εἶναι κάτι ποῦ δὲν μπορεῖς νὰ τὴν πῇς σὲ ἄλλον, ἀπλῶς διώνεται*»⁵. Ὅπως σὲ μία ἱστορία ἀπὸ τὸ Ζέν: Ὁ τυφλὸς ρωτᾷ τὸν σοφὸ τί εἶναι τὸ λευκό; – Εἶναι τὸ πρόβατο, τὸ χιόνι, τὸ γάλα. Καὶ ὁ τυφλὸς εὐτυχής: – Τώρα ξέρω τὸ λευκό. Εἶναι μαλακό, κρύο καὶ γλυκό!

Ο ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΣ ΝΟΥΣ.

Ὅταν ρωτοῦσαν τὸν Κ.: «Τί θὰ κερδίσω;», ἀπαντοῦσε: «Τίποτε. Ὅταν βλέπετε τὴ σελήνη νὰ ἀνατέλλῃ ἀπρόσμενα, τί κερδίζετε;». Στὴν ἐρώτηση: «Τί θὰ δοῦμε;», ἔχοντας κατανόηση στὴν ἀπληστία τοῦ νοῦ γιὰ «διτρίνα», μιλοῦσε γιὰ τὴ **σιωπὴ** τοῦ νοῦ, γιὰ μία

κατάσταση ανοίγματος, μή-κίνησης, που όμως συμβαίνουν γεγονότα. Ἡ ἐπίγνωση εἶναι μία ἀπλότητα / ἀμεσότητα, καὶ τότε ὁ νοῦς ἄδειος ἀπὸ ἀνόητες σκέψεις ἀφήνει χῶρο στὸ Παρὸν (στὸ «νῦν» τοῦ Ἀριστοτέλη), ποὺ ὁρμᾷ ζωντανό, ἄχρονο. Τότε ὁ νοῦς μέσα στὴν πλήρη ταύτιση μὲ τὸ / τὸ «ἄλλο» (Σχ. 2) εἶναι δημιουργικός, δραστήριος, γεμάτος ἐνδιαφέροντα. Ὁ δρόμος τῆς ἐπίγνωσης εἶναι μοναχικός· αὐτὸ ἀπαιτεῖ **ἀνδρεία**, ἢ ὁποῖα τοξεύει στὴν **ἀλήθεια**, ποὺ ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ Ἐγώ. Ὁ Καζαντζάκης ἔγραψε: στὴν «Ἀσκητική»: «Δὲν ἐλπίζω τίποτα, δὲν φοβοῦμαι τίποτα, εἶμαι ἐλεύτερος».

Σχ. 2. Ἀπλὸ fractal (κλασματομορφή) (ἀπείρως μικρὸ / ἀπείρως μεγάλο).

Η ΚΒΑΝΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ.

Ἀπὸ τὰ λεγόμενα τοῦ Κ. διαφαίνονται δύο καταστάσεις τοῦ νοῦ. Τὸ συνεχές παρὸν (ἄχρονο) καὶ ἡ ταύτιση παρατηρητῆ - παρατηρούμενου στὸ Εἶναι. Τί λέγει ἡ Κβαντική Θεωρία γιὰ τὰ θέματα αὐτά; [Ἡ Κβ.Θ. συνεχῶς ἐξελισσόμενη, μὲ σύμμαχο τὴν Κοσμολογία, θρῖσκεται στὴν αἰχμὴ τῆς ἐρευνας τῆς Φύσης, στὴν προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ βρῇ τὸν **ἓνα** νόμο γιὰ τὶς 4 κοσμικὲς δυνάμεις, ὡς καὶ τὴν ἔσχατη δομὴ τῆς ὕλης.]

Λόγω τῆς ἀσυνέχειας καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀπροσδιοριστίας ὁ καθ. J. Wheeler δηλώνει: Ὅφείλουμε νὰ λέμε ἀντὶ «παρατηρητῆς», «συμμέτοχος», γιὰτὶ ἀπλῶς συμμετέχουμε σὲ γεγονότα ποὺ περιέχουν ὅλες τὶς πιθανὲς πραγματικότητες. Ὁ καθ. A. Linde: Τὸ Σύμπαν καὶ οἱ νόμοι του εἶναι μία Κβαντικὴ διακύμανση, ποὺ παριστάνεται μὲ συνάρτηση **ἀνεξάρτητη τοῦ χρόνου**· δὲν τὸ αἰσθανόμαστε, γιὰτὶ «σπᾶμε» τὸν ἐνιαῖο συμπαντικὸ χῶρο σὲ παρατηρητῆ καὶ τὸ «ἄλλο». Ἄν συγχωνευτοῦν οἱ δύο κυματοσυναρτήσεις, ὁ **χρόνος παύει νὰ ἐπηρεάξῃ**⁶. Ὁ καθ. J. Powers: Λόγω τοῦ ὅτι ὁ χρόνος εἶναι ὑπερβολικὰ ἀσταθὴς - μὴ πραγματικός, ἀναζητοῦμε τὸ βέλος τοῦ χρόνου χωρὶς ἀποτέλεσμα⁷. Ἐπίσης: Οἱ παραξενιὲς στὸ κβαντικὸ ἐπίπεδο δείχνουν τὴν ἀνεξάντλητη ποικιλία τοῦ γίνεσθαι. Ἐπίσης: Ἡ Κβ. Θ. προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν συνεχῆ ἀλλαγὴ / ποικιλία τοῦ γίνεσθαι μὲ τὸ **ἀπλὸ καὶ διαρκές** (Ἀέτιος I 22, 6: «Ὡς Ἀντιφῶν ἔφη· «νόημα ἢ μέτρον τοῦ χρόνου οὐχ ὑπόστασις»).

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΙΑΝΟΗΤΕΣ.

Στόν πρόλογο αναφερθήκαμε στην αυτογνωσία τῶν Ἑλλήνων. Τί ἀπέμεινε γιὰ τὸ θέμα αὐτό; Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς «περὶ ἠθικῆς» διαλόγους τοῦ Πλάτωνος καὶ τὰ «Ἠθικά» τοῦ Ἀριστοτέλη (γιατί ἄραγε διεσώθησαν τὰ ἔργα μόνον αὐτῶν;) ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ἀρχαίους φιλοσόφους ἀπέμειναν μόνο λίγες φράσεις (*fragmenta*). Λ.χ. ἀπὸ τὸν Θαλῆ καμμία! Τὸν Ἀναξίμανδρο 5, τὸν Ἡράκλειτο 126. Ἄν δὲν εἴχαμε μεταγενέστερους συγγραφεῖς - συλλέκτες (Διογένης Λαέρτιος, Πλούταρχος κ.ἄ.), ἴσως νὰ μὴ γνωρίζαμε οὔτε τὰ ὀνόματά τους! Ὡς πρὸς τὴ σύγκριση τῆς διδασκαλίας τοῦ Κρισναμούρτι μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ φιλοσοφία θὰ παραθέσουμε σχόλια καὶ ἀποσπάσματα μόνο ἀπὸ τοὺς Θαλῆ, Ἡράκλειτο καὶ Ἐπίκουρο.

Ο ΘΑΛΗΣ. Οἱ Σουῖδας καὶ Διογένης Λαέρτιος⁸ λέγουν: «τούτου (Θαλῆ) ἐστὶ τὸ γνῶθι σαυτόν. Ἀντισθένης φησὶ (ἐξ) ἰδιοποιήσασθαι τοῦτο Χίλων.» «(Θαλῆς) ἐρωτηθεὶς τί δύσκολον, ἔφη τὸ ἑαυτὸν γνῶναι.»

Ο ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ. Ὁ «Σκοτεινός» ἔζησε σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχές του (παραττήθηκε ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ βασιλέως), ἀπεσύρθη στὰ βουνὰ καὶ πέθανε βασανιστικά ἀπὸ ὑδρωπικία σπαραγμένος ἀπὸ τὰ σκυλιὰ (= *κυνόδρωτος*)! Ἐγραψε (ἴσως) ἓνα μόνο βιβλίον, «Περὶ φύσεως», ὑπὸ μορφὴν ἀφορισμῶν, ἀπὸ τὸ ὁποῖο διεσώθησαν μόνο λίγα παραθέματα καὶ ἀποσπάσματα.

Α. Παραθέματα. 1. Πλάτ. «Κρατύλος»: «πάντα χωρεῖ καὶ οὐδὲν μένει... δις εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης»⁹ = τὰ πάντα μεταβάλλονται (τὸ μόνον ἀληθές εἶναι τὸ παρόν). 2. Ἀέτιος: «ἡ οὐσία εἰμαρμένης ἀπεφάνετο λόγον (= ἐπίγνωση) τὸ διὰ οὐσίας τοῦ παντὸς διήκον» (= διατρέχει). «οὐ κατὰ χρόνον εἶναι γεννητὸν τὸν κόσμον, ἀλλὰ κατ' ἐπίνοιαν» (= ὁ κόσμος εἶναι ἄχρονος καὶ ἀντιληπτὸς μὲ τὴν ἐπίγνωση). 3. Σέξτος: «...ὡργανῶσθαι ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας γνῶσιν αἰσθήσει τε καὶ λόγῳ» (= ἐπίγνωση). 4. Κλήμης: «...Ἡράκλειτον τοῦ θείου τέλος φάναι εὐαρέστησις» (= ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς εἶναι ἡ εὐδαιμονία).

Β. Ἀποσπάσματα. 2. «... τοῦ λόγου δ' ἐόντος ξυνοῦ ζῶουσιν οἱ πολλοὶ ὡς ἰδίᾳ ἔχοντες φρόνησιν» (= ἐνῶ ἡ ἐπίγνωση εἶναι κοινὴ γιὰ ὅλους, οἱ ἄνθρωποι ζοῦν μέσα στὶς σκέψεις τους). 6. «ἥλιος οὐ μόνον νέος ἐφ' ἡμέρην (= καθημερινῶς) ἐστίν, ἀλλ' αἰεὶ νέος συνεχῶς». 10. «...συνάψεις (= ἀλληλένδετα) ὅλα... καὶ ἐκ πάντων ἐν καὶ ἐξ ἐνὸς πάντα». 18. «ἐὰν μὴ ἔλπηται (= λαχταρήσῃ τὸ) ἀνέλπιστον οὐκ ἐξευρήσει». 40. «Πολυμαθὴ νόον ἔχειν (= βαθεῖα κατανόηση) οὐ διδάσκει. 50. «οὐκ ἐμοῦ ἀλλὰ τοῦ λόγου ἀκούσαντας ὁμολογεῖν· ἐν πάντα εἶναι.» 55. «ὄσων ὄψις, ἀκοή, μάθησις ταῦτα ἐγὼ προτιμέω» (= ὅσα εἶναι ἀντιληπτά μὲ τὴν ὄραση / ἀκοή, μόνον αὐτὰ θεωρῶ ἀληθινά). 70. «παίδων ἀθύρματα εἶναι τὰ ἀνθρώπινα δοξάσματα» (τὰ ἀνθρώπινα δόγματα εἶναι εὐτελεῖ παιχνίδια). 89. «τοῖς ἐργηγορῶσιν ἓνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τῶν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποστρέφεται» (= καταφεύγουν στὸ δικό τους κόσμον, τὸ ἐγώ). 101. «ἐδι-

ξησάμην ἐμεωυτὸν» (= ἔψαξα νὰ βρῶ τὸ κρυφὸ νόημα τοῦ ἑαυτοῦ μου = ἐπίγνωση). 116. «ἀνθρώποισι πᾶσιν μέτεστι γινώσκειν ἑαυτοὺς καὶ σωφρονεῖν» (= ὅλοι μποροῦν νὰ ἔχουν ἐπίγνωση καὶ νὰ ζοῦν τὸ εἶναι). 113. «ξυνόν ἐστι πᾶσι τὸ φρονέειν» (= κοινὴ γιὰ ὅλους ἡ ἐπίγνωση).

Ὁ Ἡ. ἦταν κατὰ τῶν δογμάτων (30: «κόσμον οὔτε θεὸς ἐποίησεν...») καὶ τελετῶν.

Ο ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Ἐζησε στὴν ταραγμένη ἐποχὴ μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἔζησε δὲ ὅπως καὶ ὁ Ἡ., σύμφωνα μὲ τὶς ιδέες του σχετικὰ μὲ τὴν εὐδαιμονία (πνευματικὴ ἡδονή). Παρ' ὅλο πού ἦταν πολυγραφώτατος (ἴσως ἀπὸ τὸ «λάθε διώσας»), δὲν ἀπέφυγε τὴν πλήρη καταστροφή τῶν ἄνω τῶν 90 (γνωστῶν) βιβλίων του. Διεδώθησαν ἀποσπάσματα κυρίως ἀπὸ Χριστιανούς (πατέρες, μοναχοὺς), στὴν προσπάθειά τους νὰ κριτικάρουν σφόδρα τὸ ἔργο του. Καὶ μόνο ἡ προσωνυμία πού τοῦ ἔδωσαν: «ἡδονιστῆς» ἀρκεῖ, γιὰ νὰ τὸν ἐξοβελίσῃ ἀπὸ τὴ μνήμη μας. Ἀπὸ τὸν «Βίον Ἐπικούρου» τοῦ Διογένη Λαέρτιου ἐπιλέγουμε ὡς πρὸς τὴν ἐπίγνωση:

Α. Παραθέματα. 32. «Πᾶς λόγος ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ἡρτηται (= ἐξαρθᾶται)... κριτήρια γὰρ ἀληθείας¹⁰. Τὸ τὰ ἐπαισθήματα δ' ὑφεστᾶναι (= ἡ ὑπαρξὴ τῆς ἐπίγνωσης) (δια)πιστοῦται τὴν τῶν αἰσθήσεων ἀληθείαν». Ἐπίνοια = ἐπίγνωση. 135. «περὶ θρησκείας... μαντικὴ ἐστὶν ἀνύπαρκτος».

Β. Ἐπιστολαί. α. Πρὸς Ἡρόδοτον 73. «κινήσει τοῖς πάθεσιν καὶ ἀπαθείας ἰδιόν τι σύμπωμα ἐννοοῦντες, ὃ χρόνον ὀνομάζομεν» (= μόνον ἀπὸ τὴν ἐναλλαγὴν πάθους - ἡρεμίας ὡς ιδιότητα ἀντιλαμβανόμεστε τὸ χρόνο). β. Πρὸς Πυθοκλῆ 87. «οὐ ἰδιολογίας (sic) καὶ κενῆς δόξης ὁ θεὸς ἡμῶν ἔχει χρεῖαν ἀλλὰ τοῦ ἀθορύβως (=ἀτάραχα) ἡμᾶς ζῆν». γ. Πρὸς Μενοικέα 122. «οὔτε ἄκρος... οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον ἢ τοῦ φιλοσοφεῖν» (= σὲ ὅποιαδήποτε ἡλικία μπορεῖς νὰ...). 131. «οὐ γὰρ κῶμοι (= γλέντια)... ἀλλὰ νήφων (= νηφάλιος) λογισμὸς καὶ τὰς αἰτίας ἐξερευνῶν... καὶ τὰς δόξας ἐξελαύνων (τὰ δόγματα νὰ ἀποβάλλῃς) ἐξ ὧν πλείστος τὰς ψυχὰς καταλαμβάνει θόρυβος» (= ταραχὴ).

Γ. Κύρια δόξα. XVIII: «τῆς διανοίας τὸ πέρας τὸ κατὰ τὴν ἡδονὴν ἀπεγέννησεν, ἥ τε τούτων ἐκλόγισις ὅσα τοὺς μεγίστους φόβους παρσκευάζει» (= ἡ πνευματικὴ ἡδονὴ φθάνει στὰ ὅριά της μὲ τὴν ἐπίγνωση ὅσων προξενοῦν τοὺς μεγαλύτερους φόβους). XXII: «Τὸ ὑφεστηκὸς δεῖ τέλος ἐπιλογίζεσθαι καὶ πᾶσαν ἐνάργειαν, εἰ δὲ μὴ πάντα ἀκρισίας καὶ ταραχῆς ἔσται μεστὰ» (= πρέπει νὰ ἔχουμε βαθεῖα ἀντίληψη - ἐπίγνωση τοῦ ὑποκρυπτόμενου τελικοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς, ἀλλιῶς ὅλα θὰ εἶναι γεμάτα ἀσάφεια καὶ σύγχυση).

Δ. Προσφωνήσεις. Χ: «...ὅτι θνητὸς ὢν... ἀνέβης τοῖς περὶ φύσεως διαλογισμοῖς ἐπὶ τὴν ἀπειρίαν καὶ τὸν αἰῶνα καὶ κατείδες τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσσόμενα πρὸ τ' ἐόντα» (= ἂν καὶ θνητὸς... ἔφθασες μὲ τὴν ἐπίγνωση τῆς φύσεως μέχρι τὸ Ἄπειρο καὶ Ἀχρονο [τὸ ὄντως ὄν] καὶ εἶδες βαθιὰ αὐτὸ πὺν εἶναι, ἦταν καὶ θὰ εἶναι). XXVII: «ἐπὶ δὲ φιλοσοφίας συντρέχει τῇ γνώσει τὸ τερπνόν». XXX: «ἐτοιμάζονται τινες διὰ βίου (= σ' ὅλη τὴ ζωὴ τους) τὰ πρὸς τὸν βίον» (καὶ δὲν ξεκινοῦν ποτέ!). XLII: «Ὁ αὐτὸς χρόνος καὶ γενέσεως τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ καὶ ἀπολύσεως (= ἐξαφανίσεως) <τοῦ κακοῦ;> τοῦ ἑαυτοῦ» «Ὁ εὐρὼν ἑαυτὸν ἀπωλέσει· καὶ ἀπολέσας τοῦτον... εὐρήσεται». Ἰησοῦς].

ΕΠΙΛΟΓΟΣ. Ὁ Κρισναμοῦρτι βαδίζοντας στὰ ἴχνη τῶν Ἑλλήνων διανοητῶν καὶ χρησιμοποιοῦντας τὸν διάλογο / διαλεκτικὴ τους προσπάθησε νὰ προκαλέσῃ τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἐπίγνωση, τὴ διαδικασία τοῦ «γνῶθι σαυτὸν». Ἐπίσης μέσω τῆς διδασκαλίας τοῦ Κ. κατωρθώσαμε νὰ διαφωτίσουμε τὶς σκόρπιες φράσεις (*fragmenta*) τῶν Ἑλλήνων σοφῶν.

Ὁ Κ. ἔφερε τὸ αἰσιόδοξο μήνυμα (ξανὰ), ὅτι **ὅλοι** ἔχουμε τὴν δυνατότητα πρόσδεσης στὴν εὐδαιμονία / αὐτογνωσία [Πλάτ., *Πρωταγ.* 322d: «Ἐρμῆς: - *Τίνα τρόπον δοίην* (νὰ δώσω) *αἰδῶ καὶ δίκην*; Ζεὺς: - *Ἐπὶ πάντα καὶ πάντες μετέχοντες*»].

Ἀπὸ τὴν μιὰ γλύτωσε τὴν ἀνακήρυξή του σὲ ἰδρυτὴ θρησκείας, ἀπὸ τὴν ἄλλη, κυτπῶντας ἀλύπητα τὴν πολύπλοκη ἄμυνα τοῦ Ἐγὼ καὶ ἀποκόπτοντας ὅλες τὶς διαφυγές τοῦ νοῦ, ἔγινε ἀντιπαθὴς στοὺς «πολλοὺς» (Ἡράκλειτος) καὶ σχεδὸν ξεχάσθηκε ὅπως κάθε ἐνοχλητικὸς (Ἡράκλειτος, Ἐπίκουρος, σοφιστές, Ἴωνες φυσικοὶ κ.ἄ.). Εἰς μνήμην τοῦ Κ. καὶ τῶν «προπατόρων» του Ἑλλήνων σοφῶν ἃς ξεκινήσουμε τὸ ταξίδι τῆς ἐπίγνωσης. Ἀξίζει τὸν κόπο.

Βιβλιογραφία

1. Μ. Λάτινς, «*Ζωὴ καὶ θάνατος τοῦ Κ.*», ἐκδ. Καστανιώτη.
2. Κρισναμοῦρτι, «*Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ*».
3. Κ. Καρμιράντζος, «*Τὰ Ἀσκληπιεῖα...*», «Δ», τ. 216.
4. Κ. Σῦρος, «*Ἀρθρα περὶ χρόνου*», «Δ», τ. 214, 216, 219, 224-5.
5. Κρισναμοῦρτι, «*Τὸ τέλος τοῦ Χρόνου*», ἐκδ. Καστανιώτη.
6. Μ. Δανέξης - Σ. Θεοδοσίου, «*Τὸ σύμπαν πρὸ ἀγάπης*», τ. Α, σ. 41 / τ. Β, σ. 271.
7. J. Powers, «*Φιλοσοφία καὶ Νέα Φυσική*», σ. 138, 182, 184, 213.
8. «*Θαλῆς - Ἀναξίμανδρος - Ἀναξίμενης*», ἐκδ. Ἐξάντας.
9. «*Ἡράκλειτος*», ἐκδ. Κάκτος.
10. «*Ἐπίκουρος*», ἐκδ. Κάκτος.

Κων. Καρμιράντζος

Ἀρχιτέκτων Ε.Μ.Π.

ΕΠΙΠΕΔΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ «ΤΕΤΡΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ»

**Μία πρωτότυπη απόδειξη της εύρεσεως
τῶν κορυφῶν τοῦ συνόλου τετραγώνων**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εἶναι σὲ ὅλους γνωστὲς οἱ προσπάθειες τόσο τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων γεωμετρῶν ὅσο καὶ τῶν νεωτέρων γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν ἄλυτων γεωμετρικῶν προβλημάτων. Ὁ Ἀρχιμήδης ἐχρησιμοποίησε τὰ ἐγγεγραμμένα καὶ περιγεγραμμένα πολύγωνα μὲ μεγάλο ἀριθμὸ πλευρῶν, ὥστε τὸ ἐμβαδὸν τῶν νὰ συγκλίνει πρὸς ἐκεῖνο τοῦ κύκλου. Στὴν παρούσα ἀνακοίνωσή μας πρὸς τοὺς ἀναγνῶστες τοῦ «Δαυλοῦ» ἐπιχειροῦμε μίαν ἐπίπεδη προσέγγιση στὸ ἀρχαῖο καὶ ἄλυτο ἕως τώρα πρόβλημα τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου.

Τὸ τετράγωνο ἐμβαδοῦ ἴσου μὲ αὐτὸ τοῦ κύκλου ἀκτίνος R εὐρίσκεται μεταξὺ τοῦ ἐγγεγραμμένου καὶ τοῦ περιγεγραμμένου τετραγώνου τοῦ κύκλου καὶ εἶναι στὸ χῶρο, στὴν κόλουρο πυραμίδα μὲ βάσεις τὸ περιγεγραμμένο καὶ τὸ ἐγγεγραμμένο τετράγωνο καὶ μὲ ὕψος τὸ μῆκος $R(2-\sqrt{2})/2$.

Ἡ ἐπίπεδη προσέγγιση ἔγκειται στὸ ὅτι εἶναι δυνατὴ στὸ ἐπίπεδο ἡ γένεση ὅλων τῶν κορυφῶν τῶν τετραγώνων, καὶ αὐτοῦ πὺν ἰσοῦται μὲ τὸν κύκλο, ἐπὶ τριῶν κύκλων σὲ τύπο ἐπίπεδης «δεντάλλιας» ἢ μεταβλητῆς τετραγώνης σημαίας καὶ μὲ μεταβλητὸ ἰστό, μεταξὺ τοῦ ἐγγεγραμμένου καὶ τοῦ περιγεγραμμένου τετραγώνου τοῦ κύκλου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

[Βλέπετε τὸ σχῆμα τῆς μεθεπόμενης σελίδας.]

❶ Φέρομε τὸ σύστημα καθέτων ἀξόνων x, y , πὺν κόβονται στὸ σημεῖο O καθὼς καὶ τὸν τυχαῖο κύκλο ἀκτίνας $OA=OA'$. Οἱ εὐθεῖες AOA' , $C'OF'$ εἶναι διάμετροι τοῦ κύκλου (O, OA).

❷ Μὲ κέντρο τὸ σημεῖο A καὶ ἀκτῖνα AO φέρομε κύκλο, πὺν κόβει τὸν κύ-

κλo (O, OA) στο σημείο E και φέρομε την εὐθεΐα A'E.

③ Μὲ κέντρο τὸ σημείο E καὶ ἀκτῖνα $EO=EA$ φέρομε κύκλο, πὺν κόθει τὴν A'E στὰ σημεία K, B ἀντίστοιχα, τὸν δὲ ἄξονα Oκ στὸ σημείο C. Φέρομε τὴν τυχούσα χορδὴ CM.

④ Μὲ κέντρο τὸ σημείο K καὶ ἀκτῖνα KA φέρομε τὸν κύκλο (K, KA), πὺν κόθει τὶς προεκτάσεις τῆς AK καὶ τῆς CK στὰ σημεία P καὶ D ἀντίστοιχα.

⑤ Ὁ κύκλος (O, OA) κόθει τὴν μὲν KC στὸ σημείο F, τὴν δὲ OC στὸ σημείο F'.

⑥ Προεκτείνουμε τὴν MA, ὥστε νὰ κόθῃ τὸν κύκλο (K, KA) στὸ σημείο N. Φέρομε τὴν PN, ὥστε νὰ κόθῃ τὸν κύκλο διαμέτρου PC στὸ σημείο H καὶ τὴν προέκταση τῆς CH, ὥστε νὰ κόθῃ τὸν κύκλο (K, KA) στὸ σημείο G.

Νὰ δευχθῇ ὅτι:

α. Τὰ τετράγωνα CBAK, CADP εἶναι τὸ ἐγγεγραμμένο καὶ τὸ περιγεγραμμένο τοῦ κύκλου (O, OA) μὲ πλευρὲς CB, CA ἀντίστοιχα.

β. Ἡ τυχούσα χορδὴ CM, ὅπου εἶναι $CA > CM > CB$, σχηματίζει τὸ σχῆμα CMNH (ἀποδεικνύεται τοῦτο τετράγωνο) καὶ ἰσχύει:

Ἡ κορυφὴ C εἶναι τὸ σταθερὸ σημείο στροφῆς καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν τετραγώνων.

Τὸ σημείο M εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς περιφέρειας τοῦ κύκλου $(E, EA) = (O, OA)$.

Τὸ σημείο N εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς περιφέρειας τοῦ κύκλου (K, KA).

Τὸ σημείο H εὐρίσκεται ἐπὶ κύκλου διαμέτρου CP, ἡ δὲ πλευρὰ NH περνᾷ ἀπὸ τὸ ἐπίσης σταθερὸ σημείο P, πὺν εἶναι τὸ τέλος τῶν τετραγώνων.

Τὸ σχῆμα CMNH εἶναι τετράγωνο.

γ. Στὴν περίπτωσῃ ὅπου τὸ τυχαῖο σημείο G ἐπὶ τοῦ κύκλου (K, KA) εὐρίσκεται καὶ ἐπὶ τῆς προέκτασῃ τῆς FA', ἡ δὲ χορδὴ GC τοῦ ἰδίου κύκλου (K, KA) κόθει τὸν κύκλο διαμέτρου CP στὸ σημείο H, σχηματίζεται τότε τὸ τετράγωνο CHNM ἐμβαδοῦ ἴσου μὲ ἐκεῖνο τοῦ κύκλου (O, OA).

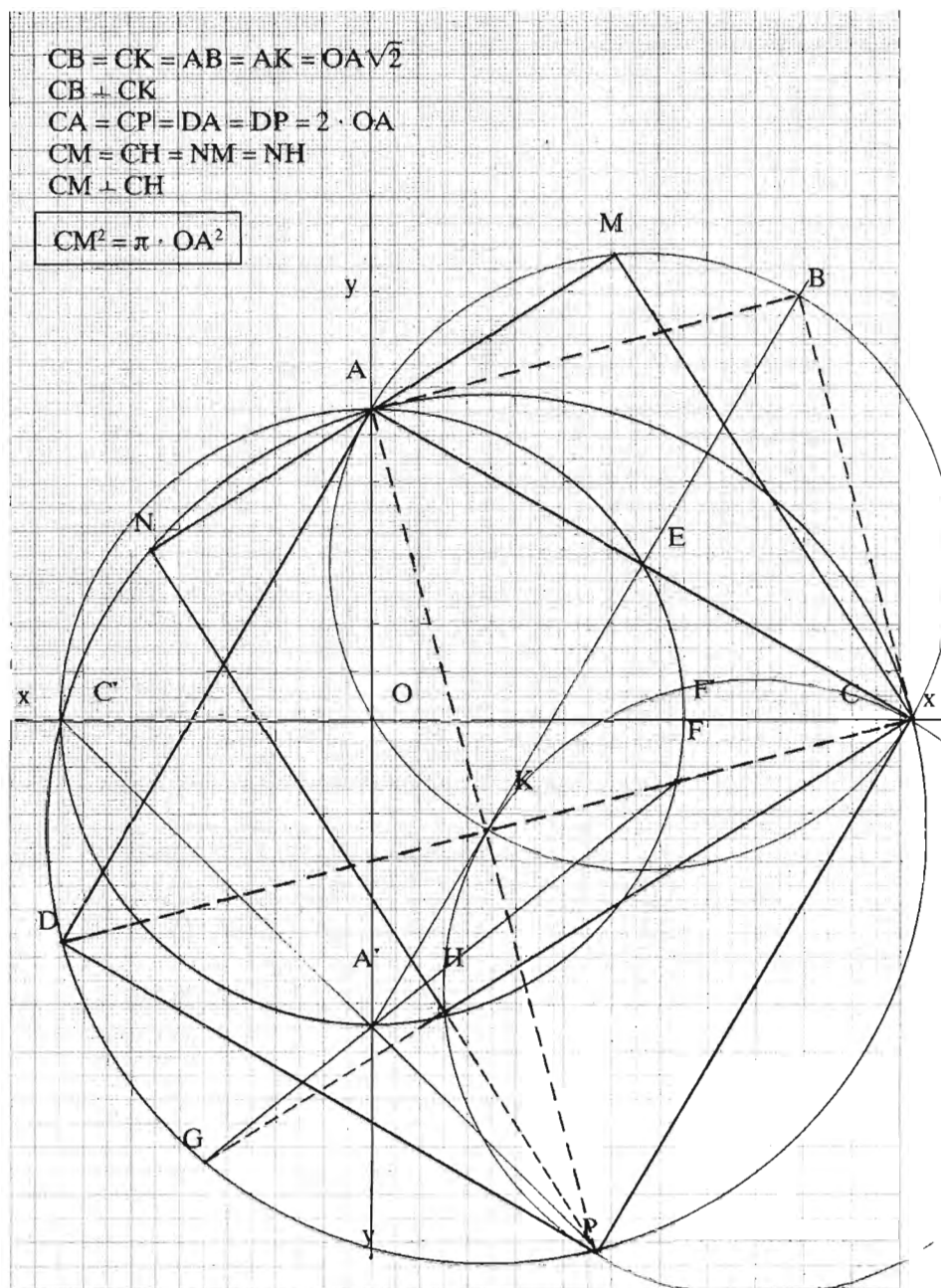
δ. Ὁ ἀριθμὸς π εἶναι ἀλγεβρικό κλάσμα.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

α. Ἐπειδὴ ἡ $AE = AO$, ἡ γωνία $\angle OAE = 60^\circ$.

Ἐπειδὴ ἡ $EA = EC = EO$ καὶ ἡ γωνία $\angle AOC = 90^\circ$, ἄρα ἡ AEC εἶναι εὐθεΐα.

Ἡ γωνία $\angle KEA = 90^\circ$, διότι ἡ AA' εἶναι διάμετρος τοῦ κύκλου (O, OA).

Ἐπειδὴ δὲ στὸ τρίγωνο $ΕΑΚ$ ἢ $ΕΑ = ΕΚ$, ἄρα καὶ ἡ γωνία $\angle ΕΑΚ = ΕΚΑ = 45^\circ$.

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν γωνία $\angle ΕΚC = 45^\circ$, ὁπότε ἡ γωνία $\angle ΑΚC = 45 + 45 = 90^\circ$.

Ἐπειδὴ ἡ γωνία $\angle ΑΚC = 90^\circ$ καὶ ἡ γωνία $\angle ΚΑC = 45^\circ$, ἄρα καὶ ἡ γωνία $\angle ΑΚC = 45^\circ$, ὁπότε τὸ τρίγωνο $ΑΚC$ εἶναι ἰσοσκελὲς καὶ ἡ $ΚΑ = ΚC$, δηλαδή ὁ κύκλος $(Κ, ΚΑ)$ περνᾷ ἀπὸ τὸ σταθερὸ σημεῖο C .

Στὸ τετράπλευρο $CBAC$ ἐπὶ τοῦ κύκλου $(Ε, ΕΑ)$ οἱ διάμετροι AC, KB εἶναι κάθετες καὶ ἴσες μεταξύ των $(KE \perp AE)$, ἄρα τὸ σχῆμα $ΑΚCB$ εἶναι τετράγωνο.

Τὸ σχῆμα $CBAC$ εἶναι τετράγωνο καὶ ἐγγεγραμμένο στὸν κύκλο $(Ε, ΕΑ)$, ἄρα καὶ στὸν κύκλο (O, OA) , ποὺ εἶναι ἴσος του, ὁπότε ἰσχύει $AK = AF' = AC'$. Ἡ γωνία $\angle C'AK = 45 + 15 = 60^\circ$. Ἐπειδὴ τὸ τρίγωνο $ΚΑC'$ εἶναι ἰσοσκελὲς, ἄρα ἡ γωνία $\angle AC'K = \angle AKC' = 60^\circ$, ὁπότε καὶ ἡ πλευρὰ $KC' = ΚΑ$, δηλαδή ὁ κύκλος $(Κ, ΚΑ)$ περνᾷ ἀπὸ τὸ σημεῖο C' .

Ἡ $AP = CD$, διότι εἶναι διάμετροι τοῦ κύκλου $(Κ, ΚΑ)$.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ γωνία $\angle ΑΚC = 90^\circ$, ἄρα τὸ σχῆμα $CADP$ εἶναι τετράγωνο.

Συνεπῶς τὸ τετράγωνο $CBAC$ εἶναι τὸ ἐγγεγραμμένο καὶ τὸ τετράγωνο $CADP$ τὸ περιγεγραμμένο στὸν κύκλο (O, OA) μὲ πλευρὲς CB, CA ἀντίστοιχα.

6. Ἐπειδὴ οἱ χορδὲς CB, CA ἀντιπροσωπεύουν τὶς πλευρὲς τοῦ ἐγγεγραμμένου καὶ τοῦ περιγεγραμμένου τετραγώνου στὸν κύκλο $(Ε, ΕΑ) = (O, OA)$, ἡ τυχαία χορδὴ CM εἶναι ἡ πλευρὰ τοῦ τετραγώνου μεταξύ τῶν ἀνωτέρω τετραγώνων.

Τὸ σημεῖο C εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν πλευρῶν τῶν τετραγώνων, τὸ δὲ τυχαῖο σημεῖο M εἶναι ἐπὶ τοῦ κύκλου $(Ε, ΕΑ)$ καὶ μεταξύ τῶν σημείων B καὶ A .

Ἡ γωνία $\angle CMA = 90^\circ$. Ἐπειδὴ ἡ AP εἶναι διάμετρος τοῦ κύκλου $(Κ, ΚΑ)$, ἄρα ἡ $NH \perp NM$ καὶ ἡ γωνία $\angle MNH = 90^\circ$.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ γωνία $\angle CHP = 90^\circ = \angle CHN$, ἄρα καὶ ἡ $CH \perp NH$, ὁπότε τὸ σχῆμα $CMNH$, ποὺ ἔχει τὶς τρεῖς γωνίες του 270° ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν 360° , εἶναι ὀρθογώνιο, ἄρα καὶ ἡ πλευρὰ $CM \perp CH$.

Ἐπειδὴ ὁ κύκλος $(Ε, ΕΑ)$ ἰσοῦται μὲ τὸν κύκλο διαμέτρου CP καὶ ἡ κοινὴ χορδὴ $CK = ΚΑ = ΚP$ (ἴση μὲ τὴν πλευρὰ τοῦ ἐγγεγραμμένου τετραγώνου), εὐκόλως ἀποδεικνύεται ὅτι, ὅταν ἡ $CM \perp CH$, ἰσχύει καὶ ἡ ἰσότης $CH = CM$.

Εὐκόλως ἀποδεικνύεται, ὅτι: "Ὅταν ἡ κοινὴ χορδὴ δύο ἴσων κύκλων ἰσοῦται μὲ τὴν πλευρὰ τοῦ ἐγγεγραμμένου τετραγώνου των, τότε ὅλες οἱ κάθετες χορδὲς ἀπὸ, τὰ κοινὰ σημεία τῶν δύο κύκλων ἰσοῦνται. (Τὰ ὀρθογώνια τρίγωνα ACM, HCP ἰσοῦνται).

Δηλαδή το σχήμα CMNH είναι τετράγωνο.

Ἀπεδείχθη, ὅτι στήν τυχούσα χορδή CM, ὅταν προεκτείνουμε τήν MA μέχρι πού νά κόψη τόν κύκλο (K, KA) στό σημεῖο N καί φέρουμε τήν NP ὥστε νά κόβῃ τόν κύκλο διαμέτρου CP στό σημεῖο H, τότε τὸ σχῆμα CMNH εἶναι τετράγωνο, πού ἡ μία του κορυφή εἶναι τὸ σημεῖο C, οἱ δὲ ἄλλες ἐπὶ τῶν τριῶν κύκλων πού ἀναφέρονται, ἡ δὲ πλευρὰ τοῦ NH προεκτεινόμενη περνᾷ ἀπὸ τὸ σημεῖο P. (Τὸ σχῆμα εἶναι ὡς ἕνας μεταβλητὸς ἰσὸς NP μεταβλητῆς σημαίας CMNH, πού περιστρέφεται πέραξ τοῦ σταθεροῦ σημείου C).

Θεωρώντας ὅτι ἡ περιστροφή τοῦ τετραγώνου CMNH γίνεται πέραξ τοῦ κινητοῦ σημείου G, τότε ὁ μεταβλητὸς ἰσὸς CG κινεῖται ἀντιστρόφως ἐπὶ τῆς περιφέρειας τοῦ κύκλου (K, KA) ἀπὸ τοῦ σημείου D μέχρι τοῦ σημείου P.

“Ὅταν δὲ γνωρίζουμε τήν μία κορυφή τοῦ τετραγώνου ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σημεῖο C, εἶναι τότε δυνατός ὁ γεωμετρικὸς σχηματισμὸς τοῦ τετραγώνου.

γ. Ἐπειδὴ ἡ $AC' = AK$ εἶναι ἀκτῖνα τοῦ κύκλου (K, KA), ἄρα ἡ ἐγγεγραμμένη γωνία $< C'PA = 30^\circ$. Τὸ ἄθροισμα τῶν γωνιῶν $< C'PA + A'AP = 30^\circ + 15^\circ = 45^\circ$ καὶ ἰσοῦται μὲ τὴν γωνία $< C'A'A$, συνεπῶς ἡ τομὴ τῶν εὐθειῶν AA', PC' εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ κύκλου (O, OA) καὶ συμπίπτει μὲ τὸ σημεῖο A', ἄρα τὸ σημεῖο A' εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς εὐθείας PC' .

Ἐπειδὴ ἡ εὐθεία PC' περνᾷ ἀπὸ τὸ σημεῖο A', στό ἐγγεγραμμένο τετράγωνο $AC'A'F'$, πού ἀντιστοιχεῖ ὁ κύκλος (O, OA), συγκλίνουν τὰ περιγεγραμμένα τετράγωνα πλευρᾶς CA καὶ PD, πού ἀντιστοιχοῦν στὸν ἴδιο κύκλο (O, OA), μὲ ὀλίσθηση ἐπὶ τοῦ κύκλου (K, KA), κύκλου ἴσου μὲ τὸν (O, OA).

Τὰ ἐγγεγραμμένα τετράγωνα CBAK, $C'AF'A'$ ἐπὶ τῶν κύκλων (E, EA) καὶ (O, OA) εἶναι τὰ ἐλάχιστα τετράγωνα των, τὰ δὲ σημεία F, D καὶ A', P ἐπὶ τῶν κύκλων (O, OA), (K, KA) εἶναι τὰ ἀκρότατα σημεία σχηματισμοῦ καὶ σύγκλισης αὐτῶν τῶν τετραγώνων, ἄρα ὁ ἄξονας FA' εἶναι σταθερός, καὶ σ' αὐτὸν συγκλίνει ὁ ὀλισθαίνων κύκλος ἀπὸ τίς κοινές χορδές CA, PD πρὸς τὴν χορδὴ AC' .

Ἐπειδὴ δὲ ἡ σύγκλιση τῶν περιγεγραμμένων τετραγώνων πλευρᾶς CA καὶ PD γίνεται πρὸς τὸ ἐγγεγραμμένο πλευρᾶς $C'A' = CB$, ἄρα τὸ ἀντίστοιχο ἐμβαδὸν τῶν περιγεγραμμένων κύκλων συγκλίνει πρὸς αὐτὸ τοῦ κύκλου (O, OA).

Ἐκατέρωθεν τῶν σημείων F καὶ A' τοῦ κύκλου (O, OA) ἡ καὶ τοῦ ἄξονος FA' σχηματίζονται ὅλα τὰ μικρότερα καὶ τὰ μεγαλύτερα τετράγωνα τῶν ἐγγεγραμμένων στοὺς κύκλους μὲ διάμετρο CA καὶ PD, πού αὐτὰ ἀντιστοιχοῦν σὲ σημεία ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ κύκλου (O, OA).

Συνεπῶς τὸ σημεῖο G, πού εἶναι μεταξὺ τῶν σημείων D καὶ P ἐπὶ τοῦ κύ-

κλου (K, KA), πού σ' αὐτὸν δημιουργοῦνται ὅλα τὰ τετράγωνα ἀπὸ τὸ ἐγγεγραμμένο CBAK μέχρι τὸ περιγεγραμμένο CADP, εἶναι σημεῖο δημιουργίας τοῦ τετραγώνου, καὶ ὡς ἐπίσης εὐρίσκόμενο ἐπὶ τοῦ ἄξονος FA' (αὐτὸς εἶναι ὁ ἄξονας σύγκλισης τῶν περιγεγραμμένων τετραγώνων πλευρᾶς CA, PD πρὸς τὸ κοινὸ μὲ τὸν κύκλο (K, KA) ἐγγεγραμμένο C'AF'A'), καθορίζει τὸ ἐμβαδὸν τοῦ συγκλίνοντος κύκλου ἴσο μὲ τὸ τοῦ κύκλου (O, OA).

Ἐπειδὴ δὲ τὸ σημεῖο G εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ ἄξονος FA' πού καθορίζει τὸ ἐμβαδὸν τοῦ συγκλίνοντος κύκλου, πού ἰσοῦται μὲ τὸ ἐμβαδὸν τοῦ κύκλου (O, OA) καὶ ἐπειδὴ συνάμα εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ κύκλου (K, KA), πού σὲ αὐτὸν δημιουργοῦνται ὅλα τὰ τετράγωνα μεταξὺ τῶν ἐγγεγραμμένων καὶ τῶν περιγεγραμμένων τοῦ κύκλου (O, OA), ἄρα τὸ τετράγωνο πού δημιουργεῖται σὲ αὐτὸ τὸ κοινὸ σημεῖο G εἶναι ἴσο μὲ ἐκεῖνο τοῦ κύκλου (O, OA).

Ἄρα, ὅταν προεκτείνουμε τὴν FA' ὥστε νὰ κόβῃ τὸν κύκλο (K, KA) στὸ σημεῖο G καὶ φέρουμε τὴν GC ὥστε νὰ κόβῃ τὸν κύκλο διαμέτρου CP στὸ σημεῖο H καὶ ἐν συνεχείᾳ προεκτείνουμε τὴν PH ὥστε νὰ κόβῃ τὸν κύκλο (K, KA) στὸ σημεῖο N καὶ πάλι προεκτείνουμε τὴν NA ὥστε νὰ κόβῃ τὸν κύκλο (E, EA) στὸ σημεῖο M, ἡ χορδὴ CM = CH = NM = NH ἀποτελεῖ τὴν πλευρὰ τοῦ τετραγώνου CMNH, πού ἰσοῦται μὲ τὸ ἐμβαδὸν τοῦ κύκλου (O, OA), καί:

Τὸ τετράγωνο CNMH εἶναι ἴσον μὲ τὸν κύκλο (O, OA).

δ. Τὸ σημεῖο G εἶναι ἡ τομὴ τῆς εὐθείας FA' καὶ τοῦ κύκλου (K, KA), ἔχει δὲ ὡς συντεταγμένες ἀλγεβρικοὺς ἀριθμοὺς ἀναλόγους τῆς ἀκτίνας $R = OA$.

Τὸ μῆκος CM τῆς πλευρᾶς τοῦ τετραγώνου CMNH ἰσοῦται μὲ τὸ CH, πού τὸ μῆκος του εὐρίσκεται ἐν σχέσει μὲ τὶς συντεταγμένες τῶν σημείων C, H, πού εἶναι ἀλγεβρικοὶ ἀριθμοί, ἄρα τὸ μῆκος CH εἶναι ἐπίσης ἀλγεβρικός ἀριθμός.

Ἐπειδὴ δὲ ἰσχύει γιὰ τὸν τυχόντα κύκλο ἀκτίνος R ἡ σχέση $E = \pi \cdot R^2$, ὁ ἀριθμὸς π εἶναι τὸ ἀλγεβρικό κλάσμα τῆς ἀνωτέρω ἰσότητος.

Μᾶρκος Π. Γεωργαλίδης

Πολιτικὸς μηχανικὸς Ε.Μ.Π.,

Λάρνακα Κύπρου

[Ὁ ἀριθμὸς π ὑπὸ μορφήν ἀλγεβρικοῦ κλάσματος θὰ δοθῇ σὲ προσεχὲς τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ».]

Ποιό ἔθνος καὶ ποιά θρησκεία; ΣΧΟΛΙΟ ΣΤΙΣ ΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ο ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος ἀνέφερε σπουδαῖα θέματα στὶς «λαοσυνάξεις». Ἀπέστειλε μεταξὺ ἄλλων ἓνα καλὸ μήνυμα πρὸς τοὺς ἑλληνοστρεφεῖς καὶ εἶπε: «*Ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἔλεγε: ἡ Ὁρθοδοξία βάλλεται πανταχόθεν, ἀλλὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μᾶς βοηθεῖ καὶ νικῶμεν.*» Νὰ θυμώμαστε, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Ἅγιος Ἀλεξανδρείας πρωτοστάτησε στὸν διασμὸ, βασανισμό καὶ ἐν συνεχείᾳ διαμελισμὸ τῆς μοναδικῆς φιλοσόφου Ὑπατίας ἐντὸς τοῦ λεγομένου χριστιανικοῦ ναοῦ. Αὐτὸ τὸ «ἅγιον πνεῦμα» φωτίζει τὸ σημερινὸ ἱερατεῖο προφανῶς.

Ἀλλὰ ὁ κ. Χριστόδουλος εἶπε καὶ μιὰ φοβερὴ ἱστορικὴ ἀλήθεια. «*Ἐθνος ποὺ χάνει τὴν θρησκεία του χάνεται καὶ τὸ ἴδιο.*» Αὕτῃ τὴν ῥήσιν ἀνέφερε ὡς κινδυνολογία καὶ ἐκφοβισμό τοῦ χριστεπωνύμου ποιμνίου. Ὅμως εἶναι ἀληθές· καὶ αὐτὸ ἰσχύει γιὰ τοὺς Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι, ὅταν διὰ τῆς βίας τοὺς ἐπεβλήθη ὁ χριστιανισμὸς καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀπώλεσαν τὴν πατρῷα θρησκεία τους, χάθηκαν καὶ οἱ ἴδιοι ὡς ἔθνος. Δὲν ἐννοῶ δέβαια, ὅτι ἐξωντώθηκαν βιολογικῶς, ἀν καὶ αὐτὸ χρησιμοποιοῦντο εὐρύτατα ὡς «ἅγιο» μέτρο ἐπιβολῆς καὶ σωφρονισμοῦ ἀπὸ τὴν νέα «θρησκεία τῆς ἀγάπης». Κυρίως ὁμως ἐπῆλθε ἡ πνευματικὴ καὶ ἡ ἐθνικὴ ἐξόντωση τῶν Ἑλλήνων, γιὰ νὰ καταστοῦν σὺν τῷ χρόνῳ ποίμνιο τῶν Γαλλιλαίων.

Ἡ πνευματικὴ καταστροφὴ εἶχε δύο ἐκφράσεις. Ἡ πρώτη ἐπιχείρηση τῶν νεο-ιουδαίων ἦταν ἡ κατεδάφιση ὁλόκληρης τῆς ἑλληνικῆς κληρονομίας τῶν ναῶν, θεάτρων, γυμναστηρίων, ἀσκληπιείων καὶ βιβλιοθηκῶν. Ἡ καταστροφὴ τῶν φυσικῶν δημιουργημάτων στέρησε τοὺς Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς τόπους ἀσκήσεως τοῦ πολιτισμοῦ, ὥστε νὰ συγχυστοῦν καὶ νὰ ἀποπροσανατολιστοῦν. Ἐμείναν μόνο τὰ ἄντρα, στὰ ὁποῖα συναθροίζοντο κρυφὰ καὶ τὰ ὁποῖα τελικῶς κατέστησαν ὁμαδικοὶ τάφοι τοὺς ἀπὸ τοὺς σφαγεῖς χριστιανούς. Αὕτῃ ἡ ἐπιχείρηση ὑπῆρξε λίαν ἐπιτυχής, ἀφοῦ δὲν ἔμεινε τίποτα ὀρθιο, ποὺ νὰ θυμίζει Ἑλλάδα. Ἡ δευτέρη ἐκφραση τῆς πνευματικῆς καταστροφῆς ἦταν μεγαλύτερης σημασίας ἀπὸ τὴν πρώτη. Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη ἀποσκοποῦσε στὴν πλήρη ἐκρίζωση τῆς κοσμοαντιλήψεως τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὶς συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων. Τὸ ἑλληνικὸ

ἔθος ὄντως ἐκριζώθηκε καὶ στήν θέση του ἐμφυτεύτηκε τὸ ἰουδαιοχριστιανικό. Ἡ ἀπώλεια τοῦ ἔθους εἶχε ὡς φυσικὴ συνέπεια τὴν ἀπώλεια τῆς ἐθνικῆς ταυτότητος καὶ ἡ ἔννοια "Ἑλλήν ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὴν ἔννοια χριστιανός.

Πὡς ὅμως ἡ ἀπώλεια τῆς θρησκείας σημαίνει καὶ ἀπώλεια τῆς ἐθνικῆς ταυτότητος; Τὴν ἀπάντησιν μᾶς τὴν διδάσκει ἡ ἱστορία. Τὸ ἐλληνικὸ ἔθος ὄχι μόνον δὲν περιέκλειε τὴν θεοαντίληψιν, ἀλλὰ ἡ θεοαντίληψις καθώριζε τὸ ἔθος καὶ κατὰ συνέπεια ἔδιδνε τὸν χαρακτήρα τοῦ πολιτισμοῦ. "Ἀς πάρουμε ὡς παράδειγμα τὸν σύγχρονόν μας μουσουλμανικὸν κόσμον. Ἡ κοινωνικὴ καὶ ἀτομικὴ ὑπαρξὴ τῶν μουσουλμανικῶν κοινωνιῶν καὶ ἀνθρώπων, δηλαδὴ τὸ ἔθος τους, καθορίζεται ἀπὸ ἐκείνη τὴν συγκεκριμένην θρησκείαν. Ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι ὁ ἐλληνικὸς πολιτισμὸς χωρὶς τὴν ἐλληνικὴν θρησκείαν εἶναι ἀνύπαρκτος ἢ ἀνάπηρος. Διότι τόσο ὁ κοινωνικὸς βίος ὅσο ἡ φιλοσοφία, ἡ ἐπιστῆμη καὶ ἡ τέχνη βρισκόνταν σὲ ἄμεση καὶ πλήρη ἀνταπόκρισιν πρὸς τὰς θρησκευτικὰς ἀντιλήψεις. Θὰ ἀναφέρω μερικὰ παραδείγματα.

Σύμφωνα μὲ τὴν ἐλληνικὴν θεοαντίληψιν οἱ κοσμικοὶ θεοὶ ὑπακούουν στὴν Ἀνάγκην, δηλαδὴ στὸν Φυσικὸν Νόμον τῆς ροῆς τοῦ Κόσμου. Ἀντιθέτως σύμφωνα πρὸς τὴν χριστιανικὴν ὁ ἐκτὸς Κόσμου θεὸς παρεμβαίνει στὸν Κόσμον καὶ καταλύει τὸν φυσικὸν νόμον κατὰ βούλησιν. Τί σημαίνουν αὐτὲς οἱ δύο θεοαντιλήψεις; Στὴν ἐλληνικὴν περίπτωσιν ἡ διὰ νόμου διακυβέρνησις τοῦ Φυσικοῦ Κόσμου εἶχε τὸ ἀντίστοιχόν της στὴν διὰ νόμου διακυβέρνησιν τῆς πολιτείας. Ἡ ἔννομη φύσις εἶχε τὸν καθρέπτην τῆς στήν ἔννομη πολιτείαν, καὶ αὕτη μὲ τὴν σειρὰ τῆς ἀπαιτοῦσε ἕναν λογικὸν καὶ ὑπεύθυνον πολίτην. Συνεπῶς τὸ ἔθος τοῦ πολίτη ἦταν θρησκευτικὸν προϊόν καὶ ἡ πολιτικὴ θεωρία κατόπιν ἦταν ἀπόρροια ἐκείνης τῆς θρησκευτικῆς ἀντιλήψεως. Στὴν χριστιανικὴν ἀποψιν ἡ διὰ προσώπου (θεοῦ) διακυβέρνησις τοῦ Φυσικοῦ Κόσμου συνάδει μὲ τὴν διὰ προσώπου διακυβέρνησιν τῆς πολιτείας. Ἐδῶ τὸ πρόσωπον, ὁ κυβερνήτης, θρίσκεται ὑπεράνω ἢ καὶ καταλύει τὸν νόμον. Αὐτὸ τὸ ἔθος δὲν γεννᾷ ἔννομη πολιτείαν ἀλλὰ δικτατορίαν, δὲν ἀπαιτεῖ ὑπεύθυνον ἄνθρωπον καὶ λογικὸν πολίτην καὶ κατὰ συνέπεια δὲν μπορεῖ νὰ γεννήσῃ πολιτικὴν φιλοσοφίαν. Ὡς ἐκ τούτου ὁ χριστιανισμὸς εἰσήγαγε ἕνα πολιτικὸν ἔθος ἄσχετον πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἡ ἐπικράτησίς του ἔφερε τὴν κατάρρευσιν τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτικοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἔννομης πολιτείας καὶ τοῦ ὑπευθύνου πολίτη. Αὕτη ἡ καταλυ-

τική αλλαγή επέφερε την πτώση του πολιτισμού, διότι ο πολιτισμός βασίζεται στην έννομη πολιτεία και στον έλλογο πολίτη. Συνεπώς ένα βασικό στοιχείο του έλληνικού έθνους εξέλιπε ένεκα της κυριαρχίας του χριστιανισμού.

Ός δεύτερο παράδειγμα ας λάβουμε την έννοια του Έρωτος. Ο Έρως εμφανίζεται για τους Έλληνες με την αρχή του Κόσμου και αποτελεί βασική δύναμη της συστάσεώς του σε κόσμο ή κόσμημα. Έχει δέ την λειτουργικότητα της ένωσης των ύλικών συστατικών για τον σχηματισμό μορφών σε μία διαρκή και αιώνια διαδικασία. Οί έρωτικοί δεσμοί της φύσεως πραγματοποιούνται με λογική τάξη και εκ της τάξεως προκύπτει το κάλλος. Το κάλλος αποτελεί βασική έκφραση των θεών σε ποικίλες μορφές. Αυτό το κοσμικό κάλλος είχε το αντίστοιχό του στην έννοια του κάλλους, όπως αυτή εκδηλώθηκε στην αισθητική, στον άθλητισμό και στην τέχνη γενικώς. Με την έλευση του χριστιανισμού καταργείται ο Έρως τόσο ως ένωτική ιδιότητα των φυσικών στοιχείων όσο και ως ένωτική έλξη των ανθρώπων. Η έρωτική φύση του ανθρώπου καταδικάστηκε σε *άμαρτία*, και ένα μέρος του σώματός του περιείχε μέσα του τον πειρασμό του σατανά. Η φύση ως κτίσμα του υπερκόσμου θεού είχε σχηματιστή έτσι εξ αρχής, χωρίς να περιέχει μέσα της την δυναμική του έρωτικού γίγνεσθαι. Έτσι ο Έρως ως δυναμική καταργήθηκε και μαζί του χάθηκε από την ζωή το κάλλος του αισθητού. Κι εδώ έχουμε μία τεράστια διαφοροποίηση, ώστε ο χριστιανικός άνθρωπος να είναι έντελως διαφορετικός από τον Έλληνα. Φέρει ένα εξωελληνικό έθος, πράγμα που οδηγεί στην κατάλυση του έλληνικού έθνους.

Τρίτο και τελευταίο παράδειγμα είναι ή σημασία του όρθου λόγου. Κατά την έλληνική άποψη ο Κόσμος είναι ή εκδήλωση των θεών και είναι ταυτόσημος με αυτούς. Περιέχει μέσα τις αναλογίες των θείων ούσιων κατά νομοτελειακό τρόπο. Άρα ο Κόσμος και οί θεοί μπορούν να υπολογιστούν μαθηματικώς δια του όρθου λόγου. Από αυτή την θέση πηγάζει ο όρθολογισμός και εξ αυτού ή φιλοσοφία και ή έπιστήμη. Ο άνθρωπος είναι επέκταση της ίδιας ούσίας με τους θεούς και μοιράζεται τον Λόγο και την λογική τους και μπορεί να αποκτήση γνώση των θεών. Κατά τον χριστιανισμό ο Κόσμος δέν περιέχει τον θεό ούτε εκφράζει ανα-

λογίες θείων ούσιων. "Αρα δὲν ἔχει Λόγο καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐνέχει μέσα του αὐθαιρεσία. Ἡ ἀλήθεια δὲν θρίσκεται στὸν Κόσμο ἀλλὰ στὸν ὑπερβατικὸ θεό, καὶ ὁ χριστιανικὸς θεὸς δὲν μπορεῖ νὰ ὑπολογιστῇ μαθηματικῶς, ἀλλὰ μόνο νὰ προσεγγιστῇ ὑπερβατικῶς. "Αρα ὁ ὀρθὸς λόγος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐπουσιώδης καὶ ἄνευ σημασίας, γιὰ νὰ ἐκφράσῃ τὸν αἰσθητὸ κόσμο. Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος καὶ οἱ Πατέρες θεώρησαν τὴν ἑλληνικὴ σκέψη ὡς *μωρία*. Ἀλλὰ καὶ γι' αὐτὸ δὲν προέκυψε κανένα εἶδος ἐπιστήμης στὴν ἐποχὴ τῆς ἀπόλυτης κυριαρχίας τοῦ χριστιανισμοῦ. Φαίνεται καθαρά, ὅτι ὁ ἐπιστημονικὸς λόγος εἶναι ἐπίσης προϊὼν τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν καὶ ἀξιωμάτων. Ὁ χριστιανισμὸς δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ δημιουργήσῃ ἐπιστημονικὸ ἔθος, καὶ αὐτὸ εἶναι ἐντελῶς ἔξω ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ θέση περὶ πολιτισμοῦ.

Κατὰ συνέπεια ἡ ἀπώλεια τῆς πατρῴας θρησκείας εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ χαθῇ τὸ ἑλληνικὸ ἔθος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔθνος πηγάζει ἐκ τοῦ ἔθνους, ἡ ἀπώλεια τοῦ τελευταίου εἶναι ἀπώλεια τοῦ πρώτου. Δικαίως λοιπὸν ὁ κ. Χριστόδουλος ἀναφέρει αὐτὴ τὴν σχέση, μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι δὲν εἶχε κατὰ νοῦν νὰ τὴν συνδέσῃ μὲ τοὺς Ἕλληνες. Τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος ἔχει καταστραφῇ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐδῶ καὶ 1.500 χρόνια. Μόνο πυγολαμπίδες του ξεπηδοῦν ἐνίστε, γιὰ νὰ θυμίζουν τὴν σημαντικὴ ὑπαρξὴ του στὸ παρελθόν. Αὐτὴ εἶναι ἡ θλιβερὴ ἀλήθεια.

Τὸ ἔθνος, ποὺ δημιουργήθηκε πρὶν ἀπὸ 1.500 χρόνια καὶ ποὺ σήμερὰ ἄρχει, εἶναι τὸ ρωμανικὸ μὲ κυρίαρχο τὸν χριστιανισμὸ καὶ τὸν Ρωμιοῦ. Ὁ κ. Χριστόδουλος λοιπὸν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνησυχῇ γιὰ τὸ ρωμανικὸ ἔθνος, ὄχι γιὰ τὸ ἑλληνικὸ, ἀφοῦ τὸ ἑλληνικὸ ἔχει πρὸ πολλοῦ πάψει νὰ κυριαρχῇ. "Ὁμως ἡ ἀπώλεια τοῦ χριστιανορρωμαϊκοῦ ἔθνους καὶ ἔθνους, γιὰ τὴν ὁποία δικαίως ἀνησυχοῦν οἱ νεο-ιουδαῖοι, ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀφύπνιση καὶ ἀνασυγκρότηση τοῦ ἑλληνικοῦ. "Ἄς μὴν προσπαθοῦν νὰ συγχύσουν τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν μιλοῦν γιὰ Ἕλληνες καὶ Ἑλλάδα. "Ἄλλο τὸ ρωμανικὸ ἔθος καὶ ἄλλο τὸ ἑλληνικὸ. "Ἄς μὴν προσπαθοῦν οἱ χριστοπατέρες καὶ χριστοῖεράρχες νὰ καπηλεύωνται μία προχριστιανικὴ δόξα, ποὺ δὲν τοὺς ἀνήκει καὶ ποὺ οἱ προπάτορές τους ἔχουν καταστρέψει. Ἡ ὑποκρισία τους ἄς λάβῃ καμμιά φορὰ τέλος καὶ ἄς ἀφήσουν τὸ ἑλληνικὸ ἔθος νὰ ἀνασυγκροτηθῇ μαζὶ μὲ τὴν πατρῴα θεοαντίληψη.

Τρύφων Ὁλύμπιος

Πώς τσακώνεις τὸ κατσίκι

Ἰού, Ρωμιοί, Ρωμιοί πολυτλήμονες, ὡς αὐτίκα μάλα τὰς γνάθους ἀλγήσετε! Ὅχι, δὲν τό 'ριξα ξαφνικά στήν ἀρχαία κωμωδία. Δὲν τὸ συνηθίζω ἄλλωστε. Ἀπλῶς διασκεδάζω, ὕστερα ἀπὸ τὴ χαρὰ πού πήρα μὲ τὰ ὅσα ἔγιναν στήν Ἀθήνα, ὅταν ἦρθε ὁ «μεγάλος» ἀπὸ τὸ Φανάρι. Τέτοιο πολιτικὸ δῶρο γιὰ τοὺς δεσποτᾶδες τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Λειβαδιᾶς δὲν τὸ περίμενα. Στὰ καλὰ καθούμενα ἔθεσαν θέμα κατάργησης τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας. Κι ἐγὼ πού νόμιζα ὅτι αὐτὰ τὰ λέει καὶ τὰ γράφει μόνο ὁ Κωνσταντινίδης στοῦ Πανεπιστήμιου Ἀθηνῶν. Νὰ τώρα ἡ ἀποκάλυψη. Ἐκτός ἀπὸ ἀκαδημαϊκὴ ἔχω καὶ ἐκκλησιαστικὴ ὑποστήριξη. Ἐπὶ τέλους ὁ ἐξουσιαστικὸς σπόρος μου φυτρώνει κι ἂν ὅλα πάνε καλὰ, σύντομα θὰ δρέψω τοὺς καρπούς του.

Καὶ τώρα ἡ σειρὰ σας, Ἑλλαδίτες. Θὰ σᾶς κάνω νὰ πῆτε «τὸν δεσπότη Παναγιώτη». Ξέρω, ὅτι πολλοὺς ἀπὸ ἐσᾶς γοητεύει ἡ ἰδέα τοῦ ἐναγκαλισμοῦ μὲ τὸ Πατριαρχεῖο, τὸ «ἀρχαιότερο τουρκικὸ ἴδρυμα» κατὰ τοὺς Τούρκους. Αὐτὸ θέλω κι ἐγώ, βρὲ κορόιδα! Εἶδατε στήν τηλεόραση, πῶς τσάκωσε ὁ Βαρθολομαῖος τὸ κατσίκι; Ἔτσι θὰ τσακώσω κι ἐγὼ ἐσᾶς καὶ θὰ τὸν βάλλω νὰ σᾶς ποιμάνῃ (κάτω ἀπὸ τίς ὁδηγίες μου φυσικά). Νὰ δῆτε, τί καλὰ πού θὰ περάσουμε ὅλοι μαζί. Ζήτω ἡ Ρωμιοσύνη, ζήτω ἡ θρησκεία, ζήτω ἡ νέα Τουρκοκρατία! Πῶς εἶπατε; Ποιοί ἦταν αὐτοὶ οἱ χαμογελαστοὶ μონστακαλῆδες, πού συνῶδευαν τὸν «μεγάλο»; Τοῦρκοι ἐπιχειρηματίες ἦταν, βρὲ δοῦρλα, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει. Πῶς; Τί σχέση ἔχουν μὲ τὸ Πατριαρχεῖο; Μά, ἂν δὲν εἶχαν, δὲν θὰ ὑπῆρχε Πατριαρχεῖο. Ἀπ' αὐτὸ χαρτζιλικῶννται καὶ τὸ στηρίζουν. Ὅρίστε; Ἄν ὁ «μεγάλος» ἦταν κάποτε ἀξιωματικὸς τῆς Μ.Ι.Τ.; Ἄ νὰ μοῦ χαθῆτε, κουτσομπόληδες! Μὰ κάτι ἐρωτήσεις πού κάνετε! Μήπως ξαφνικά μοῦ γίνατε ὅλοι Ἕλληνες; Ἐγὼ θὰ σᾶς ξανακάνω «γκιαούρηδες».

Μέχρι τότε ὅμως νὰ θυμηθῶ νὰ στείλω ἓνα δωράκι στὸν Ἱερώνυμο καὶ τὸν Παντελεήμονα. Ἀξιοὺς ὁ μισθὸς τους. Θὰ τοὺς ἔχω ὑπ' ὄψιν μου, ὅταν ἀλλάξουν τὰ πράγματα. Ὅταν μιὰ μέρα ὅλοι οἱ Ρωμιοὶ ἐν πνεύματι ἀδελφοσύνης θὰ ἀναθεματίζουν κάθε ἀντιδραστικὴ φωνή, πού θὰ μιλά γιὰ ἐλευθερία λόγου, ἐπιστήμη, ἀνεξιθρησκεία, ἀνθρώπινα ἰδανικά καὶ (Γιαχδέ μου, φύλαγε!) παγκόσμιο ἑλληνισμό. Ὅταν κάποια μέρα ὅλοι οἱ Ρωμιοὶ θὰ ψάλλουν πολυχρονισμούς (ἀπουσία Σουλτάνου) στὸν Ντεμιρῆλ καὶ μὲ τὸν τίμιο ἰδρωτὰ τους θὰ «τσουντάρουν» στήν ἐνίσχυση τοῦ Φαναρίου καὶ κατ' ἐπέκταση στοῦ στρατιωτικο-διομηχανικὸ θηρίο, πού κυδερνᾷ τὴν Τουρκία. Κι ὅλα αὐτά, χωρὶς νὰ δυσανασχετοῦν, καθὼς «ὁ λόγος τοῦ Πατριαρχείου ἀνυψώνει πνευματικὰ τὴν Ὁρθοδοξία», ὅπως τόνισε καὶ ὁ Ἀγκορί μου τότε στὴ συνεντεύξη μὲ τὸν «μεγάλο». Ὅλα αὐτὰ ὅμως «γιαβὰς-γιαβὰς». Διότι ἔτσι καὶ κάνω καμμιὰ χοντράδα στήν τακτικὴ μου καὶ ἀποκαλυφθῶ, τότε θὰ μὲ σηκώσω ἐμένα τὸ

Σάρωθρον

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΝΙΚ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, *Τὰ ἀκιδογραφήματα τοῦ Παγγαίου*

Οἱ γνώσεις μας γιὰ τὴν προϊστορικὴ Ἑλλάδα θὰ ἦταν σίγουρα φτωχότερες δίχως τὴν συνεισφορά τοῦ διακεκριμένου καθηγητῆ τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς στοῦ Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Ν. Μουτσόπουλου καὶ τοῦ πολύχρονου ἐρευνητικοῦ ἔργου του, πὺν πέραν τῶν ἄλλων φωτίζει πάμπολλες πτυχές τῆς ἀρχέγονης ἀνθρώπινης παρουσίας στὸν ἑλλαδικὸ χώρο, ὅπως ἡ ἐρευνά του γιὰ τὸν λιμναῖο οἰκισμό τοῦ Διοσηλιοῦ Καστοριάς κ.ἄ. Στὴν παρούσα μελέτη του (δημοσιευμένη τὸ 1969) γίνεται γιὰ πρώτη φορὰ λόγος περὶ τῶν ἀκιδογραφημάτων, πὺν ὁ ἴδιος ἐντόπισε στοῦ ὄρους Παγγαίου τῆς Μακεδονίας, τὰ ὁποῖα διατρέχουν μία εὐρυτάτη ἱστορικὴ περίοδο, ξεκινώντας ἀπὸ τὴ Νεολιθικὴ ἐποχὴ καὶ φτάνοντας ὡς τὸν Μεσαίωνα.

Πρόκειται γιὰ μιὰ τεχνικὴ χάραξης ὁπῶν (τελειῶν) πάνω σὲ σκληρὸ ἀσβεστόλιθο, πὺν τελικῶς ὁδηγοῦν στὴν ἀποτύπωση συγκεκριμένων παραστάσεων. Στὶς παραστάσεις αὐτὲς ἀπεικονίζονται «πολλὰ ζῶα, ἰδίως ἄγρια, ἄνθρωποι, συνήθως ὥπλισμένοι μὲ τόξα καὶ ἀργότερα μὲ δόρατα, κυνηγοὶ καὶ ἰδίως ὥπλισμένοι καθαλάρηδες μὲ δόρατα, μὲ ἀσπίδες καὶ δόρατα καὶ τέλος μὲ δόρατα καὶ σπαθιά» (σελ. 5).

Εἶναι ὄντως ἐκπληκτικὸ τὸ γεγονός, πῶς μὲ τὴν ἴδια τεχνικὴ ἄνθρωποι διαφορετικῶν ἐποχῶν ἀπεικονίζουν τὰ ἴδια θέματα τῆς καθημερινῆς τους ζωῆς, ἐπιτυγχάνοντας μιὰ ἐντυπωσιακὴ διαχρονικὴ αἰσθητικὴ ἐνότητα.

Παν. Α. Κουβαλάκης

Ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἑλωση

Ἀγαπητὲ «Δαυλέ»,

Μὲ ἀφορμὴ τὸ ἄρθρο «Ἡ Ἑλωση τῆς Πόλης» τοῦ δημοσιογράφου ἐρευνητῆ Κάρου Μπουρσάλη, πὺν διάβασα στοῦ μηνιαῖο ὀρθόδοξο χριστιανικὸ περιοδικὸ «Ἀπολύτρωσις» (Μάιος - Ἰούνιος 2000), σᾶς μεταφέρω ἀκριβῶς τὰ ἱστορικὰ γραφόμενά του γιὰ τὸν ρόλο πὺν ἔπαιξε ἡ ὀρθόδοξη χριστιανικὴ ἐκκλησία τῆς Νέας Ρώμης (Κωνσταντινουπόλεως) στὴν Ἑλωση τῆς Πόλεως ἀπ' τοὺς Ὀθωμανοὺς Τούρκους: «Ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ἔπνεε τὰ λoίσθια. Ἐκτεινόταν ἔως λίγα μέτρα ἔξω ἀπ' τὸ τεῖχος τῆς πρωτεύουσής της, κατεῖχε μερικὰ ἐδάφη ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ σπαρασσόταν ἀπ' τὴν διαμάχη μεταξὺ τῶν ἐνωτικῶν (αὐτῶν πὺν ἤθελαν τὴν ἑνωσὴ τῆς Ὀρθόδοξης μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία) καὶ τῶν ἀνθενωτικῶν (αὐτῶν πὺν πολεμοῦσαν μία τέτοια λύση). Κανένας δὲν ἀσχολιοταν μὲ τὴν παραγωγὴ (...).

» Στὶς ἐκκλησίες καὶ τὰ μοναστήρια οἱ ἀνθενωτικοὶ ἱερωμένοι παρακαλοῦσαν τὸν θεὸ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπ' τοὺς Παλαιολόγους (...) Ὁ Μωάμεθ ἄρχισε νὰ χτίζει ἕνα κάστρο στὴν εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ τοῦ Βοσπόρου, τὸ Ρούμελη Χισάρ, ἀπέναντι ἀπ' τὸ Ἀνατὸλ Χισάρ. Καὶ στὰ στενὰ τῆς Καλλιπόλης ὁ τουρκικὸς στόλος ἔλεγχε τὴν εἴσο-

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ, *Μυθιστορία*

Πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες μία πρωτοποριακὴ σὲ σύλληψη καὶ θεματολογία ἐκπομπὴ «δγῆκε στὸν ἀέρα» ἀπὸ τὴ συχνότητα τοῦ Γ' Προγράμματος τῆς Ἑλληνικῆς Ραδιοφωνίας καὶ ἀμέσως κέρδισε τὴν προτίμηση μεγάλης μερίδας τοῦ σκεπτόμενου καὶ προβληματιζόμενου κοινοῦ. Ὁ τίτλος τῆς «*Μυθιστορία*», ὁμώνυμος μ' αὐτὸν τοῦ παρόντος διβλίου, πού προλογίζει ἡ καθηγήτρια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Μαρία Τζάνη καὶ περιλαμβάνει τὰ κείμενα τῶν δώδεκα πρώτων ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν τοῦ συνεργάτη τοῦ «*Δαυλοῦ*» δημοσιογράφου Στέφανου Μυτιληναίου, ἐπιμελημένα ἀπὸ τὴ φιλόλογο Ἀγλαΐα Παγώνα. Οἱ τμηματικὲς ἐργασίες τοῦ Σ.Μ. πάνω σὲ διάφορα θέματα πού ἀφοροῦν στὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πολιτισμὸ, ταξινομημένες σὲ δώδεκα κεφάλαια, διακρίνονται ὄχι μόνο γιὰ τὸν πλοῦτο τῶν πληροφοριῶν πού παραθέτουν, ἀλλὰ κυρίως γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀποδεικνύονται τὰ ὅσα ὁ γράφων παρουσιάζει μὲ συνεχεῖς παραπομπὲς στὴν ἀρχαία γραμματεία, τὴ μόνη ἀδιαμφισβήτητη πηγή.

Ἡ ὀνομασία «*μυθιστορία*» εἶναι ἐπιτυχὴς ἀπόλυτα, ἀφοῦ καὶ τὰ δύο συνθετικὰ τοῦ ὅρου δηλώνουν ἀφήγηση γεγονότων τοῦ παρελθόντος· τὸ μὲν πρῶτο μέσα ἀπὸ τὴ γοητευτικὴ καὶ ἐπικαλυμμένη μὲ τὸ μανδύα τοῦ ὑπερρεαλιστικοῦ, τὸ δὲ δεῦτερον μέσα ἀπὸ τὰ καταγεγραμμένα ἀρχεῖα τῆς γνώσης. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ γνώση εἶναι τὸ ζητούμενο σὲ κάθε κεφάλαιο χωριστά. Ἀξιοποιώντας ὅλα τὰ διαθέσιμα γραπτὰ μνημεῖα ὁ συγγραφέας - παραγωγὸς ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ φαινόμενο τῆς «Ἰνδοευρωπαϊκῆς» ἀπάτης, προβάλλοντας καὶ φυσικὰ ἀποδεικνύοντας τὴν αὐτοχθονία τῶν Ἑλλήνων, περνᾷ στὸν ἐκπολιτισμὸ ἄλλων λαῶν καὶ τόπων ἀπὸ τοὺς πανάρχαιους Ἕλληνες ἀποίκους καὶ φθάνει στὴν παρουσίαση θεμάτων ὅπως ἡ μαγεία καὶ ἡ ἐξωγήνην ζωὴ σύμφωνα μὲ

δο τῶν πλοίων ἀπ' τὸ Αἰγαῖο. Τέλη Αὐγούστου τοῦ 1452 τὸ Ρούμελι Χισὰρ ἦταν ἔτοιμο. Ὡς καὶ Ἕλληνες ἀνθωνωτικοὶ εἶχαν δουλέψει, γιὰ νὰ γίνῃ. Ὁ Κωνσταντῖνος παρακολουθοῦσε τὸ χτίσιμο ἀνήμερος νὰ ἐπέμβῃ. Μόνη του λύση ἔμενε, νὰ δεχθῇ νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ἔνωση τῶν Ἐκκλησιῶν, πού εἶχε ἀποφασιστῇ στὴν σύνοδο τῆς Φερράρας τὸ 1439, ἐλπίζοντας σὲ βοήθεια ἀπ' τὴν Δύση.

»Στὶς 12 Δεκεμβρίου τοῦ 1452 στὴν Ἀγία Σοφία ἔγινε ἡ πανηγυρικὴ τελετὴ, μὲ τοὺς ἀνθωνωτικούς νὰ φανατίζον τὰ πλήθη καὶ νὰ διαδηλώνουν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορα μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀρχηγό τους Γεώργιο Σχολάριο (πού μετὰ τὴν Ἀλωση ὁ σουλτᾶνος τὸν διώρισε οἰκουμενικὸ πατριάρχη...).

»Στὴν ἔκκληση βοήθειας τοῦ Κωνσταντίνου ἐλάχιστοι ἀνταποκρίθηκαν. Συνολικὰ μαζεύτηκαν 3.000 ξένοι καὶ 5.000 Ἕλληνες κυρίως ἀπ' τὴν Πελοπόννησο. Μαζὶ μὲ τοὺς 2.000 τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς φτάνανε τοὺς 10.000. Ἀρχηγός τους ὁ Ἰωάννης Ἰουστινιάνης. Ἐλάχιστοι, γιὰ ν' ἀντιμετωπίσουν τοὺς Τούρκους. Κι ἄντε νὰ δάλῃς Βενετσιᾶνο νὰ πολεμᾷ στὸ πλάι Γενοβέζου καὶ μὲ τοὺς Ἕλληνες ἀνθωνωτικούς νὰ σαμποτάρουν καὶ τοὺς μὲν καὶ τοὺς δέ· καὶ νὰ διαδίδουν προφητείες, ὅτι τάχα εἶναι πεπρωμένο νὰ μπουτν οἱ Τούρκοι στὴν Πόλη, νὰ καταλάβουν τὴν μισή, ὁπότε

τις πληροφορίες ἀρχαίων ιστορικών. Ἐδῶ δὲν παραλείπει νὰ στηλιτεύσῃ διαφόρους ἀγύρτες, ποὺ μετατρέπουν σὲ «μόδα» τὰ ἐν λόγῳ ζητήματα μόνο χάριν ἐντυπωσιασμοῦ, διαχωρίζοντάς τους ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη καὶ ἀδογμάτιστη ἔρευνα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς δημιουργίας.

Τὸ βιβλίο καὶ ἡ ὅλη προσπάθεια ποὺ ἀντιπροσωπεύει εἶναι ἓνα ἐλπιδοφόρο μήνυμα, ὅτι ἡ ἀναζήτηση τῆς γνώσης τοῦ πραγματικοῦ παρελθόντος καὶ ὄχι αὐτοῦ ποὺ τεχνηέντως «σερβίρεται» σὲ σχολικά καὶ ἄλλα βιβλία τραβάει τὸ δρόμο της καί, καθὼς ὁ καιρὸς περνᾷ, ἀφυπνίζει συνειδήσεις.

Μάριος Μαμανέας

Ε. ΛΕΜΠΕΣΗΣ, *Ἡ σημασία τῶν βλακῶν ἐν τῷ συγχρόνῳ δίῳ*

Ἔως ποῦ θὰ φθάσῃ ἡ βλακεία τῶν Νεοελλήνων, ὅταν ὅπωςδήποτε περισσότεροι ἀπὸ τοὺς μισοὺς δὲν ἔχουν πάρει χαμπάρι γιὰ τὸ τί συνέβη ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα μέχρις ἐδῶ, ὅταν κάτω ἀπὸ κάθε περιπέτειά μας βρίσκονται τὰ αἰώνια πρόσωπα, ποὺ πίσω ἀπὸ τὸν ἀρχικὸ χριστιανισμὸ φθάνουν πλανητάρχες στὶς μέρες μας; Ὅταν κάτω ἀπ' τὸ «ὦχ ἀδερφέ, τί μὲ νοιάζει;» δὲν ἔχῃ καταλάβει τί ἔχει πάθει ἀπὸ τὴν θεοκρατία τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία κατέσπασε καὶ κατέστρεψε ἓναν καταπληκτικὸ πολιτισμὸ, ποὺ τὰ στοιχεῖα του κάνουν φυσικὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὰ θραύσματά του τὸν πληγώνουν, τὸν δηλητηριάζουν, ἔτσι ποὺ σκόπιμα τὰ παραποιήσαν;

«Ἡ τεράστια σημασία τῶν βλακῶν ἐν τῷ συγχρόνῳ δίῳ» τοῦ Εὐαγγέλου Λεμπέση πρέπει νὰ ἀνακηρυχθῇ ἐθνικὸ βιβλίο. Αὐτὴ ἡ μάζα τῶν ἡλιθίων, ποὺ μᾶς περιτριγυρίζει, μορφωμένων καὶ μὴ, νομίζει ὅτι αὐτὰ συμβαίνουν σὲ ἄλλο πλανῆτη. Τὸ Βυζάντιο ξεθεμελίωσε τὰ πάντα κατευθυνόμενο σαφῶς ἀπὸ τὸ Σύστημα (πλῆθος οἱ ιστορικὲς μαρτυρίες). Τὸ μεσαιωνικὸ ἔρεβος, ποὺ τὸ ἔδερνε, ἡ χωριατιά, ἡ ἀγραμματοσύνη,

Μετάλλιο μὲ τὴν μορφή τοῦ Ἰωάννη Παλαιολόγου τοῦ Η', ἀδελφοῦ τοῦ Κωνσταντίνου. Ὁ Ἰωάννης (1425-1448) ἐπέδωξε τὴν ἔνωση τῶν Ἐκκλησιῶν, Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς, στὴν σύνοδο τῆς Φερράρας τὸ 1439, ὅπου ἀποκηρύχθηκε ἀπ' τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Νέας Ρώμης. Ἀναγράφεται πάνω στὸ μετάλλιο «ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΡΩΜΑΙΩΝ» καὶ ὄχι τῆς δῆθεν «Βυζαντινῆς, Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας», ὅπως θέλουν ἡ Ρωμιοσύνη καὶ ὁ «Ἑλληνοχριστιανισμός» νὰ λέγεται τὸ μεσαιωνικὸ αὐτὸ ἀνθελληνικὸ κράτος. (Ἡ ὀνομασία «Βυζάντιο» δόθηκε τὸ 1567 ἀπ' τὸν μοναχὸ Ἱερώνυμο αὐθαίρετα.)

ἄγγελος Κυρίου θὰ κατέβῃ ἀπ' τοὺς οὐρανοὺς νὰ καθαιρέσῃ τὸν Παλαιολόγο, θὰ ὀρίσῃ ἄλλον αὐτοκράτορα καὶ θὰ διώξῃ τοὺς εἰσβολεῖς. 300 μοναστήρια μέσα στὴν Πόλῃ μὲ 10.000 μοναχοὺς εἶχαν μεταβληθῇ σὲ δραστήρια πέμπτη φάλαγγα κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου (...).

» Ὁ Κωνσταντῖνος ὠνόμασε τὸν Ἰουστινιανὸν ἀρχιστράτηγο (...).

» Ἀρχές τ' Ἀπρίλη ξεκίνησε ἡ πολιορκία. Ἀμέσως ὁ μοναχὸς Πέτρος, ἀκολου-

ή θρησκοληψία και ό φανατισμός θα έπρεπε νά μάς κάνουν νά ντρεπώμαστε. "Αν οί θυζαντινές άγιογραφίες δέν άποτελοϋν ύδριν καλλιτεχνική, βιολογική, όντολογική, μέ τή μεταφυσική τους έναντίον τής γιγάντιας Έλληνικής Άρχαιότητας, τότε άς πάψωμε νά συζητάμε. Τά καταλαβαίνομε τά πιό πάνω, ή θα μάς τινάξουν στόν άέρα, όπως ύπουλα έπιχειροϋν – πού οϋτε αυτό μάς νοιάζει; Έσείς νομίζετε, ότι για άλλους λέμε... Φυσικά τότε μάς είχαν έξω από τά τείχη. Σήμερα όμως μέ τή «δημοκρατία» μάς έδαλαν μέσα, για νά άλωνίζουν άνενόχλητοι από τή βλακεία μας.

"Ακου δημοκρατία ή Ρωμοσύνη! Τής είπαν και για ρατσισμό και έθνικισμό – αυτός ή κυρά Ρωμοσύνη, μέχρι πού βγήκε και είπε ότι θα υπερασπιστοϋμε τά δικαιώματα τών μειονοτήτων, ώστε νά μπορέσουν άνενόχλητα νά εφαρμόσουν τό σχέδιο πολιτιστικής αλλοίωσης, πού ύποκριτικά εφαρμόζουν. Μάς σφάζουν, και λέμε στόν δρόστη: «πατήσατε αίματα, παρακαλώ, προσέχτε μήν γλυστρήσετε στη σκάλα και χτυπήσετε»... Έντελώς χριστιανικό, όπως διδάσκουν για τούς άλλους, όχι όμως για τόν έαυτό τους.

Παντελής Γλάρος

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ, 'Ο πόλεμος στην Άρχαία Ελλάδα

Ό πόλεμος και τά περι τόν πόλεμον άποτελοϋσαν αίριο στοιχείο τής καθημερινής ζωής τής άρχαίας Έλλάδος και διαμόρφωναν ήθη, άξίες και συμπεριφορές πέρα άπ' τήν καθ' αυτό στρατιωτική δράση. Ό συγγραφέας, κρατώντας τό κλασικό ύφος τής ευρωπαϊκής παράδοσης, προσφέρει ένα χρησιμο βοήθημα σ' αυτούς πού επιθυμοϋν νά γνωρίσουν τίς τεχνικές διεξαγωγής τοϋ πολέμου, τήν εξέλιξη τοϋ όπλισμοϋ, τής στρατηγικής, τήν στρατιωτική εκπαίδευση τών πολιτών. Καθώς όμως στηρίζεται στη

θούμενος από άλλους 300 μοναχούς, πέρασε στίς τουρκικές γραμμές, άλλαξοπίστησε κι ώνόμασε τόν έαυτό του Μωάμεθ (...). Πάνω στά τείχη έπεφταν βροχή σάιτες, πού μετέφεραν προκηρύξεις μέ συνθήματα κατά τών ένωτικών και εκκλησίες στούς υπερασπιστές νά παραδοθοϋν.

»Ένα τρομακτικό σαμποτάζ μέσα στην Πόλη άνατίναξε τόν Ίππόδρομο σκοτώνοντας πολλούς (...). Οί άνθωνωτικοί στασιάζανε κάθε τόσο και οί άρχοντες κρύβανε τό χρυσάφι (...). Στίς 23 τοϋ Μάη μία έκλειψη σελήνης έρμηνεύτηκε άπ' τούς άνθωνωτικούς ως σημάδι τών οϋρανών κατά τοϋ Παλαιολόγου. Σφοδρό κανονίδι έπληττε τά τείχη, ό λαός στριμωχνόταν στίς εκκλησίες κι οί άνθωνωτικοί διαδήλωναν βρίζοντας τόν αυτοκράτορα (...). Στίς 25 γινόταν χαλασμός. Βροχή, σκοτεινιά, πού διακοπτόταν από άστραπές, και οί Τούρκοι νά επιτίθενται άπ' όλες τίς μεριές. Οί άνθωνωτικοί διαδίδανε, πώς είχε έλθει ή ώρα νά εκπληρωθή ή προφητεία μέ τόν άγγελο, κι ό λαός συμματείχε σέ λιτανείες. Όμως ό Ίουστινιάνης ήταν εκεί, πλάι στόν αυτοκράτορα (...).

»27 τοϋ Μάη: Η μάχη δινόταν σώμα μέ σώμα. Άτρόμητος ό Ίουστινιάνης πολεμοϋσε μπροστά. Όσπου έπεσε, πλημμυρισμένος στά αίματα, βαριά πληγωμένος. Άλλοι λένε άπό βέλος, άλλοι άπό πέτρα καταπέλτη. Δύο χρονικογράφοι όρκίζονται, πώς χτυ-

διεθνή διόβλιογραφία, αδυνατεί να ξεφύγει από γνωστές δογματικές αντιλήψεις, που φέρουν την Έλληνική Δημιουργία ως δάνειο άλλων, κυρίως ανατολικών, λαών. Λόγου χάριν αναφέρει, πώς το «*κωνικό κράνος*» είναι πιθανόν συριακής προέλευσης, πώς ή πρώτη μορφή θώρακος έρχεται απ' τη Δύση (σελ. 38) ή πώς τα πρώτα πολεμικά πλοία των Ελλήνων (*διήρεις*) είναι αντίγραφα των φοινικικών πολεμικών πλοίων (σελ. 250), αγνοώντας εν προκειμένω τη ναυτική παράδοση των Ελλήνων, που χάνεται στα βάθη της προϊστορίας. Αναφέρει επίσης ως πρώτη «ποιητική» πηγή πληροφοριών για τον πόλεμο την «*Ιλιάδα*» και αγνοεί ή παραδίδει τη «*Θεογονία*», όπου παραδίδονται καταπληκτικές λεπτομερείς περιγραφές και πλήθος στοιχείων που άφορουν στον πόλεμο που διεξήγαγαν οι θεοί για την επικράτησή τους.

Όσον άφορά στη φιλοσοφία του φαινομένου του πολέμου, καλό θα είναι κανείς να ξεκινήσει βλέποντάς τον ως «*πατέρα πάντων*» (Ήράκλειτος), ως φυσική δηλαδή έκφραση του δεδομένου της ύπαρξης και του φαινομένου της ζωής, που αναλόγως λαμβάνει χώρα και στη δράση των ανθρώπινων κοινωνιών. Ύπ' αυτήν την έννοια ο πόλεμος υπάρχει παντού και πάντοτε, όπως και στην σημερινή εποχή διεξάγεται αδιαλείπτως, άνεξαρκήτως αν από το πεδίο της μάχης μετεφέρθη στο πεδίο των οικονομικών και πολιτικών συγκρούσεων, αλλοιώνοντας τις αξίες που κάποτε γεννούσε ο άμεσος κίνδυνος της ζωής.

Παν. Α. Κουβαλάκης

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΟ: Στο τεύχος 227, σελίδα 14448, στην 21η σειρά από άνω ή λέξη «*γέροι*» να διορθωθεί με τη σωστή «*γεροί*».

πήθηκε από μέσα από κάποιον άνθενωτικό, στην άναμπουμπούλα της μάχης (...).»

Είναι συγκλονιστικά τα παραπάνω. Η Πόλη έπεσε προδομένη από τον λαό της, που του είχε κάνει πλύση έγκεφάλου ο Κλήρος. 400.000 μοναχοί και 2.000 στρατιώτες! Η Ανατολική Χριστιανική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, που κρατούσε δούλο τον Έλληνισμό για 10 περίπου αιώνες, έπεσε στα χέρια των δυσαρεστημένων έξιςλαμισθέντων έλληνικών κυρίως πληθυσμών της Μ. Ασίας, που άποτέλεσαν την βάση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Ο έλληνικής καταγωγής βασιλεύς των Ρωμαίων Κωνσταντίνος Παλαιολόγος με τον ήρωικό Βενετσιάνο Ίουστινιάνη καθώς και οι λίγοι στρατιώτες τους θυσιάστηκαν για μία χώρα προδομένη εκ των έndon απ' τους πιστούς του Γιαχβέ και το φανατισμένο και άμόρφωτο ποιμνιό τους. Αυτοί άνοιξαν την Κερκόπορτα, σκότωσαν πτωχάτα τον Ίουστινιάνη όπως παλαιότερα τον Ίουλιανό και άργότερα τον Καραϊσκάκη και τόσοις ακόμη ήρωες κι αγωνιστές. Σήμερα παρουσιάζονται για ήρωες και ένθωσώτηρες και ταυτίζουν τον ιουδαιοχριστιανισμό με την Ελλάδα...

Μετά τιμής
Βασίλειος Μανρομμάτης
Γαλάτσι

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΙΘ' ΤΟΜΟΥ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

(Τεύχη 217-228, Ίανουάριος-Δεκέμβριος 2000)

ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, Δ.: Καταιγισμός σιωνιστικής προπαγάνδας τη Μ. Έβδομάδα (ἐπιστ.).....	14194
ΑΘΗΝΑΙΟΣ, ΚΙΜΩΝ: Έχτισε σπίτι πάνω στην αρχαία ακρόπολη της Τήλου (ἐπιστ.)..	13800
- Τό ύγρον πυρ γνώριζαν οί Έλληνες του έ. π. Χ. αιώνας (ἐπιστ.).....	13953
- Πώς τό ιερό του Ήλιον έγινε «Προφήτ' Ήλίας» στον Ταύγετο (ἐπιστ.)	14438
ΑΘΜΟΝΕΥΣ, ΔΙΟΔΩΡΟΣ: Συζήτηση για την αλληλοσφαγή των Έλλήνων τό 1946-49...	14097
ΑΙΣΑ: Ό Προμηθέας και ή νέα χιλιετία - Μόνο για εκλεκτούς - "Όλα έντός εισαγωγικών	
- Άλλοτε και τώρα - Άσέστη έκαναν αρχαίο ναό... - Έλγινεια και ζαρτιέρες -	
Έθνική σχιζοφρένεια	13751
- "Θέλω, αλλά δέν μπορώ" - Ίερή δυσκογραφία - Τό μητρικό γάλα της Άρχαιοτήτας	
- Ταπεινόφρονες - Καταστροφή του νοητικού είρωμ - Τό «πληκτρολόγημα» - Μόρ	
φωση και Κλήρος	13805
- Μεσαιωνικής ώραύότητος άνδραγάθημα - Εύρωπαϊκές «μπανανίες» - Άδικαιολόγη-	
τη έκπληξη - Άλλαγή φετίχ - Προστάτες οί καταστροφείς - Έρπονσα φήμη.....	13919
- Ρωμαϊκό σάστισμα - Τό «δέσιμο» της Ίστορίας - Πειραματάνθρωποι - Γιατί δέν	
άντέχουν τον «Δανλό» - Η δήθεν ίστορία της Έξουσίας - Ίερές σνοφίγγεις - Και	
άλλοτε και τώρα.....	13965
- Η χαμένη Άλταντίδα... και ό Είρηνικός Ώκεανός - Κοινή έκδοση ΥΠΕΞ - Καποδι-	
στριακού - Πλαστογράφσαν αρχαιότητες - Η αίσθητική αντίληψη - Άστεροειδής	
«Κριμζής» - Απικό Μετρο!	14075
- Πώς μπορεί νά επιβίωση ή απόδημη έλληνικότητα - Σε βάθος 45 μέτρων - Οί Έλλη-	
νες τραγικοί και ή «μεζούρα» του Σαίκσπηρ - Ποινικοποίηση της έρευνας - Έπερ-	
θέαμα και ύδρις - Και τη χρηματοδοτούν	14161
- Τριάκοντα χιλιάδες άργύρια - Γαλλόγλωσσες Όλυμπιάδες - Ποιμήν και λύκοι - Κύ-	
ρος, ευδοκούντων του Βυζαντίου και της Ίερουσαλήμ - Έφαρμογές του «Αμαρτία	
γονέων...» - Έλληνίζουσα Ίνδονησία	14243
- «Αντίγραφα» ακριβώτερα από τά «πρωτότυπα»... - Η Έλλάδα και τά παιδιά της -	
Οί περι Έλλήνων ιδέες του κ. Χριστοδούλου - Ό Έ. Βενιζέλος για την άπάτη του	
«Έλληνοχριστιανισμού» - Μη χριστιανικά όστά - έκθέματα.....	14323
- Ό «έξαγιασμός» των δανάλων - Έξονσιαστικές ξεναγήσεις - Η ιδεολογική δάση των	
έμπρηστών - Με άφορμή ένα θανδαλισμό - Πρωτοφανές - Νεκρολογία της δραχμής	14381
- Άγών και game - Νεορθόδοξη παράκρουση - Πώς «θάβεται» τό αρχαιοελληνικό κάλ-	
λος - «Γλαυκ' Αθήναζε» - Πληθωρισμός τιμών λειψάνων - Έρπονσα φήμη.....	14477
- Ό Γερμανός και οί Έλληνες συνάδελφοί του - Τό πιάνο - Μνημείο της δουλείας -	
«Κόκκινος Κόρακας» - Άριστειδής Κόλλιας	14525
ΑΛΙΦΕΡΗΣ, ΑΝ.: Σύγχρονο μέν θεατράκι, καταστροφή δέ των αρχαιοτήτων; (ἐπιστ.)..	14120
ΑΝΑΣΗΣ, ΜΑΝΟΣ: Έπίσκοπος χαστουκίζει Έλληνόπουλο μέσα σέ εκκλησία (ἐπιστ.)..	14198
- Βιβλικής έμπνεύσεως σύμβολα στα Όλυμπιακά μετάλλια (ἐπιστ.).....	14514
ΑΝΔΡΙΤΣΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ: Τό πρόδλημα της τριχοτόμησης της γωνίας.....	14007
ΑΞΙΩΤΗΣ, ΚΡΙΣ: Τά τέσσερα άθροίσματα και ό «άκίνητος» αριθμός 5.....	14036
ΑΡΣΕΝΗΣ, Α.Σ.: Η φράση του Άρχιμήδη «Δός μοι πᾷ σῶ...» (ἐπιστ.)	13714
ΑΣΠΙΩΤΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Η αρχαιοελληνική παρουσία στον Είρηνικό	13769
- Έκθεση έξοχης έλληνικής Τέχνης στο Μόναχο	13807
- Άνακαλύφθηκε πάπυρος με κείμενα της Στωικής φιλοσοφίας (ἐπιστ.)	13873
- Οί Έλληνες θεοί - βασιλείς της Αιγύπτου (ύ)	14330
ΑΤΤΑΒΥΡΙΟΣ, Ε.: Η αξιοπιστία των πληροφοριών για τη Γέννηση του Ίησού	13861
- Η χρονολόγηση της Γέννησης και Σταύρωσης.....	14541
ΒΑΒΟΥΡΑΣ, ΣΤ.: Η μέθοδος «Σέ άγκαλιάζω, για νά σέ πνίξω» (ἐπιστ.)	14514
ΒΑΣΔΕΚΗΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: Τά άνθελληνικά κείμενα του Χρυσοστόμου.....	13753
ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ: Η διεθνής φράση «Κόνξ ὀμ πάξ»	13817

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: <i>Οί κατασκευαστές του λιμναίου οικισμού της Καστοριάς γνώριζαν το νήμα της στάθμης</i>	14287
– <i>Τα γράμματα είναι γεωμετρικά σχήματα</i>	14123
ΒΟΡΕΙΝΑΚΗΣ, Θ.: <i>‘Ο χάριτης της περιοχής, όπον ή «Σπηλιά Κατσαντώνη» (έπιστ.)</i>	13958
ΒΟΥΡΝΕΛΗΣ, Γ.: <i>‘Ο ζήλος για τα συμφέροντα και ή αδιαφορία για τη γλώσσα (έπιστ.)</i> ...	14359
ΓΕΩΡΓΑΛΛΙΔΗΣ, ΜΑΡΚΟΣ: <i>Τετραγωνισμός του κύκλου</i>	14583
ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: <i>Διάσπαρτη ή Ευρώπη από ΄γχνη τών Έλλήνων</i>	13989
ΓΙΑΛΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: <i>‘Ο «οἶνοψ πόντος» και τὸ πείραμα της μοριακής βιολογίας (έπιστ.)</i>	14037
ΓΙΟΞΕΦΣΟΝ, ΝΟΡΣ: <i>‘Ο καθηγητής της Χαϊδελέδεργης Ν.Σ. Γιόξεφσον μιλά για τις έρευνές του στον Ειρηνικό Ώκεανό (έπιστ.)</i>	13793
ΓΛΑΡΟΣ, ΠΑΝΤΕΛΗΣ: <i>Θεοκρατία και Φύση</i>	13720
– <i>‘Ο μισότεχνος καπηλεύεται την Τέχνη</i>	13804
– <i>Φύση και Τέχνη</i>	13886
– <i>Ντόπερμαν</i>	14014
– <i>Περί επιστροφής των ἐλγινείων μαρμάρων</i>	14074
– <i>‘Εκθεση γλυπτών της Γαβριέλλας Σίμωση</i>	14185
– <i>‘Η Βίβλος, ή άστρολογία και ή... Διαστημική</i>	14222
– <i>‘Από Βενετία βελόνι τὸ 2000</i>	14267
– <i>‘Αεὶ ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι</i>	14280
– <i>Χίτλερ και Πλανηταρχία</i>	14360
– <i>Κατάσκοποι χλωρίδας</i>	14375
– <i>‘Ολοκαύτωμα της ιστορικής μνήμης</i>	14448
– <i>Τὸ «Τίμιο Ξύλο» και οἱ μεσαιωνικές επιδιώσεις</i>	14493
– <i>«Μὲ τὸ μάτι τών μεταγενεστέρων ζωγράφων»</i>	14524
– <i>‘Όταν πλαστογραφούν τούς ἀρχαίους</i>	14573
ΓΟΥΛΟΥΛΗΣ, Ν.: <i>Μία ἐναλλακτική ἐτυμολογική προσέγγιση στη λέξη «Βάσκος» (έπιστ.)</i>	14435
Δ.Β.: <i>Περί ἑλληνοπρεπείας της «πατρίδας» και της «θρησκείας» (έπιστ.)</i>	14117
ΔΑΚΟΓΛΟΥ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ: <i>Δέν εἶναι ἀδύνατη ή τυχотόμηση της γωνίας</i>	14441
ΔΑΡΔΟΥΜΠΑΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: <i>Για τη θέση της Πελαγονικής Δωδώνης</i>	13739
«ΔΑΥΛΟΣ»: <i>Τά πλήρη κείμενα του ἀφορισμού του Εἰκοσιένα ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο</i>	13925
ΔΕΣΣΕΡΗΣ, ΠΑΝ.: <i>Πρῶτοι οἱ ‘Έλληνες λάτρεσαν τὸν ‘Ιακχο</i>	14543
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: <i>‘Η ἄμυνα της Πόλεως τὸ 1453</i>	14034
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Α.: <i>Συζήτηση για την ἀλληλοσφαγή τών ‘Ελλήνων τὸ 1946-49</i>	14097
ΔΗΜΙΖΑΣ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ: <i>‘Η «κνάμωση» ήταν γνωστή στον Πυθαγόρα</i>	14418
ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ, ΜΑΡΙΟΣ: <i>‘Η Εὐρώπη τών πανάρχαιων ‘Ελλήνων</i>	13843
– <i>‘Η Εὐρώπη τών προϊστορικών ‘Ελλήνων (β)</i>	13889
– <i>Περί καταγωγής και μισελληνισμού του Ρωμανού</i>	14005
– <i>‘Η ἄγρια σφαγή τών Κρητικών ἀπὸ τούς Βυζαντινούς</i>	14103
– <i>‘Η ἄγρια σφαγή τών Κρητῶν ἀπὸ τούς Βυζαντινούς (β)</i>	14325
– <i>Κλήμης, ἕνας σκληρότατος μισέλληνας</i>	14459
ΔΙΑΜΑΝΤΑΚΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: <i>Προβληματισμοὶ ἐνός ἐπιστήμονος πάνω στίς χριστιανικές ἀλήθειες</i>	14419
ΔΩΡΙΚΟΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: <i>‘Ελληνικές καταβολές στη γλώσσα τών Βάσκων</i>	13889
– <i>‘Η ἐπίδραση της ‘Ελληνικής στη Βασκική Γλώσσα</i>	14354
ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ, ΛΕΩΝΙΔΑΣ: <i>Τιμή στους ἀγνοούντες τί σημαίνει «‘Ελληνας» (έπιστ.)</i>	14279
ΕΥΘΥΜΑΚΗΣ, Κ.: <i>‘Η πρὸ τοῦ 8255 π.Χ. χρονολόγηση με ἀστρονομικά δεδομένα (έπιστ.)</i>	13954
«ΕΥΠΡΑΚΤΗΣ», Δ.Θ.: <i>‘Επίθεση Ρωμίων κατά... ‘Ισοκράτη (έπιστ.)</i>	14514
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ: <i>Περί «παγανιστικών» ὁργανώσεων και ‘Ελληνικοῦ Πολιτισμοῦ (έπιστ.)</i>	13956
ΕΧΕΤΛΑΙΟΣ: <i>‘Η σημερινή κοσμολογία και ή ‘Αρχαιοελληνική Σκέψη (έπιστ.)</i>	14115

ΖΕΚΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ: Κυκλοφορούν ακόμη τέτοιοι όδηγοι του Ε.Ο.Τ. (έπιστ.).....	14120
ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ, Ν.: Δήθεν σημειτικές λέξεις είναι πανάρχαιες ελληνικές (έπιστ.)	14437
Η.Χ.: «Κάτι πάει ν' αλλάξη» στη νεοελληνική συνείδηση; (έπιστ.)	14279
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΩΜΑΣ: 'Ο διάλογος, τὸ debate, καὶ ὁ κόπανος.....	13904
- <i>Alibi, liquorice, hallucinations</i>	14194
- 'Η κλάσις, ἡ classis, τὸ κλαίω καὶ ὁ κλωνισμός.....	14398
- 'Η φιλοσοφία μάθημα στὰ Λύκεια τῆς Αὐστραλίας.....	14510
- <i>Aborigines, Indigenous, Ένδογενείς</i>	14564
ΘΑΝΑΣΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ: 'Ετυμολογία - ἐρμηνεία τῆς λέξης «Δελφοί».....	13921
- 'Η σημασία τοῦ ὀνόματος «'Ορφεύς».....	14069
- Τὸ "del - φάος" καὶ τὸ «δέελον φάος» τῆς λέξης «Δελφοί» (έπιστ.).....	14354
ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: Μιὰ πρόταση γιὰ μιὰ ἐπανάσταση στὴν Παιδεία.....	14015
- 'Η πολιτισμικὴ «Κορυφή» τῶν Πέντε: Μιὰ μεγάλη ἰδέα τοῦ σύγχρονου Έλληνισμοῦ.....	14127
ΘΩΜΑΣ, Μοναχός: Σκέψεις ἐνὸς μοναχοῦ με ἀφορμὴ δημοσιεύματα τοῦ «Δ» (έπιστ.)...	14277
ΙΑΤΡΟΥ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Οἱ κωμικοτραγικὲς «φιέστες» τῆς «Έλληνορθοδοξίας» (έπιστ.).....	14434
ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ: 'Η χρονολόγηση τοῦ millenium καὶ ἡ... συντέλεια τοῦ Κόσμου (έπιστ.)	13795
ΚΑΛΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕΩΡΓ.: 'Ο Πλάτων, ὁ Συκοντρής καὶ οἱ Ρωμιοὶ (έπιστ.).....	14514
ΚΑΠΕΛΛΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: 'Ο ἀρχαῖος ἐλληνικὸς μονοθεϊσμός καὶ ἡ περὶ πτώση τῆς Π. Διαθήκης.....	14341
ΚΑΠΕΤΑΝΕΛΛΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: 'Αρχιεπισκοπικὰ θέσφατα περὶ σχέσεως 'Επιστήμης - 'Εκκλησίας (έπιστ.).....	13874
ΚΑΡΒΕΛΑΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: 'Ο πληθυντικὸς τῆς εὐγενείας	14557
ΚΑΡΒΕΛΑΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ: 'Η ἑρασιμ(α)κὴ προφορά.....	14245
ΚΑΡΜΙΡΑΝΤΖΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Νεοελληνικὲς ἐκφράσεις σὲ ἀρχαῖα κείμενα.....	13787
- Διάλογος γιὰ τὰ 'Ασκληπιεῖα	13793
- 'Η ἀνεπανάληπτη Τέχνη τῶν σφραγιδολίων.....	13911
- 'Ο μυκηναϊκὸς σταυρὸς - σπεῖρα.....	13977
- Τὸ πρόβλημα τῆς τριχοτόμησης τῆς γωνίας.....	14007
- 'Ετυμολογικὴ γεωγραφία τῆς Εὐρώπης	14041
- Τὸ «θαῦμα» τοῦ Εὐπαλινεῖον 'Ορύγματος	14295
- 'Η συλλαβικὴ ἐλληνικὴ γλῶσσα.....	14145
- 'Ο μυστηριώδης Δίσκος τῆς Φαιστοῦ.....	14207
- Περὶ μεγέθους τοῦ ἡλίου καθ' 'Ηράκλειτον	14489
- 'Επίγνωση: Κρῖναμοῦρτι - Κδάντα - 'Ηράκλειτος	14573
ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: 'Ο Δίσκος τῆς Φαιστοῦ εἶναι συμπαγής.....	14163
«ΚΕΝΤΡΩΟΣ, Π.»: 'Η «δαβούρα» περὶ καταγωγῆς τῶν Έλλήνων, ὁ Μπερνάλ, ἡ Λεύκοβιτς καὶ ὁ Κων. Τσουκαλᾶς	13825
ΚΙΡΚΙΝΕΖΟΣ, Γ.: Μαζί με τὸν 'Ολύμπιο Ζῆνα νὰ λατρευθῇ καὶ ὁ Ξένιος (έπιστ.).....	13719
ΚΟΒΑΤΣΗΣ, ΑΝΑΣΤ.: Περὶ «φυσικῶν» καὶ «ἀνθρωπολογικῶν» φιλοσόφων	13777
ΚΟΛΛΙΑΣ, ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ: 'Αρδανίτες, 'Αλδανοὶ καὶ Παναλδανισμός	14261
- Τὸ γράμμα «Δ» καὶ ἡ ὀνομασία «Δελφοί».....	14383
ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: "Ὡς τὸ 2006 τὰ ἔργα στὸν Παρθενῶνα.....	13721
- Χαρακτηρισμοὶ τοῦ «Βήματος» γιὰ τοὺς πανεπιστημιακοὺς.....	13851
- 'Εξουσιασμός καὶ πορνεία	13867
- 'Η ἐξολόθρευση τοῦ "Έθνους καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ	13887
- Συνέντευξη τοῦ βουλευτῆ 'Αλέκου Παπαδόπουλου	13901
- 'Ασύγγνωστες συγγνώμες.....	13959
- «'Αντίπαλος» σύμμαχος.....	14022
- Συνέντευξη τοῦ π. Τιμοθέου Κιλίφη	14067
- 'Η ἐνότητα μυθολογικῆς καὶ κλασσικῆς σκέψεως	14107
- Κίνηση γιὰ ἴδρυση Δελφικῶν 'Αγώνων.....	14127

- 'Ο τρόμος του Γιαχβικού «μηδενός»	14183
- Πώς εκφράζεται ή ελληνικότητα σήμερα, με την 'Ορθοδοξία ή με την 'Ελληνική Γλώσσα	14201
- Γεωμετρικά σχήματα και χρώματα σε γλυπτά.....	14231
- Συνέντευξη της καθηγήτριας Μ. Τζανή.....	14361
- Συνέντευξη του καθηγητή Ι. Τσαγκάρη.....	14367
- Μὲ φλόγα του τὸ 'Ελληνικὸ Φῶς.....	14424
- 'Η θυσία τῆς 'Ελληνικῆς Παγκοσμιότητος στὸν δωμὸ τῆς κρατιστικῆς Ρωμοσύνης...	14439
- "Ένας Κρητικὸς δημιουργὸς «ἀνασταίνει» τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ μουσικὰ ὄργανα	14467
- Περὶ ἀναδιώσεως τοῦ Δωδεκαθέου	14521
- 'Η ἐξαθλίωση τῆς ἐπίσημης Παιδείας	14549
- Καθηγητὴς καταγγέλλει λεηλασία δὲς στὰ Α.Ε.Ι.	14549
ΚΟΥΚΟΒΙΣΤΑΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: Τὰ τρία μηδενικά	13801
- Οἱ μῦθοι καὶ οἱ σκοπιμότητες γύρω ἀπὸ τὴν πτῶση τῆς Πόλεως	13837
- 'Η ἰδεολογία τοῦ ἐμφυλίου τοῦ 1823-1825	13937
- 'Η ἄμυνα τῆς Πόλεως τὸ 1453.....	14065
- Συζήτηση γιὰ τὴν ἀλληλοσφαγὴ τῶν Ἑλλήνων τὸ 1946-49.....	14065
ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ, ΑΝΤ.: 'Η παρουσία τῶν Μινωιτῶν 'Ελλήνων στὴ Φοινίκη (ἐπιστ.)	13879
ΚΟΥΜΠΟΥΡΑΣ, ΣΑΒΒΑΣ: 'Ο 'Ολυμπισμὸς ὡς αἰσθητικὴ καὶ ὡς τέχνη	14393
- «Λόγος» καὶ «μέτρο» στὸν 'Ολυμπισμὸ	14561
ΚΟΥΤΡΟΥΒΕΛΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Ἐπεξηγήσεις σὲ ἐπιστολὲς ἀναγνωστῶν	14077
- Περὶ θαυμάτων (ἔχι θεῶν, ἀλλ' ἀνθρωπίνων).....	14089
- Διῶρυγα στὸ Σονέξ στὰ προϊστορικά χρόνια	14173
- Πῶς οἱ προϊστορικοὶ "Ἕλληνες πῆγαν στὸν Εἰρηνικὸ 'Ωκεανὸ	14249
- Τὰ ἀνάκτορα τοῦ 'Οδυσσεῆ στὴ Λευκάδα.....	14479
ΚΡΟΝΙΔΗΣ, ΔΙΟΜ.: Οἱ ἀρχαῖες ἑλληνικὲς ρίζες στὴ διάλεκτο τῆς Καππαδοκίας (ἐπιστ.)...	13799
ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: Περί «ύλιστικῆς» καὶ «ἰδεαλιστικῆς» φιλοσοφίας.....	13778
- «'Η χαμένη ἡπειρος τῶν Μοῦ»	14186
ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: "Υποπτος «προγραμματισμός» γιὰ τὸ ναὸ τοῦ 'Επικουρίου (ἐπιστ.)	13715
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Κ.Χ.: Δημοκρατίες - «μπανανίες» στὴν καρδιά τῆς Εὐρώπης (ἐπιστ.).....	13875
- Οἱ "Ἕλληνες - 'Αραουκανοὶ τῆς Χιλῆς.....	13989
- 'Ελέω Θεοῦ ἑλληνοκτονία.....	14126
ΚΩΤΣΗΣ, ΙΩ.: Γιατί συνυπάρχουν Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη στὴν 'Ορθοδοξία; (ἐπιστ.)..	13953
- 'Ο θεὸς ἐδημιούργησε τοὺς ἀνθρώπους ἢ οἱ ἀνθρώποι ἐδημιούργησαν τὸν θεό;	14426
ΛΑΓΟΥΔΑΚΗΣ, ΑΝΤΩΝΙΟΣ: 'Ο μητροπολίτης Νέας Σμύρνης ἀπουσιάζει ἀπὸ ἐπέτειο καταστροφῆς τῆς Σμύρνης (ἐπιστ.).....	13794
- 'Ιστορικά στοιχεία γιὰ τὸν ἀνθελληνισμὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ (ἐπιστ.)	14514
ΛΑΜΠΡΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι.: Τί νὰ γιορτάσω;	13712
- Φοινικικὸ «ἀλφάβητο»: Μία ἱστορικὴ ἀπάτη.....	13741
- «'Υλιστές» καὶ «ἰδεαλιστές» "Ἕλληνες φιλόσοφοι	13777
- Στὴ γλῶσσα τῶν συμβόλων.....	13792
- «Προφυσικὴ» - Φυσικὴ - Μεταφυσικὴ.....	13872
- Διπλὸ χρέος	13952
- Φανταστικά καὶ ὑπαρκτὰ ἑλληνικὰ προβλήματα.....	14032
- Γιὰ τὴν 'Ελένη καὶ μόνο γι' αὐτήν.....	14112
- Οἱ ἀγκύλες τοῦ Βέλλα καὶ ἡ δογματικὴ «ἀγκύλωση» τοῦ πρωτοπρεσβύτερου	14192
- Δαυλικά καὶ παρα-Δαυλικά τινα	14270
- 'Η διεκκυστίνδα τοῦ 'Εξουσιασμοῦ.....	14272
- «'Εμπόρευμα 'Ελλάς».....	14352
- 'Εν' ὄψει τῆς 'Ελληνικῆς Παγκοσμιότητος	14432
- 'Ο θεὸς τῆς χαρᾶς ἀρχῶν τοῦ τρόμου	14512
ΛΥΚΑΩΝ Ο ΑΠΟΔΗΜΟΣ: «Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς ἀρχαίας 'Ελληνικῆς ἢ ἄμεση σύνδεσή της με τὴν 'Ινδοευρωπαϊκὴ Γλῶσσα!»	14278

ΛΥΡΑΚΟΣ, ΑΝΤ.: <i>Ἡ χρονολόγηση τῶν Τρωικῶν ἀπὸ τὸν κ. Κων. Κουτρονδέλη (ἐπιστ.) ...</i>	13718
– <i>Εὐχολόγια καὶ πραγματικότητα γύρω ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα (ἐπιστ.)</i>	13956
– <i>«Ἐνὰ ἀπροσδόκητο μνημεῖο μὲ φόντο τὴν Ἀκρόπολη» (ἐπιστ.)</i>	14035
ΛΥΡΑΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ: <i>Ὑποδείξεις γιὰ τὴν παιδεία τῶν Ὁμογενῶν</i>	13782
– <i>Συζήτηση γιὰ τὴν ἀλληλοσφαγὴ τῶν Ἑλλήνων τὸ 1946-49</i>	14097
– <i>«Ὅταν οἱ Ἕλληνες στηρίζονται στοὺς συμμάχους (ἐπιστ.)</i>	14195
– <i>«Οὐδὲν πράττει» καὶ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία</i>	14311
– <i>Ποῦ ὑπάρχει ἀνθελληνισμός; Ἐξω ἢ καὶ μέσα (ἐπιστ.)</i>	14514
ΜΑΘΕΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: <i>Πρόταση γιὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς 2004 (ἐπιστ.)</i>	14514
ΜΑΜΑΝΕΑΣ, ΜΑΡΙΟΣ: <i>Συνέντευξη τοῦ Ἰάπωνα καθηγητῆ Kimura γιὰ τὴν ὑποδρύχια πόλη τοῦ Εἰρηνικοῦ</i>	13967
– <i>Διονυσιακὴ λατρεία στὴν Ἰαπωνία</i>	13970
– <i>Τὰ ἑλληνίζοντα προϊστορικά εὐρήματα τῆς Εὐρώπης</i>	13985
– <i>Στὰ ἀθέατα λιμανάκια τῆς Χηνίτσας</i>	14071
– <i>Θεοκρατικὴ Ὀλυμπιάδα</i>	14249
– <i>Ἡ ἀνάπτυξη τῶν τηλεπικοινωνιῶν στὴν ἀρχαιότητα</i>	14307
– <i>Μπετὸν ἀδιαπέραστο ἀπὸ ραδιενέργεια χρησιμοποιοῦσαν οἱ Ἕλληνες τὸ 1.000 π.Χ. (Συνέντευξη τοῦ κ. Εὐσταθίου Εὐσταθιάδη)</i>	14367
– <i>Ἑλληνικὸς μολοσσός: Ἐνα σκυλὶ ποὺ σέβεται τὸ ἀρχαιοελληνικὸ «μέτρο»</i>	14449
ΜΑΡΓΕΤΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: <i>Τὸ πρόβλημα τῆς τριχοτόμησης τῆς γωνίας</i>	14007
– <i>Ὁ Ἀριστοτέλης εἶχε πλήρως διατυπώσει τὸν «πρῶτο νόμο» τοῦ Ἰσαὰκ Νεύτωνα</i>	14049
– <i>Μιὰ νέα προσεγγιστικὴ λύση γιὰ τὸν τετραγωνισμό τοῦ κύκλου</i>	14203
– <i>Γνώριζαν οἱ ἀρχαῖοι τὰ πετρέλαια τῆς Θάσου</i>	14287
– <i>Ἡ Μηχανικὴ τῶν «διανοσμάτων» ὑπάρχει πλήρως στὸν Ἀριστοτέλη</i>	14399
ΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ: <i>Ἐνα τηλέφωνο γιὰ τυχὸν ἐνδιαφερομένους (ἐπιστ.)</i>	14357
ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: <i>Ἡ ἀντιγραφὴ ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό θεολογικῶν καὶ λατρευτικῶν στοιχείων (ἐπιστ.)</i>	13873
– <i>Ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀλωση</i>	14594
ΜΗΤΣΙΟΥ, ΑΛΕΞ.: <i>Τὸ ἡλιοκεντρικὸ σύστημα στὸ ἔργο τοῦ Ἰουλιανοῦ (ἐπιστ.)</i>	14355
ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, ΤΕΡΕΖΑ: <i>Ἡ ἀρμονία στὶς ἀριθμητικὲς ἀναλογίες τοῦ Παρθενῶνος (ἐπιστ.)</i>	14118
ΜΠΑΛΟΓΛΟΥ, ΧΡΗΣΤΟΣ: <i>Ἡ πρόταση τοῦ Γ. Γεμιστοῦ – Πλήθωνος γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κράτους κ.ἄ. τινά (ἐπιστ.)</i>	13714
ΜΠΑΝΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΒΑΣ.: <i>Τὸ «OTE Shop» καὶ τὸ «Gold» τῆς Κελεσίδου (ἐπιστ.)</i> ...	14514
ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ: <i>Τὸ τετράστιχο μὲ τοὺς ἀριθμούς – γράμματα τοῦ «π» (ἐπιστ.)</i>	13719
ΜΠΑΣΤΑΝΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: <i>Τὸ (ἔνα) Μάτι τοῦ Κύκλωπα ἐπιτηρεῖ</i>	14434
ΜΠΕΧΡΑΚΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: <i>Ἡ ὑποδρύχια πόλη στὸν Εἰρηνικὸ (ἐπιστ.)</i>	13717
ΜΠΕΛΙΤΣΑΚΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ: <i>Ὁ Ἰησοῦς, ὁ Θωμᾶς ὁ Δίδυμος καὶ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια (ἐπιστ.)</i>	13876
ΜΠΙΣΚΑ, ΝΑΝΣΥ: <i>Ἑλληνικὴ Μουσικὴ ἀπὸ τὸν Ὀμηροὺς ὡς τώρα</i>	13731
– <i>Κορυφαῖος Κινέζος ἀκαδημαϊκὸς θεωρεῖ τὴν ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἀνώτερη τῆς κινεζικῆς</i>	13813
– <i>Ἐξαγωγή ἀρχαιοτήτων καὶ ἴδρυση φυλακῶν στὴν ἀρχαιολογικὴ περιοχὴ τῆς Ὀλυμπίας</i>	14060
– <i>Μιὰ ἱστορικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἐρευνα τῆς διονυσιακῆς τελετῆς «Ἀναστενάρια»</i> ...	14079
– <i>Σωκρατικὴ μέθοδος σὲ κολλῆγιο τῆς Ἀλάσκας</i>	14141
– <i>Ἐνα θαυμάσιο κέντρο Ἑλληνισμοῦ στὶς Η.Π.Α.</i>	14225
– <i>Ἀσχετοὶ ἐκλείσαν τὸ Μουσεῖο – Ἀρχεῖο Ὑδρας</i>	14292
– <i>Ἐνα «ἀπάνθισμα» ἀπὸ τὸν διεθνή ἀνθελληνισμό</i>	14403
– <i>Ἡ παγκόσμια κλασικὴ μουσικὴ βασίζεται σὲ θέματα εἰλημμένα ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα</i>	14467
ΜΠΟΥΡΛΑΣ, ΦΕΙΔ.: <i>Γύρω ἀπὸ τὴ χρονολόγηση τῆς Γέννησης καὶ Σταύρωσης (ἐπιστ.)</i> ...	14115
ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ, ΣΤΕΦΑΝΟΣ: <i>Λυκάνθρωποι καὶ Σκυλοκέφαλοι</i>	14134

- 'Η σύγκρουση Διογενῶν – Κρονίων και οἱ ἀνθρωποθυσίες στὴ λατρεία	14235
- 'Η ἀναξιοπιστία τοῦ 'Ηροδότου	14348
- 'Η καταδίκη τῆς δεισιδαιμονίας στὴν ἀρχαιότητα καὶ ἡ ἀναδίωξή της ἀπὸ τὴ σημερινὴ Ρωμοσύνη	14493
- 'Ο Πλούταρχος περὶ τοῦ Διονύσου – 'Ιάκχον – 'Ιαχδέ	14543
N.M.: Εἶναι ἢ δὲν εἶναι "Ἕλληνες;"	14025
ΝΙΚΟΛΤΣΗΣ, Β.Σ.: Οἱ ἐκλείψεις καὶ ἡ χρονολόγηση τῆς Γέννησης	13861
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Μ.: Τὴν ζήτησε ἢ δὲν τὴν ζήτησε στοὺς τηλεφῶνες; (ἐπιστ.)	13800
ΟΛΥΜΠΙΟΣ, ΤΡΥΦΩΝ: Ποιό ἔθνος καὶ ποιά θρησκεία;	14587
ΠΑΛΑΒΡΑΣ, ΧΡΥΣ.: "Ενας 24ετής ἀπόφοιτος μιλά	14571
ΠΑΠΑΔΕΑ, ΑΙΜΙΛΙΑ: Τὸ παραμῦθι τῆς Ἄννας Φράνκ στὶς Πανελλήνιες (ἐπιστ.)	14197
ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ, ΔΗΜ.: 'Ο προεπεισαστατικός ἑλληνικός τύπος στὴν Εὐρώπη (β)	13757
- 'Ο προεπεισαστατικός ἑλληνικός τύπος στὴν Εὐρώπη (γ)	13855
- 'Η προεπεισαστατικὴ ἡμερίδα «'Ιρις»	13933
ΠΑΠΑΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ, ΕΜΜΑΝ.: Τὸ «Δέντρο τοῦ Κολοκοτρώνη» στὴν Ἐπάνω Χρέπα (ἐπιστ.)	13879
- Ποδόσφαιρικό σύνθημα πάνω σὲ ἀρχαῖο τεῖχος (ἐπιστ.)	14119
ΠΑΠΠΑΣ, ΧΡ.: 'Αρβανίτες, 'Αλβανοὶ καὶ Παναλβανισμός	14261
ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ, ΣΠΥΡΙΔΩΝ: 'Ο ἑλληνικός ἐξάκτινος ἀστήρ καὶ ἡ τετρακτὺς (ἐπιστ.)	13713
- Οἱ ἀριθμητικὲς ἀρμονίες στὸν Παρθενῶνα	13961
ΠΑΤΕΡΑΚΗΣ, ΟΔΥΣΣΕΥΣ: 'Η ἥλια πολιτικὴ τοῦ αὐτοκράτορα 'Ιουλιανοῦ (ἐπιστ.) ...	13878
ΠΕΠΠΑΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: Video clip, μελωπία καὶ ἐξελληνίση λέξεων	13945
- Δημοσιοῦπαλληλικὴ κώφωση ἀλλὰ καὶ ἀξιοζήλευτὴ εὐθύτητα (ἐπιστ.)	13958
- Kastrioti Katsur, "Kariten Bublik"	14026
- Τὰ 'Αρβανίτικα πανάρχαια παραφθορὰ τῆς Ἑλληνικῆς	14114
- Πολυπολιτισμός καὶ ὑποπολιτικὴ	14123
- 'Ο σημερινός πολιτικός λόγος	14200
- 'Αρβανίτες, 'Αλβανοὶ καὶ Παναλβανισμός	14261
- Οὐδέποτε ὑπῆρξε «'Αλβανικὸ ἔθνος»	14413
ΠΕΡΙΚΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΗΜ.: "Ἄλλα εἶχαν ἀκούσει" γιὰ τὸν «Δαυλὸ» (ἐπιστ.)	14514
ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΩΡΓΟΣ: Φοινικοῖνδοευρωπαϊκὸς ἀκαδημαϊσμός	13776
- Ἀντιστασιακὰ ἤθη	13836
- Εἶναι ταλμουδικά;	13880
- 'Ονειρώξεις ἀποδλήτων	14004
- 'Η μετάνοια	14088
- Ἀθλητικά τινα	14154
- Παιδὶ γιὰ νύθεσία	14230
- Πανεπιστημιακά	14294
- Μπασιμπασκί	14423
- Ἑλληνολαγνεία φρενοκομείου	14466
- Πόθες αἰσχος	14520
ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: 'Η ἄγρια σφαγὴ τῶν Κρητῶν ἀπὸ Βυζαντινούς (β)	14325
ΠΕΤΡΟΥΤΖΑΚΟΣ, ΑΝΤ.: Τὸ δῆθεν «ζήτημα τῶν ταυτοτήτων» καὶ ἡ ἀλήθεια (ἐπιστ.)	14274
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ: «'Αρχίζουμε νὰ θγαίνουμε ἀπὸ τὸν Μεσαίωνα;» (ἐπιστ.) ...	14358
ΠΟΛΙΤΗΣ, ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ: Πορεία μὲ πυξίδα τὸ ἑλληνικὸ ἔνστικτο (ἐπιστ.)	13953
- 'Εδραῖοι τῆς Θεσσαλονίκης: ἱστορικὸ ἐράνισμα	14181
ΡΑΣΣΙΑΣ, ΒΛΑΣΣΗΣ: 'Εκεῖ ὅπου «ἀνθεῖ» φαιδρὰ ἀμυγδαλέα	14503
ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΙΩ.: 'Η σιωνιστικὴ προπαγάνδα στὴν ἑλληνικὴ τηλεόραση (ἐπιστ.) ...	14036
ΣΑΜΠΑΤΑΚΑΚΗΣ, Κ.: Μία πρόταση γιὰ τὴν τριχοτόμηση τῆς γωνίας	13865
ΣΑΡΑΝΤΟΣ, ΠΑΝ.: λγ. Πολύδιος	13729
- λδ. Διόδωρος Σικελιώτης	13853
- λε. Μέτων ὁ Ἀθηναῖος	13909
- λς. Αὐτόλυκος	14023

- λζ. Εὐδοξος.....	14055
- λη. Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος.....	14171
- λθ. Ἰκτίνος ὁ Ἀθηναῖος.....	14205
- μ. Εὐπαλίνος ὁ Μεγαρεὺς.....	14339
- μα. Φειδίας.....	14407
- μβ. Ἰππόδαμος.....	14501
- μγ. Πολύγνωτος.....	14539
ΣΕΡΔΕΝΕΣ, ΣΤΕΛΙΟΣ: Τί δημοσιεύουν οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς στίς Η.Π.Α. (ἐπιστ.).....	14038
- Τηλεοπτικὴ διαστρέβλωση τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας στίς Η.Π.Α. (ἐπιστ.).....	14196
ΣΑΡΩΘΡΟΝ: Μετανοεῖτε!.....	13751
- Λερναία Ὕδρα.....	13842
- Πολιτισμὸς τυφλοπόντικων.....	13900
- Τοῦ παρόντος.....	13988
- Δὲν εἶμαι τίποτα.....	14106
- Τὸ ξήλωμα.....	14266
- Ἐνοχλητικὴ ἀνακάλυψη.....	14347
- Δάκρυα χαχόλων.....	14402
- Θεοδόσιέ μου, μ' ἀκοῦς;.....	14492
- Πῶς τσακώνεις τὸ κατοῖκι.....	14503
ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ, Γ.: Πῶς ἐναλλάσσονται ὁ Ἀφροκεντρισμὸς μὲ τὸν Παγγερμανισμό (ἐπιστ.).....	14196
ΣΟΥΓΛΕΡΗΣ, ΔΗΜ.: Καλύτερα νὰ παραμείνουν στὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο; (ἐπιστ.).....	13875
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ, ΑΡΓΥΡΙΟΣ: Τὸ πρόβλημα τῆς τριχοτόμησης τῆς γωνίας.....	14007
ΣΤΑΜΟΥ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ: Ἀποκρυπτογράφηση ἐπιγραφῆς σὲ ἀμφορέα.....	13905
ΣΤΑΥΡΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ: «Ἡ γραφὴ καὶ οἱ ἐπιστῆμες ἐφεύρεση τῆς Ἀνατολῆς»: Ἡ πρώτη γεύση ἱστορικοῦ ψεύδους τῶν μαθητῶν Λυκείου (ἐπιστ.).....	14436
ΣΤΡΑΤΗΣ, ΚΩΝ.: Οἱ παρεξηγούμενοι Κένταυροι.....	14527
ΣΥΡΟΣ, ΚΩΝ.: Χρόνος: Συνειδησιακὸ γεγονός χωρὶς ἀντικειμενικὴ ὑπόσταση.....	13881
- Τὰ χρόνια δὲν ἐπηρεάζουν τὴν ὑγεία.....	14281
ΤΑΓΑΡΗΣ, ΑΧΙΑ: Ἡ ἐπίθεση τοῦ Ἀφροεθραϊσμοῦ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ (ἐπιστ.).....	13796
ΤΕΓΟΠΟΥΛΟΣ, ΙΑΣΩΝ: Ἡ «δαδούρα» περὶ καταγωγῆς τῶν Ἑλλήνων, ὁ Μπερνάλ, ἡ Λεύκοβιτς καὶ ὁ Κων. Τσουκαλᾶς.....	13825
ΤΖΕΛΕΠΗΣ, ΚΩΝ.: Ἡ εἰκόνα τοῦ Μενελάου φέροντος τὴ σορὸ τοῦ Πατρόκλου (ἐπιστ.).....	14357
ΤΖΕΛΙΟΣ, ΧΡ.: Ἡ πολυχλιετὴς ἀδιάκοπη συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς (ἐπιστ.).....	13957
«ΤΗΛΕΡΑΜΑ»: Ἡ «ἀνάσταση» τοῦ περίφημου «Λέσβιου Οἴνου».....	14375
ΤΟΡΑΣ, CHRIS: Ἡ ὑποδρύχια πόλη τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ τὸ φαινόμενο τῆς ἀντιδραστικότητος Ἑλλήνων πανεπιστημιακῶν (ἐπιστ.).....	14275
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ, Γ.: Τὰ ἔργα συντηρήσεως ναοῦ Ἐπικουρίου καὶ Παρθενῶνος (ἐπιστ.).....	13877
ΤΡΙΒΩΝΙΑΝΟΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: Τὸ Πατριαρχεῖο «ἐκπαρθύρωσε» τὸν Σπυρίδωνα γιὰ «ἐλληνοπρέπεια».....	13829
- Μνημεῖο γιὰ Ἑβραίους, ποτὲ γιὰ Ἕλληνες.....	13972
- Οἱ ἱερεῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς «ἀγνοοῦν καὶ μισοῦν» τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα.....	14057
- Μόνο 30.000 Ἑλληνοαμερικανόπουλα διδάσκονται τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα.....	14155
- Αὐστραλία: Βάνανσοι ἐξουσιασμός καὶ διχασμὸς ἀπὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπή.....	14311
ΤΣΑΚΝΑΚΗΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: Παρατηρήσεις γιὰ τὴν προφορὰ καὶ τοὺς κανόνες τῆς Βασικῆς (ἐπιστ.).....	14119
- Παρατηρήσεις στὴν ἐτυμολόγηση τῶν λ. «Ἰσπανία» καὶ «Βάσκοι» (ἐπιστ.).....	14199
ΤΣΙΝΑΣ, ΠΑΝΟΣ: «...Τὰ πλάκωνε ἢ σκλαδιά...».....	14409
ΤΣΙΤΣΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ἐπτά ἀναθεματισμοὶ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.....	14274
ΧΑΪΤΙΔΗΣ, Ε.: Χρονικὲς λεπτομέρειες γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Ἡρώνα (ἐπιστ.).....	13878

ΧΑΛΕΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: «Ορφείο Νέγκρο» στο κανάλι 5 των Η.Π.Α. (έπιστ.)	14197
ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, ΑΡΓ.: Ξενοκίνητη ή δλακογενής διπροσωπία των Έλλήνων (έπιστ.)	13958
ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΗΣ, ΚΩΝΣΤ.: Έλληνικές καταβολές στη γλώσσα των Βάσκων	13889
- Η επίδραση της Έλληνικής στη Βασκική Γλώσσα	14354
ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ, Π.: Τὰ... Ἀγγλοελληνοαραβικά «κουλουβάχατα» τοῦ Ο.Τ.Ε. (έπιστ.)	14359
ΧΑΤΖΗΣΤΑΥΡΟΥ, ΚΩΝ.: Διάλογος γιὰ τὴν ἱατρικὴ τῶν Ἀσκληπιείων (έπιστ.)	13793
ΧΑΤΖΗΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Γιατί ὁ Χριστιανισμὸς δὲν κατήργησε τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα (έπιστ.)	13798
- Τὸ ἐλληνικὸ κράτος ἐλληνοποίησε τοὺς καταστροφεῖς τοῦ Ἑλληνισμοῦ (έπιστ.)	14114
ΧΡΥΣΟΣΠΑΘΗΣ, ΙΑΣΩΝ: Οἱ φοῖνικες ἐφύοντο στὴ Μυκηναϊκὴ Ἑλλάδα (έπιστ.)	14514
Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: Δ. καὶ Ἀ. Φέρτη, Ρομπέρ Μαντρὰν, Ἀγγελος Φουριώτης... ..	13787
- Hanson καὶ Heath, Δημήτριος Βικέλας, Ιο Λύκειο Κερατσινίου	13867
- Σταῦρος Θεοφανίδης, Ἀντώνης Θ. Βασιλάκης, Ἀλέξανδρος Μήτσιου, Θεόδωρος Ἀνδρουτσόπουλος, Ἀννα Πωλιουδάκη, Μπέσσου Παντίνου	13945
- Ο.Ε.Δ.Β., Θ.Γ. Βαρδισσιώτης, Δημ. Λαζογιώργος - Ἑλληνικός, Ἀντ. Θ. Βασιλάκης.. ..	14026
- N.G.L. Hammond, Βλάχης Γ. Ρασσιάς, Παῦλος Ψαράκης, Βασιλικὴ Νικοπούλου, Γιώργος Πετρόπουλος	14107
- Paul Faure, Ζ. Μπριντῶ, Ε.Α. Lippman, Εἰρήνη Μαυροπούλου	14186
- Θ. Ἀνδρουτσόπουλος, Δ. Κοκκινάκης, Ἡλίας Κουρτζής	14267
- Λιδάnius, Μαρία Στούπη, «Ἡ ἀντιπαγανιστικὴ νομοθεσία τῆς Ὑστερης Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας μέσα ἀπὸ τοὺς Κώδικες»	14348
- Στέφανος Μυτιληναῖος, Ιο Λύκειο Κερατσινίου, Ἀλ. Αγγελίδης, Κυριάκος Μαντζιδῆς, Σωτήριος Παπαδόπουλος	14426
- Henriette Putman Crammer καὶ Γερ. Μεταξάς	14507
- Νικ. Μουτσόπουλος, Στ. Μυτιληναῖος, Ε. Λαμπέσης, Γ. Στανχάουερ	14594

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΝΑΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΑΝΥΠΕΡΒΛΗΤΗ ΑΝΑΓΚΗ

Ἡ τελευταία προσαρμογὴ τῶν τιμῶν τοῦ «Δ» ἐγίνε τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1998. Στὰ τρία χρόνια ποὺ πέρασαν ἕκτοτε ἡ ἰσοτιμία δραχμῆς - δολλαρίου ἄλλαξε κατὰ 40% περίπου ὑπὲρ τοῦ δολλαρίου καὶ κατὰ συνέπειαν ἐπιβαρύνθηκε κατὰ τὸ ἴδιο ποσοστὸ τὸ κόστος ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ ὡς πρὸ τὸ μέγιστο κονδύλιο τῆς δαπάνης (εἰσαγόμενα εἶναι τὸ χαρτί, τὸ ἐξώφυλλο, τὰ ὑλικά φωτοσυνθέσεως κ.λπ.). Παράλληλα τὰ ταχυδρομικὰ τέλη γιὰ ἀποστολὲς στὸ ἐξωτερικὸ αὐξήθηκαν κατὰ 100% καὶ στὸ ἐσωτερικὸ κατὰ 25% περίπου. Συνεπῶς ὁ «Δαυλός», (τὸ μόνο ἐλεύθερο ἰδιωτικὸ περιοδικὸ στὴν Ἑλλάδα καὶ ἴσως παγκοσμίως ποὺ δὲν δημοσίευσε ποτὲ κατὰ τὰ 19 χρόνια τῆς ζωῆς του διαφημίσεις γιὰ λόγους ἀρχῆς) ἐξαναγκάζεται γιὰ τὴ συνέχιση τῆς ἐκδόσεώς του νὰ ἀναπροσαρμόσῃ ἀπὸ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 2001 τὶς τιμές του ὡς ἑξῆς:

- Τιμὴ ἀντιτύπου (ἀπὸ 1.500 σὲ) **1.700** δρχ.
- Δωδεκάμηνη συνδρομὴ ἐσωτερικοῦ καὶ Κύπρου (ἀπὸ 14.000 δρχ. σὲ) **16.000** δρχ.
- Δωδεκάμηνη φοιτητικὴ συνδρομὴ ἐσωτερικοῦ καὶ Κύπρου (ἀπὸ 10.000 σὲ) **13.000** δρχ.
- Δωδεκάμηνη συνδρομὴ Ὀργανισμῶν, Βιβλιοθηκῶν κ.λπ. (ἀπὸ 20.000 σὲ) **24.000** δρχ.
- Ἡ συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ παραμένει φυσικὰ σταθερὴ (**80** δολλ. ΗΠΑ).

Εἴμαστε βέβαιοι, ὅτι οἱ ἀναγνώστες μας θὰ κατανοήσουν ἅπαντες τὴν ἀνυπερβλητὴ ἀνάγκη, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας - καὶ μόνο - γίνεται ἡ ἀναπροσαρμογὴ αὐτή.